Prof. Dr. Fuzuli BAYAT
Dr. Minara Esen ALİYEVA

ESKİ TÜRKÇE SÖZLÜK

YALIN YAYINCILIK
İstanbul - 2008

ESKİ TÜRKÇE SÖZLÜK

Prof. Dr. Fuzuli Bayat
Dr. Minara Esen Aliyeva

YALIN YAYINCILIK
İstanbul - 2008

YALIN YAYINCILIK

Ordu Caddesi Özbek Çarşısı No. 25 / 41
(İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nün Karşısında)
34452 - Beyazıt - İSTANBUL

Tel: (0212) 518 43 63 - (0212) 546 97 54

Fax: (0212) 518 43 63
e-mail: yalinkitap@yahoo.com
Yayıncı Sertifika No:0108-34-009911

Baskı: Yalın Yayıncılık Matbaası
Digital Printing System
Tel: (0212) 518 43 63

ISBN: 978-9944-313-58-2

ESKİ TÜRKÇE SÖZLÜK
Prof. Dr. FUZULİ BAYAT
Dr. MİNARA ESEN ALİYEVA

Birinci Basım: Temmuz - 2008

© Bu kitabın 5846 sayılı Kanun ile korunan bütün hakları yazarına aittir. İzinsiz olarak herhangi bir şekilde çoğaltılması, basılması, kaynak gösterilmeksizin alıntılar yapılması yasaktır ve anılan Kanun gereği kovuşturulur.

© All rights reserved

No part of this book may be reproduced or stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means mechanical, electronic, photocopy, magnetic, tape or otherwise, without permission in writing from the writer.

Fuzuli Bayat'ın Özgeçmişi

1958 yılında Azerbaycan'da doğdu. 1984 yılında Azerbaycan Yabancı Diller Üniversitesi Fransız-İngiliz Dili Bölümünü üstün başarıyla ve yüksek lisans derecesi alarak bitirdi. 1984-1987 yıllarında lisede İngiliz dili öğretmenliği yaptı. 1990 yılında Özbekistan Bilimler Akademisinin Dil ve Edebiyat Enstitüsü'nde doktora tezini savunarak "Doktor of Philosophie" unvanını aldı. Özbekistan'da eski Uygurca'yı ve modern Özbekçe'yi, Kazakça'yı ve Türkmence'yi öğrendi. 1990-1992 yılları arasında Azerbaycan Bilimler Akademisinin Edebiyat Enstitüsünde ilmi araştırmacı olarak çalıştı. 1991-1993 yılları arasında Bakü Devlet Üniversitesi'nde Azerbaycan ve Rus dillerinde dersler verdi. 1993-1995 yıllarında Ortak Türk Edebiyatı Bölüm başkanlığ görevini yaptı. 1993-1997 yıllarında baş ilmi işçi (doçent) unvanı ile çalıştı.

1995-1999 yılları arasında ise Dede Korkut Ansiklopedisi hazırlama kurulunda başkan yardımcılığı ve yazarlık görevlerini yaptı. Yapmış olduğu çalışmalardan dolayı 1995 yılında Azerbaycan Yazarlar Birliği'nin üyesi seçildi ve halen de Yazarlar Birliği'nin üyesidir. 1997 yılında üst aşama doktora tezini savunarak Filoloji Bilimler Doktoru, "Doktor of Sciences" (Profesör) unvanını aldı. Bugüne kadar yurt içi ve yurt dışında yayınlanmış 16 kitabı:

1. Oğuz Epik Ananesi ve Oğuz Kağan Destanı, Sabah, Bakü, 1993
2. Şaman Efsaneleri ve Söylemeleri, Yazıcı, Bakü, 1993
3. Zaman Zaman İçinde, Yazıcı, Bakü, 1993
4. Ali Şir Nevai Hakkında Rivayetler, Yazıcı, Bakü, 1994
5. Şah Abbasın Arvadı, Yazıcı, 1996
6. Hoca Ahmed Yesevi ve Halk Sufizminin Bazı Problemleri, Ağrıdağ, Bakü, 1997
7. Korkut Ata. Mitolojiden Gerçekliğe Dede Korkut, KaraM, Ankara, 2003
8. Köroğlu, Şamandan Aşıka, Alptan Erene, Akçağ, Ankara, 2003

9. Türk Dili Tarihi. (Geçmişten Günümüze Türk Dili). Ankara. 2003, 2. Baskı, Kara M, Çorum, 2006

10. Türk Şaman Metinleri. Efsaneler ve Memoratlar, Piramit, Ankara, 2004, 2. Baskı, 3ok, Ankara, 2005

11. Mitolojiye Giriş, Kara M, Çorum, 2005, 2. Baskı, Ötüken, İstanbul, 2007

12. Ay Kültünün Dini-Mitolojik Sisteminde Türk Boy Adlarının Etimolojisi, 3ok, Ankara, 2005

13. Ana Hatlarıyla Türk Şamanlığı, Ötüken, İstanbul, 2006

14. Oğuz Destan Dünyası, Ötüken, İstanbul, 2006

15. Türk Mitolojik Sistemi. Ontolojik ve Epistemolojik Bağlamda Türk Mitolojisi, Cilt: 1, Ötüken, İstanbul, 2007

16. Türk Mitolojik Sistemi. Kutsal Dişi Mitolojik Ana, Umay Paradigmasında İlkel Mitolojik Kategoriler İyeler ve Demonoloji, Cilt: 2, Ötüken, İstanbul, 2007

ve 100'den fazla makalesi (kitaplarda, hakemli dergilerde, ansiklopedilerde) bulunmaktadır.

Evli ve 3 çocuk babasıdır.

•••

Minara Esen Aliyeva'nın Özgeçmişi

1972 yılında Kazakistan'da doğdu. Orta öğrenimini Kazakistan'da Djambul şehrine bağlı Merke ilçesinde tamamladı. 1993-94 öğretim yılında girdiği Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü 1997 yılında bitirdi ve aynı yıl Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü'nde başladığı Yüksek Lisans Programını 1999 yılında, Doktora programını ise 2005 yılında tamamladı.

2000 yılında T.C. vatandaşlığına geçti ve aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığı'nda Lise Edebiyat Öğretmeni olarak göreve başladı. 2004 yılında Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı bölümlerde Okutman kardosuna naklen atandı 2006 yılından bu yana Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nde Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz VII
Eski Türkçe Sözlük Hakkında IX
Kısaltmalar ve İşaretler XIII
Eski Türkçe Sözlük (A-Z) 1-253
Kaynakça 255

Ön Söz

Üniversitelerimizin Türk Dili ve Edebiyatları Bölümlerinde okutulan Eski Türkçe ve Orta Türkçe veya Tarihi Türk Lehçeleri derslerinde öğrencilerin eski veya orta Türkçe metinlerini kolaylıkla anlamalarına yardımcı olacak derli toplu sözlük bulunmamaktadır. Bu boşluk yalnız lisans veya yüksek lisans öğrencilerimizi sıkıntıya sokmakla kalmamakta, aynı zamanda doktora öğrencilerimizi ve ders hocalarını da belli bir ölçüde zorlamaktadır.

Uzun yıllardan beri üzerinde çalıştığım Eski Türkçe Sözlüğünü, konu uzmanları ve öğrencilerimizin işine yarayacağı düşüncesi ile yayımlatmayı planladım. Sözlüğün tertibinde, düzenlenmesinde bana yardımcı olan lisan öğrencilerime teşekkürü bir borç bilirim.

Eski Türkçe Sözlük Hakkında

Türk milleti dünyanın en zengin kültürüne sahip olduğu gibi en zengin diline de sahiptir. Ancak daha eski çağların dil verileri ne yazık ki, yazılı vesikalara aktarılmamış, karanlık dönem olarak kalmıştır. O bakımdan Türkçenin Altay veya Proto-Türk devri hakkında bilgimiz sınırlıdır ve sahip olduğumuz kelime sayısı da çok azdır. Eski Türkçe adlanan bu lügat sadece Orhun-Yenisey yazıtları ile tespit edilen ve Uygur yazıtları ile devam eden Türkçenin malum en eski yazılı kaynaklarının sözlüğüdür.

Yer yüzündeki diller arasında Türkçenin yerine baktığımızda, Ural-Altay dil grubunun Altay koluna bağlı bir dil olduğu ve geçmişinin M.Ö. 4000'li yıllara indiği görülür. Bu tarihten, M.Ö. 5. yüzyıla kadar olan dönem genel olarak Altay veya Proto-Türk devri olarak adlandırılır. Bu dönemde Türkçe ile ilgili az da olsa birtakım dil kalıntılarına rastlanır; ancak bunun yeterli olmaması ve bu dönemden bize yazılı herhangi bir metnin ulaşmaması, bu çağların karanlık dönem olarak adlandırılmasına neden olmuştur. Bu dönemde Türkçe'nin Çuvaşça ve Yakutça ile henüz ayrılmadığı, hattâ daha eskiye gittiğimizde Moğol, Mançu, Tunguz dilleriyle aynı çatı altında toplandığı varsayılır.

Türkçe'nin ana kaynağından bugünkü lehçelere varıncaya kadar çeşitli merhaleler geçirdiğini görüyoruz. Bu merhaleleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Altay veya Proto-Türk devri
2. Ana veya Eski Türkçe devri
3. Orta Türkçe devri
4. Yeni Türk lehçeleri ve dilleri devri

Türkçe'yi bu şekilde bir sınıflandırmadaki amaç Türkçe'de farklı dönemlerde görülen değişimleri belirgin kılmak ve dilbilimi araştırmalarını kolaylaştırmaktır.

Türkçenin karanlık devresi olan Altay veya Proto-Türk dönemi hakkında bugüne kadar elimize her hangi bir belge ulaşmadığından söz varlıkları hakkında da bir şey söylemek mümkün değildir. Bu dönem hakkındaki bilgilerimizin çoğunluğunu Çin, bir kısmını da Yunan, Latin, Fars vb. kaynaklardan öğreniyoruz. Bu dönem Türkçe'nin sadeliğini koruduğu ve çeşitli lehçelere ayrılmadığı dönemdir.

Türkçe'nin yazı dili bakımından karşılaştırılan ilk metinleri ise 5.-8. yüzyıllardaki Orhun-Yenisey âbidelerinin yazıldığı Göktürk dönemine aittir. Bu dönem Eski Türkçe döneminin ilk devresini oluşturur. İkinci devresini ise 8.-10. yüzyılları kapsayan Uygur dönemi oluşturmaktadır. Türk dilinin en sağlam bilgilerine yine bu dönemlerde ulaşılabilir.

Göktürk ve Uygur dönemleri, Eski Türkçe dönemi olarak adlandırılmasına rağmen aralarında dil bakımından bazı farklılıklar mevcuttur. Mesela, Göktürkçe saf Türkçe olup yabancı kelime sayısı yok denecek kadar azdır. Uygurca ise Mani, Buda ve Nestoriyanlık dinlerinin etkisiyle bünyesine Sanskritçe, Soğdca, Çince, Toharca, Farsça vb. dillerden çok sayıda yabancı kelime girmesine engel olamamış ve Türkçe bu dönemde saflığını kaybetmiştir. Bunun dışında iki dönem arasında birtakım fonetik farklılıkların olduğunu da belirtmek gerekir. Mesela, Göktürk döneminde "kony" (koyun) kelimesi, Uygur dönemindeki iki farklı ağızda "koy" ve "kon" olarak telafuz edilmiş; "ny" sesi "n" ve "y" olarak iki sese parçalanmıştır. Bu dönemde farklılık arz eden konulardan birisi de alfâbe birliğinin olmamasıdır. Göktürk döneminde dört ünlü, otuz dört ünsüzden oluşan, otuz sekiz harfli ve menşei Türk düşüncesine dayanan bir alfabe olan Göktürk (Runik alfabe

veya Runik Türk alfabesi de denilmektedir ki, oldukça yanlış tamlamadır.) alfabesi kullanılmıştır. Uygur döneminde Sanskrit, Arami, Brahmi, Soğd alfabeleri kullanılmış, 9. yy. itibaren ise üç ünlü on beş ünsüzden oluşan Soğd kökenli Uygur alfabesi kullanılmıştır.

Bütün bu farklılıklara rağmen Eski Türkçe kendi içinde bir bütünlük arz etmiş taş kitabelere yazılı edebi dilimiz Karahanlı döneminin ilk zamanlarında dahi varlığını sürdürmüştür.

Bu iki dönemden günümüze kadar çok sayıda ve çok fonksiyonlu metinler ulaşmıştır. Ancak hem Göktürk hem de Uygur dönemlerinden kalan metinlerin okunması ve anlaşılması sözlüksüz çok zordur. Özellikle üniversitelerde Eski Türkçe ve Orta Türkçe derslerinde yaşanan sıkıntı herkesçe malumdur. Bütün bunları göz önüne alarak Eski Tükçe ve Orta Türkçe dönemlerinin kelime varlığını kapsayan iki sözlük hazırladık.

Derli toplu Eski Türkçe Sözlük ilk defa 1969'da Leningrad'da yayımlanmış, uzun süredir ki Türkologların masa üstü kitabı olarak kalmıştır. Ancak sözlüğün kapsamına bakılırsa orada Karahanlı dönemi yazı diline ait örneklerden kelimeler de alınmış, böylece kelimelerin sayısı 22.000'den fazla olmuştur. Oysa Karahanlı dönemi Orta Türkçe dönemi olarak biliniyor. Sonradan yapılan çalışmalar ayrı ayrı metinlerin sözlüğünü kapsasa da bu konuda bazı boşlukları doldurmak bakımından önemli rol oynamıştır. Özellikle A. Caferoğlu'nun Uygurca Sözlüğü büyük ölçüde Eski Türkçe'nin söz varlığını öğrenmekte yararlı olmuştur. Ancak aradan geçen zaman sürecinde eski Türkçe kapsamına giren Orhun-Yenisey ve Uygur yazıtları hakkında yeni yeni bulgular ortaya çıkarılmış, tezler yazılmıştır. O bakımdan yeni bir sözlüğe ihtiyaç duyulmaktadır.

Bilindiği gibi daha önce Eski Türkçe döneminin ayrı ayrı metinlerini kapsayan birçok sözlük çalışması yapılmıştır. Ancak bu sözlükler birbirinden bağımsız hazırlanmış, bir kısmı Göktürk dönemi ile Orhun Yazıtlarını, diğer bir kısmı da (İslam öncesi) Uygur dönemi ile bu dönem metinlerini temel almıştır. Eski Türkçe bir bütün olarak düşünüldüğünde, bu sözlüklerin bazı yönlerden yetersiz kaldığı bir gerçektir. Bu çalışmanın genel amacı, daha önce ortaya konulan Eski Türkçe sözlükleri bir araya getirerek Göktürk ve Uygur dönemlerini birlikte ele alan, daha kapsamlı ve tek bir sözlük oluşturmaktır. O bakımdan daha önce meydana getirilen sözlük çalışmaları temel alınarak ortaya yeni bir sözlük konulmuştur. Bu eserlerin künyeleri kaynakça bölümünde gösterilmiştir. Eski Türkçe Sözlük, Türkçe kökenli kelimelerle birlikte Uygur döneminde dile girmiş yabancı kökenli kelimeleri kapsayan 10.300'den çok madde başı kelime ve 1.515 iç maddeden oluşmaktadır.

Bu çalışmada "k" sesi ince ("k") ve kalın ("ḳ") olmak üzere iki şekilde gösterilmiş; buna mukabil "g" sesi de kalın ("ġ") ve ince ("g") şeklinde gösterilmiş; boğaz "h" sesi de "ḥ" transkrip harfi ile gösterilmiştir. Ayrıca "ñ" ile gösterilen burun n'sinin de "ng" şeklinde gösterilmesi tercih edilmiş ve "e", "ä" sesleri de tek harfle gösterilmiştir.

KISALTMALAR VE İŞARETLER

Ar.	: Arapça
Arami.	: Aramice
bk.	: Bakınız
Çin.	: Çince
Far.	: Farsça
Grek.	: Grekçe
Hint.	: Hintçe
Man.	: Mani
mec.	: mecazi
Moğ.	: Moğolca
Part.	: Partça
Peh.	: Pehlevice
Skr.	: Sanskritçe
Soğd.	: Soğdca
Sür.	: Süryanice
Tib.	: Tibetçe
Toh.	: Toharca
Yun.	: Yunanca
(coğ.)	: coğrafi yer
(kbl.)	: kabile, kavim adı
(şhs.)	: şahıs adı
-	: fiil köküne veya fiillere gelen eklere gelir
()	: madde başı özünün başka bir telaffuzu olduğunu gösterir
(?)	: şüphe bildirir
<	: kelimenin hangi dilden veya kaynaktan geçtiğini gösterir
>	: kelimenin hangi dile geçtiğini gösterir

A

a ünlem karşılığı olarak kullanılır: *oğlum-a "ey oğlum"*

ab 1. av; 2. (bk. ap); **ab yer** av yeri

ab- fışkırarak çıkmak, akmak, fışkırmak

aba 1. abla; 2. baba

abam 1. eğer, şayet 2. bunun için, bundan dolayı;

abam birük/abam birök eğer, şayet; bir defa

abamu (<*Far. ābmūs*) 1. daimî, ebedî, ölmez, bengü, sonsuz; 2. (şhs.) Buda Abamu

abamuluġ 1. daimi olan, ebedi, bengü, ölmez; 2. Buda Abamulu, Buda Abamu'ya ait olan

abang eğer (bk. abam 1.)

abçı avcı

abıç (şhs.)

abı (şhs.)

abı- saklamak, gizlemek, örtmek

abın 1. tane, adet, sayı; 2. yemiş, hububat tanesi, tohum

abınç rahatlık, sevinç, refah, avunma, teselli; sükûnet

abınçu 1. avunma, teselli, sevinç; 2. sabırlı; 3. yakın, bize yakın insan, dost, istekli, kadın sırdaş

abınġu (bk. abınçu)

abınıḳ 1. dölek, sakin, mutlu; 2. huzur

abıt- teskin etmek, avutmak

abiçi (<*Skr. abhijit*) bir yıldız adı

abidarim (<*Skr. budizm*) te'liminin III hissesi

abijik Hıristiyanların hayır dua merasimi (bk. abişik)

abiruş ağaç

abiskun (coğ.) Hazar Denizi

abişik (<*Skr. abhiseka*) takdis etmek, kutlamak

abita (<*Skr. amitābha*) 1. burhan, tanık, delil; 2. beş en muhterem sema Budalardan biri

abizan şifalı banyo

abla- avlamak, av avlamak

abra (bk. arpa)

abrin (<*Far.*) sena, aferin

abroşan (<*Far.*) tenvir

abuçḳa koca, ihtiyar, kocamış kimse, ihtiyar, ihtiyar kadın;

abuçḳa sözi atalar sözü

acıçuk pek az

acık acı, hiddet, kuvvetli, pek

aç 1. aç, tok olmayan;

aç bağırsuḳ acı bağırsak 2. merhamet

aç- 1. acıkmak, acıkmış olmak. 2. yaymak; 3. açmak; 4. çözmek

aça akraba, akrabalık ifâde eden bir söz

açaġ ağrı, sızı

açakram boya, renk;

açakram yılan boa yılanı

açani (<*Skr. ājāneya*) 1. soy, ırk, cins, asil ırk, soylu kök; 2. imtiyazlı
açari (<*Skr. āçārya*) hoca, öğretmen, usta, üstat
açarya (<*Skr.*) üstat, öğretmen (bk. açari)
açataştru (<*Skr. ajataşatru*) (şhs.)
açden (?)
açı- 1. acımak (yara için); 2. (mec.) kederlenmek
açıġ 1. ekşi, acımtırak; 2. (mec.) incitici, gönül kırıcı; 3. gazap, öfke, kızma, şiddet; 4. hediye, armağan; 5. kuvvetli, pek
açıġlı açık, açılmış olan
açıġlıġ 1. mayalı; 2. uğurlu, şen, şad; 3. acıklı
açık- kızmak, çıkışmak, öfkelenmek
açıl (şhs.)
açıl- 1. açılmak, açılmış olmak; 2. acımak
açın- 1. acınmak; acımak; 2. temizlenmek, arınmak; 3. açıklamak, itiraf etmek; 4. özen göstermek, ihtimam etmek, bakmak; 5. himaye etmek
açır incir
açıt- acıtmak, ağrıtmak; gönül kırmak, acı duyurmak
açita (<*Skr. ajita*) semavî mızıkacı, göksel çalgıcı
açiti (<*Skr. ajita*) (şhs.)
açķaç anahtar
açķınça açınca
açlıķ açlık
açsıķ 1. açlık, acıkma; 2. açmış
açsız tok, tokluk; **açsıķ ķızsız** (birlikte) sıkıntısız ve aç olmayan; **açsıķ soķsız** (birlikte) cimri ve kıskanç olmayan
açu baba (Tanrıya hitaben kullanılır)
açuġ (bk. açiġ)
açuġın 1. aydın, açık, ışıklı; 2. anlaşılır, herkesin anlayabileceği durumda olan
açuķ açık, belli; **açuķ adırtlıġ** (birlikte) belli, açık, net
açuķın açıkça, belli olan (bk. açuġın 2)
ad ad, ün, şöhret, san, isim, şöhret, iktidar sahibi
ad- (bk. at-)
ada 1. tehlike, felâket, musibet, belâ; 2. başkası, diğeri, öteki; 3. tazyik, zulüm, baskı; 4. görüm, ihtiyaç; 5. baba;
ada tuda bela, tehlike; **ada tuda bol-** bela olmak, dert olmak; **ada tuda kelür-** başına dert açılmak; **ada tuda ķıl-** zarar vermek, başına dert açmak; **ada tuda tegür-** tehlikeye sokmak, başını derde sokmak; **ada emgek** (birlikte) azap, eziyet;

ada bol- dert olmak, felaket ol-; **ada ḳıl-** zarar vermek, acı vermek; **ada ḳorḳınç** (birlikte) dertler, sıkıntılar

ada- 1. ad koymak, adlandırmak, söylemek (bk. ata-); 2. birisine zarar vermek

adaġın örü ayak üstünde

adaḳ 1. ayak; 2. esas, aşağı hisse; 3. dağ eteği; 4. çayın menşei; **adaḳ ḳamaşt-** isyan çıkarmak, karışıklık çıkarmak; **adaḳ tutuḳ** (coğ.) bir yer adı

adaḳ- dertli olmak, başına dert gelmek

adaḳı "babacığım" manasında sevgi ifade eden bir söz

adaḳlıġ ayaklı

adaḳtaḳı sonuncu, sonunda olan

adala- başına dert açmak, felakete uğratmak

adalan- tehlikeli duruma düşmek, kötü halde olmak; kötü duruma sokmak

adalıġ tehlikeli, korkulu, hatalı, tehdit eden, korku saçan

adam (şhs.) Âdem ata; **adam toġrıl** (şhs.)

adan (bk. adın)

adar (şhs.)

adar- ayırmak, analize etmek (bk. adır-)

adara ayrıntılı, inceden inceye, derinden derine, etraflıca

adart- başına dert açtırmak

adartu tehlikeli

adasız 1. korkusuz, tehlikesiz; 2. baskı olmadan, baskısız

adaş 1. adaş, arkadaş, eş, dost;

adaş ḳadaş arkadaş, dost, ahbap; soy sop; **adaş böşük** (birlikte) sıhri hısım, bacanak, kayın; **adaş böşük tut-** birbirini tutmak, görüşmek

aday 1. kuş yavrusu; 2. (mec.) yavru, çocuk

adayu 1. sevimli, aziz, değerli; 2. yavru

addın (bk. adın)

addınçıġ (bk. adınçıġ)

addlıġ (bk. atlıġ)

adġan- (bk. atḳan-)

adġançız (bk. atḳançsız)

adġançsız (bk. atḳançsız)

adġan- atlanmak, bağlanmak, koşulmak

adġanġu tefrik, ayırt etme, ayıklama;

adġanġu törü daha çok bir hukuk deyimi olup ayıklama töresi, temyiz töresi, seçim kanunu

adġar (bk. adġır)

adġır aygır, at

adġırlıḳ aygırlı, hara, yılkı

adġıraḳ dağ keçisi, dağ tekesi; geyik

ādhā (bk. ada)

ādhas (bk. adaş)
adhim (bk. adın)
adhlig (bk. atlıġ)
adıġ ayı
adıg- ayılmak, uyanmak
adıġlayu ayı gibi, ayıya benzer
adın 1. diğer, başka, başka türlü, bundan başka, başkası; 2. yabancı, yad
adın- 1. değişmek, başkalaşmak, ayrılmak; 2. hayret etmek, şaşmak; 3. iyileşmek
adına (<*Far.*) cuma günü
adınağu başka, başkası
adınağuḳa başka başka, ayrı ayrı kimseler
adınağunı başkasını
adınçıġ bambaşka, başka, diğer, ayrı, ayrıca, başkaca, çeşitli, muhtelif özel, seçkin, üstün derecede, hayrete değer, çok değişik, harikulade
adınsıġ başka, ayrı (bk. adınçıġ); **adınsıġ bol-** değişmek, farklı olmak; **adınsıġ ḳıl-** değiştirmek, mahvetmek
adınsız (bk. adunçsuz)
adınta diğer taraftan
adır (<*Skr. urdrā*) bir yıldız ismi, kozmogoni
adır- 1. ayırmak, tefrik etmek; ayıklamak; 2. ayırt etmek, anlamak; 3. bir şeyden mahrum etmek
adıra 1. (bk. adara); 2. ötede beride, öteye beriye, orada burada; 3. inceden inceye, derinden derine
adırıl- 1. ayrılmak; 2. (mec.) ölmek
adırġuluḳ ayrılacak, ayıracak
adırılmaḳlıġ ayrılmakla alakalı olan
adırın- ayrılmak
adırt 1. ayrılık, fark; 2. tıpkı, aynı;
adırt keng tam, doğru; **adırt ödürt** her türlü, çeşitli, muhtelif
adırtıḳ ayrılık, fark
adırtıḳlıḳ farklı olan
adırtla- ayıklamak, tefrik etmek
adırtlayu inceden inceye, derin teferruatı ile, ayrıntılarıyla
adırtlıġ sarih, açık
adırtsız ayırt etmeden, ayrılmadan
adıştit (bk. adiştit)
adıtya (<*Skr.*) 1. yıldız adı; 2. cuma (bk. aditya)
adiştit (<*Toh. adhistit* < *Skr. adhisthita*) mukadderat, kader, alınyazısı
aditya 1. (<*Skr. āditya*) bir yıldız anlamında olup güneşi ifade eder; 2. cuma günü
adlıġ adlı, sanlı, şöhretli, ünlü
adnağu (bk. adınağu)
adra ayrılmış (bk. adara)
adrı çatal
adrıl- (bk. adırıl-)
adrılma- ayrılmamak
adrılmaḳlıġ ayrılma ile ilgili olan

adru buğday temizlemek için kullanılan araç
adru- seçmek
adrud- (bk. adrut-)
adrudaçı (bk. adrutaçı)
adruḳ 1. artık, bundan başka, başka başka, ayrı, çeşitli türden, çeşit (bk. artuḳ); 2. olduğu gibi, tamamıyla;
adruḳ adruḳ ayrı ayrı, her türlü, türlü türlü; **adruḳ ḳıl-** tahrif etmek, çirkinleştirmek
adruḳluġ 1. fevkalade, parlak; 2. üstün
adruḳsuz aynı olan
adrut- ayırtmak
adrutaçı ayırıcı, ayıran
aduġ ayı
aduġun at sürüsü
adunçsuz değişmeyen, sabit
adurt avurt, yanak
adut avuç, avuç dolusu
agaru (<*Skr. aguru*) sarısabır, bir ağaç türü
agnidiş (<*Skr. agnideşa*) (coğ.)
agnikişi (<*Skr. agnikesa*) (şhs.), kötü Rakşa ruhlarından birinin adı
agnitiş (bk. agnidiş)
aġ 1. ağ; 2. but
aġ- 1. yükselmek, ağmak, kalkmak, yukarıya çıkmak, aşmak; 2. binmek
aġa ağabey, büyük kardeş
aġan 1. ceza, cezaya çarpma, hüküm giyme; 2. tövbe
aġan- yıkılmak, devrilmek
aġar (bk. ağır);
aġar ayıġ (birlikte) günah, ağır olan; **aġar bol-** ağırlaşmak; **aġar ayaġın** saygı ile, ihtiram ile; **aġar satağlıġ** (birlikte) değerli, paha biçilmez
aġarlaġ 1. saygıdeğer, hürmete layık, şerefli; 2. gebe
aġaz (bk. ağız)
aġazlan- söylenmek, dile getirilmek (bk. ağızlan-)
aġdın- kalkmak, kalkınmak, yükselmek
aġduḳ 1. fenâ, garip; 2. değişen, karşı tarafa geçen; 3. (şhs.)
aġı 1. servet, varlık, hazine, mal; 2. göz yaşı; 3. Çin'den gelen ipekli kumaş, altın ve gümüşle işlenmiş sırmalı ipek kumaş; 4. kıymetli hediye;
aġı barım servet, varlık
aġı- püskürtmek
aġıçı hazinedar;
aġıçı uluġı baş hazinedar
aġıl ağıl
aġıl- yükselmek
aġıla- ağlamak
aġılık 1. hazine; 2. ambar, antrepo, depo; 3. ipekten yapılmış kıymetli hediye; 4. Hintçenin *garbha* karşılığı; olup *badisatva* unvanlarında kullanılmıştır;

ağılık koymso bilig bilinç, şuur, mutlak şuur, bilgi haznesi; **ağılık koymsoluk/ ağılık komsoluk** ambar, hazine, depo; **ağılık kıznak** (birlikte) depo, ambar; **ağılık sang/ağılık tsang** (birlikte) ambarlar, depolar

ağına- arkası üstü yere sürtünmek, debelenmek, yuvarlanmak, kıvranmak, çırpınmak, çırpınıp durmak, titremek, sarsılmak

ağınçsız sarsılmaz bir surette, metanetle, dayanıklılıkla, değişmez;

ağınçsız evrilinçsiz (birlikte) sıkı sıkıya, mutlaka

ağır 1. ağır, çetin; 2. sanlı, saygı değer, şerefli, itibarlı, ağır, oturaklı, önemli, büyük, ciddi; 3. pek; 4. şeref; 5. derin, fevkalade, olağanüstü;

ağır ağır pek ciddi, ağırbaşlı, temkinli, şerefli;

ağır ağır kılınç ağır günahlar; **ağır bol-** sıkıntı çekmek; **ağır kıl-** üzmek, kırmak; **ağır ayag** saygı, itibar; **ağır ayag kıl-** saygı göstermek; **ayıg ayamak** büyük saygı, hürmet; **ağır satıglıg** değerli, paha biçilmez

ağırçak ağırşak

agırçak- bir işi ağır bulmak, yüksünmek, yük saymak

ağırın- 1. sızlanmak, hafifçe ağrımak; 2. yalvarmak, hüngür hüngür ağlamak

ağırla- ağırlamak, hürmet etmek, saygı göstermek

ağırlat- ağırlatmak, hürmet ettirmek, saydırmak

ağırlıg 1. saygıya değer, değerli, kıymetli, muhterem; 2. gebe, hamile;

ağırlıg bol- saygı kazanmak, sayılmak; **ayaglıg ağırlıg bol-** büyük saygı kazanmak, pek sayılmak

ağırlık- sıkıntı, büyük zorlukla bir şeyi atlatmak

ağıs (bk. ağız)

ağış 1. yükseliş, yokuş; 2. hazine, mal, servet, varlık

ağıt- 1. yükseltmek, (yukarıya) çıkarmak, (havaya) uçurmak, dağıtmak, savurmak; 2. (bk. akıt-); 3. kovmak; 4. belirtmek; 5. kaldırmak, kalkmaya mecbur etmek

ağız 1. ağız, (mec.) dudaklar; 2. bir şeyin ağzı; 3. (mec.) beslenme;

ağız yel bir çeşit ağız hastalığı; **ağızlıg yol** (mec.) ağız yolu (yani ağız); **ağızlıg viman** (mec.) ağız

sarayı (yani ağız boşluğu)

ağızlan- telaffuz etmek, konuşmak, söylemek

agiz (bk. ağız)

ağla- (bk. ıġla-) ağlamak, inlemek

ağlaḳ boş ve ıssız yer

ağlat- (bk. aḳlat-)

ağlıġ (bk. ağılıḳ)

ağna- (bk. ağına-)

ağrag (bk. ağrıġ)

ağrı- ağrımak, hasta olmak

ağrıġ ağrı, hastalık, sızı, hasta; **adaḳ ağrıġ** ayak hastalığı (genellikle ayak üşütmesi) **ağrıġ ig** (birlikte) hastalıklar; **ağrıġ yer** hastalıklı yer; **ağrıġ tegig** (birlikte) hastalıklar

ağrıġlan- fenalaşmak, ağrıları artmak

ağrıġlıġ hastalık, hastalıklı

ağrıḳ (bk. ağrıġ)

ağrımaḳlıġ hastalıklı

ağrın- önem vermek, özen göstermek

ağrıt- ağrıtmak, acıtmak

ağruḳ (bk. ağrıġ)

ağruḳla- acı uyandırmak

ağruş hastalanma, ağrı, azap, ıstırap; **ağruş serinmek** acı çekme

ağsaġ (bk. aḳsaḳ)

ağsan- (bk. ağzan-)

ağtar- aktarmak, tercüme etmek

ağtarıl- 1. dönmek, eğilmek; 2. eksilmek, azalmak (su için)

ağtaru çabuk, acele, ivedilikle, süratle; **ağtaru tongtaru** (birlikte) dairevi, daire şeklinde; aşağı yukarı

ağtın- 1. çıkmak, yükselmek; çıkarmak, yükseltmek; 2. binmek, ata binmek

ağtur- (yukarı) çıkartmak, yükseltmek, aştırmak

ağu 1. ağı, zehir; 2. (coğ.)

ağu- ağılamak, zehirlemek

ağuḳ- ağılanmak, zehirlenmek

ağulıġ (coğ.)

ağuluġ ağılı, zehirli

ağusuz zehirsiz

ağzan- 1. konuşmak, söylemek, telâffuz etmek; 2. sesli okumak

aḫıt (bk. aḳıt-)

aḫrwznag Zodyak

ahsun- sarhoşluktan kavga eden

ai ay

aig söz

ainç (bk. ayınç)

ajoḳrakkişiti (<*Skr. aşoḳaraḳsita*) (şhs.)

ajun (<*Soğd. ajun*) 1. dünya, kâinat; 2. hayat; canlıların içinde bulundukları varlık şekli; 3. mevcudiyetin samsara'daki şekli

ajunluġ dünyevî, dünya ile ilgili

akaş (<*Skr. ākāsa*); **akaş kök** gökyüzü boşluğu

akaş (<*Skr. aksaya*) sonsuzluk

akat (<*Skr.?*); **akat ot** büyü ateşinin adı

akşobi (<*Skr. aksobhya*) (şhs.), beş Semavi Budalardan biri

akucal (<*Skr. akusala*) günah, kötü ameller

aḳ 1. ak, kır, beyaz; 2. at adı, kır at; 3. kötü, fenâ; **aḳ bii** kır at, beyaz at; **aḳ pıra** (şhs.); **aḳ termil** (çoğ.)

aḳ- akmak

aḳa büyük kardeş

aḳaş (şhs.)

aḳdarıl- (bk. aḳtarıl-)

aḳı 1. cömert; 2.göz lapası

aḳıg 1. akış, akma, akıntı cereyan; 2. göz yaşı

aḳıglıg akan, akıcı, cereyanlı, akıntısı olan

aḳıgsız akıntısız, akmayan (terim olarak)

aḳıla- ağlamak (bk. ıgla-)

aḳınçsız sabit, yerinden oynamaz, sağlam, muhkem

akınla- savaş yürüyüşüne önderlik yapmak

aḳırla- ağırlamak

aḳış- caymak, sözünde durmamak

aḳıt- 1. akıtmak, göndermek; 2. akın ettirmek, sevk etmek

aḳla- 1. kötülemek, nefret etmek; 2. gücü yetmemek, muktedir olmamak; 3. reddetmek

āḳlā- 1. reddetmek; 2. nefret etmek

aḳlat- öne sevk etmek, savmak, uzaklaştırmak

aḳru (bk. aḳuru)

aḳsıraḳ beyazımsı

aḳtar- 1. dönmek, çevrilmek, aktarmak; 2. çevirmek, tercüme etmek

aḳtarıl- aktarılmak, baş aşağı çevrilmek, devrilmek, yuvarlanmak

aḳtın- 1. suya batmak; 2. akmak

aḳtur- 1. yükseltmek; 2. akıttırmak, akıtmak

aḳuluġ (bk. aġuluġ)

aḳur- yavaş davranmak

aḳuru yavaş; **aḳuru aḳuru** yavaşça, sessizce, yavaşçacık; **aḳuru turḳuru** doğru, müstakîm

al 1. alt, bir şeyin alt tarafı, yan; 2. al rengi; 3. yol, vasıta, usûl, çâre; 4. al, hile, aldatma; **al aldaġ** (birlikte) yöntem, metot; **al çeviş** (birlikte) yöntemler, metotlar

al- 1. elde etmek, almak (bk. āl-)

āl- 1. yenmek, fethetmek, zapt etmek; 2. dinlenmek, dikkate almak; 3. kabul etmek, 4. evlenmek

ala 1. cüzâm, cüzâmlı, miskin hastalığı; 2. elâ renkli (at), ala, alaca, rengarenk;
ala bol- cüzam hastası olmak
alaçu alaçık, çadır
alaḳır- 1. bağırmak, haykırmak, gürültüye getirmek, ateşli konuşmak; 2. konuşmak, düzensiz duruma düşmek
alaḳırış- bağrışmak, çağrışmak
alangad- tükenmek, kuvvetten düşmek
alangadtur- arıklatmak, zayıflatmak, düşürmek
alangu- yorulmak
alangur- arıklatmak, zayıflatmak, güçten düşürmek, yormak
alar- cüzamlı olmak
alban (<*Moğ. alba(n)*)1. hizmetle ödenen bir vergi adı; 2. (şhs.);
alban yasaḳ (birlikte) maddi ve manevi vergilendirme; **alban tut-** vergi ödemek
alçaḳ alçak gönüllü, mültefit, hayırhah
alçu (şhs.)
aldı (bk. altı)
aldız- (?)
aldun (bk. altun)
alġ- (bk. alḳ-)
alġan alınmış (kocaya varmış kadın)
alġan- (bk. alḳan-)
alġın- (bk. alḳın-)
algil al, alıver
alġu (bk. alḳu)
alġunı hepsini
alḫın- (bk. alḳın-)
alı (<*Skr. arjaka*) bir çeşit ağaç
alıġ kötü
alıḳ- (bk. alḳ-)
alıl- kendisi için almak
alım borç, borç alınan her şey
alımçı borç veren
alın- 1. alınmış olmak, elde edilmek; 2. kendisi için almak
alın 1. alın; 2. ön taraf
alınç alan, elde eden
alıng aciz kimse, güçsüz kişi
alınglıġ alınlı, alnı olan
alış 1. alış, alış-veriş, ticaret; 2. bir vergi türü;
alış biriş alış veriş
alış- almak, elde etmek
alḳ- 1. azalmak, bitmek, tükenmek, sona ermek; 2. bitirmek, sona erdirmek, tamamlamak, mahvetmek
alḳa 1. (şhs.); 2. al, kırmızı; 3. duâ
alḳa- 1. methetmek, övmek, takdis etmek; 2. duâ etmek;
alḳış alḳa- dua etmek, hayır-dua vermek
alḳan- 1. övülmüş olmak, şöhretleşmek; 2. yemek (hayvanlar için); 3. saldırmak, yok etmek
alḳansıḳ övgü;
alḳansıḳ törü övmek

alḳaşı (şhs.)
alḳat övme, sitâyiş
alḳat- övdürmek, methettirmek
alḳğuçı hırsız
alḳığ 1. uzak; 2. geniş
alḳın- mahvolmak, yok olmak, bitmek, tükenmek, azalmak, eksilmek, kaybolmak, zayıflamak
alḳınçsız eksilmeyen, bol, pek çok, bitmez tükenmez, sonsuz
alḳınçu azalma, eksilme, son, nihayet;
alḳınçu öd(i) ecel, ölüm saati; **alḳınçu ölüm** ecel, ölüm
alḳınmaḳ kaybolma, yok olma; **alḳınmaḳsız eksümeksiz** (birlikte) ebedi, sonsuz, kaybolmayan, yok olmayan
alḳıntur- kaybettirmek
alḳış 1. övme, kutlama, takdis, hayır duâ, alkış; 2. târif;
alḳış ög- hayır duâ vermek; **alḳış başik** (birlikte) ilahi, dua
allo (bk. alḳu)
allu hepsi, bütün, hep, herkes, her nevi, çeşitli; **alḳu ḳamağ** (birlikte) hepsi, bütün; **alḳu türlüg** (birlikte) her türlü, çeşit çeşit; **alḳudin sıngar** her yerden, her yere
alḳudın her yerden
alḳuğu hepsi, bütün
alḳuğun büsbütün, hep, bütünü ile
alḳunı hepsi
allığ hileli, allı
almır hırs, tamah
alngad- zayıflamak, arıklamak, halsiz olmak
alngadtur- zayıflatmak, arıklatmak, güçten düşürmek
alngat- (bk. alngad-)
alp 1. yiğit, cesur, alp, kahraman, zorlu, enerjik; 2. şiddetli (tehlike); 3. güç, çetin, sert, müthiş, zor, müşkül; 4. rütbe, lakap; 5. (şhs.);
alp salçı (şhs.); **alp süngüş** (<*Skr. vyaghra*) bir ilâh (yahut şeytan) adı; **alp urungu** (şhs.); **alp urungu tutuḳ** (şhs.); **alp yol** tehlikeli, çetin yol
alpa- cesur olmak
alpağu 1. rütbe, unvan, bir memuriyet; 2. (çokluğu: + t) cesur, yiğit savaşçı
alpağut 1. rütbe; 2. tek başına düşmana saldıran, yakalanmayan asker, subay
alpırḳa- 1. kendisine yiğit süsü vermek; 2. sebatla çalışmak
alpırḳan- 1. yorulmadan, ısrarla bir şey üzerinde çalışmak; 2. kahramanca

davranmak; 3. zor durumda kalmak

alsıḳ- aldanmış olmak, soyulmak, soyguna uğramak

alt alt, aşağı

alta- kandırmak, aldatmak.

altaġ 1. hile, al, aldatma; 2. yardım, destek;

al altaġ yol, vasıta, usûl

altaḳ (bk. altaġ)

altı altı;

altı yıldız burç; **altı kaçıġ orunlar** altı his uzvu; **altı baġ** 9.yy. Tuva arazisinde mevcut olmuş harbi-inzibatı ittifak, etnonim; **altı çub** (coğ.); **altı çub sogdaḳ** (kbl.) bir boy ismi; **altı paramit/(pramit)** (dini) her Budanın altı fazileti; **altı ḳaçıġ/altı ḳaçıġ orunlar** (dini) altı duyu organı; **altı ḳap yaraşmaz(ı)** (şhs.), Astrolojide Tanrı yıldızı diye bilinen takımyıldızının adı; **altı ḳırḳ** otuz altı; **altı oġuz** (kbl.) Türk boylarından biri; **altı otuz** yirmi altı; **altı sir** (kbl.) eski Türk boylarından biri;

altı türlüg yaġılar (dini) altı hissi eleman; **altı yegirmi** on altı; **altı yulduz** (astronomi) kuşak; **altı yüz** altı yüz

altın 1. alt, altta, altında, alt taraf, aşağı, aşağıya, aşağıda; 2. kızıl, kırmızı

altınç altıncı

altınḳı alttaki, aşağıdaki

altırar altışar

altız- yitirmek, kaybetmek

altmış altmış

altu şan (coğ.)

altuġa (şhs.)

altumji kuyumcu

altun 1. altın; 2. kızıl; 3. Zühre yıldızının adı, Sabah (Akşam) yıldızının adı;

altun gümüş servet, devlet, hazine; **altun arġu uluş** Talas şehrinin adlarından biri; **altun yartmaḳ** altın sikke; **altun yış** Altay ormanı; **altun ḳara** (şhs.), **altun tay sangun** (şhs.) ; **altun aruġu** (kbl.); **altun ḳır** (coğ.); **altun tamġan tarḳan** (şhs.); **altun yış** (coğ.)

altunçı mahir, üstat, elleri sanat yaratan kimse

altunlıġ (bk. altunluġ)

altunluġ altınlı, altınla süslenmiş, altın gibi

altuz- 1. aldırmak, fethettirmek; 2. yakalamak; yakalatmak

am dişilik organı

amal sâkin, uslu, yavaş, halim, yumuşak huylu

amanç meşhur, tanınmış, necip, alicenap

amanuşi (<*Skr. amanusya*) (dini) insan olmayan, şeytan yaratığın adı, iblis
amanizi şeytan adı. (bk. amanuşi)
amarı (<*Far. ahmāra*) 1. sayısız, birkaç, bazı, başkaları, kimileri, bazı, bazıları, diğerleri, birkaçı, toplu olarak; 2. (şhs.)
amari (bk. amarı)
ambı (şhs.)
amdı (bk. anıtı)
amġa tahsildar
amġa ḳurġan (coğ.) (bk. amġı)
amġı kale adı
amıl (bk. amal)
amır- 1. sakin olmak, sakinleşmek; 2. sevmek
amırt- (bk. amırtġur-)
amırtġur- yatıştırmak, teskin etmek, sakinleştirmek
amırtġurdaçı yatıştırıcı, yatıştıran, teskin eden
amırtḳurdaçı (bk. amırtġurdaçı)
amıta-ayuşı (<*Skr.*) Buda amitabhanın adlarından biri
amo (bk. amu)
amogasiti (<*Skr. amoghasiddhi*) dünyası kuzeyde bulunan Gök Budalardan birinin adı
amra (<*Skr. āmra*) 'magnifera indica' adlı ilacın adı, mango
amra- sevmek, âşık olmak, istemek
amraḳ 1. sevgili, aziz; 2. sevimli; 3. dost
amraḳlaġu sevilecek
amraḳsızın merhametsizce, gaddarca
amramaḳ sevme
amıran- sevmek, sevgi göstermek, âşık olmak
amrançıġ sevilen
amranmaḳ sevme, sevgi, aşk, sevinç
amranmaḳlaġ sevmeye ait, şehvet
amranmaḳlıġ sevilecek olan, sevilen
amraş- sevişmek, çok sevmek
amrıl- yatıştırmak, sakinleşmek, teskin olmak, sükûnete ermek
amrılmaḳ yatışma, sakinleşme
amrıltur- yatıştırmak, teskin etmek, sakinleştirmek
anırtapada (<*Skr. amrtapattra*) bir ağacın adı
amru daimî, devamlı, daima
amsaḳ zevk, eğilim, temayül
amşu kurbanlık yemek (?)
amtı şimdi, şimdiki, bu saat, hazırda;
amtı oḳ hemen, derhal
amtıḳan şimdi, tam şimdi
amtıḳategi şimdiye kadar
amtıḳı şimdiki
amtıḳına şimdi
amtıḳıya (bk. amtıḳına)
amtısön bu anda, hali hazırda
amu (<*Arami. ammānūel*) (şhs.)
amul (bk. amal)
amulluḳ usluluk, sükûnet, sessizlik.

amurt- (bk. amırtġur-)
amvardişn (<*Part. amvardişn*) toplanma
an 1. anlayış; 2. o
ana anne;
ana ata (birlikte) ebeveynler; **ana baba** (birlikte) ebeveynler
anaġal (<*Skr. halahāla*) **anaġal aġu** çok kuvvetli zehir
anaġam (<*Skr. anaġamin*) (şhs.)
anakam (<*Skr. anākāmin*) (dini) Budizm'i din olarak seçenin üçüncü basamağı
anant 1. (<*Skr.*) (şhs.) Budanın en yakın şehirlerinden birinin adı; 2. (kbl.)
anantris (<*Skr. anantarya*) (dini) ölüm gününde cezayı belirleyecek günahların ortaya çıkarılması
anantrişiki (dini) günahkâr, ölüm gününde ortaya çıkarılacak günahları olan
anantrişsabaġ (<*Skr. ānantaryasamādhi*) (dini) ölüm günü günahı
anapana (<*Skr. anapana*) ruh Aşup
anatapintiki (<*Skr. anathapindika*) (şhs.)
anavam (şhs.)
an bitig alınyazısı, mukadderat, kader kitabı, sonuç
anca munça bir şey, bir miktar
ança bir miktar, bunca, bu kadar, bu türden, öyle, öylece, böyle, şöyle, şöylece, çok, bedava, karşılıksız, iyice
ançada (bk. ançata)
ançaġ bu kadar, böyle
ançaġınça bu arada, bu zamanda
ançakarm (bk. açaġram)
ançakın zerre kadar, ufacık, minnacık
ançakınça (bk. ançġınça)
ançakıya ...kadarcık
ançamā (bk. ançına)
ançata bunun üzerine, ondan sonra;
ançata kin bundan sonra
ançata timin tam o anda
ançġınça 1. bu sırada, tam o anda; 2. eni sonu, nihayet
ançına daha o kadar, daha o denli, bu kadar, bir daha, bunca
ançıp böyle, böylece
ançma (bk. ançına)
ançman (<*Soġd. ancaman*) (dini) topluluk, halk, cemaat;
ançman kuvraġ (birlikte) (dini) topluluk, cemaat (bk. kuvraġ)
ançolayu (bk. ançulayu)
ançu 1. değer, kıymet, mükâfat; 2. sema
ançula aynı, tıpkı
ançula- 1. tapmak, hürmet etmek, saygı göstermek, övmek; 2. takdim etmek, sunmak; 3. değerlendirmek

ançulasıġ (bk. ançulasıḳ)
ançulasıḳ layıkıyla
ançulayu öylece, böylece, bu suretle, bunun gibi, öyle;
ançulayu ḳaltı nasıl, buna benzer, böylece; **ançulayu ḳalmış** Buda'nın bir unvanı; **ançulayu kelmiş** (dini) böyle gelen, aynı şekilde gelen
ançulayuma keza;
ançulayuma ḳalmış Buda adı
ançuman (bk. ançman)
anda orada, onda, ondan, şunda, şundan, bundan, ondan sonra, derhal, o zaman;
anda munda her tarafta, ötede beride
andaġ (bk. antaġ)
andalıġ böylece, öyle
andıḳ- (bk. antıḳ-)
andın ondan, oradan;
andın kim ondan sonra, bunun üzerine
andıran 1. büsbütün, tamamıyla; 2. oradan
ang 1. en, pek (çok) 'en yüksek' gibi büyütme sıfatıdır; 2. av hayvanı, avlanmış hayvan; 3. fevkalâde;
ang başlayu en başta, ilkin, ilk; **ang başlayuki** baştaki, ilk, en başta olan
anga ona
anga- anlamak
angan- gasp etmek
angar onu, ona, orada
angaraḳ (<*Skr. angāraka*) 1. Mars yıldızının adı; 2. Mars ayının ikinci günü, salı
angaru ona doğru, ona karşı, ona taraf
angayu 1. uzak, ötede; 2. daha, yine, bundan ilave
angçı avcı, hayvan avcısı
angġaraḳ (bk. angaraḳ)
angġas (şhs.)
angıġ 1. kötü, fena, pis; 2. şiddetlendirici edat
angıġ edgü çok iyi
angıl- yanılmak, şaşırmak, yanlış hareket etmek
angın 1. onun; 2. omuz (bk. egin)
angıt- 1. eğilmek, baş eğmek, teslim olmak, saygı duruşunda bulunmak; 2. kırmızı başlı ördeğe benzer kuş, angut
ang'ilki ilk
angḳaru anlamak, sezmek
angla- anlamak, idrak etmek; **angla- bil-** (birlikte) anlamak
anglaġ akıllı, zeki, anlayışlı
anglan- anlaşılmak
angmıntın hatta
angrek 1. tırnak; 2. (bk. emgek)
angsız pek, ziyadesiyle, ayırmadan, istisnasız, hep, bütün, tümü ile, büsbütün
angulimali (<*Skr. angulimalya*) (şhs.)
anhrwzn (bk. aḫrwznag)

anı 1. (coğ.), 2. onu;
anı barça hep onu; **anı üçün** onun için
anı- hazırlanmak
anığ 1. kötü, fena (bk. ayığ); 2. çok, oldukça
anın 1. ondan dolayı, bunun için, bu sebeple; 2. onunla
anıng 1. onun, bunun; 2. kazanç
anıt- 1. devam etmek; 2. cezalandırmak
anıtyat (<*Skr. anityatā*) sabit olmayan, düzenli olmayan; (dini) dünyanın faniliği
anjulayu bunun gibi
anḳabuş (bk. enkebüş)
anḳıt- (bk. angıt-)
anḳıttır- baş eğdirtmek
anla- anlamak, idrak etmek
anlaştır- üstü kapalı anlatmak
anlar onlar
anoşağan (<*Far. anoşagān*) ölümsüzler, ölmezler, ebedî yaşayanlar, ebedî
ant yemin, ant
anta orda (bk. anda); **anta munta** orda burada, her yerde
antaça tam orada, o yerde, orada; tam o esnada
antada ondan, oradan, bundan; **antada basa** bunun üzerine, bundan sonra; **antada kisre** ondan sonra, sonda
antağ 1. böylece, böyle, öyle, bu suretle, bunun gibi, bunca, o kadar, o şekilde; 2. derhal; **antağ oşuḳluğ** buna benzer, böyle
anta kin ondan sonra
antaḳ (bk. antağ)
antaran (bk. andıran)
antarğu (coğ.) bir yer ismi
anteg (bk. antağ)
antıḳ- yemin etmek, ant içmek
antın (bk. andın)
antırdın oradan
antırğu (coğ.)
antiris (bk. anantris)
antra (bk. andıran); **antra ötrü** bundan sonra
antran (bk. andıran)
antsu (şhs.)
anu- hazırlanmak
anudara (<*Skr. anuttara*) Burkan
anuḳ hazır, hazırlık; **anuḳ tut-** hazırlanmak, hazır olmak
anuḳun hazırda bulunan
anun- hazırlanmak
anupadat (<*Skr. anavatapta*) (coğ.) bir göl ismi
anurat (<*Skr. anurādhā*) bir yıldızın adıdır, kamerin menzillerinden biri
anurd (bk. anurat)
anuruti (<*Skr. anuruddha*) (şhs.)
anut- hazırlatmak, hazırlanmak; **anut- et-** (birlikte) hazırlamak
anutul- hazırlatılmak
anvant (bk. avant)
any- korkmak
anyığ (bk. ayığ)

anyığ- korkutmak.
ap 1. her ne kadar; 2. gerek... gerek..., ister... ister..., hem...hem...
apa 1. abla, büyük kız kardeş, büyük kadın; 2. ecdat, büyük baba, ulu, eslâf; 3. (şhs.); **apa tarḳan** unvan, yüksek rütbe; **apa ba-** iştirak etmek
apam 1. (bk. abam); 2. şimdi; 3. eğer
apar (kbl.) Avar
apıt rütbe
apisgop metropolit
apra- erimek, çürümek, harap olmak
apramanaşub (<*Skr. apramānasubha*) (dini) gök âleminin mahlukları
apranamak (<*Skr. apramānābha*) (dini) gök âleminin mahlukları
aprin-çor (şhs.)
apsmar (<*Skr. apasmāra*) sara, tutarık, epilepsi
apurım (kbl.)
ar- 1. aldatmak, kandırmak; 2. yorulmak, dermansız kalmak; 3. girmek, hûlûl etmek; 4. dolaşmak; 5. heveslenmek, şevklenmek; 6. zayıflamak, yorulmak; 7. ayırmak
ara 1. ara, orta, arasında; 2. (şhs); **arata arata** zaman zaman, bazen; **ara ba-** iştirak etmek; **aradın acun** (dini) bu dünyadan diğer dünyaya geçişindeki zaman; **ara buḳa** (şhs.); **ara temür** (şhs.)
ara- aramak
arağ temiz (bk. arığ)
aral 1. ada; 2. sık çalılık
aralı çalılık
aralıḳ 1. aralık, mesâfe; 2. boş yer
aram (<*Hint.*) birinci ayın adı
aram ay Uygurlarda yılın ilk ayının adıdır, Altın-Ordu yarlıklarında "muharrem ayı" karşılığında kullanılmıştır, Göktürkler de kullanmışlardır
aramaḳçı sihirbaz, kurnaz, aldatıcı
aravadana (bk. arayadana)
arayadana manastır
arazan (şhs.)
arbala- büyülemek
arç- yük vurmak, semer vurmak
arçuḳ (şhs.)
arçun (<*Skr. arjuna*) 'terminalia arjuna' adlı bir bitkinden hazırlanan bir ilaç adıdır
arçuni (şhs.)
ard arka, ense
ardaçı (bk. erdeçi)
ardat- (bk. artat-)
ardır (<*Skr. ārdrā*) bir yıldız adı, kamerin

menzillerinden biri (bk. ardir)

arduḳ (bk. artuḳ)

ardun (bk. artun)

arġu 1. (coğ.); 2. (kbl.) Türk boylarından biri

arḫant (bk. arḳant)

arı- 1. temizlemek, temiz olmak; 2. hukuki değerini kaybetmek, gücünü yitirmek; 3. ölçmek, hesaplamak; 4. yorulmak, durmak; **arı- alḳın-** (birlikte) (dini) günahlardan arınmak, aklanmak; **arı-sili-** (birlikte) arınmak, temizlenmek; **arı-süzül-** (birlikte) arınmak, temizlenmek

arıd- (bk. arıt-)

arıġ 1. temiz, arı, saf, kusursuz; 2. mukaddes; 3. orman, koruluk;

arıġ ıduḳ kutsal, mukaddes; **arıġ süzük** (birlikte) doğru, gerçek; **arıġ turuḳ** (birlikte) temiz, saf; **arıġ semek** çay, çay kıyısı, ark; **arıġ simek** orman, koruluk; **arıġ tenrim** mukaddes Tanrım; **arıġ tegin** (şhs.); **arıġ dintar** gerçek din hadimi; **arıġ tigin** (şhs.)

arıġsız murdar, pis, temiz olmayan, kir

arıġsızlıġ (bk. arıġsızlık)

arıġsızlık pislik, kirlilik, murdarlık

arıḳ 1. arık, çay, çay kenarı; 2. temiz; 3. zayıf

arıl- 1. yorulmak, bitkin bir hale gelmek; 2. temizlenmek; 3. mahvolmak, yok olmak, harap olmak; 4. ölçmek, ölçülmek

arımaḳ temizlenme, arınma

arın- arınmak, temizlenmek

arırı 'terminalie chebuba' adlı bir ilâçtır

arış 1. pak, temiz, arı; 2. araba oku; 3. çözgü; 4. parçanın esası;

arış arıġ (birlikte) arı, temiz; **arış arkaġ** temiz, pak

arıt- 1. temizlemek; 2. temizletmek

arıtı 1. tüm, tamamıyla, tekmil; 2. olumsuzun kuvvetlendiricisi

arıtın- arınmak, temizlenmek

arjawrt (<*Skr. rajāvarta*) lacivert

arḳ ark

arḳa arka, arkada, bir şeyin arka tarafı

arḳaġ 1. mekik ipliği; 2. atkı

arḳaġ- atkı atmak

arḳan (bk. arḳun)

arḳant (<*Skr. arhant*) (dini) aziz, veli

arḳar (coğ.)

arḳar dişi dağ keçisi;

arḳar başı bir çeşme adıdır

arḳaş- yardım etmek, arka olmak

arḳış 1. kervan, 2. haberci, elçi; 3. mektup;

arḳış tirkiş kervan
arḳon (<*Yun.*) karanlığın gücü
arḳu 1. dere, nehir; 2. dar boğazları olan dağ
arḳuḳ inatçı, ters, aksi
arḳuluḳ dar boğazları olan dağ
arḳun 1. nihâyet; 2. çok, sayıca fazla olan
arḳur- bir yandan öteki yana geçmek; çapraz geçmek
arḳura baş ayak, çapraz;
arḳura yat- çaprazlama yatmak; **arḳuru turḳuru** haçvari, çapraz
arḳuru enine boyuna; **arḳuru turḳuru** enine boyuna, oraya buraya
arḳuy 1. istihkâm, siper, mevzi, kale, çukur, dere; 2. (coğ.)
armaḳçı 1. entrikacı, fesatçı, sahtekâr, baştan çıkaran, yalancı; 2. heveslendiren, şevklendiren
arman- sevmek
arpa arpa
arpa- arpa yedirtmek
arpaça arpa gibi
arpaġan arpaya benzer bir bitki
arsayın (<*Skr. rasayana*) iksir
arsi (bk. irzi)
arslan 1. aslan; 2. (şhs.); 3. unvan
arsu 1. hermafrodit, hunsa, çifte cinsiyetli; 2. değersiz, kıymetsiz
arşidati (<*Skr. rsidatta*) (şhs.)
arşivadan (<*Skr. rsivadana*) (coğ.) bir manastır adı
art 1. arka, yardım; 2. geçit, dağ geçidi, dağ yolu, dağ beli, dağ aşırımı
art- 1. artmak, çoğalmak; 2. üstün gelmek
arta- 1. bozulmak, mahvolmak; 2. mahvetmek
artadrş (<*Skr. arthadarşin*) (şhs.)
artaġ (bk. artaḳ)
artaḳ bozuk, yıkık, harap, bozulmuş, mahvolmuş;
artaḳ yavuz bozuk, kötü, perişan, harap
artamaḳ bozulma
artat- bozmak, harap etmek, mahvetmek, mahvettirmek
artçu (?)
artı 1. (bk. arıtı); 2. tamamıyla
artıġlat- çoğaltmak, teksir etmek
artı ınal (şhs.)
artıḳ (bk. artuḳ)
artız- 1. arkasından gitmek; 2. kandırmak; 3. çekilmek
artla- enseyi tokatlamak
arttoḳ (bk. artuḳ)
artuç ardıç ağacı 'luniperus communis'
artuġraġ (bk. artuḳraḳ)
artuḳ 1. artık, arta kalan, fazla; 2. son, son derece, yok artık; 3. (şhs.) (bk. adruḳ);
artuḳ erüş çok; **artukta artuḳ** çok iyi, fevkalade
artukaç (şhs.)
artuḳluġ (bk. adruḳluġ)

artuḳraḳ fazlaca, fazlasıyla, fevkalâde, olağanüstü
artun kimyon
artur- 1. kandırmak, celbetmek, kandırılmak, 2. aşırı gitmek, haddini aşmak; 3. heveslendirmek, şevklendirmek; 4. artırmak, çoğaltmak
artut armağan, hediye
aru- yorulmak
aruġ (şhs.)
aruġu (bk. arġu)
aruḳ 1. yorgunluk, argınlık, yorgun; 2. (şhs.); 3. (coğ.)
aruḳsuz yorulmak bilmeyen, argın olmayan.
aruş kumaşın esası
arva- büyü yapmak, sihir sözleri söylemek
arvıḳ tengri Buda tanrılarından birinin adıdır
arvış 1. sihir, büyük efsun; 2. büyü sihir sözü
arvışçı büyücü, efsuncu, sihirbaz.
arvışlıġ sihir sözlü
aryaçantri (<*Skr. aryacandra*) Toharca bir metnin çeviricisi
aryaçintri (bk. aryaçantri)
aryaman 1. (<*Far. aryāmān*) dost; 2. (şhs.)
arzı (bk. irzi)
arzi (bk. irzi)
as 1. az; 2. (bk. aş)
as- asmak, çoğaltmak, artırmak
asaġ (bk. asıġ)
asaġlaġ (bk. asıġlıġ)
asan 1. sağlam, sıhhatli, esen (bk. esen); 2. taht;
asan tükel sağ ve selâmet, sağ, esen
āsān (<*Far.*) kolay
asana (şhs.)
asanġı (bk. asanki)
asanġılaġ sayısız
asanġi (bk. asanki)
asanki 1.(<*Skr. asaṁkhyeya*) sayısız; 2. süre, zaman mesafesi (felsefe terimi), devir, uzun müddetli devir
asanvarukiki (<*Skr. asaṁvarika*) (dini) günah
asanvır (<*Skr. asaṁvara*) (dini) dini yönergelerin ihlali
asġançu yaltaklanma, ikiyüzlülük, riyakârlık
asġançula- 1. eğlenmek, alay etmek; 2. yaltaklanmak, iki yüzlülük yapmak, riyakarlık;
asġançula- tağunla- (birlikte) yaltaklanmak
asġunçula- (bk. asġançula-)
asıġ 1. asıl, kazanç, istifâde, fayda, faiz; 2. hizmet;
asıġ tusu fayda, gelir, semere
asıġlıġ asılı, faydalı, kazançlı, gelirli;
asıġlıġ tusuġluġ (birlikte) faydalı
asıġsız yararsız, kazançsız, faydasız;

asığsız kuruğ kal- eli boş kalmak, kazançsız kalmak

asıl- 1. artmak, çoğalmak, sınırı aşmak; 2. asılmak, artırılmak

asın- 1. asılanmak, yararlanmak, faydalanmak; 2. bağlanmak, asılmak, takılmak

asır- terbiye etmek.

aşkançula- (bk. asğançula-)

aşkın asılmış

aşkıntur- astırmak, astırılmış olmak, asılmak

aşkığ askı, çardak

aşkya az (azıcık)

asla- 1. yemek (hayvanlar hakkında); 2. yem yemek

asra 1. alt, aşağı, aşağıda, alçak, rezil; 2. alçak gönüllü, mütevazi

asrava (<*Skr. āsrava*) (dini) günah, şer

asravağ bir günahın adıdır

ast aşağı, alt

astur- astırmak

asu (bk. azu)

asuğ 1. (şhs.); 2. gelir, hayır

asun (bk. ajun)

asur (bk. asuri)

asur- aksırmak, sabır getirmek

asuri (<*Skr. asura*) cin, iblis, şeytan

aş 1. aş, yiyecek, yemek, kurban yemeği, kurbanlık; 2. kakım;

aş içkü toy, şölen, ziyâfet; **aş tarığ** buğday; buğday olarak vergi; **aş tatığ** aş, yemek

aş- 1. aşmak, geçmek; 2. çoğalmak, artmak; çoğaltmak; 3. yükselmek, yukarıya çıkmak, havalanmak; **aş- üklit-** (birlikte) çoğaltmak, artırmak; **aş- usta-** (birlikte) çoğaltmak, arttırmak

aşa 1. aşırı, fazlasıyla, aşkın; 2. aşarak, geçerek; 3. ötede, ötesinde, öte, öbür taraf

aşa- 1. yemek yemek, silip süpürmek; 2. kabul etmek; 3. hürmet etmek, saymak; (hürmet vb.) görmek; 4. beslemek; **aşa- ye-** (birlikte) yemek yemek

aşadaçı yiyici, yiyen

aşan (şhs.);

aşan puka (şhs.); **aşan toğrıl** (şhs.); **aşan tutung** (şhs.)

aşat- 1. tattırmak, yedirtmek, yedirmek; 2. mükâfat vermek, mükâfatlandırmak

aşay (<*Skr. āśaya*) niyet, gaye, maksat

aşaylığ niyetli, maksatlı

aşbini (<*Skr.*) yıldız adı (bk. aşvini)

aşçı aşçı;

aşçı er erkek aşçı

aşğançula- (bk. asğançula-) yaltaklanmak
aşğunçula- (bk. asğançula-)
aşı ek, perçin, kaynak
aşıl- 1. artmak, çoğalmak; 2. sınırı aşmak; **aşıl- kötrül-** artmak, çoğalmak; **aşıl- küçat-** güçlenmek; **aşıl- ükli-** çoğalmak, artmak; **aşıl- ösül-** çoğalmak, artmak; **aşıl- üstel-/aşıl- üstül-** çoğalmak
aşırıl- aşırı hale gelmek, çoğalmak
aşivaçit (<*Skr. aśvajit*) (şhs.)
aşlşan özel isim
aşla- yemek yemek
aşlan- bir şeye göz dikmek, ağzı sulanmak
aşlaşturu iyice, sağlam bağlamak, güzelce
aşlığ 1. gıda açısından hali vakti yerinde olan; 2. yemek namına bir şeyi olan
aşlık mutfak
aşliş (<*Skr. aślesā*) bir yıldızdır, kamerin menzillerinden biri
aşmaḳ **aşmaḳ üstemek** (birlikte) çoğalma, artma
aşmiş özel isim
aşnu 1. önce, evvelce; 2. ön
aşnuank önce
aşnuça önce, daha evvel, evvelki
aşnuḳan önceleri
aşnuḳı önceki, evvelki
aşnuraḳ evvelki, baştan, önceden
aşoḳ (<*Skr. aśoka*) bir nevi ağaç
aşru fazla, son derece
aşsız yemeksiz, aşsız
aştarık bitki, ekin, arpa, buğday
aşuḳ- ivmek, acele etmek
aşun (bk. ajun)
aşunmaḳlaş- çoğalmak, artmak
aşup (<*Skr. aśubha*) pis, çirkin
aşur- 1. aşırmak, geçirmek; 2. kovalamak, takip etmek
aşvagoşa (<*Skr. aśvaghoṣa*) (şhs.)
aşvini (<*Skr. aśvini*) bir yıldız adıdır
at 1. ad, isim, ün, şöhret, unvan; 2. kumanın oğlu; 3. at, beygir; **at mangal** saadet; **at mangal ḳıl-** hoşnut etmek, memnun etmek; **at almaḳ** ad almak, ad kazanmak; **at yol** (birlikte) ün, ikbal, şöhret; **atğa teg-** ün kazanmak, şöhret sahibi olmak; **at adğır** atlar; **yandık at** sade, cins olmayan at; **yol atı** yol, sefer, binek atı; **yorığa at** yorga at; **özlük at** berk kaçan at; **ḳoş at** ihtiyar at; **salğa at** harın at; **tış at** alnında beyaz leke olan at
at- 1. şafak sökmek, tan atmak; 2. nişana atmak, silah atmak, nişan almak; 3. fışkırmak, akmak, çağlamak; 4.

vurmak, dövmek; 5. atmak; 6. çarpmak (kalp için)

ata 1. baba; 2. ata

ata- 1. adlandırmak, ad vermek; 2. çağırmak, seslenmek; 3. bir şeye ait olmak; 4. tanınmak

ataç ata (azizleme manasında), sevgili ata;

ataç oğul kendini yaşlı, büyük adam gibi aparan

ataġ (bk. ataḳ)

ataḳ son, nihayet

ataḳavati (<*Skr. atakavati*) (coğ.)

ataḳı- meşhur olmak

ataḳımsın- 1. ad, ün almak; 2. ünlü olmaya çalışmak

ataman (şhs.)

atan- 1. adlanmak, tesmiye edilmek, adlandırmak, sayılmak; 2. atanmak, tayin edilmiş olmak; 3. şöhret kazanmak

atanmış ün sahibi olan, meşhur

atay sevgi sözü (atacığım anlamında)

ataz sulama kanalı

atġan- (bk. atḳan-)

atġançsız (bk. atḳançsız)

atı akraba, erkek akraba, yeğen, kardeş çocuğu

atıġ (?)

atım nişancı

atın (bk. adın)

atın- atılmak, kendisini atmak.

atır- (bk. adır-) 1. ayırmak; 2. musiki aleti çalmak

atırt (bk. adırt) fark

atış atışma, küfür, kavga

atız- (bk. etiz-)

atim (bk. adın)

atinanḳotani (<*Skr. ajnatakaundinya*) (şhs.)

atḳa- bağlamak

atḳaġ bent, kelepçe, bağ

atḳaġlıġ bağlı, kelepçeli, bentli

atḳaḳ 1. (dini) fikir, düşünce; 2. bu dünyaya bağlılık

atḳaḳlıġ bir şeye ait olan, bir şeye doğru yönelme; **atḳaḳlıġ vişaylıġ** objektif dünyaya ait olan

atḳaḳsız ait olmayan

atḳal- ok atmak istemek, silâh atmak

atḳan- kelepçelenmek, bağlanmak

atḳançsız başına buyruk, özgür, serbest, bağsız

atḳanġu 1. bağlanılacak şey; 2. duyu organlarının dış nesneleri

atḳanġular 1. hisleri rapteden (altı bağ) (<*Skr.* viṣaya) 2. hisse mevzu teşkil eden harici varlık

atḳanguluġ dokunan, temas eden

atḳanguluḳsuz kelepçelenmeyen, bağlanmayan

atḳanmaḳsız serbest, bağlanmış olmadan, müstakil

atla- 1. atlamak; 2. ata binmek

atlağ adlı, sanlı, ünlü (bk. atlıġ)

atlan- 1. atlanmak, ata binmek, atla gitmek; 2. sefere çıkmak
atlantur- ata bindirtmek, atlandırmak
atlat- 1. adlandırmak; 2. hücuma göndermek
atlığ 1. adlı, ad almış, adında, sanlı; 2. meşhur, ünlü, tanınmış kimse; 3. atlı, sipahi, süvari, ata binen; **atlığ yolluğ** başarılı kimse, şanslı; **atlığ yüzlüg** (birlikte) meşhur, ünlü; **atlığ külüg** (birlikte) ünlü, meşhur; **atlığ manggallığ** (birlikte) saadet getiren, başarı
atnaḳaudani (şhs.)
at öng Türkçede isim ve renk; 12 sebepten dördüncüsü (<*Skr. nāmā-rūpa*)
atruḳ (bk. artuḳ)
atsaḳ (şhs.)
atsız atsız, isimsiz, şöhretsiz; **atsız erngek** serçe parmağın yanındaki yüzük takılan parmak, yüzük parmağı; **atsız belgüsiz** (birlikte) ismi ve belirtisi olmayan
atud avuç dolusu
auu! vay!
av (bk. ab)
av- 1. sıhhatte olmak, sağlam olmak; 2. toplaşmak, üşüşmek
avant (<*Skr. anbant*) sebep, illet, esas, temel; **avant tıltağ** sebepler
avantlığ sebepli, şarta bağlı olan
avazasay (<*Skr.*(?)) gönlü ve karnı bozuk
avçı avcı
avdan (<*Skr.* avadān) hikâye, tahkiye
avıçğa (bk. avıçḳa); **avıçğa ḳurtḳa** ihtiyar insanlar
avıçḳa ihtiyar
avınçğa (bk. avıçḳa)
avınçḳa (bk. avıçḳa)
avınçsız (bk. ayınçsız) korkusuz
avıng (bk. evinng)f
avınıl- kendisini iyi hissetmek, memnun kalmak
avınng (bk. evingg)
avınt (bk. avant); **avınt tıltağ** (birlikte) sebepler
avıntlığ şartlı olarak, şart ile,
avıntsızın sebepsiz
avır- dönmek, dolaşmak, bir şeyin etrafında dolaşmak
avırdaçı bir şeyin çevresinde dönüp dolaşan
avırta 1. toplum, topluluk, tüm; 2. yedirten, bakıcı
avış 1. (<*Skr. avīci*) en aşağı cehennemin adı; 2. (bk. arvış)
avla- 1. bir şeyi çevrelemek, çevresini dolaşmak; 2. avlamak
avluç (şhs.)
avrış gidiş, hareket tarzı (?)
avurta (bk. avırta)
avya 1. utanç, ar, haya; 2. ayva

avyakirt (<*Skr. avyaḳrta*) izâh edilemeyen, açıklanamayan, belirsizlik, meçhullük

avyat atanma, tayin edilme

ay 1. (bk. ey); 2. ay, kamer; 3. ay (otuz gün) Uygur takvimindeki aylar: aram ay, çakşapat ay, ikindi ay, oğlak ay, uluğ oğlak ay; 4. (şhs.); 5. kuvvetlendirme edatı; **ay ay tanrı** (Tanrıya hitaben söylenen söz); **ay ayaz** aydınlık, mehtaplı gece; **ay çeçek** (şhs.); **ay sılıg** (şhs.); **ay tengri** (dini) Ay Tanrı; **ay erkligin yorıglı** (dini) aydan güç alarak dolaşan (yer ruhlarından olanların adı)

ay- 1. söylemek, demek, konuşmak; 2. haber vermek; 3. takdim etmek; 4. hükmetmek, idâre etmek

aya 1. aya, avuç, el içi; 2. ünlem, nidâ; **aya yap-** elini eline vurmak

aya- 1. saygı göstermek, ululamak, hürmet etmek, ağırlamak; 2. arzulamak; 3. hürmet etme; **aya- ağırla-** (birlikte) saygı göstermek, saymak

ayaça avuç, el içi

ayaġ 1. şeref, itibar, saygı, hürmet; 2. (bk. ayıg); **ayaġka tegimlik** hürmete layık; **ayaġ aya-** ad vermek; **ayaġ kıl-** büyük saygı göstermek; **ağır ayaġ** hürmet, ihtimam; **ayaġ çiltek** hürmet; **ayaġ çilteg** (birlikte) saygı, ihtiram

ayaġlaġ (bk. ayaġlıġ); **ayaġlaġ tataġlaġ** (birlikte) saygı ve itibar gören, sevilen ve sayılan

ayaġlıġ sanlı, hürmetli, itibarlı; **ayaġlıġ arıġlıġ** (birlikte) hürmetli, itibarlı; **ayaġlıġ bol-** itibar görmeye başlamak; **ayaġlıġ çilteglig** (birlikte) sayılan, itibar gören kimse

ayaġluġ (bk. ayaġlıġ)

ayaġsız itibarsız, hürmetsiz, şerefsiz; **ayaġsız kıl-** alçaltmak

ayaġuluḳ **ayaġuluḳ çiltegülük bol-** saygınlık kazanmak, itibar görmeye başlamak

ayaḳ 1. kez, defa; 2. kadeh, fincan

ayakla- küçük çocuk yeni yürümeye başlamak

ayamaḳ saygı; **ayamaḳ ağırlamaḳ** (birlikte) büyük saygı, ihtiram; **ayamaḳ**

çitlemek (birlikte) büyük saygı

ayanç 1. saygı, hürmet; 2. (bk. ayınç)

ayançang saygı değer, hürmete layık, sanlı

ayançsız (bk. ayınçsız)

ayant (bk. avant)

ayas (bk. ayaz)

ayaş- karşılıklı sevmek, saymak, anlayış göstermek

ayat- 1. saydırmak, hürmet ettirmek, itibar görmek; 2. korkutmak; 3. teftiş etmek

ayatıl- sayılmak

ayaz ayaz, serinlik, parlak bulutsuz, kuru soğuk

ayġ söz

ayġuçı 1. danışman, akıl veren, müşavir, musahip, söyleyen, hatip; 2. kumandan, amir

ayı çok, pek, oldukça

ayıġ 1. kötü, fena, hile, fenalık; 2. pek; 3. ayık; **ayıġ bilge** kötü fikir, hile, fena adam; **ayıġ kılınç** günah, kötü hareket; **ayıġ atlıġ** kötü namlı; **yavız acun** (dini) varlığın değişmeyen şekli (cehennem yaratığı, şeytan, hayvan şeklinde yeniden doğmak); **ayıġ yavız yol/ ayıġ yol** (dini) aynı; **ayıġ yavlak** (birlikte) kötü, fena; **ayıġ oġlı** kötü maksatlı, kötü düşünceli; **ayıġ ılınçlıġ** günahkar, günahı olan; **ayıġ saķınġuçı** kötü niyetli, kötülük düşünen; **ayıġ tüş** (dini) kötü kader

ayıġla- kötülemek, söylemek, alçaltmak; **ayıġla- tan-** (birlikte) kötülemek ve inkar etmek

ayıġlaşmak ağızlaşma, sövüşme

ayık nezir

ayın- korkmak, çekinmek, sakınmak

ayınç 1. korku, heybet; 2. (bk. ayançı)

ayınçlıg korkulu, korkunç, korkan

ayınçsız korkusuz

ayınga aylarca, her ay

ayıt öğüt, vaaz

ayıt- 1. söylemek, arz etmek, demek; 2. sormak; 3. dikte etmek; 4. cezalandırmak.

ayıtmış (şhs.)

äyig (bk. ayıġ)

ayin dua

ayķı aylık, bir aylık

ayķır- haykırmak

aylıġ aylık

ayluç tarkan (şhs.)

aymak izah, açıklama

ayman- korkmak, çekinmek, utanmak

aymanç korku, çekingenlik, utanç

aymançsız korkusuz

aymanmaḳ korkma
ayna şeytan
ayşani (<*Skr. aiśāni*) kuzey batı
ayt- (bk. ayıt-)
ayuḳ 1. söz söylenen yer, sözün geçtiği saha; 2. emredilen iş, hazırlık; 3. idare, nezaret etme
ayuḳşani (<*Skr. āyuksana*) ecel, ölüm zamanı
az 1. az, biraz, çok olmayan; 2. açgözlü, tamahkar, doymak bilmez; 3. veya; **az alnır** (birlikte) açgözlülük, cimrilik; açgözlü, cimri; **az bllig** açgözlülük, cimrilik; **az saran** (birlikte) cimri, açgözlü
āz (<*Far.*) arzu, heves, hırs
az- azmak, şaşırmak, yoldan çıkmak, yanılmak, günah işletmek
azaġ yanlış, yanlış yola sapmış, yanlış yola düşmek
azan (<*Skr. āsana*) sedir
azand (<*Soğd.*) hikâye, masal
azça azca, azıcık, az bir miktar
azġan (şhs.)
azġanaz (şhs.)
azġına (bk. az-ḳıa)
azġur- yanlış yola götürmek, azdırmak, saptırmak, ayartmak
azıġ azı dişi;
azıġ tiş azı dişi
azıġlıġ azı dişi olan
azıḳ (bk. azuḳ)
azıt- 1. azıtmak, şaşırtmak; 2. karıştırmak, karmakarışık bir hale getirmek, düzensiz hale koymak; 3. arıtmak
azih (bk. azıġ)
az-ḳıa azıcık, pek az, az miktarda, biraz
azḳına azıcık, çok az
azḳınya (bk. az-ḳıa)
azḳıya (bk. az-ḳıa)
azlan- 1. kıskanmak, çekememek; 2. yanılmak, hata etmek; 3. arzulamak, istemek; 4. az görmek, azımsamak
azlanmaḳ hırs, cimrilik, açgözlülük
azlıḳ az, kâfi gelmeyen
azman 1. azman, büyük; 2. iğdiş at, at ismi; 3. sarımtırak; 4. büyük koç
azmış (dini) yolundan sapmış, yolunu kaybetmiş
azraḳça pek az
azsız hırssız, öfkesiz, sâkin, hevessiz, ihtirazsız
azu 1. yanlış, sürçme, yanlışlık, günah; 2. at ismi veya rengi; 3. (kbl.); 4. hata; 5. yahut, veya, şayet, yoksa, meğer; **azu yeme** veyahut
āzu (bk. azu)
azu- azalmak, eksilmek
azuça veyahut, yine
azuḳ erzak, azık, katık

azun (bk. ajun)
azunlug (bk. ajunlug)
azuu (bk. azu)

B

ba- 1. bağlamak, raptetmek; 2. iştirak etmek, katılmak

baars (bk. bars)

baba baba, peder, ata

babagir (bk. bavagir)

babakir (bk. bavagir)

bahşın varis

baça 1. günah; 2. (şhs.)

baça- (<*Soğd. pāç*) (dini) oruç tutmak

baçağ 1. (dini) (Hıristiyanlarda) oruç; 2. korumak; 3. dikkat etmek;

baçağ çahşapıtı oruca niyet etme; **kiçiğ baçağ** küçük oruçluk; **uluğ baçağ** büyük oruçluk; **baçağ baça-** oruç tutmak; **baçağ olur-** oruç tutmak; **baçağ otur-** oruç tutmak

baçak (bk. baçağ)

baçan (şhs.)

baçara (şhs.)

baçasız kâmil, günahsız

bad (bk. bat)

bad- 1. (bk. bat-); 2. bağlamak, bent etmek; 3. ekin ekmek

badarı (<*Skr. badhari*) (şhs.)

badır (<*Skr. pātra*) 1. kase; 2. Buda rahibinin sadaka için kullandığı kase; 3. sıvı ölçüsü (bk. batır); **badır ayak** kâse

badiyan (< ?) anason

badman (bk. batman)

badra (<*Skr. bhadra*) (şhs.)

badrakalpiki (<*Skr. bhadrakalpika*) Budizm kronolojisinin bir devri, dönem

badrı (bk. badarı)

badruk bayrak

badur 1. (şhs.); 2. (bk. batır); 3. maya ölçüsü

badyan ilâç için kullanılan bir bitkidir 'illicium anisatum'.

bağ 1. bent, bağ, köstek; 2. bohça; 3. kabile, boy, halk topluluğunun bir bölümü, bölük, müttefik; 4. sargı, örtü; 5. kitabın bölümü, cilt;

bağ borluk üzüm bağı; **bağ çeçeklik** bağ, bahçe; **bağ çoğ** (birlikte) mal bohçası; **bağ eş** ortaklar; **bağ külüg** (birlikte) bağ ve köstekler

bāğ (<*Far.*) 1. bağ, bahçe; 2. Allah, Tanrı

bağ- sarmak, bağlamak

bağa 1. kara kurbağa, odlu bağa; 2. bir rütbedir; 3. rütbesi küçük, küçük rütbede;

bağa tengriken rütbe, unvan; özel isim; **bağa tarkan** rütbe; **boyla bağa tarkan** (bk. boyla)

bağar (bk. bağır)

bağarsuk bağırsak

bağatur 1. bahadır, kahraman; 2. (şhs.)
bağatur çigşi (şhs.)
bağça bohça, bağ, çıkın, paket
bağçı bahçıvan, bağcı
bağdaşın- bağdaş kurarak oturmak
bağır 1. karaciğer, göğüs, karın; 2. bir ilaçtır; 3. (mec.) sevgili, dost, akraba; 4. bakır; 5. yayın orta yeri; **bağır iç** (birlikte) iç organlar; **bağır böşük** iki taraftan akrabalar
bağırsaḳ 1. (bk. baġarsuḳ); 2. merhamet; merhametli
bağırsuḳ (bk. baġarsuḳ)
bağış 1. kalın urgan, halat; 2. çadırın kendiri, boğum (parmak, kamış gibi şeylerin); 3. oynak, bent
bağirati (<*Skr. bhağiratha*) (şhs.)
bağla- bağlamak, raptetmek
bağlığ 1. bağlı, tutuklu; 2. bir şeye ait olan; 2. bohça, paket
bağlıḳ tane, rulo (kumaş için)
bağraġu sadaka dilenme
bağrın bağır ile
baḫşı 1. *(<Çin. po-şı. veya < Skr. bhiksu)* (Budizm'de) hoca, öğretmen, üstât; 2. hekim, doktor
baḫşılığ (bk. bakşılığ)
baḳ (bk. bağ)
baḳ- bakmak, dikkatli bakmak
baḳa kara kurbağa
baḳanaḳ nal
baḳar (bk. bakır)
baḳçan tahayyül, tefekkür, mütalâa
baḳır 1. bakır; 2. tartı ölçüsü; 3. sikke, para, mangır; 4. Mars gezegeni;
bulung baḳır çeki vahidi; **baḳır soḳına** Mars gezegeni; **baḳır soḳra yultuz** Mars gezegeni
baḳırlaġ bakırdan yapılmış
bakırlığ 1. bakırdan düzeltilmiş; 2. (coğ.) bir yer adı
baḳr (bk. baḳır)
baḳşı 1. (bk. baḫşi); 2. (şhs.)
baḳşılığ hocaya ait olan, hoca olma durumu
baḳşısızın hocasız, öğretmnsiz; **baḳşisızın nomçısızın** (birlikte) öğretmensiz ve yol göstericisiz
balaḳ (bk. balık 1)
balaḳınaḳ yavru, bebek
balbal Türk savaş geleneğinde öldürülen düşmanın taştan yapılmış heykeli;
balbal ḳıl- heykel yapmak; **balbal tik-** taş heykel dikmek
balığ 1. (bk. balık); 2. yaralı
balığça balık gibi
balığçı (bk. balıkçı)
balıka (<*Skr. bhallika*) özel isim
balık 1. balık; 2. şehir; 3. (coğ.); 4. çamur, balçık, bataklık;
balık begi şehir beyi, vali: **balık uluş** şehirler ve köyler
balık- yaralanmak

balıkçı balıkçı
balıklığ 1. şehirli; 2. (coğ.)
balıkdakı şehirdeki
balıktakı (bk. balıkdakı)
balmağ bağlılık, karşılıksız ilgi
balıngla- (bk. belingle-)
baltır 1. baldız, yaşça küçük kadın akraba, gelin, yenge; 2. baldır
balto (bk. baltu)
baltu balta, teber
baltur (şhs.)
balu- bağlamak
bamaḳ bağlama
ban (<*Çin. ban*) 1. üzerine yazı yazılan tahta, yazı tahtası
bın (<*Çin. wan*) on bin;
tümen ban on bin
ban- bağlamak
banaras 1. (bk. baranas); 2. (coğ.) yer adı
bandeng (bk. banting)
banga bana
bangaru bana doğru
banıt (<*Skr. phānita*) şurup, meyve şerbeti, şıra
banmıḳ bir hastalık türü
banlıg benli, beyaz lekeli
bant- bağlamak
banting oturmaya mahsus sıra
bar 1. var, mevcut, hep, varlık; 2. bütün;
bar bayağut devletli, varlıklı; **bar er-** var olmak; **bar yoḳ bol-** yok olmak, yok etmek; **bar ḳıl-** yaratmak
bar- 1. varmak, gitmek, ulaşmak; 2. gezmek, dolaşmak; 3. yok olmak, mahvolmak; 4. ölmek, vefat etmek
bara 1. bir ilaçtır; 2. bir tartı ölçüsüdür
baranı (bk. barım)
baramit (<*Skr. paramitā*) çare yolu, halletme yolu (dinî)
baramlığ (bk. barımlıg)
baranas (<*Toh. bārānas* < *Skr. vārānasī*) (coğ.)
baranaz (bk. baranas)
barani (< *Skr. baharanī*) ayın mezillerinden biri, yıldız adıdır
barça 1. hepsi, tamamı, bütün, hep; 2. (coğ.); 3.(şhs.);
barça toġmış (şhs.); **barça toyın** (şhs.); **barça turmış** (şhs.)
barçın bir kumaş türü, kadife, ipek
barçin (bk. barçın)
barḫasıvadi (bk. barḫasuvadi)
barḫasuvadi (< *Skr. brhaspati*) Jüpiter gezegeni
barıġ yolculuk, gidiş, yürüyüş; **barıġ bar-** gitmek, dönmemek üzere gitmek
barıġsa- 1. gitmek; 2. istemek
barıl- varılmak.
barım 1. zenginlik, servet, varlık, mal, mülk; 2. büyük baş hayvan
barımlığ zengin, varlıklı, müreffeh
barın bütün, hepsi

barın- 1. boşanmak, serbestlenmek; 2. gitmek
barış gidiş, varış
barḳ 1. hükümdar sarayı, büyük bina, mülk, ev, bark; 2. mezar, türbe, abide, abide mezar; 3. (şhs.);
barḳ turmış (şhs.)
barḳan (çoğ.)
barḳu (bk. burḳu)
barm (<*Skr. parami*) zengin
barman (<*Skr. brahman*) brehmen
barmaḳlığ (şhs.)
barma yıl geçen yıl
barnas (bk. baranas)
bars 1. pars, pelenk; 2. on iki hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı; 3. (şhs.);
bars beg (şhs.); **bars buḳa** (şhs.); **bars ḳan sangun** (şhs.); **bars urungu** (şhs.)
barsḫan (coğ.)
bart- (bk. bırt-)
bartak camdan oyularak yapılmış su kabı
baru beri, dolayı
baruki beriki, beridcki
barunçu (şhs.)
baryaġa (coğ.)
barz (bk. bars)
bas (bk. baş)
bas- 1. yaymak; 2. basmak, bastırmak, üzerine çökmek, ezmek; 3. ansızın hücum etmek, baskın yapmak, mahvetmek, kazanmak, yenmek; 4. aradan kaldırmak; 5. mühür basmak
basa 1. bundan başka, sonra, ondan sonra, ileride, yine, hem de, aynı zamanda; 2. arka; 3. (şhs.);
una basa derhal; **basa basa** durmadan, kesilmeden, fazlası ile, ara vermeden; **basa temir** (şhs.)
basaḳı sıradan gelen, sonra
basaman (<*Skr. vāisravana*) özel isim, kuzey ülkeleri himaye altına alan şeytanların lideri
basan (şhs.)
basdıḳ- (bk. bastıḳ-)
basġuḳ 1. kaya parçası, dağ silsilesi, dağ parçası, kaya; 2. yekpâre, som, yoğunluk
basġuḳluḳ kocaman, aşırı büyük olan
basıġ bir vergi çeşidi (bk. basıḳ)
basıġsız minnetsiz
basıḳ 1. bir vergi; 2. baş vergici; 3. gece baskını
basıḳ- 1. basılmak, bastırmak; 2. sokulmak; sokmak
basın- 1. basmak, ezmek, çökmek; 2. kahrolmak; 3. zayıf görmek, hor görmek, yerinmek
basınç basınç, tazyik. baskı
basınçsız baskısız

basındur- tazyik edilmek, basılmak, bastırılmak
basıntur- (bk. basındur-)
basıt- basılmak, tazyik edilmek, bastırmak, bastırtmak, ansızın hücum ettirmek, baskın yaptırmak
basḳuḳ 1. (bk. basġuḳ); 2. kaya parçası; 3. milli marş (bk. paşıḳ)
basma- basmamak, üzerine çökmemek, ezmemek
basmıl (kbl.) Türk boylarından biri
bastıḳ- basılmış olmak, ezilmek
bastıḳ- hastalanmak, hastalığa yenik düşmek
basur- 1. basmak, ezmek, ezilmiş olmak; 2. atmak; 3. galip gelmek
basut yardım
basutçı yardımcı, koruyucu, arka, hami, teşvik eden
basutluġ yardım eden, koruyucu
baş 1. baş, kafa; 2. yara, yara başı; 3. başlangıç, birinci, ilk, öncü; 4. (dağ veya pınar) başı, tepe, zirve; 5. şef, başkan, kumandan;
sübaşı ordu komutanı; **baş bitig** ana vesika, temel belge; **baş başlaġ** başlangıç; **baş baştıng** baştaki, en büyük; **baş ḳurıt-** başı kesilmek; **başı taşı birle** tamamıyla; **baş ḳıl-** yaralamak
başa- yenmek, üstün gelmek
başad- başa geçirmek; baş olmak, idare etmek, rehberlik etmek, önderlik etmek.
başadu bir işin başında olmak
başaġut sevilen, hoş görülen, başta gelen
başçı (şhs.)
başdınkı (bk. baştınkı)
başġu 1. (şhs.); 2. alnı beyaz (at)
başġu boz at adı
başıḳ (<*Soġd.*) türkü, şarkı
başın başta olmak üzere
başḳa başka
başḳuḳ (bk. başıḳ)
başla- 1. başlamak; 2. idâre etmek, başa geçmek, önderlik etmek, hakimlik etmek
başladaçı şef, âmir, baş, başkan, baş olan, rehber
başlaġ (bk. başlaḳ)
başlaġlıġ mühim, zarurî, vacip, esaslı
başlaḳ 1. başlangıç, esas; 2. azat, serbest
başlamaḳ idare, yönetim
başlan- 1. yönetilmek; 2.başlamak, girişmek
başlataçı (bk. başladaçı)
başlayu başlayarak; en önce, evvela, birinci
başlıġ 1. başlı, başı olan; 2. yaralı; 3. başkanı olan; 4. başı dik olan, gururlu
başsız başsız, başı olmayan
baştankı evvelki, baştaki;
baştankıta baştankı her şeyden önce

baştıng ilki, önceki
baştınkı ilk, birinci, baştaki
bat 1. hemen, derhal, çabuk; 2. fena, kötü, pis; 3. tortu, çöküntü; 4. üzüm çekirdeği
bat- 1. batmak; 2. açmak; 3. germek; 4. dayanmak; 5. gizlemek; 6. (güneş) batmak; 7. baş vurmak; 8. derde düşmek
bataklık (bk. batığlık)
batar- batırmak
batatu pamuk, pamuk ipi
batay kamburlu
batığ 1. bataklık; 2. derin
batığdakı bataklıkta olan
batığlık tuvalet, abdesthâne
batıl- batmak, batmış olmak, gömülmek
batım batım, batma boyu, boy, uzunluk, derinlik ölçüsü, derinlik
batır (<*Moğ. badır*) sıvı ölçüsü (*Skr. petra*)
batısık batı, garp, güneşin battığı taraf
batiri (<*Skr. bhadrā*) (şhs.)
batman (<*Far. patmān*) bir ağırlık ölçüsü, batman, ölçek
batra kız (şhs.)
batsık 1. batış; 2. (bk. batısık); 3. güneşin batışı, gün batısı.
batu değerli taş
batuk (şhs.)
batur 1. (şhs.); 2. kahraman
batur- 1. suda batırmak; 2. gizlemek, saklamak; 3. bağlatmak
baturluk kahramanlık
batut gizli, saklı
bavagir (<*Skr. bhavāgra*) (dini) hayat, kâinat, kainatın en üst derecesi
bavıl balık
bavşın vâris, mirasçı
bay 1. zengin, varlıklı, devletli; 2. (şhs.); **bay bar** (birlikte) zengin; **bay barımlığ** (birlikte) zengin, varlıklı; **bay kıl-** zengin olmak; **bay balık** (çoğ.); **bay buğa** (şhs.); **bay temür** (şhs.)
bay- 1. kelepçelemek, bağlamak, ipe vurmak; 2. bayıltmak
baya önce, evvelce, önceden, demin, yakın zamanda
baya- zenginleşmek, müreffeh olmak
bayagir (bk. bavagir)
bayağut varlıklı, zengin kimse
bayakı 1. yukarıda geçen, deminki, evvelki, adeta, hemen hemen; 2. aşağılık, basit, adi, alalade
bayakut (bk. bayağut)
bayı- (bk. baya-)
bayırku 1. (kbl.) eski Türk boyu; 2. (şhs.); **yir bayırku** (coğ.)
bayna sangun (şhs.)
bayutmış (şhs.)

baz 1. garip, yabancı; 2. yalancı (?); 3. (şhs.); 4. tâbi, mutî; 5. barış, sulh;
baz kıl- hâkimiyeti altına almak
bazğan 1. basan, ezen; tazyik ederek; 2. çekiç (?)
beçel sakat (şhs.)
beddi (<*Toh. pettā*) Buda
bedi bersil(şhs.)
bediş- birlikte süslemek
bediz 1. resim, tasvir, süs, bezek, nakış, heykel, şekil; 2. nârin; 3. bedük yerine yazım yanlışı yapılarak yüksek anlamında; 4. güzel;
bediz yaratığma süsleyen, nakışlayan
bediz- süslemek, bezemek, nakşetmek, resmetmek
bedizçi ressam, taş yontan, sanatkâr, hakkâk
bedize- süslemek, bezemek, resim yapmak, nakış yapmak, heykel yapmak
bedized- (bk. bedizet-)
bedizen- süslenmek, bezenmek
bedizet- süsletmek, resim yaptırmak, nakış yaptırmak, heykel yaptırmak
bedizle- 1. süslemek; 2. sevinmek.
bedrün (şhs.)
bedü- 1. büyümek (insan için); 2. çoğalmak
bedük büyük, iri, yüksek, ulu, azametli
bedükle- büyümek, yükseltmek, yüceltmek
bedüklentür- büyüttürmek
bedür- büyütmek, çoğaltmak
bedüt- 1. büyütmek; 2. yükseltmek, yüceltmek
beg 1. bey, efendi; 2. erkek, eş, koca; 3. berk; 4. hâkim, rehber; 5. (şhs.);
beg arslan (şhs.); **beg bars** (şhs.); **beg buka** (şhs.); **beg çur** (şhs.); **beg er** şehzade, prens; **beg(ler) bodun** hükümdar ve halk; **beg taş** (şhs.); **beg temir** (şhs.); **beg turmış** (şhs.)
begdeme cennet (?)
beged- beylik etmek, hükmetmek
begedmek begedmek eklenmek kuvvetlenme ve sağlamlaşma
beget- (bk. beged-)
begilig beyli, beyi olan; şah bibi, bey soyundan, beyliğe layık
beginsin- beylik taslamak, kendisini bey sanmak, bey olmaya alışmak, bey kılığına girmek
begim tigin kişi adı
begiz açık, seçik; parlak
begli Bodunlug beyleri, halkları
beglig bey olmaya layık, beyliğe ait olan, tanınan
bengi 1. (bk. bekini); 2. (şhs.)
begrek bey, şehzade
begrü güvenilir
begsig bey neslinden
begü tutuk (şhs.)

bek 1. (bk. berk); 2. (şhs.); 3. berk, muhkem; 4. sağlam, iyi, sert; 5. gözcü; **bek ķatıġ** (birlikte) sağlam, muhkem

bekili (bk. bekini)

bekine (şhs.)

bekini (<*Soğd. bg'ny*) bira, şarap, buğday, darı, arpa gibi şeylerden yapılan içki

bekira (şhs.)

bekire 1. sağlam, güçlü, kudretli, kuvvetli; 2. (şhs)

bekiz 1. sağlam, güçlü, kudretli, kuvvetli; 2. açık, sarih; 3. (şhs.);

bekiz belgülük açık, sarih, bell

bekle- kilitlemek, kapatmak, bağlamak, tahkim etmek, zincirlemek

beklen- bağlanmak, kapatılmak, kilitlenmek

beklet- bağlatmak, kilitletmek,

beklig bağlı, kilitli, kapalı

beklik (bk. begilig)

bekni (bk. bekini)

bekrek pek, yüksek, üstün, iyi

beksiz arık, zayıf, güçsüz, istihkâmsız, dayanaksız

beküd- (bk. bekür-)

bekür- berkitmek, sağlamlaştırmak, takviye etmek.

bekürü sağlam, berk, pek, kuvvetli.

bekütü- (bk. bekür-)

bel 1. tepe; 2. bel; 3. işaret, alamet;

bel alış- belinden yapışmak; **bel ķıl-** doyurmak

belek hediye

bele tuġma (şhs)

belgü 1. alâmet, sembol, işaret, nişan; 2. belge; 3. fal

belgülüg 1. belirli, görünen, alâmetli, işaretli, tanınan; 2. aşikâr; **belgülüg bol-** görünmek, belirlenmek, tanınmak

belgür- belirtmek, göstermek, belli olmak, belirmek, görünmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek

belgürme belirtme, ortaya çıkma, görünme, zahire çıkma

belgürt- belirtmek, göstermek, belli ettirmek

belgürtme zuhûr;

belgürtme et'öz Budaların çömezlerin (müritlerin) karşısına çıkarken beliren vücudu

belgürtmek belirme

belgüsüz 1. belirsiz, alâmetsiz, nişansız; 2. gayri-muayyen

beling korku, dehşet

belingçi korkak, ürkek, velveleci

belingle- birden korkup sıçramak, uykuda korkup sıçramak, korkmak, ürkmek, korkudan titremek

belinglegü korku

belinglet- korkutmak
belingteg korkmuş gibi, donup kalma, korkunç, dehşet gibi
beltir yol kavşağı, dört yol ağzı, suyun birleştiği yer
beltür- göstermek
beltürt- yetiştirmek
ben 1. ben (zamir); 2. fiil çekiminde şahıs eki
benge narkotik madde
benggilig 1. mukaddes, mübarek; 2. mesut, sevinçli
benggü 1. ebedi, daimi, sonsuz; 2. abide, anıt; **benggü taş** abide
bengiz beniz
bengkü abide, anıt; **bengkü ḳala** yazılı taş, abide
bengligek (coğ.) bir dağ ismi
bengü (bk. benggü) (mengü)
bening benim
beniz beniz
bentez bina
ber- 1. (bk. bir-); 2. (hem mecazi hem de gerçek anlamda) vermek, takdim etmek, hediye etmek; 3. ara vermek; 4. ödemek; 5. kızı evlendirmek
berçeker (kbl.)
berçik (kbl.)
berdin 1. sağ taraf, sağa; 2. kuzey; **bedrin yıngaḳ** sağ taraftan; **berding sınar** güneye doğru
berdinki güneydeki
bere yara, sıyrık
berge kırbaç, kamçı (bk. birge); **berge ḳaḳıl** kırbaç ve çubuklar; **berge sal-** kırbaçlamak
bergek- kamçılamak, kırbaçlamak
bergerü beriye doğru, güneye doğru, sağa
bergin senge (şhs.)
bergü armağan, hediye; **bergü ber-** vergi ödemek
bergüçi ödünç veren, alacaklı
bergür- (bk. belgür-)
beri bura, burası
beriden beriden, güneyden.
beridenyen sağdan, güney tarafından
berim vergilendirme, vergi koyma, vergi, borç; **berim alım** ödeme, ödenme
berişti (<*Far.*) melek, ferişte
beriye beriye, güneyde, sağa, sağda
beriyeki sağdaki, güneydeki
berk 1. kuvvetli, güçlü, sağlam, berk, pek, sert, sık; 2. koyu (orman); **berk yarp-** sağlam ve güçlü
berke (bk. birge)
berkinik sakatlanan; sakatlık
berkir- (bk. bekür-)
berklig 1. berk, pek, sağlam; 2. muhafaza ederek
berksiz sağlam olmayan, çürük;

bert **bert baş bolmak** sakatlık ve yaralar, sakatlanma ve yaralanma
bert- (bk. bırt-)
bertel- yaralamak, tahrip etmek, yıkmak, harap etmek
bertin- yaralanmak, kendisini yaralamak
bertür- verdirmek
bertük sakat, sakatlanmış
berü beri, beriye, beride, bu tarafta; -den beri
berüki -dan beri
bes (bk. beş)
beseg haremlik
besgek 1. (bk. bezgek); 2. kızdırmak
beş beş;
beş acun (dini) beş dünya; **beş yükmek** (dini) beş grup; **beş kata** beş kez; **beş kutlar** var olmanın beş elementi; **beş türlüg yini** (dini) vücudun beş organ türü; **beş kırk** otuz beş; **beş otuz** yirmi beş; **beş tümen** elli bin; **beş yegirmi** on beş; **beş yetmiş** altmış beş; **beş yüz** beş yüz; **beş balık** (coğ.) şehir ismi
beşegu beşi
beşek haremlik
beşer beşer
beşiglig süt emen çocuğu olan.
beşik beşik
beşinç beşinci
bet yüz, surat
betiset- (bk. bedizet-)
betü- büyümek
betük büyük, yüksek, ulu, azametli
bez 1. kabarcık, beze; 2. bez; 3. çıban
bez- 1. titremek; 2. esmek; 3. usanmak
beze- süslemek, bezemek
bezek süs, oyma
bezeklik süslenme yeri; süslenmiş
bezgek sıtma, soğuk sıtma (bk. besgek)
bhars (bk. bars)
bhās (bk. baş)
bhekngi (bk. bekini)
bhelkü (bk. belgü)
bhogaz (bk. boğuz)
bhol- (bk. bol-)
bhor (bk. bor)
bı bıçak, çakı, kesecek alet;
bı bıçğu bıçak
bıç- biçmek, kesmek, koparmak
bıça yırtık, yırtma
bıçak bıçak
bıçğu bıçkı, bıçak
bıçğuluk bıçkılı, bıçaklı
bıçıl- biçilmek, kesilmek.
bıçın (bk. biçin)
bıçtaçı 1. cellat; 2. azap veren
bıçu- kesmek.
bıçuş- kesişmek
bıdbul 1. (bk. bıtbul); 2. biber
bıdın (şhs.)
bıkın 1. kalça; 2. yan
bılanğuk (coğ.)
bın (bk. bin)

bıng (bk. ming)
bınga bin askerden oluşan ekip, takım (bk. ming)
bınık- iyileştirmek, şifa vermek, tedavi etmek, sağaltmak
bınkı sağlıklı, güçlü
bır 1. cenup, güney; 2. burada; 3. sağ, sağ taraf
bırkaru güney, cenup
bırt- 1. kırmak, parçalamak, yaralamak; 2. şekil, yön, veçhe vermek
bış **bış tarığ** ekin olmak
bış- olmak, olgunlaşmak, yetişmek, pişmek;
biş- etil- (birlikte) olgunlaşmak, yetişmek
bışar- 1. (bk. büşermek); 2. yetkinleştirmek
bışığ 1. olgun, yetkin; 2. pişmiş (yemek için); 3. pây eden; 4. dökme (maden için);
bışığ kıl- net olarak ifade etmek
bışır - pişirmek, olgunlaştırmak
bışmak tasa, kaygı
bışrun- 1. olgunlaşmak, pişmek, pişkin hâle gelmek; 2. öğrenmek; 3. temrîn etmek, idman yapmak;
bışrun- yorı- hareket etmek ve karar vermek;
bışrun- ögretin- seyretmek ve kendini alıştırmak
bışrundur- düşündürtmek
bışrunmak olgunlaşma;
bışrunmak ögretinmeklig olgunlaşma ve anlama ile ilgili
bışrunmaklığ olgunlaşma ile ilgili
bışrunul- olgunlaşmak
bışur- 1. pişirmek (yemek için); 2. olgunlaşması için fırsat vermek (bitki için)
bışurun- olgunlaşmak
bıtaybıkı (şhs.)
bıtbul (<*Skr. pippala*) bitmul biberi
bıtmul (bk. bıtbul);
bıtmul lavan biberli şurup
bıtru (şhs.)
bi 1. kısrak, at, aygır; 2. (<*Çin. pei*) yazılı taş; 3. kısrak; 4. ustura;
bi biçek (birlikte) bıçak
bi bıçğu soğuk silah
bib **bib bılanguk** bir nehir ismi
bibat (?)
biç- 1. (bk. bıç-); 2. biçmek, kesmek, doğramak
biçe 1. korkak; 2. küçük
biçek (bk. bıçak)
biçi kadın, kraliçe (?)
biçin 1. maymun;
biçin yıl 12 hayvanlı Türk takviminde bir yıl adıdır
bid (bk. bit)
bidgeçi 1. (bk. bitigüçi); 2. yazan, nakkaş
bidig 1. (bk. bitig); 2. (bk. bedük)

bidilḫ (coğ.)
bidilḳım (coğ.) bir şehir ismi
bigin (?)
bigü 1. armağan; 2. vergi
biir (<*Çin. pi* < *piet*) yazı fırçası
bikl şifalı bitki adı
bikuş buġa (şhs.)
bil 1. bel; 2. şifalı bir bitki adı
bil- 1. bilmek, tanımak, anlamak; 2. mesuliyet taşımak; 3. yardımcı fiil; **bil- ö-** (birlikte) bilmek, anlamak; **bil- uḳ-** (birlikte) anlamak
bilbaġı bel bağı, kuşak, kemer
bilçe bele kadar, belce
bile (bk. birle)
bile- bilemek
bileg armağan
bilegü bileği; **bilegü taşı** çakmak taşı
bilek 1. bilek; 2. (bk. belek)
bilen 1. (bk. birle); 2. ile; 3. (şhs.); **bilen jeburşü tutung** (şhs.); **bilen kütey** (şhs.)
bilezök bileğe süs için takılan halka
bilge 1. bilge, akıllı, âlim, bilgili kişi, müşâvir; 2. hikmet, marifet; 3. (şhs.); 4. unvan; **bilge bilig** bilge, hakim, düşünür; (dini) gerçek bilgi; **bilge bilglig** gerçek bilgi sahibi olan; **bilge çikşen** (şhs.); **bilge ışbara tamġa tarḳan** 1. (şhs.); 2. unvan, rütbe; **bilge kaġan** (şhs.); **bilge köngül sanġun** (şhs.); **bilge küli çur** (şhs.); **bilge şangun** (şhs.); **bilge taçam** (şhs.); **bilge tamġaçı** (şhs.); **bilge tonyuḳuḳ** (şhs.)
bilgelig bilge olan kişi, bilgeli
bilgüçi bilgin, bilen, üstat
bilgür- bildirmek
bilig 1. bilim, bilgi, ilim; 2. akıl, şuur, fikir, düşünce, zekâ; **adra atlıġ bilik** seçme bilinci; **aġılıġ koymsɔ bilig** mücerret mutlak, şuur; **bilge bilig** (birlikte) bilgi; **köngül bilig** (birlikte) akıl, birbirine bağlı 12 sebepten üçüncüsü (*Skr. vijngāna*) denk gelir; **belgü bilig bilmez** bilgi bilmez, cahil
biliglig bilgili, bilgin, hikmetli, müdrik; 2. alım, sarraf
biligsiz bilgisiz, cahil, akılsız, nadan; **bilig bilgisiz** bilgisizlik, birbirine bağlı 12 sebepten onikincisi (*Skr. avidyā*) denk gelir
biliksizlik 1. bilgisizlik, cehalet; 2. ilmi olmayan
bilil- bilinmek, tanınmak
bilin- 1. bilinmek, anlaşılmak bilmek; 2. açığa

vurmak, itiraf etmek; 3. pişman olmak; **bilin- tuyun-** (birlikte) anlamak

biliş 1. biliş, bilme; 2. tanış, dost

biliz (şhs.)

bilme- bilmemek (bunu ayrı madde başı yapmaya gerek var mı?)

bilsik- tanınmış, bilinmiş olmak

biltiz- bildirmek, belli etmek; **biltiz- tuyuz-** (birlikte) kandırmak ve aldatmak;

biltür- bildirmek, izah etmek, ibret olmak;

biltür- tanuḳlat- bildirmek; **biltür- uḳtur-** (birlikte) bildirmek

biltürmek bildirme, akıl verme

bilsin- tanınmış, bilinmiş olmak

bimba (<*Skr. bimbā*) kırmızı renkli meyve

bin- binmek

binçü (?)

bindir (şhs.)

bing bin

binge (bk. binga)

bini beni

bintipal (<*Skr. bihindipāla*) mızrak, ok

bintür- bindirmek

bir 1. bir, 2. birinci; 3. bir şeyi belirsiz olarak gösteren (sayı);

bir ança bir kadar; **bir bir** bir bir; **bir ḫata** bir kez, bir defa; **bir ikintike** birbiri, yekdiğeri; **bir ḳırḳ** otuz bir; **bir otuz** yirmi bir; **bir ödün** yalnız bir kez, bir öğün; **bir tek** bir kez, bir yol; **bir tümen** on bin; **bir yegirmi** on bir; **bir yegirminç** on birinci

bir- 1. vermek, iade etmek, takdim etmek, hediye etmek (bk. ber-); 2. ara vermek; 3. ödemek; 4. yardımcı fiil

birdem 1. (bk. birtem); 2. tamamıyla, büsbütün

bire 1. (<*Toh.(?)*) mil (mesafe ölçüsü); 2. uzaktan görünen şey, nesne

biregiki (<*Skr. vairagika*) (şhs.)

biregü biri, birinci

biregüsi onlardan biri

birer birer;

birer birer birer birer; **birer otuz** otuz birer

birge 1. kamış, çubuk; 2. kırbaç, kamçı

birge- çalkalamak (ağız için)

birger- 1. çalkalamak; 2. yakalamak

birgert- birleştirmek, toplamak

birgerü hepsi bir arada, tümüyle, beraber

birgin (borcunu) ödeme

birgü (bk. bigü)

birgüçi (bk. bergüçi)

biri 1. (bk. bır); 2. beri, sağ taraf, güney

biridin güneyde, güneyden

birigerü güneye, güneye doğru

birik- birikmek, toplanmak, katılmak, bir olmak
biriki 1. birleşik, birleşen; birikerek, katılarak; 2. bütün ve arkasından sonra
birikli birikmiş
birikmek birleşme, bütünleşme
birim alım vergi, borç
birimçi borçlu, borcu olan
birimlig borçlu
birin birin teker teker, bir bir, birbirine
birinçi birinci, ilk
biriş veriş, verme
birişt (bk. berişti)
biriye güneye, güneyde, sağa, sağda
biriyeki güneydeki
birke (bk. birge)
birkele- verme kabiliyetinde ve gücünde olmak
birkertmek birleşme, bütünleşme
birkerü (bk. birgerü)
birkü birlikte;
üç birkü üçü birlikte
birle ile, birlikte, birle, beraber
birleki birlikte olan
birlen (bk. birle)
birme verme
birme- vermemek
birök eğer (bk. birük)
birökçi bir zamanlar
birt- 1. (bk. bırt-); 2. kırmak, parçalamak, yaralamak, harap etmek
birt 1. bir vergi türü; 2. yara
birtele- (bk. bertel-)
birtem 1. birden; 2. tamamıyla, büsbütün, toptan, beraber; birlik
birtemle- tamamlamak, bütünlemek
birtin bir taraflı
birtiş- birbirini cezalandırmak, hor görmek, tahkîr etmek
birtsiz vergisiz
birtükgerü verirken
birtür- verdirmek
birü bu tarafa
birük eğer, şayet, fakat
birükin (bk. birük)
birükiye (bk. birük)
birür veren, verir
bis 1. (bk. beş); 2. yetişmiş (meyve)
bisamin (*<Çin. pişamen' < Skr. vaisramana*) özel isim
bisig (bk. bışıg)
bisiz **bisiz biçğusuz** kesici ve batıcı silahı olmadan
bisük (bk. bişik)
biş (bk. beş);
biş yüz beş yüz
biş- olgunlaşmak (bitki için) (bk. bış-)
biş balık (coğ.)
bişik 1. beşik (bk. böşük); 2. soy sop, kavim kardeş, nesil; 3. parça
bişikning taş parçasının
bişinç beşinci, beşinci olarak.
bişük (bk. böşük)
bit 1. bit; 2. bet, beniz, yüz, çehre, surat
bitgeçi yazıcı, kâtip, kayıt memuru (bk. bitkeçi);

bitgeçi bitig 1. yazı; 2. kitap; 3. mektup; 4. harf, harfler, alfabe; 5. yazıt, yazılı abide; 6. belge, vesika; 7. vasiyetname

biti- 1. yazmak, kopya etmek; 2. dövme yapmak

bitig kitap, yazı; **bitig taş** abide, yazıt, yazılı taş

bitigçi yazıcı, kâtip

bitigeçi yazıcı (bk. bitkeçi); **bitigeçi oğlan** talebe, öğrenci

bitigli yazılı

bitigme yazı yazan

bitigüçi 1. (bk. bitkeçi); 2. yazıcı, kâtip

bitil- yazılmak

bitimek yazı, eser

bitit- yazdırtmak, yazdırmak, istinsah ettirmek; **bitit- ḳoturt-** yeniden yazdırmak

bititkü yazdırma

bititmek yazdırma, yazma görevi verme

bitiş- yazmaya yardım etmek

bitke (<*Sür. petḳā*) vesika

bitkeçi yazıcı, kâtip, kayıt memuru

biz biz

bizing bizim

bizinge bize

bizinte bizden

bizni bizi

bk (bk. berk)

bklig (bk. beklig)

blgü (bk. belgü)

blgür- (bk. belgür-)

bo 1. insan, boy; 2. bu (zamir)

bo- boğmak

bod 1. boy, kabile, halk, cemaat; 2. birlik, birleşme; 3. vücut, boy, gövde, beden, varlık; **bod sın** (birlikte) vücut; **bodḳa teg-** büyümek, olgunlaşmak

bodasatav (bk. bodisavat)

bodastv (bk. bodisavat)

bodhisatv (bk. bodisavat)

bodı (bk. bodi)

bodı- 1. asmak; 2. süzmek; 3. yakmak; 4. yapıştırmak; 5. boyamak; 6. sürmek

bodi (<*Skr. bodhi*) erme, irfan, aydınlanma, tenvir, nur, ilham

bodimant (<*Skr. bodhimanda*) (dini) tenvir tahtı

bodisatav (bk. bodisavat)

bodisavat (<*Skr. bodhisattva*) Buda olacak kimse

bodistv (bk. bodisavat); **bodistvlar yorıġı** (dini) Buda'ya ulaşmak için on aşamadan geçen Bodisatva'nın yolu

bodluġ boylu poslu olan

bodsuz boylu poslu olmayan

bodu- 1. (bk. bodı-); 2. asmak; 3. süzmek; 4. yandırmak; 5. (mec.) azarlamak, aşağılamak

boduġ 1. çivit, boya, kına, renk; 2. heykel; **boduġ suvı** çivit suyu

boduğluğ boyalı, renkli
bodul- 1. asılmak, bağlanmak, takılmak; 2. boyanmak; **budul- yudul-** (birlikte) bağlanmak, takılmak
bodulmaḳ bağlanma, ilişki; **bodulmaḳ yapşınmaḳ** (birlikte) bağlanma, sıkı ilişki
bodulmaḳlıḳ bağlanmaya ait olan, bağlantısı olan, bağlantı
bodun millet, kavim, halk, cemaat, ahâli (bk. budun); **bodun bukun** (birlikte) ahali, sakinler; **bodun ḳara** millet, halk
bodunluğ halklı; **bodunluğ bukunluḳ** akrabası çok olan, büyük aile
boğ küf
boğ- boğmak, boğulmak; **boğ- amrıl-** (birlikte) sakinleşmek ve uslanmak
boğa boğa, öküz
boğağu kelepçe, bent, bukağı
boğağuçı kelepçe vuran, cellat
boğağuluğ boğulmuş, kelepçelenmiş
boğağuluḳçı cellat, kâtil, boğazlayan
boğarsaḳ boyunduruk
boğaz 1. (bk. boğuz); 2. hamile olma, hamilelik; **boğaz bol-** hamile olmak
boğdam bayatsıma, kokuşma, çürüme, küf, küflü; **boğdam at** lekelenmiş ad
boğmaḳ boğma
boğtaçi kurtaran
boğtağ (*<Far. boḫtag*) kurtarılmış, hidayete ermiş
boğuğ (bk. buğuğ)
boğuḳ 1. boğuk; 2. kapalı; 3. şiş, boğazın şişmesi, guşa, cedre
boğur- sakinleştirmek
boğuş- boğuşmak
boğuz 1. boğaz; 2. hayvan yemi olmak üzere tane halindeki ekin; **boğuz bağı** boğaz kayışı; **boğuz tamaḳ** (birlikte) boğaz
boğuzlan- boğazlanmak, boğazı kesilmek, başı kesilmek
boğuzluḳ **boğuzluḳ at** kesim için ayrılan at
buḳ 1. bok, gübre, hayvan pisliği; 2. yaramaz, rezil, alçak
boḳağçı bukağı vuran, köstekçi
boḳağu bukağı, bent, köstek, bağ
boḳağuçı bukağı vuran, köstekçi
boḳağulamaḳ bukağı vurma
boḳağuluḳçı bukağı vuran, köstekçi
boḳaḳ 1. (bk. buḳuḳ); 2. şiş; 3. boğaz uru
boḳsut 1. (bk. boḳşut); 2. is; 3. nizam, usul.
boḳşadu (şhs.)
boḳşut talim, kural, kaide, nizam, usul

boḳuḳ 1 (bk. buğuğ); 2. boğaz uru, şiş.
boḳun- çekmek, yerleşmek
boḳuz 1. (bk. boğuz); 2. boğaz
bokün bugün
bol- 1. olmak, var olmak, mevcut olmak; 2. zuhûr etmek; 3. yardımcı fiil
bolçu (coğ.)
boldaz (şhs.)
bolġuçı olan
bolma- olmamak
bolmaḳ olma, var olma
bolmaḳlıġ olma ile ilgili
boltur- 1. olmasını sağlamak; 2. olgunlaştırmak
boluġ varlık, mevcudiyet, anadan doğma, dünyaya gelme
bolul- 1. (bk. bulul-); 2. elde etmek, bulmak
bolulan- karışmak, karmakarışık olmak
bolulġa- (bk. bululan-)
bolun 1. (şhs.); 2. esir, tutsak; 3. taraf
bolung (bk. bulung)
boo (bk. bo)
booş 1. (bk. boş); 2. müstakil, serbest
bor 1. (<*Far. bōr*) şarap; 2. bora, fırtına, tipi, tufan; **bor bekili/bor bekini/ bekni** alkollü içecekler; şarap ve bira; **bor sirkesi** şarap sirkesi
bura (<*Yun.*) fırtına (?)
boran (şhs.)
borça tufan gibi
borçı 1. bahçıvan; 2. üzüm vergisini toplayan memur
borġuçaġ (bk. burġuçan)
borluġ 1. (bk. borluḳ); 2. ayva veya üzüm bağı
borluḳ bağ, üzüm bağı, meyve bahçesi
borluḳçı 1. (şhs.); 2. bahçıvan
borsu fasulye (acaba?) nohut, bezelye
bos- bozmak, kırmak, parçalamak
bosan- 1. (bk. buşan-); 2. kederlenmek, müteessir olmak
bosanç elem, keder
bosantur- kederlendirmek, üzmek; üzülmek, kaygılanmak
boşġaḳ 1. (bk. bozġaḳ); 2. bozulmuş
boşḳun- 1. (bk. boşgun-); 2. okumak, öğrenmek; 3. azat olmak, boşalmak
bosu fasıla
bosuş dert, keder, gam, kaygı
bosuşluġ dertli, kederli, üzüntülü, kaygılı
boş 1. boş, serbest; 2. (bk. baş); **boş bol-** serbest kalmak, azat olmak; **boş ḳıl-** azat etmek
boşa- (bk. boşu-)
boşan- kurtulmak, serbest olmak, hür olmak, başına buyruk olmak
boş bir- 1. yardım etmek, iâne vermek; 2. fedâ etmek

boş bitig serbestlik, özgürlük belgesi, azatlık kağıdı
boşğun- öğretmek; öğrenmek, okumak
boşğur- 1. öğretmek, okutmak, ders vermek, yetiştirmek, talim etmek, öğrenmek; 2. yoldan çıkarmak
boşğurmaḳ nasihat, öğüt
boşğut 1.(bk. boşḳut); 2. ders, okuma, öğrenme
boşğut- öğretmek, okutmak
boşğutçı öğretmen, mürebbi
boşğutluġ öğrenci, öğrenen
boşğutsuz (artık) öğrenmeyen
boşı (bk. buşi)
boşılıġ kurbanlık
boşḳut okuma, öğrenme, ders
boşu- 1. bağışlamak (günahı), gidermek, affetmek, kurtarmak; 2. müstesnâ addetmek
boşuġ 1. bağışlama, azat, af, kurtuluş; 2. veda;
boşuġ yarlıḳ azatlık yarlığı
boşul- boşalmak
boşumaḳ **boşumaḳ ḳutarmaḳ** (dini) boşanma, kurtulma, azat olma
boşun- 1. boşanmak, serbest olmak, azat olmak, kurtulmak; 2. tövbe etmek, kusurunu açıklamak, günahını çıkartmak
boşunmaḳ kurtulma, azat olma
boşur- 1. (bk. boşğur-); 2. öğretmek, okutmak, ders vermek
boşurt- azat etmek, boşaltmak
boşurḳan- 1. rahatsızlık hissetmek, kendisini kusurlu ve rahatsız saymak; 2. kaygılanmak; 3. kurtarmak
boşuş (bk. bosuş)
boşut- boşaltmak
botasun özel isim
boti bök taḳdı (şhs.)
botklig (?)
botu deve yavrusu
botula- yavrulamak (deve için)
bou (<*Çin. wu. mou*) on kan'dan beşincisi
boy boya, renk
boyın (bk. boyun)
boyla 1. (bk. buyla); 2. rütbe adı;
boyla bağa tarḳan 1. (şhs.); 2. unvan, rütbe; **boyla ḳutluġ yarġan** 1. (şhs.); 2. unvan, rütbe
boymı boynu beyaz hayvan
boyu ḳıra (coğ.) bir tepe ismi
boyun 1. boyun, ense; 2. vücut
boyunçuk boncuk, süs için takılan değerli taşlar
boyunduruḳ boyunduruk
boyunsuz boyunsuz
boyunturuḳ (bk. boyunduruḳ)
boz 1. tiksinti, nefret, kin; 2. boz rengi; 3. (bk. buz); 4. (şhs.);
üz boz kin, nefret
boz- 1. (bk. buz-); 2. bozmak, kırmak, dağıtmak
bozağu buzağı
bozağula- buzağılamak, buzağı doğurmak

bozğak bozulmuş, bozulma
böd taht
bödke bu zamanda, bu zamana
bög bir tür zehirli örümcek
bögde hançer, kılıç
bögi (bk. bügü)
bögre böbrek
bögü 1. (şhs.); 2. müdrik, bilici; 3. sihirbaz; **bögü han** (şhs.); **bögün keligin toğmak** (dini) yeniden doğma; **buğuğ bögü kağan** (şhs.)
bögülen- güvenmek, itimat etmek
bögülenmek öğrenme, anlama, kavrama
bögülüg bilgelik, âlimlik
bögün- öğrenmek, anlamak, kavramak
bögünki bugünkü
bögür böbrek
bögürtlen böğürtlen
bögüş 1. (bk. bügüş); 2. ilim, hikmet, marifet
bök 1. zindan; 2. zaviye, köşe, bucak; 3. evin tavanı; 4. taş veya kerpiçten duvar, çit
bök- 1. bir şeyden bıkmak, usanmak, tiksinmek; 2. yiyip doymak, zevk almak
bökçe (şhs.)
böke tutam (şhs.)
bökli 1. (kbl.); 2. (coğ.)
bökli çelig (coğ.)
böksig (bk. böksik)
böksik 1. karın; 2. göğüs
böksil- parçalanmak, yarılmak
bökte (bk. bögde)
bökteg 1. iyi amel (?); 2. bereket
böktegb yardım, inayet.
böksil- parçalanmak, yapılmak.
bökü (bk. bügü)
bökün (bk. bokün)
böl- bölmek, taksim etmek
bölen (şhs.)
bölön 1. (<*Tib. bodblon*) vekil, nâzır; 2. rütbe
bölüg bölük, kısım, hisse, parça
bötük (bk. bölüg)
bölüklüg hissesi olan, bölünen
böliin vezir
böng- tekme atmak, çifte atmak
böngek (şhs.)
böri 1. kurt, börü; 2. (şhs.)
börilig kurta ait olan;
börilig köz şifalı bir bitki
börit- 1. duygu; 2. temas
böritmek duyma, duygu
börisiz yağısız, düşmansız
bört 1. dokunma, temas etme; 2. birbirine bağlı 12 sebepten altıncısı (*Skr. sparsa*)
börtmek duyma, temas
börtüglüg temasla, duyma ile ilgili
börtül- dokunulmak, temas edilmek
börtün meçhul, bilinmeyen
börtür- değdirmek, dokundurtmak, temas ettirmek
börtüş- birlikte temas etmek

böşük 1. (bk. bişik); 2. beşik; 3. dost; sevgili; 4. akraba;
böşük körtük sevgili, dost, aziz; **böşük tüngür** sihriyet, akrabalık
bötün başkaları, diğerleri
bötürmüş tarkan (şhs.)
böz (<*Sür. buz*) bez, pamuktan yapılmış kumaş, pamuklu kumaş
bözçi pamukçu, pamuk bezi yapan kimse, bezci
bra (<*Skr. pr*) gölgelik, çardak
braḫasavati (<*Skr. brhaspati*) Jüpiter gezegeni
braḫasivadi (bk. braḫasavati)
braḫasvadi (bk. braḫasavati)
brahma (<*Skr.*) Zervan'ın adıdır
braḫsuvati (bk. brahasavati)
braman (<*Skr.*) brahmana (şhs.)
branas (bk. baranas)
brḫmadati (<*Skr. brahmādātta*) (şhs.)
brhmayu (şhs.)
bringiki (<*Skr. bhrngika*) (şhs.)
brişti 1. (<*Soğd. frişti*) melek, ferişte; 2. (dini) elçi
brtmaḳ (bk. birtmaḳ)
btanati (<*Skr. ihadanta*) muhterem (rahipler için)
btraklp (<*Skr. bhadrakalpa*) burkanların zuhur ettiği mesut devre
btriki (<*Skr. bhadraka*) (şhs.)
bû buhar
bu (bk. bo)
buçan (şhs.)
buçang (bk. buçan)
buçğaḳ bucak, köşe
buçğaḳsız köşesiz, bucaksız
buçung kaybolmuş alındı, makbuz ve belgenin yerine verilen yenisi
buçur (şhs.)
bud 1. (<*Skr. budha*) Merkür gezegeni; 2. hafta takvimine göre çarşamba günü;
bud namo Buda'ya hürmetler olsun
buda üzüm, buğday tanesi, üzüm tanesi
budarakişit (<*Skr. buddharaksita*) (şhs.)
budaşiri (şhs.)
budhihk (bk. butıḳ)
budıḳ (bk. butıḳ)
budin beden
budlluğ (bk. budluluğ)
budluluğ hayvanların burnına takılan kayış
budraḳ huşsuz, kendi başına.
budul- 1. (bk. butul-); 2. asılmak, takılmak
budun millet, kavim, halk, cemaat, ahâli (bk. bodun)
budunlığ kavimli, milletli
buğa (şhs.)
buğak tutuḳ (şhs.)
buğan 1. bezelye türünden bir sebze; 2. irinli bir çeşit hastalık adı
buğday buğday
buğra 1. erkek deve;
kaşğa buğra alnında lekesi olan deve; **buğra ḳara han** (şhs.)

buġrağu deveye benzer, deve gibi
buġralık 1. erkek develik; 2. erkek deve sürüsü
buġu geyik, maral
buġuġ han (şhs.)
buķ gırtlak, boğaz
buķa 1. boğa; 2. (şhs.)
buķaç tencere, kazan
buķağ (şhs.);
buķağ tutuķ (şhs.)
buķağu bukağı, köstek, bağ, zincir, ip
buķaķ (bk. buķuķ)
buķalı boğası olan, boğalı
buķam sengün (şhs.)
buķaraķ (coğ.)
bukarsı bağ, köstek, bukağı
buķay alçak, aşağı, kısa
buķuġ (şhs.)
bukuk boğazın iki yanında deri ile et arasında peyda olan et bezleri
buķuķlan- yuvarlaklaşmak
buķun halk, ahali, millet
bukün bugün
bukünki bugünkü
bul bulma, elde etme
bul- 1. bulmak, aramak; 2. elde etmek; 3. hedefe ulaşmak;
bul- tap- elde etmek
bulaķ 1. bulak, ark, kaynak; 2. çeşme; 3. (kbl.);
bulaķ ögen kanal, arık
bulang (<*Çin. wulang, pulang*) üstü kapalı yeşillikli balkon, veranda
bular bunlar
bulat (şhs.)
bulayık 1. (kbl.); 2. (coğ.)
bulġa- 1. bulanmak, karmakarışık olmak; 2. bozmak, karıştırmak, bulandırmak; 3. derde salmak, zarar vermek
bulġaġ (bk. bulġaķ)
bulġaķ 1. bulanık, karışık, karışıklık içinde, düzensiz, alt üst olmuş; 2. karışıklık, isyan; 3. arayı karıştırma; 4. dalgalanma, coşma; 5. heyecan
bulġamaķ heyecan, ruh karışıklığı
bulġan- 1. bulanmak, karışmak, karıştırmak; 2. yanılmak; 3. (mec.) üzülmek, kederlenmek; 4. heyecanlanmak
bulġanç (bk. bulġaķ)
bulġāng- (bk. bulġan-)
bulġanmaķ (bk. bulġamaķ)
bulġanuķ karışık, bulanık
bulġaş- toplu halde mevcut olmak
bulġaşu gürültülü, patırtılı
bulḫaķ (bk. bulġaķ)
bulıt 1. bulut; 2. buldu (?), oldu (?)
bulıtçulayu buluta benzer, bulut gibi
bulıtlıġ bulutlu
bulķ kaynak, pınar, çeşme, kanal
bulķa- (bk. bulġa-)
bulķaķ (bk. bulġaķ)
bulķan- (bk. bulġan-)
bulķu- icrâ etmek, yerine getirmek, yapmak, düzeltmek

bulma- bulmamak
bulmaḳ elde etme, hedefe ulaşma; **bulmaḳ tapmaḳ** elde etme, hedefe ulaşma
bulmış (şhs.)
bultuḳ- bulunmak, mevcut olmak
bultur- buldurtmak
buluḳ (şhs.)
bulul- elde edilmek, erişmek
bulula- karışmak, karmakarışık olmak, karıştırmak
bulun esir, tutsak, tutuk
bulun- bulunmak, elde edilmek
bulunç bulunma, elde edilme, kazanç
bulunçsuz bulunmayan, kazançsız, erişilmeyen, bulunmaz
bulunçusuz (bk. bulunçsuz)
bulung 1. köşe, bucak; 2. yön, taraf, cihet, ara cihetler; 3. ilâç türü; 4. kâinat; 5. ufkun istikameti; **bulung yınaḳ** köşe, bucak
bulung baḳır ölçü, miktar ölçüsü.
bulungdaġı 1. taraftaki, taraf; 2. saha, arazi; 3. dünyanın bir ülkesinde olan
bulungsuz geniş, uçsuz bucaksız
buluş- buluşmak
buluşluġ gamlı
bulut (bk. bulıt)
bumın (şhs.)
bumın kagan (şhs.)
bun (<*Soġd. būn*) zemin, esas, temel
bun mihnet, keder, sıkıntı (bk. bung)
bunça bunca, bu kadar, böyle, böylece, bu kadar çok
bunda bunda, burada, buraya
bung mihnet, keder, elem, sefalet, sıkıntı, zahmet, eziyet
bungad- bunalmak, kederlenmek, müteessir olmak, kaygılanmak, dert çekmek.
bungsız 1. sıkıntısız, kedersiz, dertsiz; 2. bol bol, bolca, kesretle, fazlasıyla, sayısız, hesapsız, çok
bungsuz (bk. bungsız)
bunı bunu
bunḳal güçsüz, elverişsiz
bunta burada.
buntatu (şhs.)
bur- kokmak, kokutmak, buğusu yükselmek
buranç 1. koku, havasızlık; 2. sıkıntı, sıkıntılı
burçaḳ 1. bezelye ve baklagillerden diğer bitkiler; 2. ter taneleri
burçıntur- eziyet vermek, incitmek
burġu 1. trampet; 2. boru; 3. (coğ.)
burġuçan 1. (şhs.); 2. unvan
burḥam (bk. burḳan)
burḫan (bk. burḳan)
burḫan ḳutınlıġ Buda saadetine erişmiş
burḫan ḳutlıġ Buda kutunda olan
burḫanlıġ 1. Buda adı; 2. Allah'a, Tanrı'ya ait olan.
burḳan 1. (<*Skr. buddha*) nirvaya erişen Burhan; 2. (<*Çin. bur+ḳan*)

yaradan, ilâh, tanrı; 3. şaman; 4. elçi, peygamber; **burhan etüzi** (dini) nirvanaya erişirken üç vücuttan birine sahip olan Buda'nın vücudu; **burhan yeri** Budalardan her birinin faaliyet alanı; **burhan ḳutılıġ** Buda saadetine sahip olan; **burhan ulusı** Bodisatva'ya ulaşmanın en üst, onuncu aşaması

burḳay (şhs.)
burḳı buruşuk
burḳıraḳ buruk, ekşi, ekşimtırak
burḳu (bk. burğu)
burnaç güğüm, ibrik
bursang 1. (< *Çin. but-seng*) küme, takım, topluluk, cemâat; 2. rahipler cemiyeti veya derneği; **bursang ḳuvraġ** keşiş topluluğu
bursong 1. (bk. bursang); 2. rahipler icması.
bursung (bk.. bursang)
burua ġuru 1. (<*Skr. pūrvaguru*) (şhs.); 2. unvan; 3. (coğ.)
burulday (şhs.)
burun 1. burun; 2. hortum (hayvan için); 3. önce, önceler, evvel, evvelleri, ilk, baştan; **burun aġrıġ** burun hastalığı; **burun ḳaçıġ** koku alma organı
burunça evvelki gibi
burunda evvel
burungı önceki, evvelki
burunsuz burunsuz
buruntuḳ gem
buruntukluġ gemli
buryaḳ (bk. buyruḳ)
buryuḳ (bk. buyruḳ)
bus- kederlenmek
busan- 1. umutsuzluğa düşmek, kederlenmek, müteessir olmak; 2. kederlendirmek
busanç gam, keder
busarık sisli, tozlu, bulutlu
busat (<*Soğd. bosanti* < *Skr. uposatha*) oruç adıdır
busġaḳ yürek sıkıntısı;
tın busġaḳ nefes darlığı
busı (bk. buşı)
busrul- kederlenmek
busta- puslandırmak, çöktürmek, pus çöktürmek
busurḳan- korkmak
busuruk yüreksiz, tutuk, beceriksiz
busuş 1. (bk. bosuş); 2. dert, gam, keder, elem
busuşluġ 1. (bk. bosuşlug); 2. dertli, gamlı, kederli, elemli
busuşsuz kedersiz, üzüntüsüz
buş- 1. öfkelenmek, hiddetlenmek, kızmak, sinirlenmek; 2. heyecanlanmak
buşaçu (şhs)
buşan- kederlenmek, kaygılanmak;

buşan- bulġan- (birlikte) kederlenmek, kaygılanmak; **buşan- buşurḳan-** kederlenmek, kaygılanmak; **buşan- ḳaġrul-** kederlenmek, kaygılanmak; **buşan- saḳın-** kederlenmek, kaygılanmak

buşanç dert, keder

buşantur- kederlendirmek

buşġur- kışkırtmak

buşgut (bk. boşḳut)

buşı (bk. buşi)

buşıcı 1. sadaka dilenen, dilenci; 2. rahip; **buşıcı ḳoltuḳçı** dilenci

buşılıġ sadakaya muhtaç olan, sadakalı

buşi (<*Çin. pu-shi*) sadaka, kurbanlık, 6 veya 10 erdemden biri (*Skr. pāramitā*) **buşi ber-** sadaka vermek, bağış etmek

buşih (bk. buşi)

buşmaḳlıḳ rahatsızlık, hiddet

buşrul- heyecanlı olmak, kederli görkem almak

buşuġ (bk. boşuġ)

buşurḳan- (bk. boşurḳan-)

buşuş heyecan, kaygı, elem; **buşuş ḳadġu** üzüntü, tasa; **buşuş saḳınç** üzüntü

buşuşluġ gamlı, kederli, dertli; **buşuşluġ ḳadġuluġ** üzüntülü, kederli; **buşuşluġ saḳınçlıġ** üzüntülü, kederli

buşuşlıḳın heyecanla, kederle

buşuşsuz kedersiz, dertsiz; **buşuşsuz ḳadġusuz** üzüntüsüz, kedersiz; **buşuşsuz saḳınçsız** üzüntüsüz, kedersiz

but 1. but, ayak, bacak

but (<*Skr. buddha*) (bk. namo) tazim, saygı

but- dondurmak

buta- budamak, vurmak, dövmek, kesmek

butaḳ budak, dal; **butaḳ çıbıḳ** (birlikte) dallar

butarla- parçalamak, yırtmak, parça parça etmek, bozmak; **butarla- üz-** (birlikte) yırtmak ve parçalamak

butı cin, peri (bk. buti)

butıġ (bk. butıḳ)

butıḳ 1. budak, dal; 2. deriden su kabı, küçük kırba

buti (<*Skr. bhūta*) cin, peri, umacı

butluġ 1. butlu, bacaklı, ayaklı; 2. sulu

butuḳ- bulunmak, bulunmuş olmak

butul- asılmak, takılmak

butula- 1. erkek yavru doğurmak (deve); 2. doğmak, doğuş yapmak

buu 1. (bk. bu); 2. (<*Çin. fu*) cesaret

buuşı dağınık, dalgın

buyan 1. (< *Skr. punya*) sevap, iyi amel, iyilik; 2. ehliyet; 3. kut, saadet, mutluluk; 4. (şhs.); **buyan edgü kılınç** dindarlı hareket, iyi etki bırakmak; **buyan kar** (şhs.); **buyan kara** (şhs.); **buyan temür** (şhs.)
buyançı iyiliksever, din adamı.
buyançuk (şhs.)
buyanla- iyilik etmek, hizmet etmek
buyanlığ mesut, mutlu, sevaplı, iyi ameli olan
buyansız sevapsız, sevabı olmayan
buyat (şhs.)
buyla 1. (şhs.); 2. rütbe, unvan
buymul 1. bir nevi terbiye kabul etmez hayırsız doğan (kuş), vahşi doğan; 2. boynu beyaz hayvan; 3. ehlileştirilmemiş
buyrak (bk. buyruk)
buyruk 1. amir, kumandan, emreden; 2. buyruk (rütbe); 3. buyruk, emir, ferman; 4. vekil, nazır
buyur- emretmek, buyurmak
buz bozma, yıkma, harap olma, tahribat
buz- bozmak, bozguna uğratmak, mahvetmek, kırmak, parçalamak, dağıtmak; **buz- artat-** bozmak, mahvetmek; **buz- sök-** bozmak, mahvetmek
buzaç tutuk (şhs.)
buzad (bk. busat)
buzağu 1. buzağı; 2. (şhs.); 3. bir unvan
buzğak bozulmaz, harap olma
buzluğ buzluk, buz, buzlu
buzul- bozulmak, mahvedilmek, dağılmak
buzulmak bozulma, harap olma
buzulmaksız bozulmamış, harap olmamış
büd- (bk. büt-)
büdi- dans etmek, ritmik ve zarif hareketler
büdik oyun
büdiş (şhs.)
büdün (bk. bütün)
büdüş (şhs.)
büg- eğmek, bükmek
bügri eğri
bügü 1. hikmet; 2. dirayetli, hakîm, akıllı, bilgili, bilge; 3. büyücü; 4. (bk. bögü)
bügün- 1. vâkıf olmak; 2. tanımak
bügür 1. kalça; 2. böğür
bügüş hikmet, marifet, bilgi, dirayet
bük- 1. eğmek, bükmek; 2. doymak; 3. bir şeyden bıkmak, usanmak, tiksinmek; 4. yiyip doymak, zevk almak
bük 1. ağaçlık, ormanlık; 2. tomurcuk; 3. köşe bucak
büka kara kurbağası
büke kahraman, cesur
bükegük 1. (coğ.); 2. ormanlık
büken Hint kavunu, karpuz

büking (şhs.)
bükli (coğ.)
büksek 1. (bk. böksig); 2. karın; 3. kaş
bükşil- (bk. böksil-)
bükül- bükülmek, eğrilmek
bükün bugün
bükünki bugünkü
bükünte bugün
bükür- su serpmek, su çilemek; **bükür- saç-** su serpmek
büng- boynuz vurmak, toslaşmak
bünteg serseri
büntegi bunun gibi, bunun gibisi, böyle, böylesi
büntüg avare, işsiz güçsüz, beceriksiz
bünül (şhs.)
bür tomurcuk
bür - buruşturmak
bürçi (şhs.)
bürçüy (şhs.)
bürge 1. pire; 2. iyi sıçrayan böcek
büri (bk. böri)
bürit- (bk. bürt-)
bürkek (şhs.)
bürkür- (bk. bükür-)
bürlük ḳara (şhs.) (bk. ḳara)
bürsü - buruşmak, pörsümek
bürt (şhs.)
bürt- 1. hissetmek, duymak, dokunmak; 2. hafifçe yakmak; 3. his, duygu; 4. hafifçe esmek
bürtmek dokunma, his, duygu, duyu
bürtüglüg hissedilen, hissetme, duyma, duyu
bürtüş- birbirine dokunmak
bürü (bk. böri)
büşer- 1. olgunlaştırmak; 2. pişirmek, hazırlamak
büşük (bk. böşük)
büt- 1. bitmek, sona ermek, tamamlamak; 2. inanmak; 3. doğulmak, dünyaya gelmek; 4. olgunlaşmak; **büt- etik-** gerçekleşmek; **büt- ḳan-** gerçekleşmek; **büt- biş-** olgunlaşmak
bütgü defi hacet etmek, dışarı çıkmak, abdest etmek, ifrazat
bütker- olgunlaştırmak
bütkür- yetiştirmek
bütrü büsbütün, tamamıyla
bütrük ferace
bütüd (bk. bütüt)
bütüt bitme, tamamlama, ikmal
bütün bütün, tamamıyla, tamam
bütür- bitirmek, tamamlamak
bütürmek bitirme, tamamlama
bütürmiş prenses lakabı, unvanı
bütürü tamamıyla, hepsi, toplu
bütüt ikmal, tekâmül

C

cim (bk. çın)
coh (bk. çoġ)
com- (bk. çom-)
cök- (bk. çök-)
culbu (bk. çulvu)
cügte (bk. çükte)

Ç

çab 1. şöhret, şan; 2. şöhretli, şanlı, meşhur
çabış çavuş, yardımcı
çaça **çaça sengün** 1. (şhs.); 2. bir unvan
çadak çadik
çadaklığ (bk. çadikliğ)
çadar < (?) kül, toz, toprak
çadır (bk. çadar)
çadik (<*Skr. sātaka, jātaka.*) Sakyamuni'nin ilk doğumu ve doğum tarihi, doğum efsanesi yani Buda'nın daha önceki yaşayışlarından birinin hikâyesi
çadik kıl- yeniden doğmak.
çadikliğ 1. (bk. çadik); 2. budanın evvelki hayatı, yaşayışı hakkındaki hikâyelerle bağlı olan
çadir amonyak, nişadır ruhu.
çağ 1. çağ, zaman; 2. baht
çağ- çakmak, vurmak
çağay bir bitki adı (olması gerek)
çagıl yansıma
çağrı rütbe, unvan
çağşaput (bk. çaḫşapat)
çağur- iftira etmek, leke sürmek, çamur atmak
çaḫnu (<*Skr. jahnu*) (şhs.)
çaḫşapat 1. (<*Skr. çikṣāpada, Soğd. çiḫšāpad*) talimat, ahlak akidesi, kural, nizam, tanrı buyrukları; 2. oruç ayı; 3. (şhs.); 4. ay ile birlikte: Uluğ Bey takviminde 12. aydır (çaḫşapat ay)
çaḫşaput (bk. çaḫşapat)
çaho (<*Çin*) kağıt
çaidan tapınak, mabet, ibadetgâh
çaidir (bk. çaitir)
çaisu (şhs.)
çaitir (<*Skr. citrā*) bir yıldızın adıdır
çak 1. (bk. çağ); 2. tam, tamamıyla; 3. doğru olarak; 4. zaman, çağ
çak- 1. çakmak; 2. parçalamak, kesmek; 3. vurmak
çakı ısırgan otu (bitki)
çakır (<*Skr. cakra*) tekerlek, çark
çakırca (şhs.)
çakir (bk. çakır)
çaklığ zamana, çağa ait olan.
çak oğlı (şhs.)
çakr (bk. çkr)
çakravart (<*Skr.*) büyük hükümdarlık bedii epiteti
çakşapat (bk. çaḫşapat)
çakşapatlığ ahkâmlığa, hükme emel eden
çakşaput (bk. çaḫşapat)
çakudu (şhs.)
çal 1. etrafı çitle örülmüş yazlık ağıl; 2. taştan yapılmış çit
çal- 1. vurmak, dövmek; 2. atmak; 3. eğilmek; 4. çalmak; 5. yere düşürmek; 6. dağlamak

çaladr (<*Skr. jaladhara*) deniz.
çalang boşboğaz
çalap Tanrı
çalarbasi (<*Skr. jalaprabhngasa*) (şhs.)
çalış- çalışmak
çalka yansıma
çalsık- 1. vurulmuş olmak; 2. basılmak, eğilmek, dağılmak
çaltur- aratmak
çam 1. dava, itiraz; 2. çanak, çömlek; 3. iddia, bahis;
çam çarım dava, itiraz
çambu (<*Skr. jambu*) elma
çambunat (<*Skr. jambunada*); **çambunat altun** altın
çambudivip (<*Skr. jambudvīpa*) 1. kâinat, bu dünyanın adı, alem; 2. Budizm'de Hindistan'ın adı; **çambudivip yurtinçü yer suv** dünya, kainat; **çambudivip uluş** kainat, yer
çambudiviplığ (<*Skr.*) bu dünyaya ait, bu dünyaya mahsus olan
çamḫui (<*Çin. tsch'an-huei*) nâdim ve pişmân olmak
çamika (<*Skr. jāmikā*) efsanevi, mitik bir varlığın adı
çamla- 1. dâva etmek, çekişmek, itiraz etmek (mahkeme); 2. ileri sürmek, iddia etmek
çamlaġuçı dâva eden, dâva açan, dâvalı, iddiâ eden
çamlık dava, münakaşa
çampay (<*Skr. campā*) (kbl.)
çamsız dâvasız, itirazsız
çan 1. (<*Çin. chan*) çanak; bardak; 2. (bk. çın); 3. (şhs.)
çanabadaçari (<*Skr. cana badacari*) yolcular, seyahatçiler
çanaḳ çanak, kap, ölçü kabı
çanarşabi (<*Skr. jinarsabha*) (şhs.)
çandal 1. (bk. çantal); 2. (<*Skr. candāla*) nefrete layık adam, cellat
çandaru (<*Skr. candana*) sandal ağacı
çang 1. (küçük) çan; 2. (şhs.); 3. rütbe, derece; **çang senüng** (şhs.)
çangar- araştırmak, aydınlatmak, öğretmek, gerçeği ortaya çıkartmak;
çıngar adırtla- tahlil etmek; **çıngar bögün-** anlamak
çangır taişi (şhs.)
çangsı (şhs.)
çangşı bir rütbe
çankirmit (< *Skr. cankramati*) (?)
çanma (<*Skr.*) **çanma baviki** hakiki, asıl hayat
çantal (<*Skr. candāla*) cellat
çantani (<*Skr.*) şeytanlardan biri
çantri (şhs.)
çao bir sikke türüdür
çap- çabuklaşmak
çar 1. örülmüş, örülmüş saç; **çar çarmaḳ** aile, ev ahali
çarım dâva, iddiâ, itiraz; çam kelimesinin eşidir
çarır (şhs.)

çarihuş (<*Far. çarḫuşt*) üzüm şırası mengenesi
çarla- çağırmak
çarman (<*Skr. carman*) yara türü
çaruk çarık
çarup 1. çarık; 2. sığır kellesinin derisinden yapılan ayak giyeceği
çasangtuz (şhs.)
çası leke sürme, çamur atma, iftira
çasır alka (şhs.)
çasur- leke sürmek, çamur atmak, iftira etmek
çasut (bk. çası)
çaştani (<*Skr. castana*) (şhs.)
çaşur- iftira atmak, lekelemek, kötülemek; **çaşur- yonga-** iftira atmak, lekelemek
çaşut iftira; **çaşut çaşurmamak** atılan iftiranın yayılmaması; **çaşut yongak** iftira ve yerme; **çaşut yongak kıl-** iftira atmak, lekelemek
çat iki yol yada derenin birleştiği yer, kavşak
çat- birbirine kenetlemek, yapıştırmak
çatatiri (<*Skr.*) (şhs.)
çatismari (<*Skr. jātismara*) (dinî) Budizm'de önceki hayatını hatırlayan kişi
çatık birbirine kenetlenmiş, yapışık
çatik (bk. çadik)
çaturi (<*Skr. cātura*) (şhs.)
çaturta **çaturta bumi** bodisatvaların Buda saadetine yetişme yolunda on çileden dördüncüsü
çau havale
çav 1. para; 2. hayvanların erkeklik organı
çavık- 1. güçlenmek, kuvvetlenmek; 2. ün sahibi, meşhur olmak, tanınmak
çavıkmış meşhur
çavış (bk. çeviş)
çavsız parasız
çaya (<*Skr. jaya*) 1. efsanevi, mitik; 2. efsanevi varlık
çayan akrep (bk. çadan)
çayanti (<*Skr. jayantī*) (şhs.)
çayasını (<*Skr. yayasena*) (şhs.), yayasena
çaydan merasim, ayin salonu
çayı manastır
çayti (<*Skr. caitya*) 1. ibadethane; 2. (kbl.)
çaytir (<*Skr. citrā*) yıldız adı, kamerin menzillerinden biri
çaysıvan teg (şhs.)
çaysu (şhs.)
çeç dalak halinde petek; **çeç kaş** firuze
çeçek çiçek
çeçeklen- çiçeklenmek
çeçeklig çiçekli
çeçeklik çiçeklik
çekrek alttan giyilen, kısa giyim
çek- tutup kendine doğru hareket ettirmek
çekül (şhs.)

çekür çukur
çelpek göz çapağı
çelük bir çeşit solucan, sülük
çengez (coğ.)
çengin (şhs.);
çengin teri elçi (şhs.)
çengür (şhs.);
çengür arız (coğ.)
çerig asker, çeri, ordu
çerik (bk. çerig)
çeviş 1. yol, vasıta, usul; 2. tedbir; 3. hile, kandırma
çevişlig hileli
çevür- çevirmek
çḫşapat (bk. çaḫşapat)
çḫşapatlıġ ahlaklı, ahlak törelerine uyan, saygı gösteren
çḫşaputuluġ (bk. çḫşapatlıġ)
çıbık 1. çubuk, ince, esnek çubuk; 2. sap
çıçamuk küçük parmak, serçe parmağı.
çıda (<*Moğ. cida*) süngü, mızrak, cıda
çıdan akrep burcu
çıġ 1. bir bitki adıdır; 2. (<*Çin. ç'ih*) ayak, litre, Kaşgarlı'da bir Türk arşını; 3. (şhs.);
çıġ bol- mimikle memnuniyetsizliği ifade etmek, yüzünü ekşitmek; **çıġ batar** (şhs.)
çıġan (bk. çıġay)
çıġany (bk. çıġay)
çıġay 1. fakir, yoksul, sefil; 2. çingene
çıgıl yansıma
çıġsız ölçüsüz
çık (<*Çin. ch'i*) kadem (uzunluk ölçüsü)
çıkan 1. yeğen; halazâde; teyzezâde; 2. (<*Çin. çi(k)-kuan*) unvan; 3. yapıcı ustası; 4. (şhs.);
çıkan tonyukuk (şhs.)
çıkra- gıcırdamak
çıkrat- gıcırdatmak (diş için)
çıku **çıku taşı** ilâç olarak kullanılan bir taş
çımad öfke, hiddet, kızgınlık
çımkı- **çımkı- bıç-** biçmek, kesmek
çın (<*Çin. chen*) 1. gerçek, hakikat, gerçeklik; 2. dürüst, doğru; 3. yakıt olarak kullanılan kuru yosun;
çın baş bitig gerçek senet ve sözleşme; **çın kertü** gerçek ve doğru; **çın kertü köni** doğru, gerçek
çınaç ḳaya (şhs.) (bk. ḳaya)
çınar çeçek ḳız (şhs.)
çınatun (şhs.)
çınbar- doğru, gerçek, kesin olarak, tam
çıncu tamamıyla gerçek; öznel olanların aslı
çından (<*Skr. candana*) sandal ağacı, güzel kokulu bir ağaç;
çından at küren at
çıng 1. doğru, gerçek, tam, kesin olarak; 2. ham, yaş
çıŋgar- hakikati araştırmak, incelemek;

çıngar- adırtla- analiz etmek, araştırmak; **çıngar- bögün bil-** anlamak

çıngart- araştırmak, muayene etmek; inceletmek, tetkik ve tahkik ettirmek

çıngartğu zil, çıngırak

çıngaru 1. tam, şüphesiz; 2. arzulama, özlem, hasret; **çıngaru kör-** dikkatli bakmak

çınık- tahakkuk edilmek, gerçekleşmek

çınju (<*Çin. chen-ju*) hakikat (*Skr. tathatā*) "olduğu gibi"

çınkar (<*çınbarmak 'tan*) dosdoğru

çınla- 1. hakikati ortaya çıkartmak, meydana çıkartmak; 2. tahlil etmek

çınlayu hakiki; **çınlayu tözlük** hakiki, düzgün

çınlık düzgünlük

çın-sav gerçek ve doğru söz, hakikat

çınsız gerçek olmayan, hayali, hakiki olmayan, gerçek dışı; **çınsız yarpsız** hayali, gerçek dışı, aldatıcı

çınsu 1. (bk. çınju); 2. sandal ağacı

çıntan (bk. çından)

çıntan ığaç (bk. çından)

çıntsu (şhs.)

çıntsu şila (şhs.)

çıpıkan murdaşar bitkisine benzeyen bir bitki

çırkuş (şhs.)

çıt 1. kamıştan vs. yapılan çardak, kulübe; 2. çit, sınır; 3. kale duvarı; 4. yazılı mihrap

çıtsu (şhs.)

çışık sel, baskın

çıvğa ökse çubuğu

çıvğaçı ökse çubuğu atan; **çıvğaçı tor** ağ atıcı, tor kurucu, tuzak kuran, gibi mânâlarda olmalıdır

çıvı eski Türklerde kabileyi koruyan, himaye eden ruh

çıvşağun 1. ekşi; 2. acımış

çıyan akrep

çıyıltır köl (coğ.)

çıyşakun rahat geçebilen, kayan

çız- (bk. çiz-)

çızdur- çizdirmek

çızığ 1. sıyrık; 2. tırmık; 3. çizgi, hareket tarzı ve usulü

çi 1. (<*Çin. ch'eng*) 12 fal işaretlerinden dokuzuncu; 2. (bk. çip)

çibin sinek, sivrisinek

çidin (şhs.)

çig dağdan aşağı doğru inen kar

çigidem bir bitki, çiğdem çiçeği

çigil 1. (kbl.); 2. (coğ.); 3. (şhs.);

çigil arslan (şhs.); **çigil balık** (coğ.); **çigil kant** (coğ.); **çigil tutuk** 1. (kbl.); 2. (coğ.)

çigma bir hastalık
çigne- çiğnemek
çigşi (şhs.)
çigşii (bk. çikçi)
çigüy (şhs.)
çizgin < (?) bir çeşit yemek
çiig tutuḫ memur unvanı ve lakaptır
çiik (kbl.)
çik 1. (kbl.); 2. (<*Çin. ç'i*) bir türlü ölçü; 3. (şhs.);
çik bilge çigşi (şhs.)
çikçi bir rütbe
çikin ibrişim
çikşin (şhs.)
çil bere, deride oluşan leke
çilte- hürmet etmek, saygı göstermek, saymak
çilteg itibar, saygı, hürmet, ikram
çim buruşuk, kat
çimbudivip (bk. çambudivip)
çimdi- çimdiklemek
çimeli (bk. çümeli)
çimgen çayır, çimen
çimileş- ağrımak, ağrı hissetmek.
çimsiz buruşuksuz, yüz buruşukluğu olmayan
cimşileş- hasta olmak, acı çekmek
çin (bk. çın)
çinadiş **maha çinadiş** büyük Çin
çinagantik (<*Skr. jinagandhika*) güzel kokulu ot
çinaḳ (şhs.)
çinang-kat (coğ.)
çinatun (şhs.)
çinek (bk. çinaḳ)
çiner (şhs.)
çing unvan, çintal (bk. çantal)
çintamani 1. (< *Skr. çintāmani*)(şhs.); 2. bir tür mücevher; budanın sahip olduğu yedi efsanevi taştan biri, bu inci sahibinin isteğini yerine getirir
çintan (<*Skr. candana*) sandal ağacı
çintek < (?). manastır, müştemilâtından oda (?)
çip (<*Çin. chi*) 12 Kien-çuman'dan altıncısı
çirtarti (<*Skr.* ?) (şhs.)
çirtin (şhs.)
çisim (şhs.)
çisün (şhs.)
çiş kadın çocuğu işetmek istediği zaman söyler
çişt (<*Skr. iyestha*) bir yıldızın adıdır; ay dairesinin 28 burcundan biri
çit (<*Skr.*) (şhs.)
çitavaġ (<*Skr.*) (coğ.)
çitavan 1. (<*Skr. jetavana*) (coğ.) (bir manastır adıdır); 2. bir ormancık.
çitrarti (bk. çirtarti)
çitrasini <(?). semavî mızıkacı
çitraviri (şhs.)
çitriçiri şeytanlardan birinin adı
çitung sali (şhs.)
çiu yakalama, tutma.
çiü (bk. çiu)
çivakı (<*Skr.*) (şhs.)
çiveg besleme kabiliyeti, gıda derecesi

çiveg besleme kabiliyeti, gıda derecesi
çiz- çizmek;
nişan çiz- nişan koymak
çizim (şhs.)
çiztur- çizdirtmek
çḳar (bk. çḳr)
çḳr (<*Skr. cakra*) tekerlek
çḳravrt (bk. çḳrvrt)
çḳrvirt (bk. çḳrvrt)
çḳrvrt (<*Skr. cakravartin*) dünya hükümdarı
çldar (bk. çaladr)
çmbudvip (bk. çambudivip)
çoba yıḳmış (şhs.)
çorba yün
çobun iri kap
çoçı böri sangun (şhs.)
çoġ 1. kor, köz, ateş, alev, ziya, parlaklık; 2. güneşin parlaması;
çoġ yalın parlaklık; **çoġ yalınlıġ** güçlü ve hakim olan
çoġ- (bk. çoḳ-)
çoġay (coğ.)
çoġı tirek rütbe
çoġlan- parlamak, aks etmek.
çoġluġ ateşli, ziyalı, korlu, nurlu, haşmetli, görkemli;
çoġluġ yalınlıġ parlak, görkemli
çoġsıramaḳsız sönmez, sönmeyen
çoġsuz **çoġsuz yalınsız** 1. parıltısız, ışıksız; 2. adsız, sansız
çok azın karşıtı
çoḳ- öldürmek, kesmek (hayvan için)
çoḳan kişi nişanlı kimse, yavuklu kişi.
çokarat- kaynatmak
çoḳ atḳır 1. (şhs.); 2. (coğ.)
çoḳı (şhs.)
çoḳra- kaynamak, coşmak
çoḳrat- kaynatmak, heyecan duyurmak
çoḳura- 1. kaynamak; 2. galeyana gelmek
çoḳurat- 1. kaynatmak; 2. halletmek
çoḳurda- pişirmek, kaynatmak
çol- 1. sakatlanmak; 2. ıstırap çekmek; 3. sokulmak azalmak, çekilmek;
çol- soḳul- azalmak, çekilmek
çolaḳ aksak, engelli
çolmaḳ kusur, eksiklik, sakatlık
çolmaḳsız kusursuz, zedelenmesiz; **bozulmaḳsız çolmaḳsız** sarsılmaz, dağılmayan
çoluġ 1. çolak, sakat; 2. ev halkı, aile
çoluḳ 1. (şhs.); 2. aksak çoluk şikest
çolvu (bk. çulvu)
çom- dalmak, batmak; **çom- bat-** dalmak, batmak
çomaḳ 1. çomak, kamçı; 2. Müslüman (gayrimüslümanların ağzında); 3. batma, yok olma, gün batması, dalma
çomın- dalmak (suya)
çommak 1. başvurmak; 2. dalmak (suya)

çomun- **çomun- bat-** çimmek, dalmak (suya)
çomur- batırmak (suya)
çomurmış sulu şeyleri almaya mahsus kepçe
çonai (şhs.)
çong sol
çor 1. bir rütbedir; 2. önder, rehber
çoraḳ 1. çorak, susuz yer; 2. (coğ.)
çosun (şhs.)
çöbdik (bk. çöbik)
çöbik 1. çöp, pislik; 2. bulanıklık; 3. boş şekil; 4. ahvali bozulma
çök Tanrıya karşı yapılan bir hitap
çök- 1. çökmek; 2. düşmek; 3. kederlenmek; **çök- bat-** düşmek, azalmak
çökde (bk. çökte)
çöke diz çökme, çömelme, secdeye gelme (dinî)
çöket- (bk. çökit-)
çökey (şhs.)
çökit- dize getirmek, diz çökmek, dizi üste çekmek, korkudan kaçmak
çökle- çökmek
çöklemiş elden bırakılmış, devrilmiş, yıkılmış
çökmek **çökmek ḳorḳurmaḳ** kaygı ve tasa
çökte kulak arkasındaki çıkık kemik
çöksik gül, çiçek adı
çöküd- (bk. çökit-)
çöküg dizleri çökük
çökür çukur
çöküt- (bk. çökit-)
çöl çöl
çöl- azalmak, çekilmek (su için)
çölgi çöldeki
çölik çöllü
çöllig çöldeki, çölde yaşayan
çölüg yabancı (?)
çömeli 1. (bk. çümeli); 2. karışma
çömür- (bk. çomur-)
çönek kova
çöp 1. çöp; 2. şekil
çörek az yağlı bazen şekerli ve yumurtalı gevrekçe bir hamur işi
çözül- dağılmak, parçalanmak
çrman (<*Skr. carman*) deri hastalığının bir türü
çştani (şhs.)
çu (<*Çin. ch'u*) giderme, bertaraf etme
çu ekin yeri, ekin tarlası, arazisi
çub 1. (kbl.); 2. (çoğ.); **çub altı** (coğ.) (bk. altı çub)
çuba elbise (?)
çubaḳan bir nevi bitki 'zyzuphus'.
çubıḳ (bk. çubuḳ)
çubik (bk. çubuḳ)
çubun (şhs.)
çubuyan hoş ve leziz nesne, tatlı şey
çuen (<*Çin. çuen tsii*) "yaz ve patız" (eski Çin salnamelerinin adı)

çuġ l. (bk. çuug); 2. bahçe, bağ; 3. demet; 4. bulanık
çuġay 1. (coğ.); 2. bir nebat adı (?)
çuġay ḳuzı (coğ.)
çuġay yış (coğ.)
çuġı gürültü
çuḳ kadınların baş giyiminde özel süs;
çuḳ ite (coğ.) (bk. ite çuḳ)
çuḳ- alevlenmek, alev saçmak.
çulbu 1. sihir, efsun; 2. (bk. çulvu); 3. iftira
çulvu 1. küfür; iftira; tereddi, düşüklük; 2. **çulvu sav** rezalet; küfür; kötü şöhret, fena ad
çulvusuz küfür etmeyen, iftira atmayan
çumbur- atılmak, saldırılmak.
çung (<*Çin zeng, zıngrov*)
çur bir rütbe, şahıs adlarının terkip hissesi
çurnı (<*Skr. cūrna*) barut
çu tutuk (şhs.)
çusum dut ağacı
çuş (coğ.)
çuş başı (coğ.)
çuug bulanık.
çuv 1. hisse, pay; 2. tüm; 3. makbuz, senet
çüen-tsiu Konfüçyüs'ün ünlü 'İlk ve Sonbahar' adlı eserinin adıdır
çügte (bk. çökte)
çükte (bk. çökte)
çümeli karınca
çünük çınar ağacı
çürçet (bk. çürşet)
çüri (şhs.)
çüriü (şhs.)
çürni (bk. çurnı)
çürşet (kbl.)
çüsüm dut
çüsüm söğüt bir ağaç türü
çüvaldar oğuzların bir kabile-tayfa birleşmesi
çüvit 1. çivit; 2. indigo rengi
çüvüt renk.

D

daka (<*Skr. dāka*) kötü ruhlar, şeytanlar

dakini (<*Skr. dākini*) (bk. daka)

dakşan (<*Skr. daksinā*) sağ taraf, güney tarafı

dana nar

danavadi (coğ.)

danişta (<*Skr. dhanisthā*) bir yıldız adı, kamerin menzillerinden biri

dantipali (<*Skr. dantapāla*) (şhs.)

darma (<*Skr. dharma.*) (dini) akîde, maddeyi asliye; **darma çakir** (dini) yasa tekerliği

darmapali (<*Skr. dharmapāla*) (şhs.)

darmautari (<*Skr. dharmottara*) (şhs.) Buda öğreticisi

darni (<*Skr. dhāranī*) büyü sözü, sihir; **darni arviş** büyü sözü; **darni söz, darni nom** büyü sözü

dartiraştri (<*Skr. dhrtarāstra*) Batı dünyasının muhafızı

daruğa (<*Mağ.*) memuriyet adı

daşakarmapuda avadanamal (<*Skr.*) bir kitap adı

daşamabumi (<*Skr. dasamabhumi*) Buda olma yolunda Bodisatvaların yaşamının ve var olmanın on aşamalardan veya basamaklardan onuncusu

dintar 1. (bk. dindar); 2. ruhani, din adamı, dinî ayinleri idare eden

diyan de (<*Skr.*) istiğrak edat, iştirak bildiren bağlaç.

depter defter

dhyam (bk. dian)

dıdım (<*Soğd. didim*) taç

dıdımlığ taçlı, tacı olan

dın (<*Soğd.*) din, mezhep

dındar (bk. dindar)

dıntar (bk. dindar)

dian (<*Skr. dhyāna*) istiğrak, teemmül, altı veya on erdemden biri (*Skr. pāramitā*)

didim (bk. dıdım)

din (bk. dın)

dindar 1. (<*Soğd. dendār*) dindar; 2. din ayinlerini idare eden, yürüten; 3. Mani dinine ait bir tabir; 4. seçkin, seçilmiş; üstün, mümtaz.

dinkuti (<*din kuti*) takdis, hayır dua

dintar (bk. dindar)

dipankari Gautame Buda'ya takaddüm eden 24 Budalardan birincisi

divdar (<*Skr. devadāru*) çama benzer bir ağaç

divdat (<*Skr. devadatta*) (şhs.)

divini ilâhe, tanrı

diyan (dini) düşünme, seyretme (bk. dian); **diyan sakınç** seyretme

diyanlıġ seyretmeye ait olan, seyretmeye dalma; **diyanlıġ saḳınçlıġ** seyretmeye ait olan, seyretmeye dalma

dkşanpt (<*Skr. daksinapatha*) (şhs.)

do- doğmak

doġ- doğmak

dosa vücudun temel unsuru, iksiri.

drm (<*Skr. dharma*) din, akîde

drma-utarı Bodisatva'lardan birinin adıdır

drri (bk. kryi)

drzul (<*Skr. trisula*) yabaya benzer üç dişli bir alet

duşḳrçar (<*Skr. duşkaracaryā*) ıstırap

duşta 1. (<*Skr. dustā*) kötü ruh; 2. (şhs.)

dutagun (<*Skr. dhutaguna*) günahlardan arınmış kimsenin sıfatları

dü- demek, söylemek

dyan (bk. dian)

dyanlag istiğraklı, istiğraka ait olan

dyanlıg dini düşünceye ait olan, düşünceli, dalgın

E

e- emmek

eb 1. ev, oturulan yer; çadır, keçeden göçer evi; 2. yurt, vatan, mesken; 3. merkez, ordugâh;
eb barım (birlikte) ev, oba; **eb barķ** (birlikte) ev

eb bar ev, zengin devlet

ebçi eş, karı, kadın

ebe ana, büyükanne, nine, abla

ebin tane, tohum

ebir- 1. (bk. evır-, egır-, engir-); 2. dolanmak, çevirmek, evirmek

eble- evlendirmek, ere vermek, ev etmek

eblig evli

eçe 1. (bk. eçi); 2. büyük bacı.

eçi 1. ağabey, büyük kardeş; 2. amca, dayı; 3. kadın: **ini eçi** küçük ve büyük kardeş taraftarı

eçin- kerem kılmak, doyumluk vermek

eçkü keçi

eçü 1. (erkek ?) eslâf, ecdat, ata, büyük baba; 2. (bk. eçi):
eçü apa cet, ecdat

ed madde, mal, mülk, servet;
ed tavar varlık, zenginlik

edçü sangun tire (şhs.)

eded- mamur olmak, maddi yönden büyümek;

eded- ulġad- (birlikte) maddeleşmek, büyümek; **eded- etil-** mamur olmak

eder eğer

eder- (bk. ider-)

edger- düzeltmek, ıslah etmek, güzelleştirmek

edgü 1. iyi, iyilik, üstünlük; 2. zengin; 3. anlayışlı, iyi niyetli; 4. güzel; 5. (şhs.):
edgü ayıġ bolġay tep ne olursa olsun, her ihtimale karşı; **edgü nom** koruyacağına inanılan büyülü bir söz; **edgü ögli** iyi niyetli, anlayışlı; **edgü toġrıl** (şhs.)

edgükie (bk. edgüti)

edgüli iyi, üstün, iyilik

edgülüg 1. münasip, uygun; 2. iyi, iyilik, üstün; 3. güzellik

edgülük (bk. edgülüg)

edgümser nikbin

edgüti 1. iyice, pek, çok iyi;
edgüti arıtı hürmetle

edh eşya, mal, varlık;
edh yol zenginlik ve mutluluk

edhgü (bk. edgü)

edhremlig şerefli, erdem, erdemli

edi 1. çok, oldukça; 2. ("hayır" cevabında) hiç;
edik ed çok, oldukça

edik- başarmak, elde etmek, gerçekleştirmek; meydana getirilmek, husûle gelmek
edil (coğ.)
edirem (bk. erdem)
ediş 1. (bk. idiş); 2. kap, kap kacak
ediz 1. (kbl.); 2. yüce, yüksek
edizker (kbl.)
edkü (bk. etük)
edle- kullanmak
edlig zengin, varlıklı, müreffeh, kıymetli; **edlig sanlığ** adaba muvafık, terbiyeli; **edlig tavarlığ** zangin, varlıklı
edlgsiz değersiz, kıymetsiz, gereksiz, faydasız
edrem (bk. erdem)
edremlig (bk. erdemlig)
edsiz lüzumsuz, istifadesiz, değeri olmayan
edük (bk. etük)
edüz (bk. ediz)
eg- 1. eğmek; 2. kurban etmek (?)
egdeçin (şhs.)
egdilet- terbiye etmek, büyütmek.
egdiş (bk. idiş)
egdü eğri bıçak
egeç büyük kız kardeş, büyük kadın
eger- 1. (bk. egir-); 2. takip etmek
egiç kız çocuğu için sevgi eseri olarak kullanılır
egid- terbiye etmek, büyütmek, yükseltmek
egil- eğilmek
egim (bk. engim)
egin 1. omuz; 2. dam
egir bir bitki adı
egir- 1. eğirmek; 2. çevirmek, kuşatmak, sarmak, döndürmek; 3. takip etmek; 4. sevk etmek; 5. ezmek
egirgü eğiren, çeviren
egirik anafor
egirt- 1. eğritmek; 2. takip edilmek; **egirt- kavşat-** bir araya toplatmak
egit hizmetçi kadın
egle- meşgul etmek
egmiç karı, zevce (?)
egnin omuz
egrelti eğrelti
egri 1. eğri; 2. (mec.) yalancı, dürüst olmayan; **egri tebe** hecin devesi
egrik su anaforu, burgaç, eğirme işlemiyle elde edilen ip, girdap; **egrik bağ** ipler, bukağı
egril- eğrilmek, bükülmek
egrit- (?) (sarf etmek, harcamak ?)
egritebi kıymetli at çulu
egsö- (bk. egsümek)
egsü- eksilmek, azalmak
egsük eksik, eksiklik
egsüksüz eksiksiz
egsüt- eksiltmek, azaltmak
egtür- eğdirmek
egük katun (coğ.)
egzig 1. (bk. egsük); 2. ezgi

eji on iki kien-çu-man'dan biri
ejim (bk. jim)
ek 1. mafsal, eklem; 2. (coğ.)
ek- ekmek
eke 1. abla, büyük kız kardeş; 2. hala
eki iki (bk. iki); **eki arḳa ḳıl-** ihtilaf çıkarmak; **eki ermez nom ḳapıġı** "tek ilmin kapıları"; **eki yegirmi** on iki
ekigçe elliye kadar
ekigün her iki, ikisi birlikte
ekin 1. ekin; 2. iki (bk. ikin)
ekindi (bk. ikinti)
ekinlig tahıl
ekinlik ekinlik, ekilen
ekinti ikinci, ikinci olarak (bk. ikinti)
ekir bitki kökü 'acorus calamus'
ekirt- bağırtmak
ekiz ikiz
eksid- eksiltmek, azaltmak
eksü ekşi
eksü- (bk. egsü-)
eksük (bk. egsük)
eksüklüg eksiklik,
eksümeksiz eksilmeyen, azalmayan
eksüksüz eksiksiz, noksansız
eksül- eksilmek
eksüt- (bk. egsüt-)
ekşig ekşi
ekşobi (bk. akşobi)
ekü boğum, mafsal (tıp)
ekün çift, iki
eküy (?)
el 1. il, memleket, eyâlet, vilayet, ülke, devlet; 2. kavim; **el bodun** (birlikte) halk; **el tüş** devlet, ülke; **el kün** halk, millet; **el uluş** devlet, ülke, **el almış sangun** bir unvan ve şahıs adı; **el bilge ḳatun** (şhs.) Kül Tigin ve Bilge Kagan'ın annesi; **el buġa** (şhs.); **el inançı** unvan; **el kirmiş sangun** bir unvan ve şahıs adı; **el ötüken** (coğ.); **el ḳatmış** (şhs.); **el ḳoca** (şhs.); **el temür** (şhs.); **el tergüg** (şhs.); **el toġan tutuḳ** bir unvan ve şahıs adı; **el toġan tutuḳ** bir unvan ve şahıs adı
el- 1. iletmek; 2. yaklaşmak
elbilge (şhs.)
elç çur küç bars (şhs.)
elçi 1. (bk. ilçi); 2. (şhs.); 3. elçi, sefir; **elçi çur** (şhs.); **elçi tiri** (şhs.)
eldeber (bk. elteber)
elekül (şhs.)
elet- iletmek
elg 1. el, uzuv; 2. ülke, memleket, vilayet, yabancı ülke
elge- 1. bir şeyin arasına bir şey sokmak, sıkıştırmak; 2. elemek
elgin yolcu, misafir

elgür (şhs.)
elig 1. el(bk. ilig); 2. elli; 3. padişah, hâkim, hükümdar; **elig beg** hükümdar; **elig ḳan** Karahanlılarda hükümdara verilen unvan; **elig ḳuti** hükümdar, "ekselansları"
eliglig 1. yurdlu olan; 2. eli kolu olan
eligçi er memur.
elik 1. ehlî olmayan, yabanî, yabanî keçi, erkek geyik, erkek dağ keçisi, teke; 2. (şhs.); **elik keyik** dağ keçisi
elit- getirmek, iletmek
elle- 1. el sahibi eylemek, yurt sahibi kılmak; 2. el etmek
ellig devlet sahibi, yurt sahibi
elp (bk. alp)
elsire- elsiz kılmak, yurtsuz eylemek, devletsiz etmek
elsiret- yurtsuz bırakmak, devletsiz etmek
elt- getirmek, iletmek, göndermek
elteber 1. vali, idare amiri; 2. (bk. ilteber)
elteberlig elteber unvanını taşıyan kişi
elteriş (bk. il tiriş)
eltiş- 1. temasta olmak, görüşmeye devam etmek; 2. tartışmak, münakaşa etmek
em ilaç, tedâvi vasıtası > *Moğ. em.* ilaç, sihir vasıtası; **em yürüntek** 1. ilaç, derman; 2. (genel olarak) bir şey için kullanılan imkan, olanak; **em sem** ilaç, derman; **em su yürüntek** ilaç, derman
em- emmek
emçi 1. doktor, hekim; 2. eczacı
emçin (bk. emçi)
emdi (bk. amtı)
emeri (bk. amarı)
emet evet
emge- azap çekmek
emged- (bk. emget-)
emgek ıstırap, acı, zahmet, emek, eziyet, mihnet; **emgek kör-** azap, eziyet çekmek; **emgek tolġak** azap, ağrı, sitem
emgeklig muzdarip, sefil, acılı, ıstıraplı, azap çeken; **emgeklig tolġaḳlıġ** acılı, ıstıraplı
emgeksiz rahat, ıstırapsız, zahmetsiz, acısız
emgen- ıstırap çekmek, ah çekmek
emget- eziyet etmek, zahmet vermek, acı vermek, incitmek
emgetgülüg azap, eziyet; **emgetgülüg tolġatġuluġ** azap veren
emgetme- zahmet çektirmemek, eziyet etmemek

emgetmeksiz eziyet vermeksizin, eziyetsiz
emırtġur- (bk. amırtġur-)
emig 1. kadın göğsü, meme; 2. hayvanın memesi; 3. şifa; 4. emme
emig- emmek
emit- 1. eğilmek; 2. eğmek
emiz- emzirmek
emjü (bk. emçi)
emkek (bk. emgek)
emle- (ilaçla) tedavi etmek (>*Moğ. emneḫe, emne*)
emraḳ (bk. amraḳ)
emraḳlıġ (bk. amraḳlıġ)
emreg (bk. amraḳ)
emrenç varlıklı, devletli, zengin
emri daimi, devamlı
emrü (bk. amru)
emsem ilaç
emsi- emmek, emmek istemek
emsiz dermansız, ilaçsız.
emter- teksif etmek, bir nokta etrafında toplamak
emti (bk. amtı)
emüz- (bk. emiz-)
en 1. en, genişlik; 2. abartma edatı; 3. koyun yada keçi gibi hayvanların kulağını delerek yapılan işaret
en- 1. (bk. inmek); 2. inmek, aşağıya düşmek; 3. (mec.) alçalmak
ençgü barış
enetkek (<*Soğd. 'ynṭk'k*) Hint; Hindistan; Hintli; **enetkek burçaḳ** Hint bezelyesi
enetkekçe Hintçe
eng 1. (bk. aŋg); 2. şaşma; 3. çukur; **eng meng** av, şikar; **eng aşnu** en başta, ilk önce; **eng kininte** sonunda, son olarak; **eng mintin** hakiki, gerçek olan
eng- eğmek
engek 1. çene kemiği, çene; 2. yanak, avurt
enggil- eğilmek
engilik en ilk, en evvel (engilk)
engim kısım, parça, ayrım, kısımlı, parçalı, hisse
engin (bk. egin)
engir- 1. (bk. egir-); 2. yün, ip eyirmek; 3. takip etmek
engit- eğdirtmek
engittir- secde ettirmek
engle- avlamak; **engle- mengle-** ava çıkmak
engrek (bk. erngek)
engrey **engrey batay** şikeste, topal, sınık
engürün elçi (şhs.)
eniçük (şhs.)
enik (şhs.)
ening (bk. egin)
eningü mafsal (?), kalça (?)
en ınanç tutuḳ (şhs.)
enkebüş çivit
ense boyunun arka tarafı
entkek (bk. enetkek)
entür- aşağı indirmek, eğdirmek; **entür- basıntur-** sıkıntı vermek, azap çektirmek
enük/g 1. hayvan yavrusu; 2. (şhs.); 3. küçük

enükle- yavrulamak (hayvan için)

er 1. erkek, adam, er, insan; 2. efendi, bey, şehzâde; 3. zevce, koca; 4. kimse; 5. yiğit; 6. asker, dövüşçü; 7. (şhs.); **er at** 1. topluluk, sürü (insan), kalabalık; 2. bulûğa erdikten sonra erkeğe verilen isim; **er ebçi bol-** evlenmek (erkek için); **erke begke teg-** evlenmek (kadın için); **er angḳas töşek** (şhs.); **er böri** (şhs.); **er buġa** (şhs.); **er ḳamış** (coğ.); **er sançmış** (şhs.); **er toġmış** (şhs.); **er tonga** (şhs.)

er- 1. imek, olmak, mevcut olmak, var olmak; 2. bulmak, bulunmak; 3. âit olmak, ilgili olmak; 4. tasvir fiili olarak; 5. hür yaşamak; 6. ermek, varmak, ulaşmak, yetişmek; **er- bar-** hür, serbest yaşamak; **ermez iş** cinâyet; **ertük teg** öylelik; **er- yalḳ-** tiksinmek, memnuniyetsizliği ifade etmek

erbiş bitig sözleşmeyi andıran belge

erde (bk. erte)

erdeçi erecek olan

erdem 1. erdem, fazilet, edep, terbiye, kabiliyet; 2. erkeklik, kuvvet, güç (*>Moğ. erdem.*); 3. (şhs.); **erdem ḳang altuga** (şhs.)

erdemlig 1. erdemli, terbiyeli, faziletli, muktedir, kabiliyetli; 2. cesaretli, mert

erdemsiz değersiz, güçsüz

erdeni 1. (bk. erdini); 2. hazine, kıymetli şey; 3. (şhs.); **erdeni ḳatun** (şhs.)

erdenilig 1. (bk. erdinlig); 2. hazineli.

erdini (< *Skr. ratna*) mücevher, cevher, hazine, kıymeti olan her madde ve şey

erdinlig değerli, kıymetli, cevahirle süslü, cevherli

erdni (bk. erdini)

erdnilig (bk. erdinlig)

erem (şhs.);

erem kara (şhs.)

eren 1. eren, yiğit, kahraman, erkek, erkekler; bey, asil kimse, asker; 2. (şhs.);

eren uluġ (şhs.)

erengek (bk. emgek)

ergin rütbe

ergü 1. hane, ev, konak, ikametgâh; 2. çok kuvvetli, güçlü, erkeğin gücü

ergü- erimek

ergülüg **ergülüg turġuluġ** hanc̣ye ait olan (bk. ergülük)

ergülük ikametgâha ait olan, evli, haneli, ev
ergür- 1. geçirmek; 2. (bk. ergüz-)
ergüs- (bk. ergüz-)
ergüz- eritmek
erig 1. öğüt, nasihat; 2. katı şey, çorak; 3. tavır, hareket; 4. ıssız; 5. erişilebilir, yetişilebilir, ulaşılan; 6. ordunun, birliklerin geçici olarak konakladıkları yer; **erig barığ** tavır, hareket; **erig yavğan** hoşa gitmeyen, iğrenç, tiksindirici; **erig yer** mola yeri; **erig ornağ** mola yeri
erigek parmak
erigle- öğüt ve nasihat vermek, öğütlemek
erigli (bk. erikli)
eriglig **eriglig barığlığ** tavırlı, yaşam tarzıyla alakalı
erik 1. erkli, güçlü, kuvvetli; 2. irâde (bk. erk); 3. çalışmak.
erikli bulunan, mevcut olan, olan, bağlayıcı
eril- (bk. evril-)
erimegü tembel
erimlig (?)
erin dudak.
erin- erinmek, üşenmek, tembelleşmek
erinç 1. elbette, şüphesiz, kesin olarak, tamamıyla; 2. iyi yaşayış, nimet içinde ömür sürme; 3. herhalde, olsa gerek, olmalı, olacak, tabiî, -dır vs.
erinçeng tembel;
erinçeng ermegü özensiz, ihmalsiz, ihmalkâr
erinçke- teessüf etmek; **erinçke- tsuyurka-** acımak, merhamet göstermek
erinçü günah, suç
erinçülük günahkâr, suçlu
eringülüg övkelegülüg sinirli, hiddetli.
erintür- rahatsız etmek, ahvalini bozmak, eziyet vermek; **erintür- borçıntur-** rahatsız etmek, eziyet vermek
erintürgülüg buşanturğuluğ rahatsız eden, eziyet veren
erinçü suç, günah, kabahat
erinüksüz yorulmaz, tembellik etmeyen
eriş 1. (bk. evriş); 2. iş, güç, hareket
eriş- 1. varmak, ulaşmak; 2. belirli bir olgunluk durumuna varmak
erişir- yetirmek, çattırmak
erivadi (<*Skr. revatī*) bir yıldızın adıdır, kamerin menzillerinden biri
erk 1. erk, kuvvet, kudret, güç, irade; 2. sözü geçerlik; 3. hâkimiyet; 4. (şhs.);
erk arslan (şhs.); **erk arslan sangun** (şhs.); **erk tap**

yönetim, güç; **erk tart-** idare etmek, yönetmek; **erk türk** güç, yönetim, hakimiyet

erkeç keçi, teke

erkeçlen- 1. heyecanlanmak; 2. tereddüt etmek; **erkeçlen- yaykal-** heyecanlanmak, tereddüt etmek

erkek 1. erkek; 2. erkek at

erken olup, iken

erki 1kuvvetlendirme soru edatı; 2. iyi; 3. belki; 4. acaba (?); 5. artık

erkimçe isteğimce, arzumca.

erkin (şhs.)

erklet- kuvvetlendirmek, güç haline getirmek

erkli iken, olan, olanı

erklig 1. güçlü, kudretli, bahadır, sözü geçen; 2. hükümdar, hâkim, nüfuzlu, sözü geçer; 3. Zühre yıldızı; 4. mukadderat; (şhs.); **erklig ḳan** (şhs.) (>*Moğ. erlik ḫan.*) cehennem hanı, yeraltı tanrısı; **erklig küçlüg** egemen, güçlü, kuvvetli; **erklig ḳan** Hinduizm'de öbür dünyanın hükümdarı, Tanrısı; **erklig türklig (türklüg)** güçlü, kuvvetli

erkligin **erkligin erksizin** ister istemez

erklik egemenlik, hakimiyet; **erklik küç** egemenlik, hakimiyet

erki soru edatı

erksin- 1.güçlenmek; 2. gasp etmek, kendine mâl etmek; 3. hakim olmak, hakimiyeti ele almak; **erksin- ilen-** idare etmek, yönetmek

erksinmek idare, yönetme, yönetim

erksintür- hâkimiyet etmek, sürdürmek, egemenliğini yürütmek

erksintürmek ḳıl- idare etmek, yönetmek

erksire- kuvvetsiz olmak

erksiz 1. güçsüz, kuvvetsiz, kudretsiz; 2. isteksiz; 3. kindâr; 4. münâsebetsiz.

erli erli, erkekli

ermegü tembel, boş, ihmalci

ermegür- erinmek, tembelleşmek, ihmal etmek

ermek olma

ermeklig iğrenç, nefrete layık; **ermek[lig] yalkmaklığ** iğrenç, tiksindirici

ermeksiz gerçek olmayan, hayati olmayan

ermekür- (bk. ermegür-)

ermiş imiş

ernek parmak

ernen bekar, evli olmayan

erngek parmak

erpel- törpülenmek, biçilmek, kesilmek, testere ile kesilmek

ersegün (coğ.) bir yer ismi

ersen (bk. ersin, toḳuz ersin)

erser ise
ersi- iğrenmek, kolasamak
ersin (coğ.)
erslan (bk. arslan)
ert- 1. geçmek; 2. işlemek; 3. devam ettirmek, peşini bırakmamak, devam etmek, sürmek; 4. gerçekleştirmek
ertdür- 1. geçirtmek; 2. yaptırmak
erte 1. (bk. irte); 2. erken, er;
erte kün seher
erten- saygı, hürmet göstermek
ertengü fevkalâde, son derece (ertegü?), oldukça
ertgür- (bk. ergür-)
ertigli ölümlü, geçici, fâni
ertimlig ölümlü, geçici, fâni, fânilik;
ertimlig arta oldukça, gayet, haddinden fazla
ertin- geçinmek, kendi kendine geçmek, vazgeçmek, dönmek, pişman olmak, eseflenmek, hayıflanmak
ertinçsiz fasılasız, ara vermeden, sürekli
ertingü fazlasıyla, pek, son derece, fevkalâde, harikulâde
ertini (bk. erdini)
ertiş (coğ.) bir nehir adı
ertmeksiz daimi, baki
erttür- yaptırtmak, tamamlatmak, geçirtmek
ertuḳraḳ (bk. artuḳraḳ)
ertüdin tamamıyla, çok
ertür- 1. yapmak, tamamlamak, işlemek; yaptırmak, oldurmak, erdirmek; 2. kabullenmek; 3. uzaklaştırmak; 4. teşkil etmek; 5. düzene koymak; 6. geçirmek
erü erü git gide
erük 1. erik; 2. şeftali, kayısı gibi meyvelerin genel adı;
tülüg erik kayısı; **erük ıġaç** erik ağacı
erüş 1. pek çok, sayısız, hesapsız; 2. arış, mensucatta boy-ipliği;
erüş üküş çok
erzi (şhs.)
es (bk. iş)
esen 1. (<*Far.*) esen, sağ, salim, sıhhatli, sağlam, muvaffakiyetli; 2. sulh, barış; 3. sâkin; (şhs.);
esen tükel 1. sağ salim; 2. bütün, zarar görmemiş; **esen buḳa** (şhs.); **esen ḳaya** (şhs.); **esen temür** (şhs.)
esengü 1. sağlık, sıhhat; sağlam; 2. kâmilen, bütünlük
esengü bitig sıhhat mektubu, sağlık belgesi senedi
esengüle- 1. sıhhat dilemek; 2. durumdan haberdar olmak; 3. hal hatır sormak
esengülük esenlik, sağlık, selâmetlik, rahatlık
esgek (bk. eşgek)

esgiti (bk. işgirti)
esiç (bk. isiç)
esid- işitmek
esidsiçi dinleyici
esil- uzamak
esilmeksiz **esilmeksiz koramaksız** daimi, yok olmayan, baki (Buda için)
esim (şhs.)
esin 1. yel, rüzgâr; 2. eşya
esir- (bk. esür-)
esiretisin şarap, baş döndüren içki
esirge- 1. esirgemek, acımak, merhamete gelmek; 2. hasislik etmek
esirgen- (bk. isirken-)
esirgençsiz esirgemeyen, cömert, eli açık.
esirgençsizin aman vermeden, acımadan
esirke- (bk. esirge-)
esirkemek acı, acıma, merhamet
esirkençsiz gaddar, acımasız; **esirkençsiz ökünçsüz** acımayan, gaddar
esit- (bk. eşid-)
esiz 1. nida, ah!; 2. pis, yaman, murdar, yaramaz, iğrenç, tiksindirici; **esiz yabız** iğrenç, tiksindirici
esizge- esirgemek
eski eski 'kronik'
eski- eskimek
eskir- eskimek
esmek istikamet, yön
esne- 1. esnemek; 2. hatırlamak
esri 1. bir hastalıktır; 2. tekir renk, kaplan rengi, iki renkli, alaca; 3. güzel yaradılışlı, dolgun vücutlu.
esrik (bk. esrük)
esringü renkli, alaca bulaca, alaca; **esringü önglüg** alaca
esrök (bk. esrük)
esrük 1. sarhoş, sarhoşluk; 2. kızgın, hararetli, coşkun
este- (bk. iste-)
estüp (<*Skr. stūpa*) bir azizin ölümünden sonra yadigâr kalan eşyasının saklandığı sandık veya kule
esür- 1. sarhoş olmak; 2. atına binip gitmek
eş 1. (bk. iş); 2. zevce; 3. eş, dost, yoldaş, silah arkadaşı; 4. (şhs.); **eş tüş** arkadaşlar, dostlar; **eş kara** (şhs.)
eş- 1. sürüp gitmek; 2. kazmak
eşek (bk. eşgek)
eşemeklig işitme, işitmeli
eşen- binmek, sürmek
eşgek eşek
eşgin atın rahvan yürüyüşü
eşgiti (bk. işgirti)
eşgürti (bk. işgirti)
eşi (bk. işi)
eşiç (bk. isiç)
eşid- işitmek, duymak, dinlemek
eşid(?)siç Manihaizm'de dinleyici
eşidil- işitilmek

eşidişçi dinleyici
eşidme- işitmemek, duymamak, dinlememek
eşidüt işitme
eşik kapı
eşil- 1. (bk. işil-); 2. bir yere toplanmak; **eşil- kuvra-** bir araya gelmek, toplanmak
eşit- işitmek (bk. eşid-); **eşit- tıngla-** dinlemek, işitmek
eşitigsemek dinlemeyi arzulamak
eşitil- işitilmek (bk. eşidil-)
eşitmeklig işitmeye ait olan
eşittür- işittirmek
eşitüt dinleme
eşke- (?) <**eşük**; hanlar veya beylerden birisi öldüğünde mezarı üstüne serilmek üzere gönderilen kumaş. Bu kumaş sonra fakirlere dağıtılır. Bu kelimeden yapılmış fiil (?)
eşkek (bk. eşgek)
eşkürti (bk. işgirti)
eşringü iyi kokulu (?)
eştil- işitilmek
eşük örtü
eşyek (bk. eşgek)
et 1. et; 2. beden; **et yin** vücut
et- 1. etmek, yapmak (bk. it-); 2. düzgün hale getirmek, düzeltmek; **et- yarat-** yapmak, etmek; **et- turğut-** yapmak, etmek
etçi kasap
etek alt kısım elbise eteği
eteklig etekli, eteği olan kimse
etgü (bk. edgü)
eti çok (?)
etig 1. (bk. itig); 2. iş; 3. kuruluş bezek, ziynet; **etig yaratığ** 1. iş; 2. el işi, süs; **etig tümeg** el işleri, süsler
etiglig 1. tesirli; 2. bezekli; 3. aktif, faal; **etiglig yaratığlığ** 1. tesirli, aktif olan; 2. süslü, bezekli
etigsiz tesirsiz, hareketsiz
etik- 1. (bk. edik-); 2. meydana çıkarmak, gerçekleştirmek
etil- edilmek
etin kükreme, ses
etin- 1. (bk. itin-); 2. bezemek; 3. edinmek; **etin- yaratın-** (**yaratun-**) süslenmek, bezenmek; **etin- tümen-** süslenmek
etine- kükremek
etingkiri **etingkiri yanğguluğ** çınlayan
etinlig 1. kükreyen, çınlayan, bağıran; 2. süslü; **etinlig tikilig yanğguluğ** çınlayan, titreşen, perde değiştiren
etiştür- yaptırmak, ettirmek
etit- diktirmek, düzelttirmek
etiz- 1. bir müsikî âleti çalmak; 2. çınlamak, çınlatmak
etle- yapmak, etmek, eylemek

etlig etli, semiz
etlik mezbaha, et kesilen yer
etmek **etmek yaratmaḳ** yaratma
etöz (bk. et'öz)
et'öz 1. vücut, gövde; 2. kişi, şahıs; 3. kendi; **ḳoduġ et'öz** (birlikte) ölüm
etrük (şhs.)
etük edik, terlik, ayakkabı, pabuç, çizme
etüz 1. gövde, cisim, vücut, beden; 2. fert, şahıs; **etüz bilig** (dini) dokunum, dokunma, lemis; **etüz ḳaçıġ** (dini) dokunma organı
et'üz (bk. et'öz)
et'üzlüg gövdeli, cisimli, vücudu olan
etüzlüg gövdeli, vücutlu, bedenli.
etüzteki vücuttaki, bedendeki
ev (bk. eb); **ev yutuzı** ev hizmetçisi; **evning yutuzı** ev hizmetçisi
ev- yürümek
evçi (bk. ebçi)
evdi- toplamak
evengliun (<*Far. evangelyon*) İncil
evġinek **evġinek ismin** (şhs.)
evin 1. tane, adet, sayı; 2. yemiş, hububat tanesi, tohum; 3. (saç sayımında) numara; **evin tüş** meyve
evingliun (bk. evengliun)
evinlig gebe, hamile
evinng 1. yabancı; 2. faal, çalışkan, gayretli
evir dâire, çevre, muhit, ölçü
evir- 1. evirmek, dolanmak, çevirmek (bk. avır-); 2. tercüme etmek, bir dilden başka dile geçirmek; 3. sevabı tevcih etmek
evirgü dönme
evirt- çevirtmek
evirü daha
evit- itişmek
evle- toplamak, yığmak
evlen- erkekle kadın yuva kurmak
evlig evi olan; **evlig barḳlıġ** eve, bahçeye ait olan
evlik (bk. evlig)
evren gökkubbe, çöreklenen şey
evrik 1. (bk. irig); 2. kaba, kobud, sarsar, ters
evril- 1. çevrilmek, dönmek; 2. davranmak; 3. dinini değiştirmek; 4. dolaşmak, gezmek; 5. pişman olmak, inkâr etmek; 6. kıvrılmak, çevrilmek; **evril- yorı-** davranmak, hareket etmek; **evril- tevril-** dönmek
evrilinçsiz 1. sarsılmaz, sabit, sağlam, sakin; 2. huzur
evrilme- çevrilmemek, dönmemek.
evrilmek çevrilme

evrilmeksiz dönmeden, sırtını çevirmeden
evrinçkençik sürekli hareket halinde olan
evrinüksüzin evrinüksüzin ağınçsızın hareketsiz
evriş 1. dönme, dolaşma, çevrilme; 2. iş güç, hâl, hareket, meşgale
evriş- bir işle meşgul olmak.
evrül- (bk. evril-)
evti- (bk. evdi-)
evür- evirmek, işlemek, çevirmek.
ey hitap bildiren edat, ünlem, nidâ, ey!
eyegü 1. yan, taraf; 2. kaburga
eyem (bk. iyin)
eyin böylece, buna göre
eyle- eylemek, yapmak
eymen- 1. (bk. ayman-); 2. utanmak, sıkılmak
eymenç (bk. aymanç)
eymençsiz 1. (bk. aymançsız); 2. utanmadan, korkmadan.
eymenmaklığ utanma ile ilgili
ez- bozmak, sıyırmak
eze büyük, yetişmiş, olgun
ezgenç âdet
ezgene (coğ.)
ezgenti kadaz (coğ.) Bilge Kağan ile Kül Tigin'in Oğuzlarla beşinci (dördüncü?) çarpışmanın yeri
ezilmek acizlik, zulüm
ezilmeksiz aciz olmadan, zulüm görmeden
ezinçü mütebaki, arkaya kalan, geri kalan
ezrua (<*Soğd. azru(v)a.*) bir ilâhın adı (bk. brahma)
ezuk (<*Skr. asoka*) Buda anasının oğlunun dibinde doğurduğu ağaç adı
ezük yalan, hata, yanlış, sahte: **ezük armak** yalan, iftira; **ezük egik** yalan, iftira; **ezük yalğan** yalancı, iftiracı
ezükçi **ezükçi yonakçi** yalancı, iftiracı
ezükle- yalan söylemek, aldatmak, hata etmek
ezüksüz yalansız, hatasız, kusursuz, yanlışsız; **ezüksüz armaksız** dürüst olan, yalan söylemeyen; **ezüksüz igidsiz** dürüst olan, yalan söylemeyen; **ezüksüz kertii** dürüst olan, yalan söylemeyen

F

farinibran (bk. frnibran)

ferişti (bk. brişti)

fişailıg (<*Skr. visaya*) anlayışlı, duygulu, akıllı, uslu

fişay (bk. vişay)

frişti (bk. brişti)

frnibran (<*Skr. parinirvāna*) Nirvana'nın en yüksek ve yukarı, en derin derecesi.

futsi 1. (şhs.); 2. (<*Çin. fu-tze*) bilge. bilgin, üstât, âlim

G

gang (<*Skr. gangā*) Gang nehrinin adıdır
gandakamini (<*Skr. gandhakāmini*) (şhs.)
gandakaşta (<*Skr. gandhahasti*) (şhs.)
gandamadin (<*Skr. gandhamādana*) Hint mitolojisindeki efsanevi dağın adıdır
gangavaluk (<*Skr. gaṅāvālukā*) Gang nehrinin kumları
gantaḫast (<*Skr. gandhahastī*) (şhs.)
gantarvi (<*Skr. gandharva*) gök mızıkacıları; efsanevi varlık, sekiz semavi varlıktan biri
gantazi (<*Skr. gandhāra*) Gilan hükümdarı
garbi (<*Skr. aditya-garbi*) gök aleminin adı
gardabhi (<*Skr. gardabha*) (şhs.)
garh (bk. graḫ)
gartirakut (<*Skr. grdhrakuta*) dağ adı; Buda ile ilgili kutsal yerlerden birinin adı
garudi (<*Skr. garuda*) efsanevi Simurg kuşu; altın kanatlı kuş.
gaudam (<*Skr. gautama*) (şhs.)
gaudami (bk. gautami)
gautami (<*Skr. gautamī*) (şhs.)
gavanpati (<*Skr. gavampati*) (şhs.)
gayakasapi (<*Skr. gayākāśyapa*) (şhs.)
geşür (<*Far. kesür*) kırmızı turp
girza (bk. kirza)
gintsung (<*Çin. yen < gen-ts'ung*) Hüantsang'ın tercümesine tefsir yazan kimse
gitso (<*Çin. ı-tsing < gi-dzo*) Altun Yaruk kitabını Sanskritçeden Çinceye çeviren kimse
gntarv (bk. gantarvi)
gonag (bk. ġonaġ)
gopali (<*Skr. gopāla*) şeytan, iblis
got (<*Skr. godhā*) kertenkele
gotiki (<*Skr. godhika*) (şhs.)
graḫ (<*Skr. graha*) Seyyare
grismakal (<*Skr. grismakālā*) (coğ.)
griv ruh
guçı kınayan kimse
gunaprabi (<*Skr. gunaprabhā*) (şhs.)
guru (<*Skr. guru*) öğretmen, muallim
gusalbadi (şhs.)
gü soru edatı
gür- 1. karnı ağrımak; 2. çevirerek kapatmak; 3. burmak
gürüç İran pirinci

Ġ

ġatıġ katı, sert, sağlam
ġıl- (bk. ḳıl-)
ġılınç (bk. ḳılınç)
ġın bun, sıkıntı, dert, ıstırap
ġırġıla- kırlaşmak, alacalanmak
ġız kız, genç
ġızġut çeki, mihnet, eziyet
ġoḳ kül, toz, toprak, pislik
ġonaġ 1. konak; 2. misafirhane, konma yeri, menzil, konuk
ġor- kurmak (yay)
ġorġınçsız korkunç olmayan
ġormuzta (bk. ḫormuzta)
ġoşti öğretmen, muallim
ġriçantri (bk. ḫariçantri)
ġrostaġ (bk. ḳrostaḳ)
ġu ki edatı.
ġuan (bk. ġuvan)
ġunçui (bk. ḳunçui)
ġuvan (<*Soğd. ġuvān*) suç, yazık, günah, kabahat
ġuvraġ (bk. ḳuvraġ)

H

ha (<*Skr.* ?) sihir sözünün hecesi

ḫaç 1. kaç, ne kadar (bk. ḳaç); 2. birçok

ḫaçan ne zaman, ne vakit, vaktaki (bk. ḳaçan)

ḫaçıġ his uzvu (bk. ḳaçıġ)

ḫadaş 1. arkadaş (bk. ḳadaş); 2. akraba; 3. kardeş

ḫaġan kağan, hakan, kral, hükümdar (bk. ḳaġan)

ḫaimavadi bir şeytan adı

halaç (khl.)

ḫalıġ hava, atmosfer

ḫalın kalın

ḫalıt- kaldırmak

ḫaltı 1. kaldı ki, ne zaman ki, vaktaki; -ça, nasıl, tıpkı; 2. (bk. ḳaltı)

ḫan 1. han, kral, hükümdar (bk. ḳan); 2. kan

ḫangsız babasız

ḫansasvari (<*Skr. hamsasvara*) (şhs.)

ḫantur- tatmin etmek, kandırmak, inandırmak

ḫanyu hangisi, hangi, kim (bk. ḳayu)

ḫara ḳuş kartal

ḫarga karga

ḫarı koca, ihtiyar

ḫarı- kocamak, ihtiyarlamak (bk. ḳarı-)

ḫarın karın (bk. ḳarın)

hāri- (bk. ḫarı-)

hariçantri (şhs.)

hārin (bk. ḫarın)

ḫasġan- (bk. ḳazġan-)

hasnı çocuklar için kullanılan Hint ilacının adı

ḫast (<*Skr. hasta*) yıldız adı, kamerin menzillerinden biri

ḫat kat, tabaka, kalınlık

ḫata defa

ḫatağlan- (bk. ḳatağlan-, ḳatığlan-)

ḫatai Çin

ḫatal- birleşmek, karışmak

ḫatıġ (bk. ḳatıġ)

ḫatıġraḳ sağlam, sapasağlam (ḳatıġraḳ)

ḫatla- (bk. ḫatal-)

ḫatun kadın, hatun, kraliçe (bk. ḳatun)

ḫavsadıl- birleştirilmek (bk. ḳavşadıl-)

haymavati (<*Skr. haimavata*) bir şeytan adı

ḫavsur- kavuşturmak, birbirine bağlamak, birleşmiş olmak (bk. ḳavşur-)

ḫayu her kimse

ḫayusınga her birine

ḫayuta herhangi bir yerde

ḫazġanç kazanç, servet, hazine (bk. ḳazġanç)

ḫıl kıl (bk. ḳıl)

ḫıl- kılmak, yapmak, yaratmak, meydana getirmek (bk. ḳıl-)

ḫılınç iş, fiil, hareket, amel, icraat (bk. ḳılınç)

ḫınmaḳ sabit, sağlam, muhkem

ḫıṣḳa kısa, az (bk. ḳısġa)

ḫıv 1. kut, saadet (bk. ḳıv); 2. ayakkabı
ḫıvlıg kutlu
ḫız 1. sıcak (bk. ḳız); 2. kız; 3. hasis
ḫiar (<*Far. hiyār*) yardımcı, dost
himavanti (<(?)) Himalaya
ḫimavati (<*Skr. haimivati*) (şhs.)
hirodis (şhs.)
ḫobuz kopuz sazı (bk. ḳobuz)
ḫoço (coğ.) (bk. ḳoço, ḳoçu)
ḫoçu (bk. ḫoço)
ḫoḳ toz, toprak, pislik (bk. ḳoḳ)
ḫol kol, el
ḫol- rica etmek, dilemek, istemek, arzulamak (bk. ḳol-)
ḫonguz böcek
ḫonug (şhs.)
ḫorgınç korkunç (bk. ḳorḳınç)
ḫormuzda (bk. ḫormuzta)
ḫormuzta 1. (<*Soğd. ḫormuzda, ḫormazda*) Indra ilahisinin adıdır; 2. ilk insan
ḫortul- kurtulmak
ḫoruġ ilâh adı.
hoşti (<*Soğd*) muallim, öğretmen
ḫoyın 1. koyun (göğüs) (bk. ḳoyın); 2. on ikili hayvan takviminde bir yılın adıdır; 3. koyun
hoytsi (<*Çin.*) salep bitkisinin bir türü
hozar Türk ülkesinin adı
ḫroştaġ ilâh, tanrı adıdır
ḫua (<*Çin. hua*) bir çiçek türü (bk. ḳua);
ḫua çeçek çiçekler; **ḫua yavışġu** çiçekten çelenk
ḫualıġ hua çiçeği ile süslenmiş, çiçekli;
ḫualıġ çeçeklig çiçekli, çiçeği olan
ḫuastuanfit (bk. huastuanift)
huastuanift Mani dinine ait uzunca bir tövbe duası olan eserin adıdır
ḫuaşin (<*Çin. huaschen*) beliren cisim, değişen vücut
ḫudatmış 1. unvan, rütbe; 2. (şhs.)
huilip (<*Çin. hui-li*) Hüantsang'ın tercümesini yazan şakirdi
ḫul kul, köle
ḫulgaḳ kulak
ḫun- çalmak, hırsızlamak (bk. ḳun-)
ḫunçui 1. prenses (bk. ḳunçuy); 2. lakaptır.
ḫundaçı hırsız
ḫung (<*Skr.* ?) sihir sözünün hecesi
ḫunjui (bk. ḫunçui)
ḫurkak çok ve olmayacak şeyden korkan kimse
ḫurmuzta (bk. ḫormuzta)
ḫursadıl- kuşatılmak, çevrilmek
ḫut kut, saadet
ḫutad- kutlaştırmak
ḫutgar- kurtarmak
ḫutrul- kurtulmak
huytso (şhs.)

hüentsang Burkancı edebiyatın önemli bir tercüme eseri

hüküm yığın halinde (bk. ükün)

ḫviştim 1. unvan (Mani dinine inananlarda); 2. muallim, öğretici

I

ı 1. ağaç; 2. hububat; 3. ekin; 3. bitki, nebat; 4. orman;
ı ığaç her tür bitki, **ı tarığ** bitkiler ekini
ı- 1. (bk. ıd-); 2. göndermek
ıbar başı (?)
ıça (bk. aça)
ıçan- çekinmek, kaçınmak, sakınmak, dikkat etmek
ıçangu çekinme, dikkate alma
ıçğın- 1. dağılmak, ufalmak, bozulmak; 2. kaybolmak, kaybetmek, elden gitmek, kaçırmak; 3. atmak, elden çıkarmak, kurtulmak; 4. salmak
ıçğun- kaçırmak, kaybetmek (bk. ıçğın-)
ıçğunğuçı kaybeden
ıçın meşale
ıçkın- (bk. ıçğın-)
ıçlağu elbise astarı
ıd- 1. göndermek, sevk etmek, yollamak; 2. terk etmek, bırakmak; 3. kaçırmak; 4. neşretmek; 5. atmak; 6. yitirmek; 7. mahrum olmak; 8. yaymak; 9. açmak (saç için)
ıdala- son vermek, vazgeçmek, el çekmek, bırakmak, terk etmek, reddetmek
ıdduk (bk. ıduk)
ıdı fevkalâde, kesin olarak, tümü ile, toptan
ıdı- zenginlenmek, zengin olmak
ıdıkkut 1. rütbe, unvan; 2. (şhs.)
ıdıl- gönderilmek
ıdım zaruret, ihtiyaç, tehlike
ıdımak zaruret, ihtiyaç
ıdıt- kokutmak; **ıdıt- sasıt-** kokutmak
ıdlığ (bk. yıdlığ)
ıdma- göndermemek
ıduk 1. gönderilmiş; 2. kutlu, mukaddes, aziz, mübarek; 3. (coğ.); **ıduk nom** kutsal yazı, kutsal yasa; **ıduk nomluğ** kutsal yazıya, kutsal yasaya ait olan; **ıduk kut** 1. kutsal, mukaddes; 2. Uygur hükümdarların üstün unvanı; **ıduk kutluğ** kutsal, mukaddes
ıdukluğ 1. kutsiyet, kader, mukaddeslik; 2. hayatını sitayiş ettiği hayvana harcamak
ıdukut 1. (<*ıduk kut*) (şhs.); 2. Idıkut şehri
ığ- durgunlaşmak, tıkanmak, ağır ağır akmak (mayi)
ığaç ağaç, orman, ağaçlık, ot; **ığaç bitki,** bitki, yeşillik
ığaççı döşemeci, möbleci, dülger
ığaççı beg bir memuriyet adı
ığar 1. gayrı, başka, diğer; 2. (<*Soğd. iğar*) kuvvetli;

3. ağır, değerli, önemli, hürmetli; 4. inanılmış

ıgıt ağlama

ığla- ağlamak, inlemek (bk. yığla-)

ığlaş- ağlaşmak.

ıḳıla- (bk. ığla-)

ıḳur- tıkanmak, tıkanıklık hissetmek, boğulmak

ılıg soğukla sıcak arası, ne soğuk ne sıcak

ılıḳtur- harap etmek, murdar etmek

ılınçğa solgun

ımġa dağ keçisi

ımraḳ (bk. amraḳ)

ınaġ sığınak, güven, ümit, melce, dayanak

ınaġaru istikamette yahut bütün, kâmilen

ınaġsız melcesiz, dayanaksız, sığınaksız, ümitsiz.

ınaḳ 1. dost, arkadaş, melce, yoldaş; 2. (şhs.);

ınaḳ ḳulı (şhs.)

ınal 1. büyük bir memuriyet ve rütbe unvanı, adı; 2. (şhs.); 3. vekil (?); 4. bey;

ınal bars (şhs.); **ınal buyat** (şhs.); **ınal çuḳ** (şhs.); **ınal çur** (şhs.); **ınal ḳuş** (şhs.); **ınal urungu** (şhs.)

ınan- inanmak, itimat etmek

ınanç 1. (şhs.); 2. vezir, vekil, nazır; 3. rütbe, unvan; 4. inanılan, itimat edilen, inak; 5. inam, itibar;

ınanç buyruḳ mutemet, inak

ınançcı (şhs.)

ınançlıġ inançlı, şayanı itimat.

ınançsız inançsız, itibarsız.

ınançu 1. (şhs.); 2. yüksek bir rütbe ve memuriyet unvanı; 3. ınag, mutemet;

ınançu alp (şhs.); **ınançu apa yarġan tarḳan** (şhs.); **ınançu bilge** (şhs.); **ınançu çur**; 1. (şhs.); 2. rütbe, unvan; **ınançu külüg çigşi** (şhs.)

ınang uġraç (şhs.)

ınaru 1. ileri; 2. buraya; 3. -den başka, -den itibaren; **ınaru berü** ileri geri;

ınça yalnız, sadece, böyle, böylece (bk. inçe); **ınça ḳaltı** böyle, öyle, böylece, bunun gibi

ınçaḳ kaygılı, gamlı

ınçıḳla- hıçkırarak ağlamak, inlemek, hıçkırmak, feryat etmek

ınçıḳlamaḳ inilti, inleyiş

ınçıp 1. böylece, öylece; 2. sonra; 3. ancak, ama

ındu (şhs.)

ınġaru 1. (bk. ınaru); 2. sonra.

ınḳa yersiz, yurtsuz

ır 1. şarkı, türkü, musiki (bk. yır); 2. kuzey (bk. ir)

ır- uzaklaştırmak, ayırmak, kovmak

ıra- kaçmak, uzaklaşmak

ırab Tanrı. Rab

ıraḳ ırak, uzak

ırġaḳ kanca, çengel, kopça

ırga- sallanılmak

ırġal- sallanılmak, silkinmek, ırgalanmak, ırgalamak
ırgan- sallanmak
ırķ 1. işaret, alamet, rumuz, fal, fal işareti; 2. falcı
ırķal- (bk. ırġal-)
ırķla- 1. fala baktırmak; 2. çeke çeke dışarı çıkarmak
ırla- şarkı, türkü söylemek
ısığ 1. halat, urgan, ip, kablo, bir geminin donatımı için yelken, ip ve benzerleri; 2. maddeten; 3. hararet, sıcaklık
ısır- ısırmak, dişlemek
ısırķa köşk, saray
ısıt- ısıtmak, kızdırmak
ısur- 1. kapmak, dişlemek, kemirmek; 2. (bk. ısır-)
ış (bk. iş)
ışbara 1. (<*Skr. īsvara*) bey; 2. yüksek bir rütbe; 3. (şhs.);
ışbara bilge küli çur (şhs.): **ışbara çılşan** 1. (şhs.); 2. unvan, rütbe; **ışbara tamġan çur** (şhs.): **ışbara tarķan** 1. (şhs.); 2. unvan, rütbe; **ışbara yamtar** (şhs.)
ış buķa (şhs.)
ışığ ip, kendir.
ışla- tütsülemek, is çıkartmak, tütmek
ıt 1. (bk. it); 2. (şhs.);
ıt yıl köpek yılı; **ıt saman** (şhs.)
ıt- 1. (bk. ıd-); 2. unutmak, kaybetmek
ıtala- dağıtmak
ıtar- uzaklaştırmak
ıtarığ nebat, ekin, bitki
ıtım (bk. ıdım)
ıy- basmak, ezmek;
ıy- tay- 1. esmek; 2. titremek
ıya (bk. iye)
ıyın 1. yavaş yavaş, gittikçe; 2. arzu (bk. iyin)
ıyınç tazyik, baskı (bk. iyinç)
ıyu 1. nida, ünlem; 2. basılmış, ezilmiş

İ

i- arkasınca gitmek, ardına düşmek

icgek (bk. içgek)

iç iç, derun, bir şeyin içi, içeri, içeri taraf; **iç buyruk** içteki saraydaki ümerâ; **iç içegü** bağırlar, içirik; **iç yer** toprağın içi; **iç sü** iç ordu; **iç tobik** ayak bileği; **iç ton** iç çamaşır, iç giysi

iç- içmek

içegü içirik, bağırlar, derun

içgek 1. şeytan, iblis, kötü ruh; 2. çok içen; 3. yarasa; vampir

içger- 1. bir şeyin içinde olmak içeri alınmak, içe almak; 2. tâbi olmak, boyun eğmek, esaret altına düşmek; itaati altına almak; 3. eve dönmek; 4. ithal etmek; 5. götürülmek

içgerü 1. enderun, saray içi; 2. içeri

içgerülüg saraya, hükümdara mahsus

içgin- içerisine atmak, içerisine girmek

içgir- 1. itaat altına almak; 2. (içeri) girdirmek

içgü içki, içilecek şey

içi (bk. eçi)

içiç (bk. isiç)

içiglik içki, içecek, meşrubat

içik- 1. (içeri) girmek, (içeriye) dâhil olmak; 2. tâbi olmak, itaat etmek, teslim olmak

içili büyük kardeşli

içim sıvı halindeki yemek (içki), içim

için kendi aralarında; **için ara** kendi aralarında

içkek (bk. içgek)

içker- (bk. içger)

içkermiş inal (şhs.)

içkerü (bk. içgerü)

içkü (bk. içgü)

içlig hamile, gebe, yüklü (kadın)

içre 1. içte, içeri, içerisine, içerisinde, içeride, içinden; 2. gizli, gizlice el altından; **içre sab** gizli bilgi

içregi (bk. içreki)

içreki 1. saray mensupları, harem halkı; 2. saraya mensup olanların bir rütbesi, unvan; 3. içindeki, içerdeki yani saraydaki, maiyetteki, dâhili, hareme ait; 4. özel isimlerle kullanılır; **alanı içreki** (şhs.); **beçe apa içreki** (şhs.); **içreki orun** harem, iç daire; **içreki orunçı** saray memuru, müdürü

içtin içten, iç, dahili

içtirti içeriye doğru, içe yönelmiş

içton içe giyilen don

içtür- içirmek
içün amacıyla maksadıyla
içür- içirmek, içecek şey vermek
içüy (coğ.)
id- kaybolmak, yitmek
id sayı, hesap, adet
idege 1. (şhs.); 2. unvan
ider at eğeri
ider- 1. takip etmek, arkasınca gitmek, arkasını bırakmamak, takılmak; 2. aramak
idi 1. efendi, sahip, bey, başçı, rab; 2. olumsuzun kuvvetlendiricisi; 3. büsbütün, bundan dolayı, tam, herhangi, kesin olarak, hiç, pek, çok, hep, asla (bk. ıdı)
idi- toplamak, derlemek, yığmak, bir araya getirmek, elde etmek; **idi- yığ-** toplamak
idi kurt 1. (şhs.); 2. bir unvan
idig süs, bezek, ziynet
idiḳut 1. (bk. ıdıḳḳut); 2. (coğ.)
idil (?) İdil nehri
idil- süslenmek, süslenilmek, donanmak
idisiz sahipsiz, efendisiz
idiş kap kacak, çanak çömlek, bardak, kadeh, kâse, satıl;
idiş ayaḳ mutfak kap kaşığı; **idiş tutġuçi** saki, içki dağıtan; **idiş bitig** sözleşme türü, nevi
idit- yükseltmek
idiz 1. yüce, yüksek; 2. (bk. ediz)
ie bey, sahip (bk. idi, ige (i'a))
ig hastalık (bk. yig);
ig aġrıġ hastalık, **ig kegen** hastalık; **ig kegenlig** hastalıklı; **ig kem** hastalık; **ig toġa** hastalık
igil 1. yavuklu, nişanlı, adaklı; 2. bayağı, dünya ile ilgili; 3. çok; 4. umumi
igde- hilekârlık etmek, dolandırmak
igdeyü al, hile
igdile ilâç karşılığı olarak kullanılan bir şey
igdilen- iyice beslenilmek, özen görmek
igdiş besleme, ehli hayvan veya hizmetçi
igdüle- 1. beslemek; (hastaya veya çocuğa) bakmak, ilgilenmek; 2. özen vermek, itina ve dikkat etmek; 3. uzatmak
ige 1. sahip, iye, bey (bk. idi, ie); 2. peri, ruh (mecaz)
igid 1. yiğit, delikanlı; 2. yalancı, hilekâr; yalan, hile, dalavere, sahtelik hata, yanlış;
igid ezük yalan, hile; **igid yangluḳ** yalan, hile
igid- 1. yetiştirmek, bakmak, beslemek, büyütmek, ilgilenmek, özen göstermek; 2.

doğrultmak; 3. yükseltme

igidil- yetiştirilmek, bakılmak

igidilmek besleme, büyütme

igid nom uydurma kanun

igil sade, basit (?)

igir- yetiştirmek

igit (bk. igid)

igit- beslemek

igitil- beslenilmek, bakılmak

igkigen bir hastalık

igle- hastalanmak, hasta olmak

iglig hasta, hastalıklı; **iglig kemlig ağrılığ** hastalıklı

igne iğne

igsez (bk. igsiz)

igsiz sağ, sağlam, hastalıksız sıhhatli; **igsiz ağrığsız** sağ, salim; **igsiz kegensiz** hastalıksız; **igsiz kemsiz** sıhhatli, hastalıksız

igsizin hastalıksız; **igsizin adasızın** hastalıksız ve tehlikesiz

igtüle- (bk. igdüle-)

iişi (bk. işi)

ik kenar, kıyı (?)

ikapuntrak (<*Skr. ekapundarika*) (coğ.), bir tanrılar ülkesinin adı

ikegü ikisi bir arada, her ikisi; **ikegü bol-** tezatlı olmak, ikiye ayrılmak

iki iki;

iki bing iki bin; **iki elig** kırk iki; **iki otuz** yirmi iki; **iki yegirmi** on iki; **iki yartım kıl-** ikiye ayırmak

ikiç toyın (şhs.)

ikiçi (şhs.)

ikid (bk. igid)

ikidil- yükseltilmek, kaldırılmak

ikidinki iki taraflı, iki tarafta bulunan

ikidkü terbiye

ikidsiz yalansız, hatasız, sahipsiz

ikieng (<*Tib. rkyan*) (şhs.)

ikigü (bk. ikegü)

ikikü (bk. ikegü)

ikil (bk. igil)

ikile iki kez, tekrar, yeniden

ikileyü ikileştirerek, yeniden, tekrar, yine, ikinci; **ikileyü yana** yine, yeniden; **ikileyü yangırtı** yine, yeniden; **ikileyü katnayu** yine, yeniden; **ikileyü takı** yeni, yeniden

ikin tekrar, yeniden, iki, ikisi, her ikisi, ikinci;

ikin ara ikisi arası

ikinç ikinci

ikindi (bk. ikinti)

ikinti ikinci, öteki, diğer

ikintisiz emsalsiz, eşsiz, ikincisiz, yekta, benzersiz

ikirçgü işkil, şüphe, kuşku

ikirer ikişer

ikirt- basılmak, sıkıştırılmak; **ikirt- sıkıl-** basılmak, sıkıştırılmak

ikit (bk. igit)

ikiz ikiz
ikle- (bk. igle-)
ikşu (<*Skr. ikşu*) şeker kamışı
iktile- (bk. iktüle-)
iktilen- beslenmek, büyütmek
iktü (şhs.)
iktüle- (bk. ikdüle-)
il 1. bk. el ülke, devlet düzeni; 2. hükümdar; 3. (şhs.); 4. ön taraf, şark, doğu; 5. prens ve şehzadelere verilen unvan; **ötüken kutı il** (birlikte) devletin ana koruyucusu;
il almış (şhs.); **il aşmış tigin** (şhs.); **il buğa** (şhs.); **il-bilge** (şhs.); **il inanç tirek** (şhs.); **il örgin** saray; **il itmiş tigin** (şhs.); **il kirmiş** (şhs.); **il katmış** (şhs.); **il kaya** (şhs.); **il koça** (şhs.); **il kudatmış** (şhs.); **il ötüken;** (şhs.); **il temür** (şhs.) (bk. il temir); **il tirgek** (şhs.); **il tiriş** (şhs.); **il ügesi ata;** (şhs.); **il yıgmış tengrim** (şhs.)
il- 1. basmak; 2. saldırmak, birisinin üzerine atılmak, hücum etmek; 3. iliştimek, bağlamak
ilçi elçi, sefir; başbuğ;
ilçi bilgeler diplomatlar
ildiş- kavga etmek, itişmek, münakaşa etmek
il ebi hükümet konağı
ilen- 1. saltanat sürmek, devleti idâre etmek, hâkimiyete geçmek; 2. bağlı, sadık olmak; 3. takılmak; 4. beddua etmek;
ilen- erksin- idare etmek; **ilen- başla-** idare etmek, yönetmek; **ilen-erksin-** yönetmek, hükümdarlık yapmak
ilenme ihtişam, saltanat, görkem
ilenmek hükümdarlık, idare, yönetim
ilenmeksiz ilişiksiz
ilet- götürmek, iletmek
ilge- hücum etmek, saldırmak
ilgerü ileri, ileriye doğru, ileride, önde, doğuda
ilgesük alim, bilge
ilgik (?)
ilgün- tesir etmek, etkilemek
ilig 1. (bk. elig); 2. hükümdar, kral; 3. asılmış, ilişik; 4. birinci;
ilig beg şehzade, kral; **ilig el** (bk. elig); **ilig kan** kral, padişah; **ilig kegi** iftira; düşmanlık
iligsiz (bk. iliksiz)
ilik (bk. ilig)
iliksiz 1. elsiz; 2. alâkasız; 3. cömert
ilin- 1. yapışmak, asılmak, ilişmek, takılmak; 2. bulaşmak; 3. batmak;
ilin- yaşın- yapışmak, musallat olmak

ilinçsiz bağlılığı olmayan, sadakatsiz
ilinçü gezinti, eğlence
ilinçüle- eğlenmek, oynamak
ilinçülegü eğlenme, eğlenerek
ilinçülegülüg eğlenceli, eğlence
ilinmek **ilinmek yapşınmaḳ** bağlılık, sadakat
ilinmemek **ilinmemek yapşınmamaḳ** bağlılığı olmayan
ilintür- kıstırmak, iliştirmek, taktırmak
iliş 1. ilişme, takma, yapışma; 2. rûhi bağ
ilit- 1. götürmek, sevk etmek, iletmek, göndermek; 2. yitirmek, hücum etmek; 4. kılavuzluk, rehberlik etmek
ilk ilk, başlangıç, önce
ilki ilk olan, ilk, ilki, başlangıç, baş, birinci, birincisi; **ilki ilki** en baştaki, birinci
ilkisiz ilki olmayan, başlangıçsız, öncesiz, esassız, ezelî
ilkün halk, millet
ilkün- eğlenmek
ileme el birliği, vatan birliği
ilen- hükümranlık etmek, idare etmek
ille- il yaratmak, vatan yapmak
illedük yaratılan devlet
illig illi, vatanlı, memleketli, ülkeli, devletli
ilsire- memleketsiz olmak, bağımsızlığını kaybetmek; devletini dağıtmak
ilsiret- yerinden ve yurdundan mahrum etmek, ilsizleştirmek, esaret altına almak
ilt- (bk. ilit-)
il tatġu rütbe
ilteber rütbe
il tebir unvan
iltin- 1. sevk edilmek, götürülmek, iletilmek, birlikte götürülmek; 2. sevk etme (tenasuh nazariyesinde ruhun başka âleme sevki)
iltiş- 1. (bk. ildiş-); 2. kavga etmek, münakaşa etmek; 3. sevk edilmek; 4. yaklaşmak
iltteçi sevk edici, bekçi, eşlik eden, yanında koşulu olan
il tutmış lakap (hakanlar için)
iltü oraya
iltür- iletmek, göndermek, götürmek
il türgüg rütbe
il ügesi rütbe
im 1. (bk. em); 2. parola
imer- 1. çevirmek, kuşatmak, rahatsız olmak, çekmek; 2. çevrilmiş olma
imerigme çevrilmiş, kuşatılmış, sarılmış olma
imig meme
imirt sögüt bir ağaç türü

imiti ilâç yerine kullanılan 'crataegus pinnatifida' yemişi
imren- imrenmek, arzu etmek
imrerigme (bk. imerigme)
in- inmek
in öz inençü (şhs.)
in tiz (?)
inç 1. rahat, huzur, sükûnet, sulh; 2. sâkin, sâkit, emin, mutmain;
inç buḳa (şhs.); **inç kel-** yavaşçacık gelmek; **inç ḳıl-** sakinleştirmek; **inç tur-** müsterih olmak, rahat olmak; **inç mengi** huzur ve mutluluk; **inç menglig** huzurlu ve mutlu; **inç tinç** huzur; **inç seke** (şhs.)
inçe böyle, böylece, bu suretle, buna göre, öyle, o kadar
inçek böylece
inçge- (bk. inçke)
inçgü (bk. inçkü)
inçgülüg (bk. inçkülüg)
inçip lakin, fakat; rağmen; sonra
inçiü (coğ.)
inçke ince, zarif
inçki (şhs.)
inçkü huzur, sükûnet, barış; **inçgü esengü** sakin ve sıhhatli; **inçkü mengi** huzur ve mutluluk
inçkülüg sükûnet, sükûnetli, huzurlu, sakin; **inçkülüg esengülüg** sakin ve sıhhatli; **inçkülüg menglig** huzurlu ve mutlu
inçsire- huzursuz olmak
inçsiret- 1. tedirgin etmek, rahatsız etmek, taciz etmek; 2. üşendirmek
inçsiz huzursuzluk, huzursuz, rahatsız
inçü 1. (<*Çin.*(?)) mülk; 2. devlete ait topraklar; 3. köle
indin 1. sınır, hudut; 2. başka, karşı tarafta olan
ineçi (şhs.)
ineçü (şhs.)
ineçük (şhs.)
inek husye, taşak
inel 1. (şhs.); 2. unvan;
inel ḳaġan 1. (şhs.); 2. unvan; **inel ḳuç** (şhs.)
inerü **muntada inerü** bundan sonra, daha ileride (bk. maru)
ing (?) yük
ingāru (bk. maru)
ingce (bk. inçe)
inge (şhs.)
ingek inek, iri boynuzlu sığır
ingel (şhs.)
ingen dişi deve
ingir tan, şafak, fecir, alaca karanlık
ingle- eğilmek
ingü 1. (bk. eningü); 2. inme (?)
ini küçük erkek kardeş, küçük (inī); **ini yegün** yaşça küçük akrabalar, oğullar; **ini**

eçi kardeşler, büyük küçük kardeşler
inik (şhs.)
inilde- acı üzüntü veren sesler çıkarmak, inildemek
inile- acı üzüntü veren sesler çıkarmak
inilgü küçük kardeşli (?)
inili 1. küçük kardeşli; 2. çalışkanlıkla
iniyi (bk. ini)
iniyigün uzak akraba, kabile uzvu, akrabalık ifade eden bir söz
inkek (bk. ingek)
inle- gasp etmek
inmegü inmeme (?)
inmek inme
intin (?)
intradanu (<*Skr. indradhanu*) İndrasın yayı
intradati (<*Skr. indradatta*) Bodisatva'lardan birinin adı
intri (<*Skr. indriya*) 1. bir ruh adı;
intri kaçığ duyu organı
intür- indirmek, ezmek, bastırmak
inyana (<*Skr. jngāna*) bilgi
ir 1. taş; 2. orada; solda; kuzey; 3. (<*Çin. ir*) on Kan'dan ikincisi; 4. yer; 5. er (?)
ir- 1. erimek, çözülmek; 2. (bk. er-); 3. karşı gelmek, direnmek, mukavemet etmek; 4. nefsine mağlup olmak; 5. tekdir etmek; 6. vasıl olmak (?)
iravadi (bk. erivadi)
irbiç (bk. irbiz)
irbiz pars, aslan, pelenk, vaşak, porsuk;
irbiz kudruğı Merkür gezegeninin adı (parsın kuyruğu)
irçük (şhs.)
irgek rütbe
irgür- tamamlamak, becermek, başarmak
irig 1. iri, iriyarı, kaba sapa, kaba, sarsak; 2. ters; 3. aptal
irin- 1. bedbaht olmak; 2. kızmak, öfkelenmek, tekdir etmek; 3. (bk. yirin-)
irin 1. kenar, kıyı; 2. dudak; 3. irin
irinç felâket, sefillik, bahtsızlık, sefil;
irinç yarlığ sefil hayatlı
irinçke- acımak, merhamet etmek
irinçkençüçi acıyan, merhametli, şefkatli
irinçle- bedbaht olmak
irinçü 1. günah, kabahat, kusur, yanlış, hata; 2. kötü, çirkin;
irinçülüg günahkâr, suçlu
iring irin, cerahat, irin (bk. yiring)
irintür- bedbaht edilmek, felâkete sürüklenmek, sefalete düşmek veya düşürmek

irinz (bk. irinç)
irit- 1. kötüleşmek, kötü olmak; 2. iğrendirmek; 3. iğnelendirmek
irivadi (bk. erivadi)
iriz (<*Moğ. eres*) cilasun, cesur, yiğit
irji 1. (şhs.); 2. (bk. irzi)
irk koyun
irkek bk. erkek
irkeklen- erkekleşmek, kişileşmek
irken unvan
irkent (şhs.)
irkey (şhs.)
irkin unvan
irkle- bir şeyin üzerine çıkmak
irklet- zorlamak, elde etmek
irklik kap, tencere
irle- (bk. ırla-)
irlün (coğ.)
irmek usanç
irmen < (?)
irpek bıçkı, kesme âleti
irpekle- biçmek, doğramak
irpekleş- birlikte biçmek, kesişmek
irpeş- karşılıklı birbirini kesmek
irpiç (bk. irpis)
irpis kedi cinsinden ve vaşak denilen hayvan
irpis kudruğu bir yıldızın adı
irşi 1. (<*Skr. rsi*) peri; ilâh; 2. (<*Skr. irsyā*); **irşi karşı** haset ve düşmanlık
irşisiz **irşisiz karşısız** haseti ve düşmanlığı olmayan
irt (bk. birt); **irt bert** haraç, her türlü vergi
irt- (bk. ert-)
ir-tal harf (hece) adıdır
irtay (<*Skr.* (?)) sihir sözünde geçen hece adı
irte 1. erte, erken, sabah; 2. yarın
irteken erken, evvelce
irteki yarınki
irtekün 1. sabah, erte; 2. yarın
irtiş (coğ.)
ir-tsi sihir sözünde harf (hece) adı
irtsiz vergisiz; **irtsiz bertsiz** vergilerden muaf tutulan
irtür- 1. vazgeçmek; 2. ulaşmak (?); 3. yaptırmak
ir-ur-ui sihir sözünde harf (hece) adı
irü 1. (iyi) işaret, alamet; 2. fal; **irü belgü** işaret, alamet
irülüg iyiye işaret, uygun, münasip
irünçü (bk. irinçü)
irünçülüg kusurlu, hatalı
ir-vang harf (hece) adı
irzi 1. (<*Soğd. rizai* < *Skr. rsi*) evliya, münzevi; 2. öğretici, muallim, arkadaş
is (bk. iş)
is- el koymak, gasp etmek
isak harf (hece) adı
isdavri **isdavri toyın** 1. (şhs.); 2. unvan
isen (bk. esen)

isi (bk. işi)
isi- ısıtmak, ısınmak
isiç tencere; kazan; çömlek
isid- ısıtmak (bk. isit-)
isig öz 1. beden, gövde, vücut; 2. hayat
isig 1. ısı, sıcaklık, hararet; 2. sıtma; 3. mülayim; 4. sevimli, hoş; 5. (şhs.);
isig et taze et; **isig ig** humma, sıtma; **isig iglig** sıtma hastası; **isig yaş** acı gözyaşı; **isig öd** sıcak zaman, kavuran yaz vakti; **isig öz** hayat, ömür; **isig tomlık** sıcak ve soğuk hava; **isig isiglig** sıtma: **Isig sangun** (şhs.); **isig tarḫan** (şhs.)
isigcak güneş doğuşu
isiglig ısılı, ısıtmalı, hararetli
isigti 1. darı (?); 2. tahıldan yapılan içki
isik 1. hamam; 2. hararet sıcaklık
isike (şhs.
isil- eksilmek, azalmek
isimeglig ateşli, ateşi olan
isin- 1. ısınmak, sıcaklık duymak; 2. değerlendirmek, kıymet biçmek, hürmet, önem vermek
isirge- (bk. esirge-)
isirgen- (bk. isirken-)
isirke- (bk. esirge-)
isirkegü 1. merhamet; 2. hasislik
isirkemmek tamahkârlık
isirken- merhamet etmek, esirgemek
isit- 1. (bk. ısıt-); 2. (bk. eşid-)
isiyi (şhs.);
isiyi liken (şhs.)
isiz kötü, fenâ, kaba
iske- ditmek
isle- 1. aramak; 2. koklamak
isman 1. (<*Tib. sman*) ilaç nevi; 2. (şhs.)
irsek (bk. esrük)
issiz ilâç olarak kullanılan bir bitki türü
istayişn (<*Far. stayiş*) tapınma
iste- 1. istemek, arzu etmek; 2.aramak; 3. izlemek
istem istek, arzu, dilek
istemi (şhs.)
istet- 1. istetmek; 2.arattırmak
isür- (bk. esür-)
isyi Çince isim veya unvan
isyü liken (şhs.)
iş 1. eş, dost, ahbap, arkadaş, müttefik, yoldaş; 2. iş, vazife, görev; 3. emek; **iş ayğuçi** müsteşar; **iş yumiş** işler; **iş küç** 1. iş güç; **iştin taştın bol-** işin başında bulunmamak; **iş buğa** (şhs.); **iş tuş** arkadaş
işbara rütbe, unvan
işgirti diba denilen ipek kumaş, ipek, ipekli
işgiti (bk. işgirti)
işgüti (bk. işgirti)
işi hanım, zevce, eş; prenses, tanınmış,

yüksek tabakaya mensup kadın

işiç (bk. isiç)

işid- (bk. eşid-)

işidigse- işitmek, istemek

işidil- (bk. eşidil-)

işig kadın lâkabı

işik eşik

işil- azalmak

işiler saygıdeğer, tanınan kadın

işilik hanımlık, hatunluk, hanım olmaya lâyık

işin saç örgüsü

işire (şhs.)

işit- (bk. eşid-)

işitil- (bk. eşidil-)

işiyi (bk. isyi)

işkara (şhs.)

işkirti (bk. işgirti)

işle- 1. işlemek, çalışmak; 2. kullanmak

işled- (bk. işlet-)

işlemesik işlenmesi yasak olan iş

işlet- işletmek

iştil- (bk. eşidil-)

iştrüş- hikâye söylemek, karşılıklı

iştür- anlatmak, bildirmek, hikâye etmek

işu-yazd (<*Far. yişuyazd*) Hz. İsa

it 1. it, köpek: 2. et (?); 3. (şhs.);
it bert (şhs.); **it saman** (şhs.); **it tarḫan** (şhs.); **it burnı** yabanî gül meyvesi, çiçeği

it- 1. etmek, eylemek, yapmak; 2. düzeltmek, düzenlemek, tertip ve tanzim eylemek, süslemek, hazırlamak, donatmak, teşkilatlandırmak

itdür- ettirmek, başkasının yapmasını sağlamak, tertip ve tanzim etmek, düzenlemek

ite çuḳ (şhs.)

iter- (bk. ider-)

iterçi şahinci, doğancı, kuşçu

itgüçi yapıcı, yapan, meydana getiren

iti keskin (bk. idi)

iti- yığmak, toplamak

itig 1. yitik, kayıp; 2. süs, bezek; 3. tesis, kurum, yapı, yapma, kurma, teşebbüs; 4. âlet, müzik âleti

itiglig 1. donatılmış, hareketli; 2. işle uğraşan, iş edinmiş olan kişi, iş beceren kişi

itigsiz hareketsiz, işsiz

iti-ken (şhs.)

iti ḳurt (şhs.)

itil- yapılmak, donatılmak, süslenmek tekemmül etmek, gelişmek

itin- süslenmek, hazırlanmak, kendi için bir şeyler yapmak, tanzim ve tertip edilmek, teşkilatlanmak

itit- yaptırmak

itiz- müzik âleti çalmak

itlin- kaybolmak, geçmek

itu ?**id-** göndermek fiilinden olabilir

itüg dilek, dua, sual (bk. ötüg)
it üzümü yabâni üzüm
iv- 1. basmak, ezmek, tenkil etmek 2. (bk. ev-)
ivin 1. yavaş yavaş, sırasıyla; 2. (bk. evin)
ivinki sıradaki
iy- 1. takip etmek; 2. tâbi kılmak; 3. sıkılmak; 4. (bk. iv-);
ıy- bas- 1. izinden yürümek, aynı yoldan gitmek; 2. takip etmek, izini sürmek; 3. ele geçirmek, fethetmek, zapt etmek
iye 1. sahip (Tanrı için) (bk. idi, ige); 2. sonraki, devamı, sonra, takip ederek
iyesiz sahipsiz, sahibi olmayan
it yılı on iki hayvanlı Türk takviminin on birinci yılının adıdır
iyi mal mülk, servet, emlâk
iyin 1. dolayı, dolayısıyla, olduğundan dolayı; 2. kendi isteği ile, gönüllü olarak; 3. tâkip ederek; 4. göre; 5. sıra; **iyin kezikçe** sırayla, arkı ardına
iyin- basılmak, ezilmek; baskı yapmak, sıkıştırmak, zulmetmek
iyinç 1. kovalama, takip; 2. zulüm, işkence, baskı; **iyinç basınç** baskı
iyinki dolayısıyla, göre
iz iz
izde- (bk. iste-)
izdet- (bk. istet-)
izgil (kbl.)
izte- aramak

K

ka soru sözcüğü
kabar- kabarmak
kabza- sıkıştırmak
kaç- firar etmek
kaçgak bağlı bulunduğu yerden veya yasadan kaçan
kaçgın bir yerden veya bişeyden kaçmış kimse
kaçış- hepbirden kaçıp dağılmak
kaçış kaçmak işi veya biçimi
kadatakini (bk. katadakini)
kadi (bk. kati)
kajnağur (<*Skr. kauśinagara*) (şhs.)
kak- hafifçe vurmak
kak kurutulmuş et veya meyve, nesne
kaka (<*Skr. kaka*) **kaka tau** ilaç olarak kullanılan bir yemiş, çıban çeşidi
kakani (<*Skr. kaka*) çıban çeşidi
kakruk bir çeşit bitki
kakula (<*Skr. kakkola*) kakule
kalaşaturi (<*Skr. kalasodara*) bir şeytan adıdır
kalp (< *Skr. kalpa*) kalpa, devir, çağ
kakani (<*Skr. kakana*) cilt hastalığı
kakırdak kurutulmuş nesne
kakkuk kurutulmuş et veya meyve
kakuk kurutulmuş et veya meyve
kal yaşlı adam
kalaşotari (<*Skr. kalasodara*) bir şeytan adıdır
kalgır- bulunduğu yerden almak
kalık- sıçramak, hoplamak
kalın çok, sayısız, pek kalabalık, koyu
kalınk kadına çeyiz olarak verilen şey
kalkan oktan veya kılıçtan korunmak için savaşçıların korunmak için kullandığı korumalık
kalmaşapadi (şhs.)
kaltı nasıl, eğer, yani ki
kalvink (<*Skr.*) güzel sesli bir kuş
kam kötü, fena
kamari (<*Skr.*) Kamarapu kralının adı
kamini (<*Skr. kāmini*) (şhs.)
kamişvari (<*Skr. kāmesvara*) (şhs.)
kamrakktı (<*Skr. kāmarakta*) bir lakaptır
kamçı at, deve, sığırın erkeklik organı
kançanakosı (<*Skr. kāñcanakosa*) Budalardan birinin adı
kançanapati (<*Skr. kāñcanapati*) bir şehir adı
kançanaprabi (<*Skr. kāñcanaprabhu*) (şhs.)
kançanasari (<*Skr. kāncanasāra*) (şhs.)
kançasari (bk. kançanasari)
kantakari (<*Skr. kantakāri*) bir tür bitki
kantikar (bk. kantakari)
kanya (<*Skr. kaynā*) bir yıldız adı

kanyakubçi (<*Skr. kanyakubya*) (coğ.)
kap (<*Çin.*) zırh
kap buğdaygillerin başında başağında çiçeği saran kabuk
kapag bir yere girip çıkarken seçilen yer
kapar- ağırlığı arttırmadan hacmi büyümek
kapız tabut
kapla- her yanını örtmek istila etmek
karaşa (bk. karaza)
karaza (<*Skr. kāsāya*) rahibin veya genel olarak dinsel törenlerde kullanılan giysi
karmapat (bk karmaput)
karmaput (<*Skr. karmapatha*) kötü davranış
karmasırıştı (<*Skr. kamasrestha*) bir şeytan adı
kartisuvarna (coğ.)
kaşıp (<*Skr. kaşyapa*) (şhs.)
kaşpi (<*Skr. kaşyapa*) (şhs.)
katadakini (<*Skr. kata-dākini*) bir şeytan adı
katanggatamali (<*Skr. katañkatamali*) bir şeytan adı
katapudani (<*Skr. kataputāna*) (dini) şeytanlar sınıfı
kâtil- (bk. kedi-)
kâtkire sürüklenerek, kovalanarak
katun- (bk. katın-)
kausiki (<*Skr. kauşika*) (şhs.)
kav yılanın deri değiştirirken attığı deri
kavışık birleşme, birikme, bitişme
kavi (<*Skr.*) şiir
kavla- yılan kabuk değiştirmek
kavra- 1. elle sıkıca tutmak; 2. her yönünü anlamak
kavşiki (<*Skr. kausika*) İndiras ilahının lakabıdır
kâzâ sıra ile, yavaş yavaş, (bk. keze)
kâzâk (bk. kesek)
kebek 1. baş kepeği, kir; 2. kalbur üstünde kalan un
kebes (bk. kebez)
kebez pamuk (bk. kepez)
keç geç
keç- 1. gecikmek; 2. geçmek; 3. ölmek, uykuya dalmak; 4. bilincini yitirmek, sönmek
keçan (coğ.)
keçe geçe, öte, ötesi, geçerek, öte tarafa
keçig geçit
keçigsız geçitsiz
keçigsizin köprüsüz, geçme vasıtası olmadan
keçik geçit, köprü, geçme vasıtası
keçin (coğ.)
keçit 1. geçit; 2. geçice hastalık
keçmedin **keçmedin ara** birazdan
keçüg geçit
keçük (bk. keçik)
keçür- 1. geçirmek, oturmak; 2. geciktirmek, bir şeyin vaktini uzatmak
ked 1. (<*Skr. kada*) pek; 2. (bk. kid); 3. çok, fazla,

yahşi; 4. sağlam, kuvvetli, zorlu; 5. şöhret, ün; 6. arka, dal; 7. (şhs.);

ked kaya (şhs.); **ked taş** (şhs.)

ked- giymek

kedgir- 1. sendelemek, kaçmak (?); 2. şahlanmak, şaha kalkmak 3. inat etmek, direnmek; 4. ayağı bir şeye takılmak, sürçmek

kedgü elbise; **kedgü tonangu** (birlikte) giysi

kedgür- (bk. kedür-)

kedi- olgunlaşmak, yetişmek

kedil- giyilmek, giydirilmek

kedim 1. giyim, giyim kuşam, elbise, zırh; 2. (şhs.); **kedim urungu** (şhs.)

kedimlig giyimli, zırhlı, elbiseli, eğerli, yularlı

kedin arkada, batıda (bk. kidin)

kedire (şhs.)

kedki sonraki

kedkir- 1. bir şeyin üzerine düşmek; 2. (bk. kedgir-)

kedrül giyme işi yapılmak

kedür- giydirmek, giymek

kegd kağıt

kegde kâğıt yaprağı

keged (bk. kegde)

kegi düşman

keginç (bk. kiginç)

kegir geğirmek

kegük guguk kuşu

keimek giymek

kek nefret, kin, düşmanlık, intikam hissi

kekelik keklik

keken 1. bir tür hastalık, veba, salgın hastalık; 2. (bk. kigen)

keketrün diş ağrısına, ses ve göğüs tutukluğuna karşı kullanılan bir ilaç, bitki

keklig menfur

keklin su hendeği (?)

kekne- tekdir etmek, tehdit etmek, azarlamak, korkutmak

kekre ilaç olarak kullanılan bir bitki

kekre- 1. nefret etmek, tiksindirmek, düşmanlık etmek; 2. kızmak, hiddetlenmek, öfkelenmek

kekreş- nefret etmek, tiksinmek

kekreştük karşılıklı nefret

kektir- kovmak, kovalamak, atmak

keküçi (coğ.)

kekük (bk. kegük)

kel- gelmek

kelesi gelesi

kelem (<*Skr.*) kalem

kelemeçü tercüman

kelen 1. (<*Çin. gi-len*) gergedan; 2. (bk. kilen); **kelen keyik** vücudu at, kafasının ortasında da bir boynuz olarak tasavvur edilen bir hayvan

kelgin taşkın, sel

kelgüçi gelici

kelig hayal, görünme, ortaya çıkma, geliş

keligme gelecek olan, gelen
kelim (bk. kelem)
kelin gelin
kelingün (bk. kelin)
kelinle- evlendirmek
kelir- getirmek, getirtmek
keliş geliş
kelmedük gelecek olmakta olan, henüz gerçekleşmemiş olan
kelmek geliş, gelme
kelmiş gelen, gelmiş olan
kelteci gelecek, gelecek olan, gelici
keltür- 1. getirmek; 2. (mec.) doğurmak
kelür- getirmek, dünyaya getirmek, doğurmak
kelürt- getirtmek
kem 1. hastalık, ıstırap, ağrı, zahmet; 2. kim; 3. eksik, noksan; 4. nehir adı
kem (coğ.) nehir adı
kemi gemi, kayık
kemiçi gemici
kemimsek (bk. kemşi-)
kemiş- atmak, fırlatmak, bırakmak, düşürmek
kemişil- bırakılmak, fırlatılmak, atılmak
kemle- hasta olmak
kemlen- hastalanmak
kemlig hastalıklı
kemsiz sağlam, hastalıksız, sıhhatli
kemşil- bir yana atılmış olmak
ken sonra, açıkça
ken (*<Çin. kien*) takvim silsilesinin birinci işareti
kenç 1. genç, civan; 2. yavru, çocuk; 3. (şhs.);
kenç estemi (şhs.); **kenç oğlan** genç; **kenç oğul** çocuk; **kenç kız** kız; **kenç urı** oğlan; **kenç urı oğul** oğlan; **kenç tangrım** prenses, şehzade, hanım lâkabı; **kenç turmış tarḫan** Tahran lâkabı; **kenç toğmış tarḫan** vekil lâkabı, unvanı; **kenç tuğmış** (şhs.)
kençkiye yavrucuk
kendir (bk. kentir)
kendü kendi (bk. kentü); **kendü öz** (birlikte) kendi
kene sakırka
kenenmek tatmin edilmek, içi rahatlamak, kendini iyi hissetmek
keneres (coğ.)
keng 1. geniş; 2. uzak; **keng alkığ** (birlikte) geniş; **keng yetiz** (birlikte) geniş; **keng tut-** cömert olmak
keng (*<Çin. kaen*) takvim silsilesinin yedinci işareti
kengçi son beşik, sonuncu evlat
kengeres 1. (coğ.), (kbl.)
kengeş müzakere, müşavere, kenkeş, danışık
kengeş- müzakere etmek, müşavere etmek
kengiş danışık, müşavere, müzakere, nasihat
kenglig genişlik

kengren- çınlamak, homurdanmak
kengü tarban (coğ.)
kengü tarman(coğ.)
kengürü genişçe
kengürüş genişleme, yayılma
kenkeş- (bk. kengeş-)
kenleş- genleşmek
kenre- sesli ağlamak, hüngür hüngür ağlamak
kenren- hafif ses çıkarmak
kensig (şhs.)
kent (<*Soğd.*) şehir
kenti (bk. kentü)
kentir kendir, kenevir
kentü kendi, kendisi, kendi kendine
kentün kendi kendine
kepeli kelebek
ker- germek, genişlemek
kerçin fırıldak konuşan
kereglil gerekli, elzem
keregü 1. çadır; 2. kışlık ev; 3. hisar; 4. korkuluk
kerek (bk. kergek)
kerekü (bk. keregü)
kerekülüg çadırlı, göçebe
kerey (şhs.)
kerge- eksik olmak
kergek gerek, lazım, ihtiyaç, gereken şey; **kergek bol-** ölmek, yok olmak, vefat etmek
kergekle- lazım olmak, ihtiyaç hissetmek, gereksemek
kergeklig gerekli, lüzumlu olan, mühim
kergeksiz 1. gereksiz; 2. lüzumundan fazla, bol bol, dolu dolu, ihtiyaçtan fazla
kerget- mahrum etmek, sınırlandırmak, fakirleştirmek
kergü (coğ.)
kergü kabarcık
keri geri, garp
keri açarı (şhs.)
kerik (şhs.)
kerik işkence aleti
keril- 1. gerilmek, şişmek; 2. uzatılmak
kerinçsiz eşsiz, kıyaslanmayacak, kadar iyi, aşırı, üstün
keriş çekişme, kavga
kerkek (bk. kergek)
kerpiç kerpiç
kerskiç (şhs.)
kerşın (şhs.)
kertgün- inanmak, inançlı olmak
kertgüngç 1. inanç; 2. inançlı (bk. kirtgünç)
kertgünçlük inançlı, imanlı
kergünçüz imansız
kerti 1. (<*Skr.*) yapılmış, suni; 2. dünyevi
kertkünç inançlı, mutekit, imanlı (bk. kertgünç)
kertö (bk. kirtü)
kertü 1. iman; 2. imanlı, doğru yolda olan (bk. kirtü); **kertü tüz** (birlikte) doğru olan
kerü (bk. kirü)
kerüki (şhs.)
kes- 1. kesmek, kırmak; 2. tayin etmek, koymak
kesek ilaç adı
kesig (bk. kezig)
kesil- kesilmek

kesiş- kesişmek, uyuşmak, bir sonuca varmak, değerlendirmek
keskil- ufalamak, küçük parçalara bölmek
kesme kıyma, yemek, kesme
kesmelig kesilmiş, kesmeli
keş okluk, ok konulan şey, sadak
keşin 1. iki aylık kadar zaman birimi; 2. Sutra'nın bölümü
keşkek menfur, iğrenç
ket 1. çok, artık, güçlü, kuvvetli, pek; 2. son, art
ket- 1. gitmek, devam etmek; 2. çekirdeğin kabuğunu iki arasından ayırarak yemek
keter- yok etmek, ortadan kaldırmak;
keter- tarkar- (birlikte) yok etmek, ortadan kaldırmak
ketermek yok etme, ortadan kaldırma
ketermemek yok etmeme, ortadan kaldırmama
ketgü gidiş, yok olma
ketil- (bk. kedil-)
ketkü gidiş, yol alma (bk. ketgü)
ketkün- (bk. kirtkün-)
ket kara (şhs.)
ketü (<*Skr. ketu*) bir gezegen adı
ketür- getirmek
ketür yaru (şhs.)
kev- 1. zayıflamak, güçsüz hale gelmek; 2. gevmek;
kev- küçsiret- (birlikte) zayıflamak, halsiz kalmak
kevbe ceset, insan veya ağaç gövdesi
keveg burundaki kıkırdak
keven çok konuşan
kevil- zayıflatılmak;
kevil- küçsire- (birlikte) zayıflamak, güçsüz hale gelmek
kevirgençik acıklı, kederli;
kevirgençik kılın- (birlikte) kederlenmek, üzülmek
kevle- kaynayan şıra yada etin köpüğünü süzgeçle almak
key- (bk. kei-)
keyik 1. geyik; 2. vahşi hayvan, yabani
keyikçi 1. avcı; 2. geyik avcısı
keyirgençik (<*Çin.*) karışıklık, isyan, kargaşalık
keyiz keçe (?)
keyre (coğ.)
keyre başı (coğ.)
keysi giysi çamaşır
keyük çoban abası
kez 1. defa, kere; 2. okun kirişe geçen ucundaki sertlik
kez- 1. yürümek, dönmek, dolaşmak, gezmek; 2. gitmek (içeri); 3. oymak
keze sırasıyla
kezekçi kısa bir zaman için çoban
kezeme merdiven
kezenti başıboş

kezgiç gezici, gezgin
kezig 1. sıra, tertipli, düzenli, muntazam, düğün; 2. sıtma, hastalık
kezigçe tertiplice, düzenlice
kezik 1. sıra, düzen; 2. humma, sıtma; **kezik tizik** (birlikte) düzen, sıra; **kezik ig kegen kıl-** sıtma hastalığına yakalanmak
keziklig sırası gelmiş olan, nöbette olan
kı- bırakmak, göndermek, ilerletmek
kıçıla- tahriş etmek
kıg toprağı kabartmakta kullanılan gübre
kılabuz yol gösteren kimse, rehber
kılın- dökülmek
ki 1. arka, batı; 2. yol; 3. (<*Çin.*) king-sütra on Kan'dan altıncısı
kib misal
kiber- yırtılmak, patlamak, yarılmak
kiç geç zaman, uzun süre, geç
kiç- geçmek
kiçe gece, geceleyin, akşam
kiçi- tahriş etmek
kiçig 1. küçük, ufak; 2. ufak bir sikke; 3. mesafe bildiren bağlaç; 4. yaşça küçük olan 5. az, biraz; **kiçig bacağ** küçük oruç; **kiçig erngek** küçük parmak; **kiçig iş** küçük iş; **kiçig til** damak eteğinin ortasında bulunan küçük uzantı
kiçigkiye ufacık
kiçmedin ara vakit geçmeden
kiçmetin ara gecikmeden, derhal, hemen
kiçür- geçirmek
kid son, arkada, nihayet
kid- (bk. kit-)
kider- (bk. kiter-)
kidin 1. arkada, batıda; 2. kuzey, kuzeyde; 3. karşı yaka, öte tarafta; 4. sonra; 5. keten; 6. ev, bina
kidirti batıda
kidiş- (bk. kitiş-)
kidiz keçe
ki-e (<*ki(y)e*) biraz
kigen hastalık, salgın
kiginç karşılık, cevap
kigşür- tahrik etmek
kigür- 1. takdim etmek; 2. sokmak, girdirmek; 3. gidermek, ifa etmek, getirmek, yerine getirmek
kigürmek 1. girdirme; 2. ulaştırma
kigürsük törü sunma yasası
kiız (bk. kidiz)
kiket cemi, yekun, toplam
kikinç açıklama, izahat, cevap, sonuç
k(i)kir leke, pislik
k(i)kirsiz lekesiz
kikşür- 1. birine kızmak, hiddetlenmek, öfkelenmek; 2. kışkırtmak

kilen (<*Çin.*) efsanevi tek boynuzlu bir hayvan
kilimbi (<*Skr. hidimba*) bir şeytan adı
kim 1. kim, kimler; 2. ki; 3. kimse (olumsuz); 4. ola ki, eğer, şayet
kimavant (<*Skr. himavant*) (coğ.)
kimavati (<*Skr. haimavati*) bir şeytan adı
kimbağ (<*Çin.*) yaprak, halinde altın
kimensü (şhs.)
kimerse herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen bir kişi, şahıs
kimettü (şhs.)
kimi gemi
kimir kunduz derisi
kim-me kim olursa olsun
kimsün (şhs.)
kimtsü (şhs.)
kimünsü (şhs.)
kinızün (şhs.)
kin 1. sonra, son; 2. gelecek; 3. misk kokusu, iyi bir koku
kin 1. (<*Çin.*) ipekli kumaş, ipek; 2. kien-çu-man'dan birincisi
kin ağırlığtenasül uzvu
kinari (<*Skr. kimpara*) (dini) sekiz gök mızıkçılar gruplarından biri
kinçuman (<*Çin.*) 12 bölümlü hücum ilmi silsilesi
kindik göbek
kindiklig göbekli, tıkaçlı
kindirti geri
kineş- müşavere etmek, danışmak
king 1. tıpkı, aynı, tam; 2. en, genişlik, geniş, mufassal
kingçe genişçe
kinges- danışmak
kingeş- istişare, müşavere etmek, danışmak, danışık etmek
kingeşin- müşavere, istişare etmek, danışmak, danışık etmek
kingrân- mırıldanmak
kingren- (bk. kengren-)
kingsün ayaḳ (şhs.)
kingsür- kıyam etmek
kingşür- kışkırtmak, kızmak, hiddetlenmek
kingürt- genişletmek, tefsir etmek
kingürü tıpkı, aynı, tam, geniş, bir surette, mufassal
kinikanta (<*Skr. kunikantha*) (şhs.)
kininte istikbalde, gelecekte
kinki sonraki, sondaki
kinlân- dönmek, çevrilmek, (bk. kinlen-)
kinle- eritmek, aşındırmak, ufaltmak
kinlen- **kinlen- tegzin-** (birlikte) dönmek
kinşür- suikast tertip etmek, düşmanlık etmek
kinti- kaşağılamak
kintik 1. sis, bulut 2. göbek
kin toğmış (şhs.)
kinü- genişlemek

kir 1. kir, pislik; 2. geri, geriye, tekrar; 3. batıda, batı;
kir tapça (birlikte) kir
kir- 1. girmek, bir şeyin içine sızmak; 2. bir şeye dahil olmak, katılmak; 3. alakadar olmak, bağlı olmak; 4. maruz kalmak, uğratılmak; 5. yakalanmak
kirçek gerçek, hakiki
kirgür- içeri sokmak
kirigse- girmek, istemek, yeltenmek
kirik girme, giriş
kiriş ok kirişi
kirit (<*Skr.*) taç
kirlen- kirlenmek
kirleş- kirlenmek, pislenmek
kirlig kirli
kirpi kirpi
kirpik kirpik
kirsiz arı, temiz, pak, kirsiz; **kirsiz arığ süzük** (birlikte) temiz, pak; **kirsiz münsüz** (birlikte) kirlenmemiş olan, temiz; **kirsiz tapçasız** (birlikte) kirlenmemiş olan, temiz
kirt kısmak
kirtgün- inanmak, itikat etmek
kirtgünç inançlı, imanlı, mümin, iman
kirtgünçlüg inanılır
kirtgünçsüz inançsız, itikatsız
kirtgünçülüg sofu, halim, imanlı
kirtgür- inanmak
kirtkün- (bk. kirtgün-)
kirtü 1. doğru, gerçek, hakiki, sahih; 2. mümin, imanlı, mutekit
kirtülüg mümin, inanmış kimse, dindar kimse
kirtün- doğru olmak
kirü geriye, batıya, arkaya, geri
kis samur derisi
kisari (<*Skr.*) arslan
kisi kişi, canlı, yaratık, adam
kisik gezinti
kislegüg (bk. kizlegülük)
kirse 1. sonra, ondan sonra; 2. geri, batı, batıda, arkada
kisreki sonraki
kiş (bk. kis)
kişe- köstek vurmak, bağlamak, kösteklemek
kişeçük (şhs.)
kişen uçkur bağı
kişi 1. kişi, insan, adam; 2. halk; 3. zevce, kadın, eş; 4. kul, köle; 5. prenses
kişilen- evlenmek
kişisiz insansız, boş, kimsesiz
kit son, nihayet
kit- gitmek zail olmak
kiter- 1. gidermek; 2. alıp götürmek, tahkir etmek
kitgü zail olma
kitgüsi giderilmesi gerekli
kitir (coğ.)
kitiş- ayrılmak
kitmen kazma, bel
kitumati (<*Skr. ketumati*) kent
kivan (<*Soğd.*) Satürn yıldızı
kivanj-mnu cumartesi
kiviz keçe

kiye küçültme eki (bk. kına, gına)
kiyik av hayvanı, geyik, yabani hayvan
kiyim giyim, giyecek
kiz 1. kap; 2. misk kutusu
kizik gezi, seyahat
kizle- gizlemek, saklamak
kizlegülük saklanan, gizlenen
klp 1. (bk. kalp); 2. (<*Skr. kalpa*) zaman devri
klyakasaprş (<*Skr. sparśa*) temas (?)
kne yine, ve, bizzat
kobus içi boş, çürümüş
kobuş tüylü hayvan derisi postu
kobuz (bk. kobus)
kocuk oyuk, çukur
kokaliya (<*Skr. kokaliya*) (şhs.) Budda'nın küçük kardeşi
kö ün, şöhret
kö- 1. görmek; 2. gömmek
köb (bk. köp)
köbik köpük
köbrüg (bk. köbrük)
köbrüge davul
köbrük köprü
köbük (bk. köbik)
köbürge 1. davul; 2. (bk. köbrük)
köç göç
köç- göçmek
köçe- (bk. küçe-)
köçür- göçürmek
köçürgen göçüren
köde- bağırmak
köden misafir
ködüg iş güç, alışveriş, ticaret
ködün yınak güney
ködür- (bk. kötür-)
köfenç (bk. kövenç)
köfençlig kibirli, mağrur
kög 1. (bk. kök); 2. şarkı, türkü, makam, melodi; 3. leke
köged- methetmek
kögmen (coğ.)
kögür (coğ.)
kögürçgün güvercin
kögürçken (bk. kögürçgün)
kögürçün (bk. kögürçgün)
kögürm- yaymak, tevsi etmek, genişletmek
kögüs 1. göğüs 2. kalp
kögüz (bk. kögüs)
kögüzle- karşı durmak, direnmek, göğüsle zorlamak
kögüzlüg 1. göğüslük
kögüzmek göğüs zırhı
kök 1. mavi, gök rengi, lacivert, yeşil; 2. gece; 3. gök, sema; 4. tela; 5. (şhs.) 6. kuvvetlendirme edatı, bizzat, hep, tam, hem, -dır; **kök tengri** mavi sema; **kök buymul toğan** boynu beyazlı, mavili doğan kuşu; **kök kalık** (birlikte) gök, sema; **kök racirt** mavilik; **kök amaş tutuk** (şhs.); **kök-buka** (şhs.); **kök teyeng** gök sincap; **kök teyin** boz sincap; **kök türk** (kbl.); **kök üng** (coğ.)
köked- yükseltmek, övmek
kökedtür- methettirmek, övdürmek

kökegen sığırlara dadanan zar kanatlı bir tür sinek
kökel yeşilbaş (ördek için)
kökelek 1. bir tür mantar; 2. erik armut çam vb. ağaçların üzerinde asalak olarak yetişen yaz kış yeşil olarak kalan bir tür sarmaşık
köken kavun karpuz kabak gibi bitkilerin toprak üstünde yayılan dalları
köker- 1. filizlenmek, yeşermek; 2. küflenmek; 2. gök rengini almak
kökerti yeşillik
kökluu 1. (şhs.); 2. mavi ejder, sema ejderhası
kökmek geyik cinsinden yabani bir hayvan
kök-öng Hangay dağları civarında bir nehir
kökre- kükremek, bağırmak, gürlemek, böğürmek
köküz göğüs
köküzlüg kalbe yakın, yakın ve kıymetli olan
köl göl
köl- eyerlemek
kölen akarsu çukurlarda birikmek gölcük olmak
kölez çok sulanmış yer
kölge gölge
kölige (bk. kölge)
kölik gölge
köligelik gölgelik
kölit- gölgelemek, gölge etmek
kölmek bağlamak, vurulmak
kölmen gölcük, küçük göl
kölü- gölgelemek
kölüg ahenkli, makamlı
kölük 1. yana; 2. nakil vasıtası, yük hayvanı
kölüklü zengin varlıklı kimse
kölüngü taşıt, taşıma aracı, nakil vasıtası
köm- (bk. kö-)
köme avcıların gizlenerek av beklediği yer
kömeç küle gömülerek pişirilen çörek
kömen 1. yanılma, aldanma; 2. büyü, sihir
kömme mayalı yada mayasız, yağlı yada yağsız olarak yapılan köy pidesi ekmeği, pohaça denen bir tür börek
kömül- gömülmek
kömür kömür; **kömür-tağ** (coğ.)
kön- (bk. köy-)
kön gön, deri, ham deri, tabaklanmış deri
könder- uğurlamak, yolcu etmek
könderici uğurlayıcı
köne- nemlendirmek
köne 1. (bk. suvi); 2. civa
könek kova
köngle- hatırlamak, düşünmek, dalmak
könglek gömlek
könglünca isteyince, gönül istediği gibi
köngüçek sevimli
köngül gönül, kalp, fikir, istek, fikir, arzu, ülkü, düşünce; **köngül yürek** (birlikte) yürek,

gönül; **köngül köküz** (birlikte) yürek ve göğüs; **köngül saqınç** (birlikte) fikir, düşünce; **köngül tegür-** azimli olmak, dört elle sarılmak

köngülker- düşünmek, mülahaza etmek, tefekkür etmek

köngüllüg akıllı, ferasetli, müdrik, gönle yakın, sevilen, kalpli, gönüllü

köngülsüz akılsız, manasız, idraksiz

köngüsüz akılsız, manasız

köni 1. sahih; 2. dürüst, doğru, sadık, içten, samimi, gerçek; 3. tam, bütünü ile; 4. kova; 5. (şhs.): **köni kertü** (birlikte) doğru, gerçek; **köni kertü çın** (birlikte) doğru, gerçek; **köni tirig** (şhs.)

könilig adil, dürüst, adilce

könilik (bk. könilig)

könl (bk. köngül)

könlek gömlek

köntger- doğrultmak, düzeltmek, dikmek, yola kılavuzlamak

köntül- dürüst idare edilmek, gerçeğe sevk etmek, doğrultmak, düzeltilmek

könük- tamamıyla yanmak

könüksü gümüş suyu

könülteki gönüldeki

könür- dağlamak, yakmak, kızartmak

könyek (bk. könek)

köp çok, bol, pek

köp- şişmek, kabarmak

köpik (bk. köpüg)

köpir- köpük yapmak, köpük oluşturmak, köpük çıkararak kabarmak

köpürt- köpürmesini sağlamak

köprük köprü

köpüg köpük

kör- 1. görmek, bakmak; 2. itaat etmek; 3. asılı olmak, tepe olmak; 4. niyetlenmek

körg (bk. körk)

körgit- göstermek

körgle güzel, dilber

körglüg görünen, güzel manzaralı

körgü itaat

körgü 1. tepelik; 2. asılılık; 3. görgü

körgüç 1. pencere; 2. dürbün

körgülü sayın

körgülüg (bk. körglüg)

körgür- göstermek

körk 1. görünüş; 2. güzellik, güzel, endam; 3. alâmet, nişan, biçim, kıyafet, heyet, resim; **körk yaraş** (birlikte) güzellik, endam; **körk mengiz** (birlikte) şekil, görünüş

körkdeş kıyafette, güzellikte, endamlı eş

körket- (bk. körgür-)

körkit- (bk. körgür-)

körkiteçi gösteren, kılavuz

körkle (bk. körgle)

körkle- güzelleşmek, süslenmek

körklüg güzel, gösterişli, manzaralı
körkmeklig görme
körksüz çirkin, çirkinlik, yakışıksız
körkür- (bk. körgür-)
körküt- (bk. körgür-)
körle- (bk. köngle-)
körme- görmemek
körmez kör
körökse- (bk. körügse-)
körset- göstermek
körtgür- göstermek
körtkür- (bk. körgür-)
körtkürt- (bk. körtgür-)
körtle 1. güzel, dilber; 2. prenses lakabı
körtrek daha güzel
körtur- göstermek
körtük aşık seven
körtük 1. kar yığını, karlı yer, kar sahası; 2. çöl; 3. seven
körü (şhs.)
körücü dünür
körüg casus, habercı, şahit, müşahedeci
körüglüg 1. pencere; 2. manzara, görünüş
körügse- görmek, istemek, görmek isteğinde bulunmak
körük- görünmek, gözükmek
körük 1. güzel, güzellik, görüş; 2. (bk. körüg)
körüklüg manzara, görünüş
körül- görülmek, sanılmak
körüm 1. rüya, düş, görünüş, görme yetisi; 2. nazar noktası; 3. bakış, fal; **körüm kör-** fal bakmak, ileriyi görmek
körümçi kahin, falcı, müneccim, yıldıza bakan; **körümçi yulduzçı** (birlikte) kahin, falcı, medyum
körümlük nişanlanan kızı ilk kez görmek için gidildiğinde oğlan tarafında kıza takılan veya verilen armağan, yüz görümlüğü
körün- görünmek, gözükmek
körünç 1. piyes, görülecek olan şey; 2. (bk. körüglüg)
körünçi bir kadına göre kocanın kız kardeşi
körünçle- göstermek, gösterişe sunmak, sergilemek
körünçlegülük teşhire layık, sergilemeye değer, göstermeye değer
körünçlük 1. üzerinde eşya sergilenen raf, pano, iskele, sergi iskelesi; 2. dış görünüş, nişan, işaret
körüş- görüşmek
kös (bk. köz)
köse- arzu etmek, dilemek
kösençig arzu edilen, temenni edilen, istenen
kösün- (bk. közün-)
kösüş dilek, istek, arzu
kösüşlüg arzulanan, istenen, dilenen
köşit- kapatmak, örtmek
köt göt, makat, arka, geri, kıç

kötçek tandırın üstüne örtülen çul oturma tahtası
köti- yükseltmek, çıkmak, kalkmak, binmek
kötki dağlık arazi, yayla
kötle- 1. zengin iken fakir olmak; 2. hoplamak zıplamak; 3. fenalık yapmak, arkasını kullanmak
kötlege at arabasının arka kısmına vurulan ağaç
kötlür- (bk. kötrül-)
kötrül- götürülmek, kaldırılmak, yükseltilmek
kötük (bk. ködük)
kötür- götürmek, yüklemek, kaldırmak, taşımak, yükseltmek, çıkarmak, yukarı
kötüri arkada, geride, batıda
kötürü yukarıya
kötürül- götürülmek
kötüt (şhs.)
köven itimat
kövenç ululanma, büyüklenme, gurur, güvenç, kibir, azamet
kövençeng kibirlenen
kövez burnu havada, mağrur
kövrüg 1. davul; 2. köprü
kövşek 1. güzel, zarif, şık, yumuşak; 2. gevşek
kövtüng vücut, beden, gövde
köy- yanmak, kavrulmak; **köy- örten-** (birlikte) yanmak
köydür- yakmak, dağlamak
köyir- (bk. köydür-)
köytril- yakılmak
köytür- yakmam, yaktırmak
köyük yanmış, kavrulmuş
köyür- yakmak, yakmış olmak
köz göz; **köz bilig** (dini) gözleme dayalı basit bilgi; **közke tokın-** göze düşmek, fark edilmek
köze pınar, kaynak
köze- 1. istemek, arzulamak; 2. kumaştaki çizgiyi örerek kapatmak
közemiş (şhs.)
közer iri gözlü kalbur
közet- gözetmek, saklamak, muhafaza etmek
közetçi muhafız, gözetici
közetdeçi gözetici
közetgen gözeten
közgü ayna
közkiş- karşılıklı görmek, birbirini görmek
közle- gözlemek, gözetlemek
köznek akis, gölge
közsüz gözsüz, kör
közün güç, kuvvet
közün- 1. görünmek, gözükmek; 2. kabul edilmek; 3. hazır, mevcut olan
közünç 1. şöhret, şan, şeref, ün; 2. hazine
közünçi (şhs.)
közüngü ayna
közünlüg güçlü, kuvvetli
közünük pencere
közünür çağdaş, muasır, hali hazırdaki;

közünür acun zamane, şimdiki zaman
közünürdeki görünürdeki, şimdiki
közüş istek, arzu, dilek
krakuşanti (<*Skr. krakucchanda*) yedi Burkandan dördüncüsü
kral (<*Skr. karala*) müthiş, gaddar, pek
kraza (<*Skr.*) elbise
krbır (<*Skr.*) güzel kokulu
kritik (<*Skr. krttikā*) bir yıldız adı
krkasunti (<*Skr. krakutsanda*) (şhs.)
krmavaziki (<*Skr. karmavaşika*) (şhs.)
krmşuḫn (<*Skr.*) affetme, bağış; **krmşuḫn ber-** affetmek, bağışlamak
krtaḫst (<*Skr. krthasta*) mâhir
krüç (bk. kürüç)
ksan (<*Skr. ksana*) kısa bir an
ksi (bk. kişi)
kşanti (<*Skr. ksanti*) tövbe, günahlarını çıkarma, pişmanlık; **kşanti çamkuy kılın-** tövbe etme; **kşanti kıl-** tövbe etme
kşatrik (<*Skr. ksatriya*) Hindistan'da dört kasttan birinin adı
kşi (bk. kişi)
kuey (<*Çin. kui*) onuncu silsile işareti
kuymsa unvan veya isim
kuyn (<*Çin. kuen*) **kuyn bitig** tomar, dürü
kumba (*Skr.*) su perisi, su adamı
kumbanti (*Skr. kumbhanda*) şeytan gruplarından biri
kumunsi (<*Çin.*) bir yıldız adıdır
kumut (<*Skr. kumuda*) Badisatva'nın adı, (*Çin. kian-mutou*), (*Moğ. künüt*)
kupırı (<*Skr. kumbhira*) 1. (şhs.); 2. İlahilerden biri
kurıkar (<*Skr. kutāgāra*)
kurıkar ev saray
kusumba (<*Skr. kusumbha*) bir tür bitki
kuşal (<*Skr. kusala*) yumuşak huylu, iyi kalpli
kuşala **kuşala sitibala** bir tür bitki
kuşavati (<*Skr. kusavati*) 1. (coğ.); 2. Buda tezlerinden birinin adı
kutayu (<*Skr.*) bir şeytan adı
kuzı kuzu
kuzışay (<*Skr. kusesaya*) bir tür bitki
kü 1. şöhret, ses gürültü, şayia, ün, şan, san, meşhur; 2. haber, sohbet, dedikodu; **kü çekiil tutuk** (şhs.)
kü- korumak, saklamak;
kü- küzet- (birlikte) korumak
küb çömlek, (mayi ölçeği)
kübel- çoğalmak, artmak
küç 1. güç, kuvvet, zor, iş; 2. (şhs.); **küç ḳara** (şhs.); **küç ḳıyağan** (şhs.); **ḳüç temür** (şhs.)

küçe- zorlamak, çabalamak, yağma etmek, eşkıyalık etmek
küçed- (bk. küçet-)
küçek güçlü, kuvvetli
küçen- zorlanmak, kuvvetlenmek
küçet- kuvvetlendirmek
küçlentür- güçlendirmek, galebe çalmak
küçlig güçlü, gücü yerinde
küçlüg güçlü; **küçlüg küsünlüg** (birlikte) güçlü
küçsire- kuvvetten düşürmek, zayıf düşürmek, zayıflatmak, güçsüz olmak
küçsüz güçsüz, kuvvetsiz
küçük ıdıkkut 1. (şhs.); 2. rütbe
küçük temür (şhs.)
küçüü (şhs.)
küd aruk bek (şhs.)
küd- gütmek, gözetmek, bakmak
küde- bağırmak, çağırmak, gürültü etmek; **küde- yırla-** şarkı söylemek, çığırmak
küdegü güveyi, damat
küdemig kalın bağırsak hastalığı
küden misafir, konuk
küdenlik konak, misafire mahsus ev, misafirhane
küfenç (bk. küvenç)
küg 1. (bk. kög); 2. gürültü, ses; 3. şarkı, türkü; 4. şöhret, ün; 5. sefalet
küger (coğ.)
kügettür- (bk. kökettür-)
kügül- takdis edilmiş olmak, tanınan
kügür (bk. kögür)
küidung vücut
küji yakılınca koku veren nesne, günlük, misk, öd ağacı, (*Moğ. küdgi*)
küjietri (<*Skr. kameriye*)
kük (bk. kök)
kük- güçlendirme edatı
küke (coğ.)
kükre- bağırmak
kül- 1. gülmek; 2. elini ayağını bağlamak
kül 1. kül; 2. (şhs.); **kül bilge** (şhs.); **kül-bilge kağan** hakan unvanı; **kül çar** (şhs.); **kül çigşi** (şhs.); **kül-çur** (şhs.); **kül irkin** (şhs.); **kül tigin** (şhs.); **kül tudun** (şhs.)
külçir- gülümsemek
küldi yüz bin
küldirtey (şhs.)
küle- methetmek, övmek, sera etmek
küleç her zaman gülümseyen
külegen güler yüzlü
külgiçi gülücü
küli- gömmek
küli çur (şhs.)
kül-kağan hakan unvanıdır
küln (<*Çin.*) kitap tomarı
kültür- güldürmek
kültürtey (şhs.)
külüg 1. (bk. külüngü); 2. meşhur, şöhretli, ünlü; 3. (şhs.);

külüg apa (şhs.); **külüg çigşi** (şhs.); **külüg çur** (şhs.); **külüg inanç** (şhs.); **külüg sangun** (şhs.); **külüg sezgün** (şhs.); **külüg tutuk** (şhs.); **külüg urungu** (şhs.)
kültük 1. güzün yapılan, güzün ekilen tahıl; 2. yük hayvanı; 3. at katır eşek beygir vb. yük taşıyan ve binilen hayvan
külümse- hafifçe gülmek
külümseme hafifçe gülme tebessüm
külün tuhaf, komik, güldürücü
külün- gülümsemek, sırıtmak
külüngü taşıt, nakliye vasıtası
külüş- gülüşmek, gülüşme
külüşüg gülüş
kümse (şhs.)
kümüş gümüş
kümüşlüg gümüşlü
kün (<*Çin.*) harem dairesi
kün 1. güneş; 2. gün; 3. güney; 4. zaman; 5. (şhs.); **el kün** (birlikte) millet kavim, halk; **kün küninge** hergün; **kün ortu** öylen, öyle vakti; **kün ortudin** güneyli; **kün kadaş** (birlikte) akrabalar; **kün yıpar** misk torbası; **kün bermiş** (şhs.); **kün togsuk** gündoğumu, doğu; **kün ay** tanrı adıdır
künçi ilaç yerine kullanılan abrus precatorius'adlı bir bitki
künçit (<*Far.*) susam, susamı yağı, (*Toh. kunçgit*)
künç tutuk (şhs.)
künçü susam
kündem 1. güneşe benzer, parlak, güneş gibi; 2. güneşli
kündeş aynı günde olan
kündeye gündeye, gündelik
kündını güney
kündin 1. cenup, güney; 2. güzel
kündüri güneyde cenupta
kündüz gündüz, gündüzün
küne nehir adı
küned-i hizmetçi etmiş
küneş güneş
küneyik hindiba
küneyinki kıskanç, hasetçi, günücü
küng karavaş, cariye, hizmetçi, halayık; **küng kul** cariye, halayık
künged- hizmetçi olmak, cariye olmak
küngzed- cariye olmak, karavaş olmak
küninte her gün, devamlı, sürekli
küni 1. kıskançlık, haset günü; 2. hasret
küniçi kıskanç, hasut
künikeki her gün, daima
künile- kıskanmak
künki bir güne ait olan
künlüg cariyeli, cariye sahibi, halayığı olan

künlük günlük;
künlük tünlük (birlikte) gündüzlü geceli
künortu öğle vakti
künte her gün
küntekl harem dairesindeki
küntekü gerdanlık, boyuna takılan süs
küntengri bir ilah, güneş tanrısı
küntin güneyli
küntkı (bk. künteki)
küntödü ayçiçeği
küntün güneyli
küntüs günün sahtan akşama kadar olan bölümü
küntüz (bk. kündüz)
künük (bk. kümüş);
künük suv gümüş suyu
küp 1. küp, kap, güğüm; 2. ağaç kova
küpe 1. kadınların kulak memesine taktıkları süs takısı; 2. (şhs.)
küplüg şişman, güğüm şekilli
kür 1. hile, fesat, aldatma, kandırma; 2. müthiş sarsılma;
kür kürlük (birlikte) hile, yalan
kürebir urungu sangun (şhs.)
küregü disiplinsizlik, itaatsızlık, kaçaklık, kaçış
küreş güreş
küreş- güreşmek
küret- aldatmak, aldanmak
küri 1. litre, ölçek; 2. kürek
kürile- kürekle atıp temizlemek
kürilik desilitre, ölçek, hacim ölçüsü
kürimek kürekle atıp temizleme
kürkım (<*Far.*) safran, kırkım, zerdeçöp, Hint safranı
kürle- aldatmak, tavlamak
kürlen- gürlemek, anlatmak, söyletmek
kürlüg hileli, yalan, aldatıcı, aldatan, fesatçı, aldatıcı, hilekarlık, sahtekarlık
kürmek (bk. küy-)
kürsüz hilesiz, yalansız
kürt (kbl.)
kürüç kimyon
küs (bk. küz)
küs- 1. darılmak; 2. gelişememek, büyüyememek
küse- istemek, arzu etmek
küsed- (bk. küzet-)
küsedük istek
küsenış lakaptır
küsen (coğ.)
küsenç istek, arzu, dileme, dilek
küsençig istenen, arzu edilen
küsın (bk. küsün)
küsi (bk. küji)
küsil- küsmek
küski (bk. küzki)
küskü sıçan, fare
küsün güç, kuvvet
küsünçi (şhs.)
küsüngü ayna, görgü
küsünlüg güçlü kuvvetli
küsünsüz güçsüz, kuvvetsiz
küsüş arzu, dilek, istek, temenni
küsüşlüg istenilen, istekli
küşalun (<*Çin. kuseveti*)
küşan (bk. küsen)
küşi (bk. küji)

küşti ilaç olarak kullanılan bir bitki çeşidi
küşüş (bk. küsüş)
küt- 1. gütmek, bakmak, itina göstermek, özen vermek; 2. beklemek
küte tur- beklemek
küteci güden, saklayan, koruyan
küten (şhs.)
küü (bk. kü)
küü- (bk. kü-)
küün güneş
küvçü (şhs.)
küven- güvenmek
küvenç (<*Çin.*) tütsü işi
küvençeng kibirli, gururlu
küvençlig kibirli, gururlu
küvez 1. gurur, büyüklenme, kendini beğenme, şanlı; 2. sevgili
küvezlengülük mağrur, kendini beğenmiş
küvre çürümüş, ceset, leş
küvrüg davul
küvüz keçe
küy- yanmak, alevlenmek
küydür- yakturmak
küye güve
küyür- yakmak
küz güz, sonbahar
küzeç testi, kazan, çömlek, çanak
küzed- (bk. küzet-)
küzelem müşahede
küzençük (şhs.)
küzengü 1. çan, zil; 2. ayna
küzet 1. karakol, koruma, nöbet zamanı, bekçi; 2. (şhs.)
küzet- gözetmek
küzetçi bekçi, nöbetçi
küzetmek gözetim, koruma; **küzetmek kıl-** korumak, gözetlemek
küzey az güneş alan yer
küzgü (bk. küskü)
küzi (<*Moğ.*) buhur değneği, buhur, tütsü, günlük
küzki güzün, güze ait olan
küzkü (bk. küzün)
küzlek 1. bir güz yağmuru; 2. Yörüklerin en son oturdukları daha az serin ve köye yakın olan yayla
küzlüg güzün, güze ait olan
küznek gölge
küzün 1. ayna; 2. güz mevsiminde
küzünçi (şhs.)
küzüng pencere
kye ve, bizzat

Ḳ

ḳa 1. aile, akraba 2. kap, tabak; **ḳa ḳadaş** akraba, hısım; **ḳa ḳaça** kap kaşık
ḳab- kapmak, birleşmek
ḳab torba (ölçü olarak)
ḳabaḳ 1. kızlık, bekaret; 2. kabak; 3. deriden torba
ḳaban 1. kap, sini; 2. (şhs.)
ḳabar- kabarmak
ḳabay (kbl.)
ḳabda (şhs.)
ḳabın bir vergi adı
ḳabış- vuruşmak, tokuşmak
ḳabış- kavuşmak, birleşmek, toplanmak, buluşmak
ḳabrat- toplatmak, toplanmak
ḳabşa- 1. tereddüt etmek; 2. sallanmak, deprenmek
ḳabşur- kavuşturmak
ḳabung hezen arısı
ḳabuçaḳ kovuk
ḳaç 1. nice, ne kadar; 2. birkaç
ḳaç- kaçmak
ḳaçan 1. ne zaman; 2. o zaman, o halde; vakte kadar; 3. nasıl
ḳaçang kaç defa, o kadar, kaç kez
ḳaçanıng hiçbir zaman
ḳaçan küke (şhs.)
ḳaçığ 1. geçit istasyonu; 2. (<*Skr.*) duyu organı; 3. kaçak, kaçık
ḳaçın kaçınmak
ḳaçırsu (şhs.)
ḳaçış kaçışmak
ḳaçma kaçma
ḳaç ḳata çok kez, çok defa, çoğu, ekseriyetle
ḳaçtırba seyahat ?
ḳad- (bk. ḳat-)
ḳada esürük (şhs.)
ḳadağ (bk. ḳadaḳ)
ḳadaḳ kötü, günah, kusur, kabahat, haksızlık
ḳadar **ḳadar ḳaşlığ** (birlikte) çatık kaşlı
ḳadar- çevirmek, içini dışına getirmek
ḳadas (bk. ḳadaş)
ḳadaş akraba, kardeş, dost
ḳadaşlığ akrabası olan
ḳadaz (coğ.)
ḳadğu kaygı, dert, endişe, acı; **ḳadğu nizan** kederler, acılar
ḳadğuluḳ acılık, dertlilik, kaygılılık
ḳadğur- kaygılanmak, kederlenmek;
ḳadğur kederli, kaygılı
ḳadığ (bk. ḳatığ)
ḳadın kayın peder
ḳadın- pişman olmak, nedamet etmek
ḳadır 1. gaddar, acımasız; 2. gayet, çok; 3. (şhs.); **ḳadır yavlaḳ** gaddar, acımasız, korkunç; **ḳadır ḳatğı** gayet, çok; **ḳadır ḳatığ** gaddar, acımasız; **ḳadır çigşi** (şhs.); **ḳadır bilge** (şhs.)

ḳadır- 1. bükmek, eğmek; 2. yırtıcı, şiddetli, güçlü; 3. gazap, sert, sarp
ḳadırık bükülen, çevrilen
ḳadırḳan (coğ.)
ḳadırlanmaḳ ısrar, sebat, direnim, inat
ḳadıs (bk. ḳadız)
ḳadıt- çevirmek, indirmek, döndürmek
ḳadız ağaç kabuğu, tarçın
ḳadızġaḳlığ 1. kenesi olan, keneli; 2. (mec.) iyi yapışan, kene gibi yapışan
ḳaduluġ acı, dertli, kaygılı
ḳadun (bk. ḳatun)
ḳadur- pişman olmak
ḳaġadaş akraba, hısım
ḳaġal (bk. ḳaġıl)
ḳaġan 1. kağan, hükümdar, hakan; **ḳaġan ḳan** hanlar hanı, hükümdar; 2. şahıs adlarından sonra getirilir;
ay ḳaġan (şhs.); **altun ḳaġan** (şhs.); **bumin ḳaġan** (şhs.); **ilteriş ḳaġan** (şhs.); **bilge ḳaġan** (şhs.)
ḳaġanla- kağan yapmak, hanlı olmak
ḳaġanlığ hanlı
ḳaġansıra- kağansızlaşma, kağanı kaybetmek, istiklâlini kaybetmek
ḳaġansırat- kağansızlaştırmak, kağansız kılma, handan mahrum olmak, esaret altına almak
ḳaġatır katır
ḳaġda (bk. kegde)
ḳaġıl kırbaç, kamçı
ḳaġın- (bk. ḳaḳın-)
ḳaġşa- gevşemek, zayıflamak, kağşamak;
ḳaġşaḳ gevşek
ḳaġuḳ mesane
ḳaġun kavun
ḳaġur- kavurmak, pişirmek
ḳaġurnıa 1. kavurmak işi; 2. kavrulmuş olan; 3. tencerede pişirilip kendi yağıyla kavrulduktan sonra dondurulup saklanan et
ḳaġurul- 1. kavrulmak; 2. (mec.) yanmak, heyecanlanmak, endişe duymak; **ḳaġrul- buşan-** endişe duymak, heyecanlanmak
ḳaġuş- kavuşmak
ḳai (bk. ḳoy)
ḳaint (bk. ḳayıntur-)
ḳaitsi (<*Çin.*) parlaklık
ḳaitsu (şhs.)
ḳaḳ (<*Ar.*) Hak
ḳaḳalan bir vergi adı
ḳaḳı- kızmak, sinirlenmek, hiddetlenmek
ḳaḳın- nedamet etmek, pişman olmak
ḳaḳız cesur, kahraman
ḳaḳşa açkı (şhs.)
ḳal 1. deli, ahmak; 2. delilik;
ḳal telve deli, aklını yitirmiş
ḳal- 1. kalmak; 2. çaresiz kalmak; 3. kalakalmak;

4. geride kalmak; 5. yardımcı fiil

ḳala kale, şehir

ḳalaḳ 1. kule; 2. sema, gök; 3. tavan arası

ḳalam (<*Ar.*) kalem

ḳalan vergi çeşidi, arazi vergisi;
ḳalan kes- vergi kesmek

ḳalançı "kalan" vergisini toplayan memur

ḳalanġġur- 1. atılmak, oynamak, sıçramak, sevinçten zıplamak, raks etmek, dans etmek; 2. çoğalmak

ḳalangur- 1. sevinç göstermek, sıçramak; 2. çoğalmak

ḳalanlıġ "kalan" vergisi mükellefi

ḳalanmaḳ ant içme

ḳalansız "kalan" verginin ödenmesi olmayan

ḳalı 1. kalma yeri; 2. kalma yeri; 3. artık; 4. nasıl, ne şekilde; 5. eğer

ḳalı- kalkmak, yükselmek

ḳalıḳ 1. gök, gökyüzü; 2. sarayın üst katı, şeref makamı, oda (bk. ḳalaḳ)

ḳalıḳlıġ **ḳalıḳlıġ nirvan** (dini) nirvanaya göre

ḳalılıġ **ḳalılıġ nirvan** (dini) nirvanaya göre

ḳalım (şhs.)

ḳalımdu (şhs.)

ḳalın 1. kalın; 2. pek; 3. kalabalık; 4. büyük; 5. koyu;
ḳalın köp çok, aşırı, pek çok; **ḳalın üküş** çok, aşırı, pek çok; **ḳalın böz** kalın ve kaba kumaş

ḳalınçsız 1. kalıntısız; 2. bakisiz; 3. bütün, tamamen;
ḳalınçsız nirvan (dini) tamamlanmış nirvana, büsbütün nirvana

ḳalınçu 1. yığın, kalabalık, bırakılmış; 2. arta kalan, çamur, artık

ḳalıng 1. mal, servet, çeyiz; 2. kalın; 3. (şhs.);
ḳalıng ḳara (şhs.)

ḳalıngurt- 1. çoğalmak; 2. sevinçle yerine getirmek, tamamlamak,

ḳalısız bütün, hep, eksiksiz, tam olarak;
ḳalısız nirvan (dini) tamamlanmış nirvana, büsbütün nirvana

ḳalıt- sıçramak

ḳalḳan kalkan

ḳalma bir çeşit yemek

ḳalmış kalan, arta kalan, kalmış olan

ḳaltı 1. tıpkı; 2. nasıl, ne şekilde; 3. ki, eğer, -dığı gibi, şayet

ḳalur çok asabileşmek, özünden çıkmak

ḳalyur- hiddetlenmek, kızmak

ḳam şaman, büyücü, sihirbaz

ḳamı- fırlatmak

ḳamaġ hepsi, bütün, top yekun, hep, umumi, her biri;
ḳamaġ barça hepsi, bütün

ķamaġan (bk. ķamaġun)
ķamaġlarını hepsini
ķamaġlıķ umumi olarak
ķamaġlıķsız herkese ait olmayan
ķamaġu hep birlikte
ķamaġun hep, hepsi, tamamıyla, büsbütün;
ķamaġun barça hepsi, bütün
ķamaķ (bk. ķamaġ)
ķamaş- 1. zayıflamak; 2. sarsılmak, burkulmak; 3. güçlü bir ışık sebebiyle bakamaz olmak
ķamaşıy asi, kıyam eden, harekete getirilen
ķamatsı (<*Çin.*) kafes
ķamay hep, bütün, tamamen
ķambuķdu (şhs.)
ķamçı çömçe;
ķamçı berge kamçı, çubuk
ķamçu kamçı
ķamġaġ (bk ķamaġ)
ķamġaķ 1. bir nevi nebat; 2. sarımsak
ķamġun (bk. ķamaġun)
ķamıç kepçe, kaşık
ķamıġ (bk. ķamaġ)
ķamığu (bk. ķamaġu)
ķamığun hepsi, bütün, büsbütün
ķamıl- 1. devrilmek, yere yuvarlanmak, sallanmak; 2. fırlatılmak
ķamış Hint kamışı, bambu, kamış
ķamışlığ kamışlı, sazlı
ķamıt- eğmek
ķamķı pamuklu kumaş ölçüsü
ķamla- büyülemek
ķamşa- hareket etmek, bir yerden bir yere geçmek (bk.ķabşa-)
ķamşaġ sarsılmış, titreyen, sallanan, karışık
ķamşançsız sürekli hareket halinde olan, dinmeyen
ķamşat- titretmek, sallatmak, sarsmak, hareket ettirmek
ķamtsi (<*Çin.*) Buda heykelinin bulunduğu yer
ķamuġ (bk. ķamaġ)
ķamuġun (bk. ķamaġun)
ķamuş (bk. ķamış)
ķan 1. han, hükümdar, şehzade; 2. (şhs.); 3. ata; 4. kan;
ķan elçi (şhs.); **ķan-oġlu** (şhs.); **ķan tayın** (şhs.)
ķan- 1. kanmak, kandırılmak, inandırılmak; 2. söylenen sözün doğruluğuna inanmak, tatlı sözlere inanmak; 3. bir ihtiyacını yeteri kadar karşılamış olmak, doymak; 4. yetinmek
ķana- 1. kan almak, kan akıtmak; 2. kanamak
ķanaġ kan akıtma
ķanamlaġ doymuş, tok
ķananlıġ (bk. ķanamlaġ)
ķanar- kan almak
ķanat kanat
ķanatlıġ kanatlı
ķanç ne kadar
ķança nereye, nice
ķançuķ (şhs.)
ķandan (bk. ķandın)

ḳandın nereden
ḳandur tatmin etmek, kandırmak
ḳang baba
ḳanglı at arabası, fayton
ḳanglıçı faytoncu
ḳanglılığ faytonu olan, faytonda giden
ḳangsız babasız
ḳanġı 1. hangisi; 2. prens; 3. su birikintisi
ḳani 1. hani; 2. bakire
ḳanlan- han sahibi olmak, kağanlı olmak
ḳanlığ 1. kanlı, kanı olan; 2. (bk. ḳanlıḳ 2)
ḳanlıḳ 1. han'lara ait bir vergi; 2. hanlık, hana mensup
ḳanmaḳsızın kanmaksızın
ḳanta 1. nerede 2. kanlı
ḳantan (bk. ḳandın)
ḳantayın ne etmek, nice etmek
ḳantıran nereden
ḳantın nereden
ḳantur- 1. kandırmak, memnun etmek, teskin etmek; 2. doyurmak
ḳanturmaḳ yerine getirme, memnun etme
ḳanturmış(şhs.);
ḳanturmuş inal (şhs.)
ḳanu (bk. ḳayu)
ḳanyu (bk. ḳayu)
ḳanyuda nerede
ḳao-çao kurban için ruh çağırmak
ḳap 1. kara; 2. torba, paket; **ḳap tolġuḳ** hurcunlar
ḳap- 1. kapmak, yakalamak; 2. kanmak; 3. örtmek
ḳapa- (bk. ḳabar-)
ḳapaġ (bk. ḳapıġ)
ḳapaġan (şhs.);
ḳapaġan ḳaġan İlteriş Kağanın kardeşi
ḳapaġçı kapı bekçisi, kapı muhafızı
ḳapaḳ 1. kapak; 2. göz kapağı
ḳapaḳı göz kapağı, kirpik
ḳapçuḳ keten torba
ḳapġan Kapgan Kağan
ḳapıġ kapı
ḳapıġçı kapı bekçisi
ḳapıġlığ kapılı, kapısı olan
ḳapış- karşı durmak
ḳaplan kaplan
ḳapşur (bk. ḳavşur-)
ḳar 1. kar; 2. omuz, kolun üst kısmı
ḳar- karıştırmak
ḳara 1. kara, siyah; 2. (mec.) zulmet, zalim, kötü; 3. bedbaht, üzücü; 4. pis, murdar; 5. karanlık; 6. adi, sade; 7. (şhs.); **ḳara baş** köle, hizmetkar; **ḳara bodun** millet, halk; **ḳara ḳamaġ** hepsi, büsbütün; **ḳara mırç** biber çeşidi; **jılḳı ḳara** hayvan sürüsü; **ḳara yol** kader, talih; **ḳara boġuḳ** bir şişlik çeşidi; **ḳara yel** şiddetli rüzgar; **ḳara üpgük** kara hüthüt, çavuş kuşu; **ḳara ton** gündelik giyilen veya iş yaparken giyilen elbise; **ḳara min** kalitesiz un;

altmış ḳara (şhs.); **ḳara bakşı** (şhs.); **ḳara bars** (şhs.); **ḳara buḳa** (şhs.); **ḳara buluḳ** (şhs.) (?); **ḳara buluk** (coğ.); **ḳara çur** (şhs.); **ḳara ḳan** (şhs.); **ḳara ḳaş öğüz** bir göl ve çay adı; **ḳara ḳöl** (coğ.); **ḳara ḳum** coğ.); **ḳara ḳunaz** (şhs.); **ḳara ḳungar** (şhs.); **ḳara ḳuş** yırtıcı kuş, kartal; **ḳara oḳuy** (şhs.); **ḳara sengir** (coğ.); **ḳara songsuy** (şhs.); **ḳara toyın** (şhs.); **ḳara tegün** (şhs.); **ḳara temür** (şhs.); **ḳara toġma** (şhs.); **ḳara tügriş** (kbl.); **ḳara yalġa** (coğ.); **ḳara yatuḳan** (coğ.); **ḳara yıġaç** (coğ.)

ḳara- 1. bakmak; 2; hor görmek; 3. kara çalmak, lekelemek; 4. kötülemek

ḳaraġ 1. göz bebeği; 2. bakış

ḳaraġu kara, siyah

ḳar çur (şhs.)

ḳarakgu- ışığı olmamak

ḳaraḳlık güç, kuvvet, iktidar

ḳaram hendek

ḳaranıġ fena ruh

ḳaranggu karanlık

ḳarangḳu (bk. ḳararıġ)

ḳarar- 1. kararmak; 2. (mec.) gaddarlaşmak, kötü kalpli olmak

ḳararıġ 1. kara, kararmış olan; 2. (mec.) gözü kararmış olan, kötü kalpli; 3. karanlık (bk. ḳaranggu)

ḳararıḳ (bk. ḳaranggu)

ḳaraza-tan rahip elbisesi, papaz giyeceği, cübbesi

ḳarba ilaç için kullanılan bir bitki çeşidi

ḳarga- 1. ilinmek; 2. lanetlemek

ḳarġa karga

ḳarġan (coğ.)

ḳarġan- beddua edilmek, ayıplanmak, kargışlanmak

ḳarġat- beddua ettirmek, kargışlatmak

ḳargılaç kırlangıç

ḳarġu 1. dağ tepelerinde ateş yakılarak düşmanın geldiğini haber verilen ateş kulesi; 2. nöbetçi, muhafız; 3. mızrak

ḳarġuçuġun ilaç için kullanılan bir tür bitki

ḳarḫ burç

ḳarı 1. yaşlı, ihtiyar, kocamış, eski; 2. say n. hürmetli, muhterem; 3. dirsek: endaze; **ḳarı baş** sözü geçen kimse, aksakal; **ḳarı bol-** ihtiyarlanmak

ḳarı- ihtiyarlamak, kocamak

ḳarıġ ihtiyarlık, yaşlı, karı

ḳarık (şhs.)

ḳarıl- karışmak

ḳarım çukur, yalak, su hendeği, müstahkem yer

ḳarımak ihtiyarlık, ihtiyarlama

ḳarımaḳlaġ ihtiyarlamaklı

ḳarımaḳlaġ ihtiyarlamaya âit
ḳarımış (şhs.)
ḳarımtu (şhs.)
ḳarın karın;
ḳarın ötme- kabızlık çekmek
ḳarınç bir gezegen adı
ḳarınçlıġ hakaret etme, aşağılama
ḳarındaş kardeş
ḳarınlıġ karınlı, karına âit
ḳarıp garip
ḳarıs- kavga etmek
ḳarış mekik ipliği, atkı, argaç, dokumacılıkta enine atılan iplik
ḳarış- 1. karışmak; 2. düşman kesilmek, kavga etmek;
ḳarış- ḳavış- (birlikte) karışmak;
ḳarışıḳlan- savaşmak, karşı koymak
ḳarışmaḳ karşılaşma, kavga
ḳariç ölçek
ḳarḳanadus kuma hastalığı
ḳarḳandus (bk. ḳarḳanadus)
ḳarlıġ karlı, karla örtülü olan
ḳarlıġaç kırlangıç
ḳarluḳ (kbl.)
ḳarluḳ köl göl adı
ḳarmaḳsız karışıksız, katkısız, katıksız
ḳarpaḳ (şhs.)
ḳarşı 1. karşı taraf; 2. saray; 3. kavga; 4. hasım
ḳarşısız kavgasız
ḳarşu (bk. ḳarşı)
ḳart 1. yara, çıban, çıbanlı; 2. kart, ihtiyar;
ḳart bez yaralar
ḳartay (<*Skr. hṛdaya*) asıl, esas, temel olan
ḳas 1. kaş; 2. kabuk, ağaç kabuğu
ḳas- (bk. ḳaz-)
ḳasanıġ sidik, idrar
ḳasıġ kasık
ḳasıḳ kabuk, ağaç kabuğu
ḳasınçıġ korkulu, korkunç
ḳasḳuḳ (bk. ḳazḳuḳ)
ḳasmış (şhs.)
ḳasuḳ çivi
ḳasuy iç Moğolistan'ın kervan tüccarı
ḳaş 1. tepe; 2. (bk. kas); 3. Yada taşı, değerli taş, süs taşı
ḳaşaḳ kamış, saz
ḳaşan sidik (bk. ḳasan)
ḳaşan- işemek
ḳaşanıġ (bk. ḳasanıġ)
ḳaşı- kaşımak
ḳâşi (şhs.)
ḳaşu (coğ.)
ḳaşuḳ 1. kaşık; 2. (şhs.)
ḳat 1. kat, tabaka, kat kat, defa, kez; 2. mitolojik bir hayvan; 3. temel, esas
ḳat- (bk. ḳod-); 1. katmak, eklemek, ilave etmek; 2. aksatmak, durmak, takatsizleştirmek; 3. sertleşmek, katılaşmak; 4. geceyi gündüze katmak, gece yürüyüşü yapmak
ḳata- (bk. ḳat-)
ḳata defa, kere, kez, sıra

qataġlan- çaba göstermek, katlanmak, uğraşmak, zahmet etmek
qataġlıġ pek, katı
qataq (bk. qadaq)
qatan tağrı (şhs.)
qatar- çevirmek (?)
qataş akrep
qatġı sıkı, sağlam, katı, sert
qatġu (bk. qadġu)
qatġuruş- ses çıkarmak
qatı katı, sert, kavi; **qatı qarı** (birlikte) art arda, sırayla
qatıġ 1. katı, sert, haşin, sıkı; 2. mahlut, karışık, katışık, karma; 3. pislik; 4. (mec.) gaddar, acımasız; 5. (mec.) gaddarlık, merhametsizlik; **qatıġ tığraq** katı, sert
qatıġdı sağlamca, sıkıca, iyice
qatıgıl- gülmekten katılmak
qatıġqıya çok sert, kavi, berk
qatıġla- yormak, germek, zorlamak
qatıġlan- 1. gayret etmek, hedefe ulaşabilmek için elinden geleni yapmak, uğraşmak; 2. olgun hale gelmek, güçlenmek
qatıġlanmaq gayret, hedef
qatıġlanmaqlıġ gayretli, hedefi olan
qatıġlantur- teşvik ve tahrik etmek, yeltenmek, düşündürmek, cehdettirmek
qatığlığ karışmış olan, temiz olmayan, bulanık, pis; **qatığlığ iġ** bir çeşit hastalık
qatığlıq 1. zorlanma; 2. üzüntü, karamsarlık; 3. zor durumda bulunma; 4. dert, acı
qatığsız zor olmayan, basit
qatıqı basık, aşağıdaki, alçaktaki
qatıl- 1. karışmak, katılmak, iltihak etmek; 2. görüşmek, ilişkileri canlı tutmak
qatın 1. (bk. katun); 2. tekrar; 3. alt
qatın- 1. sağlamlaşmak, sertleşmek, katılaşmak; 2. pişman olmak
qatıng güğüm, kap, testi
qatır sağlam, pek
qatırğan akasyaya benzer bir ağaç
qatır qatıġ müthiş, dehşetli
qatıştır- katıştırmak, birbirine katmak
qatır yavlaq dehşetli müthiş
qatqay (şhs.)
qatqu (bk. qadġu)
qatlan- 1. katlanmak; 2. cesur olmak, dayanıklı olmak, erklik sahibi olmak; 3. gayret etmek
qatmış (şhs.)
qatna- tekrarlamak
qatrun- kuvvetlenmek
qatuġ 1. (bk. qatıġ); 2. cehd, enerji; 3. çaba
qatuq (şhs.)

qatum kadın
qatun hatun, kadın, kraliçe, hanım
qatun- (bk. qatın-)
qatur (bk. qodur)
qatur- pişman olmak
qaula sebze
qav (<*Çin.*) bir ölçü birimi, 0.1 litre civarında
qavağu fitil, kaytan, kav
qavalığ ekin adı
qavır- 1. basmak, tazyik etmek 2. kavurmak 3. toplamak
qavıra kısaca, özet olarak
qavış- 1. kavuşmak, birleşmek; 2. buluşmak, bir araya gelmek; 3. biriyle akraba olmak, evlenmek
qavışğusuz birleşmeyen, ayrı olan
qavışığ birleşme, birleşme yeri
qavışmaq kavuşma, birleşme
qavışur- kavuşturmak, bitiştirmek
qavıt- çarpışmak, tahrip etmek, yakıp yıkmak, kovalamak
qavrığ 1. teklif, tutku, tutma; 2. ağrı, nöbet
qavrığısız müstakil, tutulmamış
qavrığsız müstakil, tutulmamış, bağımsız, özgür
qavrıl- kavrulmak
qavrış- kavga etmek, dövüşmek
qavsa- çember altına almak
qavsat- çember altına almak, etrafında toplamak
qavsatıl- çember altına alınmak
qavsadıl- (bk. qavzatıl-)
qavşa- kaynaşmak, bir araya toplamak (bk. kavsa-)
qavşadıl- birleşmiş, kavrulmuş olmak
qavşat- (bk. qavzat-)
qavşatıl- karışmak, sarsılmak, heyecanlanmak
qavşur- birleştirmek, katlamak, bir araya getirmek, kavuşturmak
qavuq kabarcık
qavur- (bk. qavır-)
qavuş- ayrı kalınan sevilen bir kimseyle bir araya gelmek onu yeniden görmek, yaklaşmak
qavza- sıkıştırmak
qavut kut, saadet, görkem, şevket, haşmet,
qavza- dayatmak, sıkıştırmak, sıklaştırmak
qavzadıl- çevrilmiş olmak
qavzat- sıkışmak, çevirmek
qay 1. (<*Çin.*) sokak, cadde; 2. bir sülale mensubu; 3. (< *Çin.*) Kien-cuman serisinin 11. fal işareti; 4. (şhs.):
qay saqık (şhs.)
qay- 1. kaymak, meyletmek, yönelmek; 2. dönmek, arkaya dönüp bakmak; 3. dikkat etmek, karşılık vermek; 4. bir şeye başvurmak, baş eğmek; 5. kabul etmek, desteklemek
qaya 1. kaya; 2. geri; 3. (şhs.)
qayağ kaya
qayaq (şhs.)

ḳayçı koyuncu
2. barındırmak, himaye etmek, müdafaa etmek; 3. salmak, serbest bırakmak; 4. (bk. kı)
ḳayda nerede
ḳayet son derece, şayet
ḳaygık kürek veya yelkenle yürütülen ufak tekne
ḳaygu- elinden tutmak
ḳayġu (bk. ḳadġu)
ḳaygulan- kaygı duymak, üzülmek
ḳayımtu (şhs.)
ḳayın- 1. kaynamak; 2. (mec.) kaynamak, kaynaşmak, bol olmak
ḳayınat- kaynatmak
ḳayıntur- kaynatmak
ḳayır gaddar, acımasız
ḳayıra- kaynamak
ḳaymış sengün (şhs.)
ḳayn (bk. ḳon)
ḳaysadu (şhs.)
ḳaysıdu (şhs.)
ḳaysın (şhs.)
ḳaytar- yöneltisinden döndürmek, çevirmek
ḳaytasu (şhs.)
ḳaytsı 1. (<*Çin.*?) parıltı, parıldama; 2. (<*Çin.gai-tsi*) kemikler, ölünün kemikleri
ḳaytur kaymasını sağlamak kaymasına yol açmak
ḳayu hangi, hangisi, kim, her kim
ḳayuda nerede, nereye
ḳayudın nereden
ḳayuḳa nereye
ḳaz (bk. kas)
ḳaz- kazımak, eşmek
ḳazan (coğ.)
ḳazġan- 1. toplamak, biriktirmek, kazanmak, zapt etmek, ele geçirmek, fethetmeye çalışmak, gayret etmek; 2. kazanmak
ḳazġanç kazanç
ḳazġanma- kazanmamak, toplamamak, biriktirmemek, zapt etmemek, feth etmemek
ḳazġuḳ kazık, direk, sopa
ḳazı- kazmak, eşmek, delmek
ḳazḳuḳ (bk. ḳazġuk)
ḳazluḳ (coğ.) bir göl ismi
ḳaznaḳ kiler (?)
ḳazuḳ kazık
ḳı 1. ünlem, nida sözü; 2. (< *Çin.*) on kandan yedincisi
ḳı- bırakmak, göndermek, ilerletmek
ḳı-a ky-a
ḳıçıḳ kaşıntı
ḳıçın arka
ḳıçmıḳ atom
ḳıçtın (bk. ḳıçıḳ)
ḳıçur- kınamak, ayıplamak
ḳıd- 1. kenar dikmek, kıyılamak;
ḳıdat- yok etmek, mahvetmek
ḳıdıġ 1. kıyı, kenar; 2. sınır
ḳıdıġsız hudutsuz
ḳıfırka- (bk. ḳıvırḳa-)
ḳıfraḳ (bk. kıvrak)
ḳıġ 1. pislik; 2. koyun pisliği, tezek, gübre; 3.

kanalizasyon pisliği; **kığ ögmek** methetme

kın ceza, eziyet, zahmet

kınçı ceza veren, ceza kesen, işkenceci, kınayıcı

kınlık işkence yeri, hapishane (bk. kıyınçı)

kık gübre, çörçöp, pislik

kıkır- bağırmak, çağırmak, seslenmek; **kıkır- alakır-** (birlikte) bağırmak

kıkırış- bağrışmak; **kıkırış- alakırış-** (birlikte) bağrışmak

kıkıruş- bağrışmak (bk. kıkırış-)

kıl saç, kıl

kıl- yapmak, icra etmek, kılmak, etmek, eylemek, vücuda getirmek

kıldur- (bk. kıltur-)

kılgan yapan, eden

kılıç 1. kılıç; 2. (şhs.); **kılıç küç kara** (şhs.)

kılıçla- kılıçlamak, kılıçla vurup kesmek

kılığ bir vergi çeşidi

kılık yaradılış, huy, ahlak, karakter

kılıl- kılınmak

kılımsın- yapıyor gibi davranmak

kılın- 1. yapılmak, vücuda gelmek; 2. meşgul olmak, esaslı yapmak; 3. hazırlamak, gayret etmek; 4. yaratılmak, kılınmak, icraata girmek, bir şeyin yapılması için uğraşmak

kılınç 1. olma, var olma; 2. amel, iş, icraat, işlem; 3. huy, ahlak; **kılınç tegrisi** iş ve hareket tanrısı

kılınçlığ 1. amelli; 2. iş yapıcısı, işgüzar; 3. huylu, ahlaklı

kılınma- kılınmamak, yaratılmamak

kılnıa- kılmamak, yapmamak, etmemek, eylememek

kılmaklag (bk. kılmaklığ)

kılmaklığ kılınan, icra olunan, icrası gereken

kıltur- kıldırmak, yaptırmak

kımız kısrak sütünün mayalanmasıyla yapılan ekşi bir Türk içkisi

kın 1. ceza, işkence, azap; 2. bıçak veya kesici alet kabı; 3. zorluklar, engeller; **kın kızğut** (birlikte) işkence, ceza

kın- istemek, arzu etmek

kına 1. (şhs.) 2. küçültme eki

kına- 1. taciz etmek, incitmek, kınamak; 2. cezalandırmak

kınağuçı kınayıcı, azap veren kimse, işkenceci

kıncı (bk. kınçı)

kındur- zahmete katlanmak, mihnet çekmek, bir şeyden muzdarip olmak, iştiyak etmek

kıng 1. kavgacı, öfkeli; 2. şaşı

kıngdam (şhs.)

kıngırtı eğri başlı

qıngrul (şhs.)
qınığ 1. şiddetli arzu; 2. sert, kuvvetli, kızgın, cesur
qınıq (bk. qınığ)
qınısun (şhs.)
qınlıq hapishâne, ceza evi
qınmaq azim, hedef
qınsun (şhs.)
qıntur- (bk. qındur-)
qıpçaq (şhs.)
qıpçur (bk. qapçır)
qıpqızıl kıpkızıl, kıpkırmızı
qıprıdu (şhs.)
qır 1. gri at donu; 2. kır rengi; 3. kırlık step
qır çeçek (şhs.)
qır- kırmak, kazmak
qıra 1. tarla, ekin yeri; 2. (şhs.)
qıragu soğuk havalarda su buğusu bulunan yerlerde bitkiler ağaçlar ve öteki nesneler üzerinde donmasıyla oluşan ince buz billuru
qırğağ elbisenin yanı, kenarı, kenar
qırğağlığ 1. parça kumaş adı; 2. kenarlı, saçaklı
qırğığlığ kırkılan, kırpılan
qırğıladqırğın saçına ak düşmek 1. karavaş, cariye, genç kız; 2. azap, ıstırap
qırı eğlendirme
qırırkuş (şhs.)
qırışdırı (şhs.)
qırk kırk;
qırk artuqı yeti kırk yedi
qırk- tıraş etmek, kırpmık, hayvan tüyünü kesmek
qırqın bakire, hizmetçi, cariye
qırqız (kbl)
qırqu (şhs.)
qırqudu (şhs.)
qırmalaş- parçalamak, kırmak
qırtış bet beniz, yüzün rengi, yüz güzeli
qırtışlığ güzel yüzlü, çehreli
qırtqırt- kırpınak, kırptırmak
qırudis (şhs.)
qıs- kısmak, basmak, çimdiklemek
qısağ (bk. qısığ)
qısalat- kısaltmak, kısmak (?)
qısamuq (bk. qızamuq)
qısğa 1. boy uzunluğu az olan; 2. kestirme; 3. ayrıntısı çok olmayan; 4. kısaca;
qısğa qavıra sözle- kısa konuşmak, uzatmadan konuşmak
qısğaç 1. kısık; 2. küçük boyunduruk; 3. bir şeyi tutup sıkıştırmaya yarayan, kerpeten, pense gibi araç
qısğan- cimri olmak
qısığ 1. kısık, dar; 2. daraltma, hapis; 3. boğuk;
qısığ qavrığ (birlikte) kısık, kısırma;
qısığ tangığ/qısağ tangağ (birlikte) kıstırma, hapis
qısığsız dertsiz, hür. kısıksız
qısıl (coğ.)
qısıl- 1. kısılmak, darlaşmak, daraltmak; 2. kısalmak;

kısıl- tangıl- (birlikte) kısılmak

kısıl dere, vadi, dağ geçidi, dağ boğazı, çukur, küçük geçit

kısırın bir bitki adı

kışkan- (bk. kızgan-)

kısung bir yemek adı

kış- 1. eylemek, yapmak, kılmak, etmek; 2. meyletmek, kaymak; 3. mahvetmek; 4. (bk. kıl-)

kış kış

kış(ı)lat- kışlamaya mecbur etmek

kışın kışın

kışkı kışa ait olan

kışla- kışlamak, kışı geçirmek

kışlağ kışlak

kışlık kışlık

kıt- (bk. kıd-)

kıtany (kbl.)

kıtay (bk. kıtany); **kıtay bört** (şhs.); **kıtay buğa** (şhs.)

kıtı kara (şhs.)

kıtığ 1. kıyı, sahil, kenar, sınır; 2. minder veya yastığa doldurulan yün, pamuk parçaları

kıtık pamuk

kıtıklı pamuklu

kıtıklığ pamukla kaplanan

kıtıksız pamukla kaplı olmayan

kıv 1. kut, saadet, azamet; 2. istek; 3. ayakkabı; 4. hasislik

kıvad- kutlamak, hürmet etmek, saymak, saygı göstermek, mesut etmek

kıvırğak hasis, haris, eli sıkı, tamahkâr (bk. kıvırkak)

kıvırka hasis

kıvırkak cimri, tamahkar

kıvırkaklan- hasislik etmek, cimrilik etmek

kıvırkanma hasislenme

kıvlığ mutlu, mesut, bahtiyar

kıy 1. sınır, hudut; 2. mahalle

kıya (bk. kına)

kıyâ yakında olan, uzakta olmayan

kıyağan (şhs.): **kıyağan urungu**(şhs.)

kıyand gergedan

kıyık çarpık, kıyılmış, eğri

kıyıl- 1. bir tarafa eğilmek; 2. (mec.) ölmek

kıyımtu (şhs.)

kıyın 1. ceza, azap, eziyet, tevbih; 2. ceza kararı, karar; **kıyın ay-** ceza vermek, cezayı belirlemek; **kıyın kıyıt** (birlikte) işkence; **kıyın kırkın** (birlikte) ıstırap; **kıyın kırkın tegür-** işkenceye maruz bırakmak; **kıyın kızğut** (birlikte) ceza, işkence; **kıyın kızğut tegür-** işkenceye maruz bırakmak; **kıyın(ka) teg-** işkenceye maruz kalmak; **kıyın(ka) tegür-** ceza vermek, cezalandırmak

kıyınçı işkence yapan, işkenceci, cellat

kıyınlık (bk. kınlık)
kıyıntu (şhs.);
kıyıntu tayın (şhs.)
kıyırkak (bk. kıvırgak)
kıyırkaklan- (bk. kıvırkaklan-)
kıyıt cezalar
kıymatın pes etmeden, kahramanlıca
kıya küçültme eki
kıyn (bk. kıyın)
kıytık kırpıntı
kız 1. kız, genç hanım; evlenmemiş kız; 2. kız evlat; 3. sıcak; 4. hasis; 5. pahalı nesne; 6. (şhs.);
kız turmış (şhs.)
kız- kızmak, hararetlenmek, ateşlenmek, hiddetlenmek, kızarmak, alışmak
kıza fırın, demirci ocağı
kıza- kızamık
kızamuk kızamık
kızarğar kızarmış halde olma
kızart- 1. kırmızı yapmak; 2. kor haline getirmek, kızartmak
kızaşı düğün, düğün ziyafeti, düğün şöleni,
kızğaç (bk. kısğaç)
kızğak 1. hasis, cimri; 2. evlatlık kız
kızğan- kıskanmak, hasislik etmek, cimrilik etmek
kızğut cefa, zahmet, eziyet, zorlama, ıstırap, işkence
kızığ (bk. kısığ)
kızıl kızıl, kırmızı, bakır kırmızısı
kızılcık ağaç ve meyvesi
kızılsığ kırmızımsı
kızkıl kırmızı
kızkut (bk. kızğut)
kıznak hazine
kızsız 1. tokluk, gözü tok; 2. kızsız, kızın olmaması
kizkil (bk. kızkıl)
klinç (bk. kılınç)
ko- koymak (bk. kod-)
kob- ortaya çıkarmak
kobı 1. boş, tükenmiş; 2. miras payı; 3. az
kobık 1. kehribar; 2. (bk. köpük)
kobırğa (bk. koburğa)
koburğa baykuş
kobuz kopuz sazı
koç 1. (şhs.); 2. koç, teke
koç- sarılmak, kucaklamak
koça (coğ.)
koçkar (şhs.)
koçkar koç
koçngar koç
koço (coğ.)
koçu (coğ.)
koçu (coğ.)
koçungar (bk. koç)
koçuş- birbirini kucaklamak
koçuş- kucaklamak
kod- 1. koymak, bırakmak, terk etmek, yerleştirmek, ayırmak, çıkarmak, kenara atmak; 2. yakmak
kodı 1. aşağı, aşağıya, yüzü koyun, boyunca, arkası sıra, koyu adi, taraf, alt; 2. sağlam, esaslı, pek;

ḳodı asıra kişi alt sınıf insanı
ḳodıḳar- aşağı koymak, çıkarmak
ḳodı tabışḡan ada tavşanı
ḳodıḳartur- indirmek, aşağıya koymak, kıymetten düşürmek
ḳodıḳı (bk. ḳatıḳı)
ḳodtur- koydurtmak, yerleştirmek
ḳodug koyma
ḳodur uyuz, kotur
ḳoduru tamamıyla, büsbütün, bütünüyle, tam
ḳoduz kuduz
ḳoḡla- (bk. ḳovla-)
ḳoḡ 1. toz 2. atom; 3. ok, araba oku
ḳoḡşa- 1. yumuşamak, sakinleşmek; 2. güçsüz kalmak, zayıflamak
ḳoḡu kuğu kuşu
ḳoḡulḡı parlak
ḳoḡursaḳ kursak
ḳoḡus bomboş, boş
ḳoḡuş tüylü hayvan derisi, postu
ḳohsâ- (bk. ḳoḡşa-)
ḳohsâḳ zayıf
ḳoin (bk. ḳoyın)
ḳoḳ toz, toprak, pislik; **ḳoḳ parmanu** (birlikte) toz; **ḳoḳ ḳıçmıḳ** (birlikte) toz
ḳoḳ- 1. koku çıkarmak; 2. azalmak, küçülmek
ḳoḳılıḳ kokulu, parfümlü, kokuluk
ḳoḳpu pamuklu kumaş
ḳoḳşa- gevşemek
ḳoḳuluḳ koku, ıtır, itriyat
ḳol kol
ḳôl (bk. ḳol)
ḳol- 1. rica etmek, yalvarmak; 2. arz etmek, istemek
ḳolan eğer kuşağı bağırdak
ḳôlıçaḳ kolcuk, küçük kol
ḳolunga filiz
ḳolbıç koltukaltı
ḳoldamla- ellerle hareket ettirmek, itmek
ḳolḡaḳ (bk. ḳulḡaḳ)
ḳolḡuçı dilenci
ḳolḡur- yalvarıp yakarmak
ḳolıçaḳ kol, bir şeyin kolu
ḳolḳaḳ (bk. ḳulḡaḳ)
ḳolluḳ kollu, kolları olan
ḳolnga (bk. ḳolunga)
ḳoltguçı (bk. ḳolḡuçı)
ḳolti (<*Skr.*) sayısız, hesapsız, büyük bir sayı
ḳolu 1. devre, zaman aşımı, on saniyelik zaman birimi; 2. mevsim, iklim; 3. sayı
ḳolula- 1. yemin etmek; 2. düşünceye dalmak, derin derin düşünmek, mülahaza etmek; **ḳolula- saḳın-** (birlikte) düşünmek, tasarlamak
ḳolulamaḳ düşünce, tasarlama
ḳolun- dilenmek, rica etmek, yalvarmak, ant içmek
ḳolunç istek, arzu
ḳolunga filiz
ḳolungaçı (bk. ḳolḡuç)
ḳolunluḡ merhamet eden, rica eden

ḳolusuz 1. vakitsiz, zamansız; 2. sayısız, hesapsız
ḳoluş bir vergi çeşidi
ḳomsoluḳ erzak deposu, ambar
ḳomurs̈ġa karınca
ḳon- 1. konmak (kuşlar için); 2. gecelemek, geceyi bir yerde geçirmek, yerleşmek, konaklamak
ḳon koyun
ḳonaġ dinlenme yeri
ḳonaḳ darı;
ḳonaḳ tögisi darı
ḳonaşı (bk. ḳonşı)
ḳonçuy prenses
ḳonduḳ yerleşme
ḳondur- yerleştirmek, kondurmak, iskan etmek
ḳongragu çan, zil
ḳongrauçı zangoç
ḳongrul- sallanmak, koparılmak
ḳongsa- eskimek, dağılmaya yüz tutmak
ḳonġu ikamet yeri, konut, konak
ḳonguz kurt, böcek
ḳonım yakın olan, akraba
ḳonşı komşu
ḳonşi-im (şhs.)
ḳontur- (bk. ḳondur-)
ḳonu- konulmak, yerleşmek
ḳonuk misafir, mihman, konulan yer
ḳonuḳluḳ misafirlik, konukluk, menzil
ḳonuş- konuşmak
ḳony (bk. ḳon)
ḳonyçı çoban
ḳop çok, hep, bol, bütün, tamamıyla, tamamen
ḳop- kalkmak, kopmak
ḳopak göllerde su üzerinde yürüyen büyük köklü toprak parçası
ḳopan hepsi (bk. ḳopım)
ḳopar bir vergi nevi
ḳopur kopmasını sağlamak, kopmasına yol açmak
ḳopım hepsi, bütün
ḳoptın her yerden, her taraftan
ḳopun hep, toptan, hepsi, bütün, tam olarak, hep beraber
ḳopuz kopuz
ḳôr (bk. ḳor)
ḳor 1. zarar, ziyan; 2. yoğurt mayası (?); 3. iyice yanarak ateş durumuna gelmiş kömür veya odun parçası; **ḳor yaş** (birlikte) zarar, ziyan
ḳora- 1. çıkarmak, kaldırmak, (safra hakkında); 2. kaybetmek, ziyan etmek, azalmak
ḳoramaḳ azalma
ḳorçu inançsız, zarara uğratan, yağmacı
ḳordung maya
ḳorg- (bk. ḳorḳ-)
ḳori- korumak
ḳorıġ **ḳorıġ ḳırḳın** esire, halayık
ḳorık- korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak
ḳorḳ- korkmak;
ḳorḳ- ajın- (birlikte) korkmak; **ḳorḳ- ayman-** (birlikte) korkmak;
ḳorḳ- belinle- (birlikte)

korkmak: **ḳorḳ- bez-** korkmak: **ḳorḳ- ürk-** (birlikte) korkmak; **ḳorḳ- ürk- belingle-** (birlikte) korkmak

ḳorḳgu korku

ḳorḳın- korkmak

ḳorḳınç çok korkulu korku veren, dehşete düşüren, tehlike, müthiş; **ḳorḳınç ayınç** (birlikte) korku; **ḳorḳınç aymanç** (birlikte) korku

ḳorḳınçıġ korkulan şey, korkunç; **ḳorḳınçıġ ḳasınçıġ** (birlikte) korkunç

ḳorḳınçık (bk. ḳorḳınçıġ)

ḳorḳınçlıġ korkunç

ḳorḳınçlıḳ korkunç (bk. ḳorḳınçlıġ)

ḳorḳınçsız korkusuz, korkunç olmayan, korkmayan; **ḳorḳınçsız ayınçsız** korkusuz, korkmayan

ḳorḳıt- korkutmak

ḳoru- bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilerden tehlikeden veya zor bir durumdan uzak tutmak

ḳorḳlıġ koyun kısmı, koynu

ḳorḳma- korkmamak

ḳorḳmaḳ korku; **ḳorḳmaḳ ürkmek** (birlikte) korku

ḳorḳu korku

ḳorḳu- korkmak

ḳorḳunç (bk. ḳorḳınç)

ḳorḳunçlug (bk. ḳorḳınçıġ)

ḳorḳunçsuz (bk. ḳorḳınçsız)

ḳorla elçi (şhs.)

ḳorluġ 1. zararlı, zarara uğratıcı; 2. zarar gören

ḳormuzda (bk. ḥormuzta)

ḳorsuz ziyansız, zararsız

ḳoruḳmaḳ (bk. ḳorḳmaḳ)

ḳorumçi oġul (şhs.)

ḳoruş (<*Skr.*) çağırma

ḳôş- (bk. ḳoş-)

ḳoş- 1. koşmak, bağlamak, ayırmak; 2. karışmak

ḳoş çift

ḳôş (bk. ḳoş)

ḳoşu (şhs.); **ḳoşu tutuḳ** (şhs.)

ḳoşug şiir, kaside

ḳoşuġluġ (at) koşulmuş, koşulu, koşulacak olan, koşulmuş

ḳoşuklug koşulu, koşulacak olan

ḳoşul- koşulmak

ḳoşuluġluġ (bk. ḳoşukluġ)

ḳoşuy nehir adı

ḳot kurban

ḳot- bir şeyi bir yere bırakmak

ḳotdurup al- ele geçirmek, almak

ḳotı sağlam, pek

ḳotsu (şhs.)

ḳotur- kopyalamak, yeniden yazmak

ḳoturt- kopyalatmak, yeniden yazdırmak

ḳovġa kova

ḳovı 1. kof, boş, oyuk; 2. bedbaht, kısmetsiz, saadetsiz, kutsuz; 3. bataklıklarda yetişen bir tür saz, hasır dokunan ot

ḳovıḳ (bk. ḳovuḳ)

ḳovıt- (bk. ḳavıt-)

ḳovla- kovalamak
ḳovuḳ kavuk, içi boş
ḳovulangoz içi boş
ḳovuşa- düzlemek, cilalamak
ḳoy 1. (bk. ḳon); 2. koyun, sine, bağır
ḳoy- (bk. ḳod-)
ḳoyak üç yanı kaya ile çevrilmiş yer
ḳoyın 1. (bk. ḳoyun 1.); 2. (bk. ḳoyun 3)
ḳoylig koyunlu
ḳoyuġ katı, katılık
ḳoyun 1. koyun (bk. ḳon); 2. Türklerin on ikili hayvan takviminin bir yılı; 3. koyun, bağır
ḳoz 1. ceviz; 2. alev, kor, köz, ateş, kızgın
ḳoza **ḳoza çeçek** beyaz lotus
ḳozı kuzu
ḳozluġ kömürlü ateşli
ḳramaput (bk. ḳrmapt)
ḳrar- (bk. ḳarar-)
ḳrarıg karanlık, zulmet
ḳrmapt (<*Skr. ḳarmapatha*) amel, iş ve yapma yolları
ḳrmṣuhn suçundan geçme, bağışlama
ḳroşa (bk. ḳoruş)
ḳryi drri (<*Skr. kriyadhara*) Kriya'yı bilen
ḳsanti (bk. ḳşanti)
ḳsudra küçük, ufak
ḳtpl (<*Skr. ḳatphala*)
ḳu (<*Çin.*) Kan'dan onuncusu
ḳu 1. (şhs.); 2. (bk. kua); **ḳu sengün** (şhs.)
ḳua (<*Çin.*) çiçek türü
ḳuanşi im (<*Çin.*) bir Bodisatvanın adı
ḳuba çaḳırça (şhs.)
ḳubar- çoğalmak (?), toplanmak (?)
ḳubçır devlet çıkarına ödenen genel vergi
ḳubran- toplanmak, birleşmek
ḳubrat- (bk. ḳuvrat-)
ḳuç- kucaklamak, kavuşturmak, bağdaş kurmak
ḳuçang (şhs.)
ḳuçul- kucaklamak
ḳud (bk. ḳut)
ḳud- (bk. ḳut-)
ḳuda bıdın (şhs.)
ḳudas dost, ahbap, arkadaş, tanış
ḳudat (şhs.)
ḳudat- kut, dilemek, kutlamak
ḳudatmış (şhs.)
ḳudır- (bk. ḳurıt-)
ḳudız dul kadın
ḳudruḳ 1. kuyruk; 2. yalnız temmuz ayında görülen yıldız
ḳuduġ kuyu, pınar, deniz
ḳuduguçu kuyu kazmayı iş edinmiş kimse
ḳudugluġ kuyusu olan
ḳuduğu (şhs.)
ḳudur- kuduz hastalığına yakalanmak, kuduz olmak
ḳudursuġ 1. kel; 2. kuyruğun gövdesi
ḳuduru (bk. ḳoduru)
ḳuduruḳ kuyruk

ḳuduz 1. su kuyusu; 2. hastalık, kaşıntı; 3. kuyruk (?)
ḳuġ (şhs.)
ḳuġu kuğu
ḳuin (<*Çin.*) kitap yaprağı
ḳuisan (bk. ḳüşan)
ḳul 1. kul, köle, esir, hizmetkar; 2. (şhs.); **ḳul küng** (birlikte) köleler; **ḳul apa urungu** (şhs.); **ḳul bert** (şhs.)
ḳula 1. kula rengi; 2. (şhs.);
ḳula ḳara (şhs.)
ḳulaç kulaç
ḳulad- kul olmak, esir olmak, köle olmak
ḳulaḳ kulak
ḳulan 1. vahşi eşek; 2. (şhs.)
ḳuldukaya (şhs.)
ḳulġaḳ (bk. ḳulaḳ)
ḳulḳaḳ (bk. ḳulaḳ)
ḳullıġ kullu, kul sahibi, esir sahibi, hizmetçi
ḳulluġ (bk. ḳulluġ)
ḳulluḳ bir esir gibi
ḳulsıġ köle gibi, köleye yakışır
ḳulun 1. tay; 2. bir çiçek türü; 3. (şhs.);
ḳulun ḳara (şhs.)
ḳulunla- atın yavru vermesi
ḳum kum
ḳuma (<*Çin.*) Hu'ların keneviri;
ḳuma yaġı keten yağı, kenevir yağı, bezir yağı
ḳumar arslan (şhs.)
ḳumaru veda, ayrılış
ḳumaş bay (şhs.)
ḳum ḳara (coğ.)
ḳumluġ kumlu
ḳumursġa karınca
ḳumut çiçek (şhs.)
ḳun- talan etmek, çalmak
ḳunçgit (bk. ḳünçit)
ḳunçı (<*Çin.*) nazari olarak bilinen ayın bir kısmı
ḳunçuy (<*Çin.*) hatundan bir derece aşağı kadın
ḳunçuyluġ kraliçeye, prensese övgü
ḳunçuy tengri (şhs.)
ḳundacı hırsız
ḳundu burçaḳ (<*Çin.*) bir bitki türü
ḳunduz kunduz
ḳungḳau (<*Çin.*) çalgı, musiki aleti, harfe, harp
ḳungḳauçı harfe çalan, harp çalan
ḳungḳiu (<*Çin.*) harp (musiki aleti)
ḳunḫauçı müzisyen, besteci
ḳunı sengün (şhs.)
ḳunı serür Çin serkerdesinin adı
ḳunḳu (<*Çin.*) harfe adı, müzik aleti
ḳunmaḳ çalmak, hırsızlamak, uğralamak, yağma etmek
ḳuntuz (bk. ḳunduz)
ḳur 1. kemer, kuşak, toka; 2. sıra, silsile; 3. beceri; **ḳur kezik** (birlikte) sıra, silsile
ḳur- kurmak, germek
ḳurat- toplamak, yığdırmak
ḳurdan geriden, garptan, garplı
ḳurġaġ kara toprak
ḳurġaḳ (bk. ḳurġaġ)
ḳurġan kurgan, kale
ḳurġarmaġlaġ kurtulma

qurğur- gerçekleştirmek, azamet satmak, gururlanmak, ululanmak, büyüklenmek
qurğurmaq şöhret düşkünlüğü, kibirlik
qurı garp, batı
qurı- kurumak
qurıdanta batıdan
qurıqan (kbl.)
qurıqan 1. çadır 2. (kbl.)
quriltay kurultay
qurınç kuruluk
qurıt- kurutmak
qurıya batı
qurıyaqı batıda, batılı
quri bayram toplantısı
qurqağ kuru
qurqaq korkan kimse
qurla elçi (şhs.)
qurla defa, sıra
qurlayu tekrarlanan, kez
qurman yay kabı
qurnu bir ilacın adı
qursag yünden bel kuşağına benzer bir nesne olup çadıra sarılır
qurşa- kuşatmak, çevirmek
qurşadıl- kuşatılmak, çevrilmek (bk. qurşatıl-)
qurşan- kuşaklanmak, kuşak sarmak, kuşanmak
qurşat- sarmak, çevirmek
qurşatıl- kuşatılmak, çevrilmek
qurt 1. böcek, kurt, solucan; 2. peynir;
qurt qongsuz böcek
qurta ihtiyar kadın
qurtğa (bk. qurta)
qurtğar- kurtarmak
qurtul- kurtulma, kurtulmak, halas olmak
qurtulğu kurtuluş, halas
qurtulmaqlağ kurtulmaya mahsus
qurtulmış (şhs.)
quru- (bk. qurı-)
quruğ kuru, boş, peşin;
quruğ qal- her şeyi kaybetmek, iflasa uğramak, yok olmak
quruğsaq kursak, karın
qurunluğ kurumlu
qurut bir vergi çeşidi
qus- kusmak
qusan asan (şhs.)
quskaq mide bulantısı, bulantı
quslağaq (coğ.)
qusrı alaca
qusuğ kusuntu
qusuq (şhs.)
quş kuş
quşalğuq (coğ.)
quşçı kuşçu
quşdı ilaç yapımında kullanılan 'Costus' adlı bir bitki
quşla- kuş avlamak
quşlağaq (coğ.)
quşlığaq (coğ.)
quşluğ kuşlu, kuş yuvası
quşti ilaç yerine kullanılır
quştr (<*Man.*) öğretmen, (*Soğd.*) reis, usta
quşu tutuq (şhs.)
quşulğaq (coğ.)
qut 1. saadet, baht, talih, kut, bahtiyarlık, takdis, ikbal, devlet, ruh, asalet; 2. hazret, azamet; 3.

unsur (ağaç, toprak, su, maden ve ateş); 4.(şhs.); **kut bulmış** baht, saadet; **kut vahşik** (birlikte) (dini) ruh, mitolojik yaratık; **kut buyan** (birlikte) saadet, baht; **kut kıv** (birlikte) saadet, baht; **kut kol-** saadet dilemek, baht dilemek; **kut kolın-** saadet dilemek, baht dilemek

kut- telef olmak, zayıf düşmek, gücünü yitirmek, susuzluktan zayıflamak, güçten düşmek

kutaçun (şhs.)

kutad (şhs.)

kutad- kutlamak, saadet vermek, bahtiyar etmek, mesut olmak, mesut etmek

kutadmış (şhs.);

kutadmış pars (şhs.)

kutal- kut almak, bahtı açık olmak

kutar- bir canlıyı bir felaketten tehlikeden veya zor durumdan uzaklaştırmak

kutan toğrıl (şhs.)

kutay ipek kumaş

kutğarm- (bk. kutkar-)

kutgurm- saadet saçmak, kut vermek, uğur vermek

kutıkı aşağı, boya

kutır- (bk. kudır-)

kutkan (şhs.)

kutkar- kurtarmak

kutluğ (şhs.)

kutluğ 1. kutlu, mesut, uğurlu, bahtiyar; 2. (şhs.); **kutluğ baga tarğan** (şhs.); **kutluğ beg** (şhs.); **kutluğ buka** (şhs.); **kutluğ börk** (şhs.); **kutluğ çigşi** (şhs.); **kutluğ kıvlığ** (birlikte) mutlu, mesut, bahtiyar; **kutluğ oğul** (şhs.); **kutluğ temur** (şhs.); **kutluğ tengri** (şhs.); **kutluğ tonga** (şhs.); **kutluğ toyak** (şhs.); **kutluğ turmış** (şhs.); **kutluğ ülüglüg** (birlikte) bahtiyar, mutlu

kutrul- kurtulmak

kutrulmak kurtulma, azat

kutsuz uğursuz, kutsuz, saadetsiz, bedbaht; **kutsuz kovı** (birlikte) uğursuz, bedbaht; **kutsuz ülügsüz** (birlikte) uğursuz, bedbaht

kutur- delirmek, kudurmak, şuurunu kaybetmek

kuturu tamamıyla, en iyi şekilde, üstünlükle

kutut- mesut kılmak, saadet bahşetmek, bahtiyar etmek

kutuz yaban sığırı; **kutuz urungu** (şhs.)

kuu (<*Çin.*) tehlike, Kiençuman'dan sekizincisi

kuun (<*Çin.*) harem dairesi

kuva çiçek

ḳuvaḳ köylünün efendisine karşı olan mecburi hizmeti
ḳuvla- kovalamak, takip etmek
ḳuvra- toplamak
ḳuvraġ toplantı
ḳuvraġlıġ cemaate ait
ḳuvraḳ cemaat, meclis, kalabalık, toplantı, rahipler meclisi, cemiyeti, derneği
ḳuvrat- toplatmak
ḳuy 1. nehrin düzlüğü, nehir kenarı; 2. (<*Çin. kyei*) kadınların yaşadıkları evin bir bölümü
ḳuyanıġ tavşan
ḳuyaş güneş
ḳuyḳa deri
ḳuz 1. güneş görmeyen yer, gölgeli yer, dağın güneş görmeyen yamacı, kuzey yamacı; 2. (şhs.)
ḳuz- (bk. ḳus-)
ḳuzalavaḳs (<*Skr.*) nilüfer çiçeği
ḳuzġun 1. kuzgun, karga; 2. cesaretli
ḳuzġut- yakmak

L

la (<*Çin. lo*) yük hayvanı. katır
lab (<*Moğ.*) emin, sağlam, muhakkak
labai (<*Çin. la-pa*) (*Moğ. labai*)
labay (<*Çin.*) boru, piyade borusu
laçın 1. şahin, laçın, doğan, (*Moğ. naçin*); 2. (şhs.);
laçin bayluk (şhs.)
laġzın domuz
laksma bir tanrı
lakşan (<*Skr. laksana*) işaret, güzellik işaretleri, nişanesi, Budalara has 32 özellikten biri
lakşanlıġ Budaların ilahi özelliği taşıyan
lakşma (şhs.)
laḳş (bk. laḳşa)
laḳşa şehriye
lala- ufalamak, ezmek, toz haline getirmek
lambıka (<*Skr. lambikā*) (şhs.)
lan (<*Çin. lan*) bir çeşit göz hastalığı
langan (<*Çin.*) çit
lava (<*Skr. lava*) an
lavan (<*Skr. lavana*) tuz ve şeker karışımından hazırlanan ilaç
lenhua (<*Çin. lien-hua*) lotus çiçeği
leng (coğ.)
lep (<*Skr. labhā*) doğru, gerçek
lesp (<*Toh.*) vücudun üç usaresinden biri
liçavi (<*Skr. licchavi*) halk adı
lik(a)ng (şhs.)
likcir (<*Çin. li-ji*) takvim, (*Moğ. litu-lite*)
likeng (şhs.)
lim (<*Çin. lin, lim*) dam kirişi
limçin (<*Çin.*) bir yıldız adıdır
lin 1. (<*Toh.*) tavan kirişi; 2. (< *Toh. lem,* < *pali lena*) halvethane
linḫa lotus çiçeği
lingua (bk. linḫua)
linḫu-a (<*Çin.*) lotus çiçeği, nilüfer çiçeği
lisip balgam, salya
lisün tay sengün (<*Çin.*) (şhs.)
liusun (<*Çin.*) yıldız adıdır
liv kurban yemeği;
liv aş (birlikte) yemek, aş
livang (<*Skr. lavanga*) karanfil ağacı
livsün yıldız adı
liv taypu (şhs.)
loçan (<*Skr. loçanā*) parlak, nurlu
loçanta (<*Skr. loçant-*) parlak, nurlu;
loçanta yaltırıklıġ parlak, nurlu
lodur (<*Skr. lodhra*) bir çiçek adı
lon (bk. luu)
long (<*Çin.*) ejder
lotr (bk. lodur)
l sün (şhs.)

lu 1. (bk. luu) 2. (<*Çin.*) değirmen
luen (<*Çin. lun, (Skr.) sastra*)
lug (<*Çin. lu, lo*) buhurdan
likatadu (<*Skr. lokadhātu*) (dini) Tanrıların bulunduğu yer
lukitakitu (şhs.)
luklan (bk. uklan)
lukususi (<*Çin.*) bir yıldız adı
lumbani (<*Skr. lumbini*)
luo (<*Çin.*) buhurdan
lurzi topuz, sopa
luşanta (şhs.)
luu (<*Çin. lung*) ejderha, timsah, (*Tib. klu*), (*Moğ. lu*)
lü (bk. luu)
lükçüng (coğ)
lüvang (bk. livang)

M

ma 1. ve, ise, bilhassa, bizzat 2. keza, dahi

madar (<*Toh. mātār* < *Skr.* makara) şeytan, iblis

madraspant Mani tanrılarından birinin adı

mag (<*Skr. magha*) Ay zodiakının 28 burcundan biri

maga bir hayvan ismi

magaat (bk. magat)

magabali (şhs.)

magadivi (şhs.)

magaradi (şhs.)

magaras (<*Skr.*) Maharya

magastvi (şhs.)

magat (<*Toh. magat*) (coğ.), (*Skr. magadha*) (coğ.)

magırt bağırış

magt (bk. magat)

mag 1. şan, şöhret; 2. (<*Soğd.*) ay

maga yılan

magı kurgan (coğ.)

m(a)ḫabali (<*Skr.*) (şhs.)

maḫabraḫmi (<*Skr.*) (şhs.)

maḫabut (<*Skr. mahābhuta*) (dini) dört yüce element: toprak, su, ateş, rüzgar

maḫabutluğ (<*Skr.*) (dini) dört yüce elemente ait olan

maḫadivaçi (<*Skr. mahādvaya*) Budalardan biri

m(a)ḫadivi (<*Skr.*) (şhs.)

maḫakadi (<*Skr. mahākāla*) (şhs.)

maḫakalp (<*Skr. mahākalpa*) (dini) zamanın büyük çağı

maḫakasabi (<*Skr.*) (şhs.)

maḫamaya (<*Skr. mahāmāyā*) (dini) Buda Şayka-Muni'nin annesinin adı

maḫamayur (<*Skr. mahāmayuri*) (dini) Sutra adı

maḫamandarik (<*Skr. mahāmandāraka*) (dini) İlahi ağacın çiçeklerinin adı

mahanmi (<*Skr. mahanama*) (şhs.)

maḫapari (<*Skr.*) **maḫapari nirvan** (dini) Sutra adı

maḫapracapati gautami (<*Skr.*) Buda Şakya-Muni'nin üvey annesi ve teyzesi (veya halası)

maḫaraç (<*Skr. mahāraya*) büyük hükümdar

m(a)ḫaradi (<*Skr.*) (şhs.)

maḫaragi (<*Skr. maḫaraga*) büyük yılan

maḫaraurab cehennem adı

maḫaruk (<*Skr. mahoraga*) (dini) Şeytanlar sınıfı

maharurap (<*Skr.*) büyük cehennem

m(a)ḫasatvi (<*Skr. mahasattva*) (şhs.)

mahasmaç (<*Skr.*) bir dini eserin adı

maḫaşravik (<*Skr. mahāsrāvaka*) (dini) büyük, yüce dinleyici

maḫay (<*Skr.*) (şhs.)

maḫayan (<*Skr. mahāyāna*) (dini) M.S. 1. yüzyılda kuzey-batı Hindistan'da ortaya çıkan Budizm'in iki büyük cereyanından biri olan "Yüce Şar – Mahayana"
mahintari (<*Skr. mahendra*) (şhs.) Budalardan biri
maḫistaḳ (<*Far.*) Manihaizm papazlığında 3. kademede rütbe
mahişvri (<*Skr. maheşvara*) (şhs.)
maḫoragi (<*Skr. mahoraga*) (dini) şeytanlar sınıfı
maidun (<*Skr.*) bir yıldız adıdır
maitri (<*Skr. maiteryа*) (şhs.)
maḳara (<*Skr.*) bir yıldız adı
maḳaraç 1. (<*Skr. maharaja*); 2. (şhs.)
makintrasını bir kralın adı
mal (<*Ar. māl*) mal, davar
mama kadın
mamat montgul çin (şhs.)
mamıka (<*Skr. māmaki*) (şhs.)
man (<*Çin. man*) dolu, dolmuş
mana Colocasia İndica, bir bitki türü
manastar (<*Ar.*) günahlarım;
manastar ġırza manilerde dua formülü
mançak (<*Skr.*) oturacak yer, yatak
mançuşiri (<*Skr. mañjusri*) Bodistvlardan biri
mandal (<*Skr.*) 1. sihirli daire; 2. cadı, tılsım;
mandal kıl- dört bucak çizmek
mandarak bir bitki adı
mandarık (bk. mandarak)
mang 1. adım; 2. yürüme. dolaşma;
mang mang- adımlamak, yürümek
mang- yürümek, gitmek, dolaşmak
manga bana
mangala- adım atmak, adımlamak
mangçı avcı, izci
mangal 1. ad, şöhret, ün, sān; 2. takdis, saadet, kutlama; 3. (şhs.)
mangallıġ mutlu, bahtiyar, saadet veren
manggal (<*Skr. mangala*) mutluluk, saadet
manggallan- mutlu olmak, mutluluğu yaşamak
manggallıġ mutlu olan, bahtiyar
mangıġ yürüyüş, yürüme şekli
mangi büyü, sihir, tılsım
mangla- yürümek, gitmek; diyar diyar dolaşmak
mangra- bağırmak, imlemek (bk. möngre-);
mangra- ünde- (birlikte) bağırmak, imlemek
mangumid (<*Ar.*) tefekkür, düşünce
manıstantaki rahiplikteki
mani Manihaizm dinini kuran kimse
manir şeytanlardan biri
manibadiri (<*Skr. manibhadra*) (şhs.)
manibtri (<*Skr. manibhadra*) (şhs.)

maniçari (<*Skr. mānicara*) (şhs.)
mani monçuk erdini (şhs.)
manistan (<*Far.*) durak, durma yeri, ikamet yeri, saray
mansız alçak gönüllü, mütevazi, çekingen
mantal (<*Skr.*) tılsım, sihir
mantali (bk. mantal)
mantar **mantar darani** (<*Skr.*) bir sihir formülü
mantra (<*Skr.*) söz, sihir
manu (<*Moğ.* manul) yabani bir hayvan, step kedisi
mar (<*Sür. mār*) öğretmen, bey, üstat, hoca;
mar amu Mani'nin öğrencilerinden biri
mardaspant (<*Soğd.*) unsur, eleman
marım aza, uzuv;
marım etüz (birlikte) vücut, vücut organları
marta çiti (<*Skr. matrceta*) (şhs.)
maruti (<*Skr. marut*) (dini) şeytan sınıfının adı
masar (şhs.)
masmadar (şhs.)
matar (bk. madar)
matanga (<*Skr.*) fil
matu lung (<*Skr. matulunga*) limon,
matyadiş Hindistan'da bir devlet adı
mayak 1. (şhs.); 2. gübre, hayvan pisliği;
mayak tarmadan (şhs.)
mayaka- hudut işaretlerinin yerini çakmak
maydum (<*Skr. mithuna*) İkiz burcu
maytrılağ Maytrı hakkında, ait
maytrısimit (<*Skr.*) Maytrı ile buluşma
maytri 1. (<*Skr. maitri*) sevgi, şefkat; 2. (<*Skr. maitreya*) (dini) ileride Buda olacak olan kimse;
maytri bodistv (şhs.);
maytri sudur (dini) Sutra adı
mçnk (bk. mançak)
mekiling kurça (şhs.)
men 1. ben; 2. kazanç
mençek (<*Skr. mañcaka*) dinlenme yeri; yatak, döşek
mençük (şhs.)
meng 1. ben, hal; 2. tarz; 3. yem, gıda
meng-aş av, hububat yemeği
mengız beniz, görünüş, güzellik
mengi 1. neşe, saadet, sevinme, sürür, keyiflenme; 2. ebedi;
mengi mengile- neşelenmek, mutluluk duymak
mengigü 1. ebedi, bengü, ölmez; 2. saadet, sevinç
mengile- sevinmek, neşelenmek, eğlenmek
mengilet- eğlendirmek
mengilig kutlu, mesut, mesrur, mutlu, memnun, neşeli;
mengilig ögrünçülüg (birlikte) mutlu, neşeli, mesut
mengiz şekil, dış görünüş;
mengiz mengle- bir kimsenin şekline

girmek, birine benzemek
mengizet- benzemek, karşılaştırmak
mengle- ebedileşmek, ölmezleşmek,
menglig sengün (şhs.)
mengset- benzetmek
mengü sonsuz, ebedi, ezeli, daimi
mengü temür (şhs.)
mengzet- benzetmek, karşılaştırmak
menile sevinmek, mutlu olmak
menilig sevinç, mutluluk
mensiz benliksiz
meriçi yabani, (*Skr. mleccha*)
meriçi (<*Skr.*) barbar, yabani
merkit (şhs.)
mgaraç (<*Skr. maharaca*)
mḥa cinadiş (coğ.)
mhakip (<*Skr.*) büyük devre
mḥaklp (<*Skr. mahaḳalpa*)
mhametgalyın (<*Skr. mhamaudgal-yayana*) (şhs.)
mhaprçapati (<*Skr.*) Burka'nın teyzesi ve üvey annesi
mḥa-prti-a bir sastra adı
mharaç (bk. maharaç)
mharaurap (<*Skr.*) büyük cehennem
mhasmaç (bk. mahasmaç)
mḥaşaravaḳ (<*Skr. mahas'ravaka*) (şhs.)
mḥayana (şhs.)
mheşvri (bk. mahişvri)
mın 1. ben 2. un 3. çorba; 4. bin (sayı)
mına (bk. muna)
mına (<*Skr.*) bir yıldız adı
mındide benden
mıng 1. bin (sayı); 2. (şhs.);
mıng ḳara (şhs.); **mıng temür** (şhs.); **ming ḳara** (şhs.); **ming temür** (şhs.)
mıngız boynuz
mıngü binek hayvanı
mınsın (şhs.)
mır bal
mırç biber
mısır (şhs.)
mısır sıla (şhs.)
mışi (<*Soğd.*) Soğd ayının 16. günü
mıtri (bk. maitri)
mıyi beyin
midik cahil, inancı bozuk, sapık, yabani, bir şeyin acemisi, Buda dininden olup tarikata girmeyen;
midik prtikçan dünyevi
min (<*Çin. myan*) eziyet, sıkıntı
min- binmek, oturmak
mina (<*Skr. mina*) Balık burcu
ming bin
minsin (şhs.)
minşin (<*Çin.*) bir yiyecek adı
mir (<*Çin. mi. miet*) bal (*Skr. madhu*)
miskıç (<*Soğd.*) kedi
miş (<*Skr.*) koç burcu
mitik itikatsız, inançsız, dinsiz
mlunki (şhs.)
mnga (bk. manga)
mngal (bk. mangal)
mngi (bk. mengi)
mnsız (bk. mansız)

mntark (<*Skr.*) nilüfer çiçeği
moğaç (bk. moğuç)
moğarçı (<*Skr.*) gazal hükümdarı
moğoç (bk. moğuç)
moğuç (<*Soğd.*) sihirbaz, kâhin
mojağ (<*Soğd.*) Başpapaz, başpiskopos
moḳşadivi (şhs.)
moncaḳ (bk. monçuḳ)
monçuk inci, boncuk
mongul 1. (kbl.); 2. hezeyan, saçma, manasız; **mongul buğa** (şhs.)
monılayu (bk. munılayu)
monoçop (<*Skr.*) tasavvur
monorati (<*Skr. manoratha*) (şhs.)
montağ (bk. muntağ)
morvant (bk. murvant)
motġalayani (<*Skr. muudgalyāyana*) (şhs.)
motġalayın (bk. motgalayani)
motġalyın (bk. motgalayani)
moz boz, kır rengi
möngre- böğürmek, çağırmak
mrıġa çigma (<*Skr.*) bir tür hastalık
mrkt (<*Skr.*) bir tür değerli taş
mşiḫa (<*Soğd.*) Hz. İsa
mu 1. soru edatı; 2. **bu** (bk. mo)
mubarek ḳoç (şhs.)
mudur (<*Skr.*) mühür, damga
muhurt (<*Skr. muhurta*) zaman, vakit tayını ölçüsü, günün bir kısmı
muiga inat, laf anlamaz
muigaḳ dişi geyik
muimal- şaşırmak, donakalmak
muktakişi (<*Skr. muktakesi*) (şhs.)
mul (<*Skr. mulā*) bir burç adı
mula (<*Skr.*) temel, kök
mulda (şhs.)
mun- başıboş dolaşmak, işsiz güçsüz dolaşmak
muna işte, böylece
munç bk. mırç
munça bunca, böylece, bu suretle, bu kadar; **munça munça** (birlikte) o kadar çok
munçata o zaman, böylece
munçaḳı bu kadar
munçığ kadın mayası
munçuġ boncuk, mücevherat, kıymetsiz taş
munçuḳ (bk. munçuġ)
munçulayın biraz, birazcık
munçulayu bu suretle, böylece, bunca
munda burada
mundağ (bk. muntağ)
mung keder, endişe, kaygı; **mung emgek** (birlikte) eziyet, sıkıntı; **mung tar** (birlikte) eziyet, sıkıntı
munga 1. buna; 2. (<*Skr. mudga*) mungo
mungad- acı duymak, ıstırap duymak, kederlenmek, şaşırmak
mungadınçığ fevkalâde, olağanüstü, hayrete şayan, ıstırap verici, acayip; **mungadınçığ tanglançığ** (birlikte) hayret edici, şaşırtıcı

mungadḳuluġ tanglaḳuluġ (birlikte) muhteşem, sıra dışı
mungadmaḳ hayret, şaşma
mungadtur- şaşırtmak, hayrete düşürmek, kederlendirmek
mungaḳ dişi geyik
mungar buna
mungḳul aptal, ahmak; **mungḳul bol-** mantıksız olmak; **mungḳul teltük** (birlikte) aptal ve ahmak
mungluġ azap verici, kederli
mungluġun kederli, sıkıntılı
mungsus (şhs.)
mungsuz 1. dertsiz, kedersiz, kaygısız; 2. (şhs.); **mungsuz taḳsız** (birlikte) dertsiz, kaygısız
mungul şaşkın
munı 1. bunu; 2. işte; **munı munulayu** böylece, bunun gibi
munılayı böylece, bunu gibi
munḳul ahmak, aklı kesmeyen, aptal
munlar bunlar
munlayu böylece, bu suretle
munluġ şen
munta burada
muntada burada
muntadan buradan
muntaġ bunun gibi, böyle, bu kabilden, bu türden, bu neviden
muntaġın böylece
muntırtın bundan başka, bundan
muntu bu, bura
muntur- yoldan çıkarmak
munuḳı işte, işte bu
munun (bk. munung)
munung bunun
murç karabiber
murud bir yiyecek ismi
murutluġ **murutluġ aryadan** bir kilise adı
murvant (<*Skr. maurva*) mücevher, değerli eşya, süs; **murvant monçuḳ** (birlikte) mücevher
muyġa dik kafalı
muyġaḳ maral, dişi geyik (bk. mungaḳ)
muymul yabani, iğdiş edilmemiş hayvan
muyum şaşkın
muz buz
mübarek ḳoç (şhs.)
müberek kör (şhs.)
müce düğün hediyesi
mügüz (bk. müyüz)
mün 1. suç, kabahat, günah, felaket; 2. çorba, aş; **mün beçe** (birlikte) kusur, eksiklik; **mün ḳadaġ** (birlikte) günah ve ayıplar
mün- dinmek, kötülemek
münçig rahim
müne- kötülemek, tekdir etmek, aşağılamak
müngre- böğürmek, bağırmak (hayvanlar için)
müngremek böğürme, bağırma, kükreme (hayvanlar için)

müngsüz günahsız;
müngsüz beçesiz (birlikte) günahsız, günahı olmayan;
müngsüz ḳadaġsuz (birlikte) günahsız
müngü binmeye müsait olan at
müngü at binek atı
müngüat binek atı
müngüz boynuz
münlüg **münlüg ḳadaġlıġ** (birlikte) günahkar, günah işleyen
münre (bk. müngre-)
münsüz günahsız, günahı olmayan
münükmek sınırları aşmak
müren ırmak, nehir
mürki aptal, ahmak
müyüz 1. boynuz; 2. büyük baş hayvan

N

naga (<*Skr.*) ejderha, yılan hükümdarı
nagıd (<*Soğd.*) Zühre Yıldızı, Venüs, Akşam Yıldızı, Çoban Yıldızı, Sabah Yıldızı
nagıd j-mnu (<*Soğd.*) cuma günü
nagran roç Soğdların takvimindeki ayın 30. günü
nairiti (<*Skr.*) güney batıdaki saha aralığının adıdır
naivasıki (bk. nivaziki)
naivaziki yüksek ruhlu kimse
nakapuşp (<*Skr. nāgapuspa*) bir ölçek türü
namo (<*Skr.*) hürmet, saygı, tapınma
namo but Buda'ya hürmetler olsun
namo darm Akide'ye hürmetler olsun
namo sang Rahipler topluluğuna hürmetler olsun
nandabali (şhs.)
nanti (<*Skr. nandi*) (şhs.)
nantisini (<*Skr. nandisena*) (şhs.)
nara 1. nar, (yemiş); 2. (<*Skr.*) cehennem
naranta ejderha şahının adı
narayan (<*Skr. narayana*) Batıstava'nın adı
naru öteye, oraya, ileriye
naruan naruan adlı bir ağaç çeşidi
nata (<*Skr.*) ilahi mızıkacı
nataki (<*Skr. natika*) (şhs.)
navsrdiç (<*Soğd.*) Soğdların ilk aylarının adı
nayrağ ikinci dereceden alamet
nayrıtı (<*Skr. nairrti*) güney-batı yönü
nayut 1. çağ, devre; 2. (<*Skr. nayuta*) sayısız, hesapsız
nayvaziki (<*Skr. naivāsika*) cin
ne ne, hangi, nasıl;
ne üçün niçin
neçe 1. ne kadar, kaç, nice; 2. nasıl, herhangi;
neçe ketegi her ne kadar; **neçe neçe** her, ne kadar
neçekleti (bk. neçükleti) nasıl, ne şekilde
neçete hemen, derhal
neçük nasıl
negü nasıl, niçin
neülüg nasıl, ne şekilde, neden, niçin
nek (şhs.)
nekdi bir çeşit yılan
neke niye, niçin, neye, neden
nekim bunun gibi, keza, hangi
nekük niçin, nasıl, ne gibi, neden
neme ne, ne ise, hangi
nen şey, ne ise, bir şey, her şey, hiç
neng 1. eşya, nesne; 2. asla, hiçbir suretle; 3. (şhs.)
nepsiki peri
nerse her ne olsa
neteg nasıl, hangi, herhangi, bir dereceye kadar, ne gibi
nğoşak Sâmiin (mani mezhebince)
nğran (bk. nağram)
nirvan (<*Skr. nirvana*)

nışan nişan, damga, mühür, alâmet
nızbanı (bk. nişan)
nızvanı (<*Soğd.*) ihtiras, aşırı düşüklük, iptila, meftunluk, iştiyak
nızvanı (<*Soğd. nizban*) iştiyak
niğoşak (<*Soğd.*) Mani dinine mensup olanlar, şakirt, talebe
niğoşakanç (<*Soğd.*) Mani dininde kadın talebe
niğoşakpat (<*Soğd.*) Mani dininde talebelerin büyüğü
nigrantı (<*Skr.*) Jayna dinine mensup kimse
nigüsek (bk. niğoşak)
nlkai (<*Skr.*) (felsefe veya ilahiyat) mektebi, tarikat
nikay (bk. nikai)
nikışi (<*Skr.*) benzer
nikü (şhs.)
nilapuşup (<*Skr. nilapuspa*) bir bitki adı
niluptal yıldızlı nilüfer
nirban (bk. nirvana)
nirgrantha bir yere yerleştirilen ve yerleştiren, iskan eden ve oturan
nirmanarati tanrı diyarının, meskeninin adı
nirvan (bk. nirvana)
nirvana (<*Skr. nirvana*) değersiz bir sükunet
nirvanlığ nirvanaya ait olan
nisan (bk. nişan)
nişan damga
niv kahraman
nivaziki iyi ruhlar
nizvanı (<*Soğd.*) ihtiras
nizvanlığ ihtiraslı
nmau (bk. namo)
noğdar (şhs.)
nom 1. kanun, din, akide, inanç; 2. dua, dini eser, dini kaide, vecibe, hayatın safhaları; **nom bitig** din kitabı; **nom eligi** hakim, baş kitap; **nom közi** bilik, **nom elm közi**; buddizm dinini terk etmek için istifade edilen beş gözden biri; **nom nomla-** din öğretmek; **nom kutı** din saadeti; **nom töri** din kanunu
nom kulı (şhs.)
nomla- kanunları öğretmek
nomluğ kanuni, yasal
noş 1. (<*Soğ.*) hayat iksiri, tatlı, sevimli; 2. ebedi, ölümsüz, (*Peh. anoş*)
nöker maiyet
nökür mensubiyet, mensup olma
nuç (coğ.)
nukut nohut
nuşadır naşadır

O

o 1. o, bu; 2. -dır, -dir
oba kabile, aşiret, boy
obğur- ayağa kaldırmak
obut- 1. saklamak, gizlemek; 2. utanmak
oçaḳ ocak
oçıḳ (bk. oçaḳ)
oçuḳ ocak, ateş ocağı (bk. oçaḳ)
od (bk. ot)
odçı buyruḳ (şhs.)
odğur- uyandırmak, kaldırmak
odğuraḳ kesin, açık, sarih
odğuraḳsız kesin olmayan
odğuratı kesin, katı, bütünüyle
odhauh (bk. oduğ)
odhon- (bk. oduğ)
odluk kol kemiğinin kalın yeri
oduğ uyanık
odun günahlı, kabahatli, suçlu
odun- uyanmak (uykudan), kendisine gelmek, hatırlamak
oduruğ (bk. oturuğ)
oduz (bk. otuz)
ogan Allah, Tanrı
oğ soy, nesil
oğat- uyandırmak
oğıl oğul, evlat
oğıt oğullar, çocuklar, oğlanın cemi
oğlağ şefkatli, nazik, nahif, zarif, müşfik
oğlağu yumuşak, nazik, zarif, hoşa giden
oğlaḳ oğlak, keçi yavrusu
oğlan 1. çocuk, oğul, evlat, oğlan; 2. genç adam; **oğlan taygun** unvan; **oğlan kız** (birlikte) çocuklar
oğlan çur (şhs.)
oğlıt oğullar
oğr (bk. oğur)
oğra- toplanmak, -maya niyetlenmek
oğraḳlat- dayandırmak, kamp kurmak için teşvik etmek
oğrama 1. rastlamak, karşılaşmak, birleşmek; 2. niyet etmek, tertiplemek, uymak, arzu etmek
oğramış (şhs.)
oğrayu hele, bilhassa, özellikle
oğrı hırsız, haydut
oğrınta uğrunda
oğsa- (bk. oḳşa-)
oğşa- benzemek (bk. oḳşa-); **oğşa- yolaş-** (birlikte) benzemek
oğul 1. oğul, evlat, çocuk; 2. (şhs.); **oğul asuğ** (şhs.); **oğul bars** (şhs.); **oğul kıya** çocukcağız; **oğul kız** (birlikte) çocuklar; **oğul tegin** (şhs.); **oğul tonga** (şhs.)
oğulluğ çocuğa ait; çocuklu
oğuluḳ oğulluk, evlatlık
oğur 1. zaman, vakit; 2. sebep, fırsat; 3. ugur; 4. gidilen yön

oğura- niyetlenmek, yapmak, istemek, yapmayı düşünmek
oğurḳa 1. iğe kemiği, bel kemiği; 2. boy, soy, aile, klan, nesil, oymak, hısım, akraba, kavim, kardeş
oğurla- hırsızlık etmek, çalmak
oğuş boy, sop; sınıf, grup
oğuşluġ boylu, soplu; sınıflı
oğuz 1. ilk süt, ağız; 2. (kbl.); 3. (şhs.);
oğuz bilig (şhs.)
oğül tarḳan (şhs.)
ohal (bk. oğul)
oḫı- (bk. oḳı-)
ohsati (bk. oḳşatı)
oḫşa- (bk. oḳşa-)
oḳ 1. ok; 2. kuvvetlendirme edatı; 3. il teşkilatı; 4. (kbl.)
oḳı- 1. okumak; 2. çağırmak, davet etmek
oḳımaḳ okuma
oḳın hepsi, tamamıyla
oḳış- birbirini davet etmek, birbirini çağırmak
oḳıt- okutmak, ezbere söyletmek
oḳıtmaḳ okutma
oḳıtmaḳlıġ okutulan, büyülü
oklagu hamur açmakta kullanılan silindir biçiminde uzunca degnek
oḳlat- paylaşmak, taksim etmek
oḳsa- (bk. oḳşa-)
oḳsız teşkilatsız
oḳsuz gelişi güzel, nasipsiz
oḳşa- benzemek
oḳşaġu misal, emsali, örneği, benzeri
oḳşat- benzetmek
oḳşatı benzer
oḳşatıġısız benzeri olmayan
oḳunç çagrı, davetiye
oḳunçı çağrı, davet, çağırma
oḳus (bk. oğus)
oḳusluġ (bk. oğuşluġ)
oḳuy (şhs.)
ol 1. o, bu; 2. -dır, -dir
ol- hüküm sürmek, oturmak
olar onlar, bunlar, o
olġur- oturmak, durmak, oturtmak
olġurt- oturtmak
oltar vücudun belden yukarısı
oltırıḳ sütun
oltur- oturmak
olur sap, gövde
olur- oturmak, tahta oturmak, koğa
olurma- oturmamak, tahta oturmamak, koğa olmamak, hüküm sürmemek
olursuḳ oturan
olurt- tayin etmek, oturtmak, tahta oturtmak, koğa oturtmak
olurtaçı oturan
om (<*Skr.*) om
omıl- göğe yükselmek
omar (şhs.)
on 1. on; 2. (kbl.); **on ok** (kbl.); **on tutuk** rütbe; **on tümen** yüz bin; **on uygur** (kbl.)

on- 1. sağlamak, onarmak, düzeltmek; 2. iyileşmek
ona işte bak
onar onar
onat 1. düzenli, düzgün, uygun; 2. yararlı: 3. dürüst, iyi ahlaklı
ong 1. sağ, batı, doğru, güney; 2. (<*Çin.*) (şhs.)
ong- 1. rengi solmak; 2. iyileşmek, düzelmek
onga dayanıklı, metin
ongalı aşikar olarak, açık, belirli, belli, doğru
ongar- onarmak, iyileştirmek, iyi ve sağlam yapmak, daha iyi olmak, farkına varmak (?), yardım etmek (?)
ongaru sağa doğru, dosdoğru
ongay kolay
ongdın (bk. ongdun)
ongdun sağdan, sağda olan
ongjın şeytan, iblis, fena ruh
onglium İncil
ongtun (bk. ongdun)
ong tutuk (<*Çin.*) (şhs.)
ongul- iyileşmek, sağalmak
onınç (bk. onunç)
onluḳ onluk
onunç onuncu
oot ot, ateş
ootun küstah
opla- hücuma geçmek, atılmak, fırlamak
opu burgaç, dolambaç, girdap, çark
or taht (?)
or- 1. vazetmek, koymak; 2. biçmek, kesmek, vurmak
ordu 1. saray, ordu, ordugah, merkez, kağanın oturduğu yer, karargah; 2. (şhs.);
küz ordu Balasagun şehrinin adlarından biri;
ordubalıḳ (coğ.); **ordu karşı** saray, orda, ordugah; **ordukent** Kaşgar şehri; **ordu beg** (şhs.)
orduḳ (şhs.)
oruluġ saraylı, saraya ait olan
orġaḳ orak
orı erkek, genç
orın (bk. orun)
orḳun nehir adı
ormazt (şhs.)
ornaġ konaklama yeri, taht
ornaġlıġ sağlam, muhkem
ornaġsız sağlam olmayan, daimi olmayan
ornaḳ yer, mahal
ornan- kanmak, nazil olmak, sağlam olmak, yerleşmek
ornanġu ikamet yeri, yerleşme merkezi
ornat- tespit etmek
orohitk (<*Skr.*) bir balık cinsi
orom (bk. orun)
orpaḳ giysi;
orpaḳ telük (birlikte) eşya, pılı pırtı
orsulay (şhs.)
orta orta
ortaḳı ortanca

ortu 1. (bk. ordu); 2. orta, yarı
ortuḳ arkadaş
ortuḳluġ arkadaşlık, ortaklık, ortaklaşa
ortun ortanca; **ortun ernek** orta parmak
oruḳ yol, çare, imkan
orun 1. yer, konak; 2. taht; **orun ornaġ** (birlikte) yer, ikamet; taht
orunçak emanet
orunçı (bk. içreki)
orunluḳ 1. bayraklı; 2. yatak, döşek, sedye
oruz (şhs.)
os- 1. karşılaştırmak; 2. (bk. oz)
osal tembel
osan- (bk. ozan-)
osdarakı (şhs.)
osġançula- 1. aldatmak; 2. alay etmek, incitici davranmak
osġurdacı (bk. oskurdacı)
oskuç kasap çırağı
oskur- (bk. ozgur-)
oskurdaçı kurtarıcı, halâskâr
osoh (bk. osuġ)
osuġ tarz, yol, usul, nevi
osuġluġ 1. gibi ,..... mahiyetinde; 2. yaratılmış, vücuda getirilmiş
osuḳ (şhs.)
osul- biçilmek
osuş- perişan olmak, darmadağın olmak
oşadıḳı gerekli, lüzumlu, gereken, münasip
oşu işbu, o
oşuḳluġ benzer, misilli
oşul (bk. oşu)
ot 1. ateş; 2. ot; 3. ilaç; **ot yalınlıġ** (birlikte) ateş, alev; **ot yaş** (birlikte) ot, bitki
ota- tedavi etmek
otacılıḳ tababet
otaçı doktor, tabip, hekim; **otaçı emçi** (birlikte) hekim, tabip
otag 1. çadır; 2. evin otırmak, yatmak,çalışmak gibi işlere ayrılmış bölmesi
otagçı hizmetli. hademe
otça ot gibi
otçı buyruḳ bey (şhs.)
otġu- emin, sağlam, muhakkak, yeğrek, üstün
otġuratı (bk. odguratlı)
othorraḳ (bk. odguraḳ)
otka könmiş kılıç (şhs.)
otḳuraḳ (bk. odġuraḳ)
otla- tedavi etmek, bakmak
otluġ ateşli, odlu
otoġ (bk. oduġ)
otommaḥ (bk. odun-)
otoz (bk. otuz)
ot öçüri ateş sönmesi
otra orta
otraḳı ortanca
otrı (bk. otra)
otru (bk. ötrü)
otruġ ada
otun küstah, sefil
otunç temir (şhs.)

otung odun
oturuġ (bk. otruġ)
otuz 1. otuz; 2. (şhs.); 3. (kbl.);
otuz oġlan (şhs.); **otuz tatar** (kbl.)
otuzar otuzar
otuzunç otuzuncu
ot yem ilaç, ecza
ot yıġaç ot ve ağaç
ovusuz (bk. uvusuz)
ovut (bk. uvut)
ovutlug haya, utlu, utangaç, hayalı, ahlaklı
ovutsuz (bk. uvutsuz)
oy 1. kamış, saz, boru; 2. oyuk, çukur
oy- 1. oymak; 2. oynamak
oyma oyunbaz, oyuncu, kumarcı
oyna- oynamak; **oyna- ilinçüle-** (birlikte) oynamak, neşelenmek
oyuġ oyun, çalgı, çalma, kumar, raks, müzik, oyunbaz
oyun 1. oyun; 2. oyun, raks, musiki; 3. eğlence
oyurt- kaçınmak, çekinmek
oz 1. kurtulma; 2. önceden gelme
oz- kurtulmak, halas olmak, uzaklaşmak, ileri geçmek, öne atılmak, kaçmak, sıyrılmak; **oz- ḳutrul- (~ḳurtul-)** (birlikte) kurtulmak
ozaḳı geçmiş, eski
ozala- kaçmak, öne geçmek
ozan- tembel olmak
ozġu ḳurtulġu kurtulmuş olmak, halas
ozġuluġ kurtulacak olan
ozġur- kurtarmak
ozḳurmaḳ (bk. ozġur-)
ozmaḳ kurtulma, kurtuluş; **ozmaḳ ḳutrulmaḳ** (birlikte) kurtulma, kurtuluş
ozmış (şhs.);
ozmış toġrıl (şhs.)

Ö

ö- hatırlamak, düşünmek, anlamak, idrak etmek; **ö- saḳın-** (birlikte) düşünmek, anlamak

öbkele- öfkelenmek

öbke (bk. övke)

öç intikam, öç; **öç kek** (birlikte) intikam, öç, kızgınlık

öç- sönmek, kalkmak; **öç- alḳın-** (birlikte) sönmek, yok olmak

öçeş- kin beslemek, çekişmek, kavga etmek

öçeşçi intikamcı, kin besleyen

öçlüg öçlü, yağlı yürekli; **öçlüg keklig** (birlikte) kindar, intikamcı

öçü- (bk. öçür-)

öçül- mahvolmak, bitmek

öçür sönme

öçür- söndürmek, yok etmek

öd 1. zaman, vakit, an; 2. ateş; 3. talih 4. kez; 5. (bk. öt);

öd ḳolu zaman, devir

öd- 1. nasihat etmek, öğüt vermek; 2. anlamak; 3. geçip gitmek; 4. öğrenmek

ödḥkürü (bk. ötkürü)

ödirek ördek

ödki zamanla ilgili

ödkürgü bir çeşit ilaç

ödlemek (bk. ötle-)

ödrül- ayrılmış, seçilmiş olmak

ödrülmiş seçilmiş, seçkin

ödseg geçici

ödsıg yaşlı, muhterem

ödsüz vakitsiz, zamansız, baki; **ödsüz ḳolusuz** (birlikte) zamansız, vakitsiz

öd tengri Türklerin zaman Tanrısı

öd(t)ül öksürük

ödün zaman, vakit; **bir ödün** bir defa, vaktiyle; **kün ötrü ödün** gün ortası; **ḳayu ödün** ne vakit, ne zaman; **ḳop ödün** daima, her zaman; **terk ödün** tez; **uzun ödün** uzun müddet; **ür keç ödün** çoktan; **ödün ödün** daima, her zaman

ödür- ayırmak, seçmek

ödür diğer, başka, öbür

ödüre öteye, beriye, orada, burada

ödürtlüg doğru, tamamıyla

ödüş- (bk. ötüş-)

ödüş 1. yaş, nemli, rutubetli; 2. zaman, vakit

ödüş ikir (şhs.)

ög 1. üvey anne, anne; 2. zeka, akıl; **ög içḡin-** aklını yitirmek; **ög köngül** (birlikte) akıl ve gönül; **ög kang** (birlikte) ana baba, ebeveyn

ög- 1. düşünmek; 2. methetmek, sena etmek; 3. ezmek, inceltmek; 4. (bk. ök-); **ög- alḳa-** (birlikte) methetmek, sena etmek;

ög- yıv- (birlikte) methetmek, sena etmek
ögdi medih, sena, övme
ögdilig methe ve takdire layık, övüp alkışlamaya değer
ögdir değer, kıymet, ücret, methiye
ögdisiz takdire layık olmayan, beğenip övmeye değmez
ögdü övme, medih, sena, takdir
ögdünki (bk. öngdünki)
ögdüş ağaç yarmaya mahsus ağaçtan çivi, ağaç kama
öge 1. vekil, nazır, hekim; 2. ün, şöhret; 3. büyükanne; **öge bilge** (birlikte) bilge kişi
ögeçük (şhs.)
ögeday kan (şhs.)
ögek çok sevimli, cana yakın, hatırlatıcı, düşündürücü
ögen çay, kanal, nehir; **ögen kesgüçi** su akıntısını ayarlayan; **ögen ögüz** (birlikte) her türlü akarsular
ögeretig talim, öğretme, terbiye, eğitim
ögir- eğlenmek, sevinmek, memnun olmak; **ögir- sebin- (~sevin-)** (birlikte) sevinmek
ögirmek mutluluk, sevinme
ögirtür- sevindirmek
ögirüntür- sevindirmek
ögitmek övmek, methetmek
öglen- akıllanmak, kendine gelmek, aklını başına toplamak
öglendür- (bk. öglentür-)
öglentür- aklını başına toplamak, kendine getirmek
ögleş- fikirleşmek, meşveret etmek, danışmak
ögli zeki, akıllı, düşünceli, düşünen, niyeti olan
öglüg anneli, annesi olan
ögmek övme, methetme; **ögmek alkış** (birlikte) övme, methetme
ögmen övülmek
ögmiş sena, övme, meth
ögrenmiş alışmış, alışılmış, öğrenmiş, itiyat edilmiş
ögret temrin, itiyat, alışkanlık
ögretig alışkanlık
ögrınçlıg (bk. ögrünçlüg)
ögrünç 1. sevinç; 2. (şhs.); **ögrünç sevinç** (birlikte) sevinç; **ögrünç kara** (şhs.); **ögrünç tengrim** (şhs.)
ögrünçe (şhs.)
ögrünçlüg sevinçli, neşeli
ögrünçü sevinçli, memnun
ögrünçüle- tenezzühe çıkmak, eğlence tertiplemek
ögrünçülen- sevinmek
ögrünçüligın sevinçle, memnuniyetle, sevine sevine
ögrünçülüg sevinçli, mesrur
ögsire- aklını, zekasını kaybetmek, kendinden geçmek

ögsüz 1. öksüz, yetim, annesiz; 2. akılsız, zekasız; 3. at ismi 4. (şhs.); **ögsüz köngülsüz** (birlkte) akılsız ve duygusuz
ögti methiye
ögtür- övdürmek
ögü- ezmek, çiğnemek, un haline getirmek
ögüç annecik
ögüday (şhs.)
ögük çok sevimli, cana yakın, can, sevgili
ögülüg düşünülen
ögün- (bk. ökün-)
ögünç neşe, sevinç
ögür sürü, tavla
ögür- memnun olmak, sevinmek
ögürt- kendisini övdürmek
ögüş 1. çok; 2. yapışmak; 3. torun
ögüş- aşınmak (?)
ögüt öğüt, nasihat, övmek, methetmek
ögüt- övdürmek
ögüz nehir, ırmak, dere
ök 1. kuvvetlendirme edatı, kendi, bizzat, tıpkı, aynı; 2. anne; 3. akıl
ök- 1. toplamak, biriktirmek, düşünmek; 2. büyütmek, arttırmak
ökçüng (coğ.)
ökek (bk. ögek)
öken (bk. ögen)
ökil- büyümek, çoğalmak, cesaretlenmek
ökleş- vuruşmak
ökli- çoğalmak, artmak, büyümek
öklit- büyütmek, arttırmak
ökrem hendek
ökrenteki hendeklerde bulunanlar
ökrünç (şhs.)
ökrüs temir (şhs.)
ökü- anlamak
ökük (bk. ögük)
ökül- toplamak, biriktirmek, düşünmek
ökün- nedâmet etmek, pişman olmak, eseflenmek, hayıflanmak, kendine gelmek
ökünç 1. nedamet, pişmanlık; 2. (<*Skr. dist-ksanti*)
öküngü nedim olma, pişmanlık
ökünmek pişmanlık
ökünmeklig pişmanlıkla ilgili
öküş çok
öküş kara (şhs.)
öküşti çokça, bolca, sık
öküz öküz
öl 1. yaşlık, rutubet, ıslaklık; 2. ölme
öl- ölmek
öle- öğretmek, nasihat vermek
öleng sulak yer, bataklık, arazi, yaş, rutubetli
ölenglig çayır, otlak
ölgülüg ölüm halinde olan, can çekişen, ölüm derecesinde hasta olan
ölmek ölüm;
ölmek engek ölüm, can çekişme
ölüg ceset, ölü
ölügsüz ölümsüz
ölüm ölüm;

ölüm madar ölüm ruhu
ölümçi ölüme mahkum olan
ölümlüg ölümlü
ölümsüz ölümsüz
ölür- öldürmek
ölürgü öldürme
ölürgüçi kanlı, katil
ölürmek cinayet
ölürmemek öldürmeme
ölürt- öldürtmek
ölürteci katil
ölüt katletme, öldürme
ölütçi (bk. ölürgüçi)
ölütlük salhâne, mezbaha
öm iç dan
ömele itaatkarlıkla
ömele- emeklemek, sürtünerek yürümek
ömen (<*Moğ. ümen, ömen*) (bk. örmen)
ömgekle- (bk. ömele-)
ömgen boğaz, boyun şiryanı (atardamar)
ön- çıkmak, neşet etmek, büyümek, ulaşmak
öndenyen önden, şarktan
öndür- büyütmek, düzene koymak, alacakları toplamak
öne- yükselmek
öng 1. renk, (~*Skr. rupa*); 2. ön taraf, önce, doğu; 3. sahra, çöl 4. (coğ.) 5. çekmek;
öng körk (birlikte) renk, şekil; **öng körtük** çiğ, kürtün
öngdün önden, önde, doğuda, doğu
öngdüri doğuda, şarkta
öngdürti önden, karşı yakadan
önged- 1. değişmek; 2. iyileşmek, şifa bulmak
öngedmek iyileşme, şifa bulma
önget- (bk. önged-)
öngetdür- 1. iyileşmek, şifa bulmak, onmak, iyi etmek; 2. değişmek
öngi artık, her nevi, çeşitli, başka başka, farklı, ayrı; **öngi öngi** arka arkaya
öngiki başka, diğeri
öngin başka, farklı
önglüg renkli;
önglüg kırtışlığ (birlikte) dış görünüşü hoş olan
öngluk yüz, çehre
öngre 1. önce, evvel, vaktiyle; 2. doğuda, şarkta
öngreki önde bulunan, öndeki
öngresiin ilki, evvelki, önceki
öngsüz renksiz, soluk
öngtün öndeki
öngü 1. evvelki, önceki, ön (?); 2. (şhs.)
öngüç boğaz, gırtlak
öngüki başka, sair
öngülüg gitme, çıkma
öngüş- yırtmak, delmek, bölmek
öni başka, -dan başka, farklı
önre evvel
öntür- çıkarmak, bitirmek, göndertmek, uzaklaştırmak, yükseltmek, yöneltmek
önüs derinin tüyleri ile birlikte kopması
önüş yükseliş, çıkış

önüşlüg yükselecek, çıkılacak olan
öp- öpmek
öpel- yanmak, alevlenmek, parlamak
öpen tez
öpgük ibibik kuşu, çavuş kuşu başında tacı olan güzel bir kuş
öpiş- öpüşmek
öpke 1. (bk. övke); 2. ciğer
öpkeçi öfkeli, kızgın
öpögse- öpmek istemek
öpün- hücum etmek
öpüp bir cins kuş
ör- 1. yükselmek, çıkmak, kopmak, belirlemek, ayağa kalkmak, ayaklanmak, yukarı çıkmak; 2. örmek
ör 1. taht; 2. bir çeşit elbise
örden- (bk. örten-)
ördün- (bk. örtün-)
örge- (bk. ögretmek)
örgen- alışmak
örgen- kirlenmek
örgin taht, saray, konak
örgün (bk. örgın)
örgüt daima, her vakit
öri yüksek, vakur
örit- yükseltmek, (fikir) beslemek, yaratmak
örki yüce, yüksek, muhteşem, büyük
örle- 1. hiddetlenmek, öfkelenmek, gürlemek; 2. yükselmek, binmek
örled- (bk. örlet-)
örlet- kızdırmak, hiddetlendirmek, incitmek, rahatsız etmek; **örlet- emget-** (birlikte) eziyet vermek, çektirmek; **örlet- bulğa-** çektirmek ve ikilemde bırakmak
örleti- kızmış olmak
örlüş- kızmak
örmen geçmez, onmaz bir deri hastalığı
örmek bir giysi adı
örpen (coğ.)
ört yanık, alev, nar, ateş; **ört yalın** (birlikte) alev ve ateş; **ört yalınlığ otluğ** (birlikte) yanan, alevlenen
ört- 1. örtmek, kapatmak; 2. tutuşturmak, yakmak; **ört- köşit-** (birlikte) gizlemek, saklamak
örtçe tufan gibi
örte- yakmak; **örte- köyür-** (birlikte) yakmak, yakarak yok etmek
örten- 1. alevlenmek, ateşlenmek, yanmak; 2. kızmak, öfkelenmek; **örten- yal-** (birlikte) yanmak, alevlenmek
örtgü örtü
örktü (bk. örtgü)
örtlüg ateşli, alevli, gürültü ile yanan; **örtlüg yalınlığ** (birlikte) alevli, ateşli
örtlük (bk. örtlüg)
örtüg (bk. örtük)

örtüglüg örtülmüş, gizli saklı
örtügsüz örtülmemiş
örtük örtme, örtü, örtük, kapak
örtül- örtülmüş olmak
örtün- örtünmek
örtünteg bir çeşit ilaç
örtür- sürdürmek, (tohum ve nebat) çıkarmak, yükseltmek
örü yukarı, dik, yükseliş; **örü tur-** yükselmek, kalkmak
örüg uzun müddet, bengü, ebedi,
örük uzatı devamlı, sürekli, durmadan
örüki (bk. örki)
örünçü (bk. ögrünç)
örüng açık renkli, beyazımsı
örüng beyaz, ak
örüng- ışık, beyazlık, nur, ilahi (?)
örünteg ilaç
örüş çıkış, yükseliş
örüşük iğ, kirmen
ös 1. (bk. öz); 2. üfleme, şişirme
ös- üflemek, şişirmek, kabarmak
ösen iç, bir şeyin iç kısmı, deruni, özek
ösür- (<*Moğ. ös-*) kabartmak, şişirtmek,
öt 1. nasihat, öğüt; 2. öd kesesi, iç safra
öt- 1. dilemek, dua etmek; 2. ekmek; 3. geçmek, becermek, keskin olmak 4. çekmek 5. ötmek, kükremek
öte- 1. (borç) ödemek; 2. müracaat etmek; 3. çıkmak
öteg borç
ötegçi (bk. ötekçi)
ötegle- bir iş yapmak, ifa etmek
ötek (bk. öteg)
ötekçi borçlu, ödeme zorunda olan kimse
ötgür- açıklamak, hulül etmek, girmek, uğurlamak, yola vurmak, nüfuz etmek
ötgürü dolayısıyla, ile, itibaren, neticesinde, sonucunda, sonra; **ötgürü sat-** aldığını başkasına satmak
ötki- nüfuz etmek, tamamıyla anlamak
ötkürü (bk. ötgürü)
ötle- nasihat etmek, öğüt vermek, iyiliğe teşvik etmek
ötmiş kurban, kurbanlık
ötrü ötürü, için, sonra, o zaman, -dan dolayı, ve, bunun üzerine
öttrü (bk. ötrü)
ötüg dilek, istia, dua, sual, rica, arz, niyaz, pişmanlık, tövbe; ötük berim borç; ötük bitik borç senedi, kağıdı; ötük sav erize, hehiş; sav ötük tapşırıg, buyruk
ötügçi ricacı, dilekçi, rica eden
ötügen (coğ.); **ötigen yış** eski Türklerin başkendi
ötük edik, ayakkabı

ötülüg muhterem, itibarlı, yaşlı
ötün- 1. nedâmet etmek, pişman etmek, pişman olmak; 2. ricada bulunmak, dilemek
ötünç 1. rica, arz, niyaz, dilek, maruzat; 2. (şhs.);
ötünç temür (şhs.)
ötünçü yukarı rütbeli kişiye bilgi veren adam, elçi
ötüntük bir arzuyu, isteği yerine getirmek için, dilek, istek, arzu, talep edinmek
ötür- (bk. ödür-)
ötürü (bk. ötrü)
ötürük ötürük, ishal
ötüş- geçmek
övgelig öfkeli
övke 1. öfke, hiddet, kızma; 2. akciğer;
övke az almır (birlikte) hiddet ve kızgınlık;
övke kel- hiddetlenmek, öfkelenmek
övkelig öfkeli
övkile- öfkelenmek, hiddetlenmek
öy ev
öy- öğrenmek
öyür dan
öyürkan bir ilaç adı
öz 1. dere; 2. kendi, özü, vücut, hayat; 3. akıllı; 4. vadi;
öz kentü (birlikte) kendi; **öz öz** kendi; **öz konuk** ruh; **öz yaş** hayat
öze üstte, üstünde, üzerinde, yukarıda, üst, üzerine, ile, için
özek küçük dere, küçük vadi
özeki fevkalâde, üstün, olağanüstü,....den, yapılmış, üzerindeki
özele- üste çıkmak, yükselmek
özelen- yükselmek
özelik yükseklik
özen 1. içerik, tam orta, en içeride bulunan; 2. ilk, öz; 3. ilik
özge diğer, başka
özgen değişen
özırken- rica edilmek, geri getirilmek
özlüg canlı, nefesi olan;
özlüg yaşlıg canı olan, hayatta olan, ömürlü
özlük 1. canlı, özlü, hayat, kendisine ait, şahsi, zati; 2. binek atı
özükin canını, özünü
özüm kendim, özüm
özüt can, ruh, özü
özütlüg ruhlu, canlı

P

pa 1. (<*Çin*) on iki Kien-çumandan yedincisi; 2. kırmak, parçalamak
paçağ oruç
padak (<*Skr. pādaka*) şiir
padvaḫtag Tanrı adı
pagarlı (<*Soğd.*) Seyyare
paḫuaiçi bozguncu, tahrip edici, yıkıcı
pakçan (?) temaşa, istiğrak
pakunsi (<*Çin.*) bir yıldızın adıdır
paḳ bağ, köstek
paḳır bakır
paḳ-si (<*Çin.*) üstat, alim
palıng (<*Skr. paryanka*) (dini) Budaların mukaddes pozisyonlarından biri
pançaşiki (<*Skr.*) bir şeytanın adı
pançaki (<*Skr.*?) pancajnaganika (?)
pançalakanti (<*Skr. pancālaganda*) bir şeytanın adı
pançalakari (<*Skr. pançalakari*) önde gelen şeytanlardan birinin adı
pançali (<*Skr. pançula*) önde gelen şeytanlardan birinin adı
pançamabumi (<*Skr. pançamabhumi*) Budaya ulaşabilme yolundaki basamakların beşincisi
pançarakş (<*Skr. pançarakşa*) (dini) beş şeytan grubunun ortak adı
pançaşiki (<*Skr. pançasikha*) gök müzisyenlerden birinin adı
pançvrsik (<*Skr. pançavarsika*) (dini) büyük kurban bayramı
pançiki (<*Skr. pançika*) bir şeytanın adı
pangço (<*Skr.*) beş
panıt (<*Skr. phantia*) bal
pantaraki (<*Skr. pandaraka*) bir şeytanın adı
par (bk. bar)
parama punya (bk. barm buyan)
paramantal (<*Skr.*) doğru, gerçek
paramit (<*Skr.*) fazilet, doğru, gerçek
paranati (<*Skr. paranada*) bir şeytanın adı
parça (bk. barça)
pardan (<*Skr.*) esas nesne veya şahıs
pariçatr (<*Skr.*) gökte güzel kokulu bir ağacın adı
parivar (<*Skr. parivara*) maiyet, seyahat arkadaşı
parivarajaka (<*Skr.*) serseri, derviş
park (bk. bark)
pasak (<*Toh. psak*) taç. (*Sağ. psk*)
paşang (<*Skr.*) (coğ.)
paşantak (<*Skr.*) din yolundan ayrılan, zındık
paşık (<*Soğd. bşyk, pjyk*) ilahi, milli marş (bk. başik, paşik)
pata (<*Skr.*?) **pata ordu** (birlikte) saray

patal (<*Skr.*) çiçekler, güzel kokulu bir ağaç
pataliputur (<*Skr. pataliputra*) (dini) bir şehir adı
patar 1. (<*Skr.*) kitap sayfası; 2. bir şeytanın adı
patgamvar (<*Soğd.*) Peygamber
patıl- (bk. batıl-)
patır (<*Skr.*) kase, kap (*Sağ. patr, (p'ttr)*)
patmavati (şhs.)
patpadhi biber
patum (<*Skr. padma*) lotüs, bir çiçek adı
patumi (<*Skr. pad(u)mā*) (şhs.)
pcen (bk. biçın)
pdaḳ (<*Skr.* padaka) manzume parçası
pek (<*Man.*) pek sağlam, berk
periḳen (<*Far.*) peri; **periken ḳatun** peri kraliçesi
petik (<*Skr. padaka*) şiir (bk. padak)
pınvat (<*Skr.*) sadaka
pış- bişmek, yetişmek, olgunlaşmak
pışur bişirmek
pıy (<*Çin. pi, pei*) On iki kien- çuman'dan on ikincisi
pi 1. (<*Çin. p'ing, pei*) on Kan'dan üçüncüsü; 2. (<*Çin. p'ing, pei*) On iki kien-çuman'dan dördüncüsü
piçek bıçak
piçin maymun
pidpldi (bk. pitpidi)
pii- (<*Çin. pi*) kapamak, engellemek
pinvat (<*Skr. pindapāta*) Buda rahibine verilen sadaka
piri angu bir bitki
pirök (bk. birök)
pisaçi (<*Skr. pisāca*) (kbl.)
pit fırça bitmek, yazmak, bitik, kitap
pitpidi (<*Skr. pippali*) sivri biber (bk. pippala)
pkçan (bk. pakçan)
pnçak (<*Skr.*) (bk. pançaka)
pnçaşiki (bk. pançaşiki)
pnçik (<*Skr.*) (bk. pançaki)
pnçiki (<*Skr.*) (bk. pançaki)
prahid (bk. purahit)
pramit (<*Skr. paramita*) (şhs.)
pramutadi (<*Skr. pramodā*) (şhs.)
pranati (<*Skr. pranāda*) (şhs.)
prasenaci (<*Skr. prasenajit*) (şhs.)
praşdanki (<*Skr.*) reis
pratapan cehennem adıdır
pratapn (bk. pratapan)
pratiḳabut (<*Skr. pratyekabudha*) başkalarına şifası olmayan bir Buda
pratikanarak (<*Skr.*) cezası az olan cehennem
pratityasamutpadi (<*Skr.*) sebebe bağlı bir şekilde doğuş
pratyakanarak (bk. pratikanarak)
pratyarakşıt (bk. prtyarakşit)
prayan (bk. pryan)
prayan (<*Toh. aparyan*) hücre, (*Skr.*) paryana
praynga (<*Skr.*) bilgin, alim, düşünür
pret (<*Toh. preta*) şeytan
priangu (bk. priangu)

priankari (şhs.)
prişti melek. ferişte, apostol
prit (<*Skr. preta*) hayal
prmanu (<*Skr. paramenu*) atom
prnadasunu (<*Skr.*) bir nevi istiğrak oturuşu
prtirakşıt (bk. prtyarakşit)
prtirakşit (bk. prtyarakşit)
prtyarakşıt (<*Skr. prajnaraksita*) (şhs.)
prtyarakşiti (bk. prtyarakşıt)
pryan çile yeri, inziva
pryangkari (<*Skr. priyankara*) (şhs.)
psaḳ (<*Toh.*) çelenk
psaklıġ çelengi olan, çelenkli
ptpdi (bk. patpadhi)
ptr (bk. patar)
pudani (<*Skr. putana*) (dini) bir şeytan sınıfının adı
puġa kateks palmiyesi (ilaç olarak kullanılır)
punarvasu (<*Skr. punarvasu*) bir yıldız adı
puntarika (<*Skr. pundarikā*) (şhs.)
puntariki (<*Skr. pundarikā*) (şhs.)
punya hizmet
purani (<*Skr. purāna*) (şhs.)
purḳan (bk. burhan)
purnapatri (<*Skr. purnabhadra*) (şhs.)
purnaki (<*Skr.*) (şhs.)
purnı (<*Skr. purna*) (şhs.)
purohiti (<*Skr.*) ev sahibi, ev imamı
purum (coğ.) Batı Roma İmparatorluğu, Bizans
purunı (bk. purnı)
purvabadirabat (<*Skr. purvabhadrapadā*) bir yıldız adı
purvapalguni (<*Skr.*) kamerin menzillerinden biri
purva pulgari bir yıldız adı
purvaşat (<*Skr. purvāsādhā*)
pus - (bk. püs-)
pusar (<*Çin. p'u-sa*) Buda olacak kimse, (*Skr.*) Bodhisattva
puş (<*Skr. pusya*) bir yıldız adı
puş- kızmak, hiddetlenmek, kaygılanmak, tasalanmak
puşi sadaka, zekat
puşiçi dilenci
puşpak (<*Skr. puspaka*) mücevher, değerli şey
puşrul- kızdırılmak, kaygılanmak, kızmak
puşurkan- endişelenmek, kaygılanmak, kızmak
puşuş acı, kaygı, yas
puşuşluġ kederli, kaygılı, meyus, gamlı
putıġ (bk. butıḳ)
pükün- reddetmek, saçmak
pükür- fışkırtmak, sıçratmak
pür (bk. bur)
pürtük memuriyet adı ve derecesi
püs- gizlenmek, saklanmak
püt- bitmek
pütün bütün
pütür- (bk. bütür-)

R

racavrt (<*Skr. rajāvarta*) lacivert taşı
raçagri (<*Toh. rajahri*) (coğ.) (*Skr. rajahro*)
raçapadri (<*Skr.rajabhadra*) (şhs.)
radha (şhs.)
ragu güneş ve ay tutulması
raḫu (<*Skr.*) seyyare, bir gezegen adı
raimast (şhs.)
raḳaḳavini (şhs.)
raḳaḳayini (<*Skr. ragagāyani*) (şhs.)
raḳşas (<*Skr. raksas*) şeytan adı
ram (<*Soğd.*) aram (ay adı)
rasayan (<*Skr. rasāyana*) **rasayan curni** bir ilaç tozunun adı
ratnaçadri (<*Skr. ratnaçadra*) (şhs.)
ratnakar (<*Skr. ratnakara*) (şhs.)
ratnamiti (<*Skr. ratnamiti*) (şhs.)
ratnapuşpi (<*Skr. ratnapuspa*) (şhs.)
ratnaşiki (<*Skr. ratnasikhin*) Budalardan birinin adı
rivadi (<*Skr. revati*) bir yıldız adı
roç (<*Soğd.*) gün; haftanın günü
roşan (bk. roşn)
rtnaḳr (bk. ratnaḳar)
rtnaşiki (<*Skr.*) eski Burkanlardan birinin adı
rtni (bk. ranta, erdini)

S

sa şato
sa- 1. saymak; 2. söylemek, haber vermek; 3. hesap etmek
sab 1. söz, nutuk, haber; 2. haber vermek
saba bir ilaç adı
saban ekin
sabanla- ekmek
sabi buka (şhs.)
sabin satı (şhs.)
sabığ birleştirme, sıra
sabık basar (şhs.)
sabutu (şhs.)
saç saç
saç- saçmak, dağıtmak, yaymak, neşretmek; **saç- yağıt-** (birlikte) saçmak
saçal (bk. saçal)
saçığ kurbanlık olarak saçılan herhangi bir şey
saçıl- saçılmak, dağılmak
saçıltur- saçtırmak, dağıttırmak
saçiu (şhs.)
saçira- yayılmak, saçılmak (ışık için)
saçlığ saçlı
saçu 1. (şhs.); 2. lakap;
saçu sengün (şhs.)
saçuk 1. saçık, dağınık; 2. düşünce açısından dağınık
sad yüksek rütbe
sad- (bk. satmak)
sada (şhs.)
sadabiş (bk. satabiş)
sadagrri (<*Skr.*) (şhs.)
sadarma (<*Skr. sadhharma*) kitap adı
sadı (şhs.)
sadığ (bk. satıḳ)
sadu (<*Skr. sadhu*) iyi (edgü)
sadun (bk. satun)
saġ sağ, sağlam
saġ- sağmak
saġu (şhs.)
saġ yaġ tereyağı
saġdıç 1. hesap; 2. sağdıç, dost
saġdıçlığ mensup olmak, ilgili, ait, sayılmak, hesap edilmek
saġın- (bk. saḳın-)
saġır 1. sürgün avında hayvanların toplandığı yer; 2. tencere; 3. çayır
saġış sayış, sayma, rakam, numara
saġıvġan saksağan
saġızġan 1. saksağan adlı bir yıldız; 2. saksağan
saġlan- uyanık olmak, dikkatli olmak, sağlamlaşmak
saġlantu- saklanmak, muhafaza etmek
saġlığ sağmal, sağılan hayvan
saġlıḳ (şhs.)
saġrı bitki adı
saġzıġan (bk. saġızġan)
sai- delmek, deşmek, sançmak
sai-buġa (şhs.)
saida (şhs.)
sajun halk, cemaat, topluluk
sakirtagam (<*Skr. nirvanadan*) önce bir defa daha gelecek olan

sakntili (<*Skr.*) (şhs.)
saḳ 1. özenli, dikkatli, itinalı; 2. uyanık
saḳ- 1. sakınmak; 2. saymak; 3. anlamak
saḳabir 1. amonium zingiber ilacı; 2. zencefil
saḳal sakal
saḳan- (bk. saḳın-)
saḳı- 1. ciddi olmak, itina göstermek; 2. kaygılanmak, tasalanmak; 3. beslemek
saḳıġ- alamet gözüne görünmek
saḳın- 1. düşünmek, tasarlamak; 2. istemek; 3. üzülmek, biri için sakınmak
saḳınç fikir, düşünce, niyet, arzu, tasavvur, istiğrak
saḳınçlıġ düşünceli
saḳınçsız düşüncesiz
saḳınġu düşünce, tefekkür, düşünme
saḳınġuçı düşünen
saḳınmaḳ düşünce, fikir
saḳınmaḳlıġ düşünceli
saḳış 1. düşünce, madde, endişe, kaygı; 2. sayı, ölçek (bk. sağış, sangtş)
saḳış (coğ.)
saḳız 1. sakız, 2. kulak kiri
saḳi- beslemek, ciddi olmak, bir şeye itina göstermek, bakmak
saḳiz (bk. sekiz)
saḳla- saklamak
saḳlan- sakınmak, saklamak, çekingen olmak
saḳlantur- saklatmak
saḳuş- birisini himayeye almak, birini koltuk altına almak, muhafaza etmek
sal- salmak, koymak
salaspati (şhs.)
saldır- sunmak, takdim etmek
salġar (şhs.)
salıġ 1. bir vergi çeşidi; 2. salak, kaba, pis; **salıġ zeket** (birlikte) vergi, haraç; **salıġ kılıġ** (birlikte) vergi, haraç
salı ḳutluġ (şhs.)
salın- sallanmak, dikmek
salıntur- sallandırmak, sallatmak
sali (şhs.)
salḳım soğuk
salla sal ile geçmek
salsögüt söğüdün bir türü
saltur- saldırmak, koydurmak
salu (şhs.)
sam 1. (<*Ar.*) ilaç, cıva; 2. şarlatanlık
saman saman
samantabadiri (<*Skr.*) (şhs.)
samantabadri (<*Skr. samantabhadra*) (şhs.)
samantaprabi (<*Skr. samantaprabha*) (şhs.)
samantavrkaş (<*Skr.*) (coğ.)
samantavrkiş (bk. samantavrkaş)
samar (<*Skr. samadhi*) geçit, nazar
samar (<*Soğd. s'm'r*) istiğrak
samati (<*Skr. samādhi*) (dini) kemale erişme türlerinden biri
samat kipaşina (<*Skr. samātha vipasyana*) (dini)

kemale erişme türlerinden biri
sambodu (şhs.)
sambun (şhs.)
samir (bk. sumir)
samntapuşt (<*Skr.*) (coğ.)
samstso (<*Çin.*) üç sepet
samtso (<*Çin.*) (şhs.)
samunşi (şhs.)
samunşu (şhs.)
san 1. san, sayı, hesap; 2. kalça, but
san- 1. saymak; 2. düşünmek, sanmak, zannetmek
sana- saymak, hesap etmek
sanağuluğsuz sayısız, hesapsız
sanç 1. deri çanta; 2. vurmak
sanç- sançmak, delmek, saplamak, batırmak, mağlup etmek; **sanç- biç-** (birlikte) sançmak, delmek; **sanç-ur-** (birlikte) sançmak, delmek
sançanaçavi (şhs.)
sançar kısa kama
sançayi (<*Skr. samyaya*) (şhs.)
sançığ 1. kanca; 2. sancı
sançıl- vurulmak, saplanmak, sendelenmek
sançış- vuruşmak
sançıt- sançılmış olmak, vurulmak, katledilmek
sançip (<*Skr. sanjiva*) bir cehennem adı
sançkaş mızrak
sançmış (şhs.)
sang 1. (<*Toh.*) cemaat, halk, (<*Çin. tseng*); 2. servet; 3. bir ilaç; 4. rahipler cemiyeti
sanga sana
sangabtri (<*Skr.*) (şhs.)
sangadas (<*Skr.*) (şhs.)
sangalamban (<*Skr. samghalambana*)
sangat (<*Skr. samghata*) bir cehennem adı
sangğui (şhs.)
sangıs (şhs.)
sangış sayım
sangiğ manastıra ait olan
sangram manastır
sangsar (<*Skr. samsara*)
sangun (şhs.);
sangun sengün (şhs.)
sanıyaç (şhs.)
saniçar Zühal yıldızı
sankara (<*Skr. samkara*) (şhs.)
sankaş (<*Skr.*) (coğ.)
sanlağ sayım, sanlı, hürmetli
sanlığ 1. (bk. sanlağ); 2. ait olan; **sanlığ sağdıçlığ** (birlikte) ait olan
sanmış (şhs.)
sansar (<*Skr. samsara*) acılarla dolu bu dünyamız
sansarlığ ölüm doğum sırası, mevcudiyetin devranı
sansartaki maddi dünyada bulunan
sansız 1. sayısız, hesapsız; 2. çok
sap sıra
sap- devam etmek, eksik olanı tamamlamak, tamir etmek
sapağ 1. sıra, dizi, birleştirme; 2. üstünlük

sapala- sabanla sürmek
sapan saban
sapanlık hasislik
sapça savca;
sapça kezikçe sırayla, art arda
sapğan ot
sapığ (bk. sapağ)
sapla- saplamak, ok germek
saprir (<*Toh. spharir*) kıymetli bir taş
saprirlağ cevherli
sapsı uygun olan
sar- çevresini çevirmek
saran eli sıkı, hasis, cimri
saranguç (şhs.)
sarasvati (<*Skr.*) (şhs.)
sarğ safra
sarğan sert, katı ve çorak arazide yetişen kuru bitki
sarğar- sararmak
sarı taraf, yön, cihet
sarığ 1. sarı; 2. (şhs.);
sarığ saman (şhs.); **sarığ toyın** (şhs.)
sarığçır (şhs.)
sarır (<*Moğ. şaril*) kılıç artığı
sariputri (şhs.)
sarıt avaz ile okuma;
sarıt ḳıl- inşat edercesine konuşmak, tumturaklı konuşmak
sariti (<*Skr.*) (şhs.)
sarp sarp, sert;
sarp atun (şhs.)
sars- 1. birdenbire ve güçle kımıldatmak, sallamak, oynatmak, titretmek; 2. sövüp saymak
sarsağ sarsak, kötü, kaba
sarsı- azarlamak, söylemek, sövmek
sarsığ 1. (bk. sarsağ); 2. çürük
sart 1. (<*Skr. sarthra*) kervan; 2. tüccar
sartavaḫi (<*Skr. satvahava*) kervanbaşı
sartavaki (şhs.)
sarvağ (<*Soğd. sarbağ*) kule, saray
saryadatı (şhs.)
sası çöp (?)
sası- çürümek, fenalaşmak
sasıçı çöpçü (?)
sasıg (bk. sarsığ)
sasılık çöp kovası (?)
sasıt- kokutmak
saşur- durdurmak, geciktirmek
sat- satmak
satabiş bir yıldız adı
satada (şhs.)
satağ (bk. satığ)
satağın satın
satağiri bir peri adı
satağsız ücretsiz, değersiz, parasız
satakırı (şhs.)
satğa- aşmak
satğın (bk. satağın)
satı (şhs.)
satığ satış, muamele, ticaret, alış veriş;
satığ yuluğ (birlikte) satış, ticaret, alış veriş
satığaç sat ağacı
satığçı satıcı, tacir
satığlığ satılacak olan her şey
satığsız 1. satılmayan şey; 2. (mec.) değersiz, adi

satır 1. (<*Soğd. satir*) para; 2. (<*Çin. liang*) ağırlık ölçüsü;
satır yarmaḳ (birlikte) maden para
satmış (şhs.)
satoda (şhs.)
satu (<*Skr. setü*) köprü
satun sarımsak;
satun saḳalı sarımsak tüyleri
sav 1. kainatın adı; 2. sav, söz (bk. sab); 3. haber; 4. mektup;
sav öt (birlikte) nasihatler, öğütler; **sav tutuz-** haberi iletmek için görevlendirmek; **sav ur-** söylenileni yerine getirmek
savçı 1. (şhs.); 2. hafız; 3. haberci
saveklar zayıflamır (?)
savıḳla- söylemek
savlaş- sözleşmek, haberleşmek
savlığ sözlü, savlı, sözcü
savrıl- coşmak
savşing 1. (<*Çin. siao-sieng*) küçük araba; 2. (<*Skr.*) hınayana; 3. (şhs.)
say kır, çöl, taşıt, bozkır
say- 1. saymak; 2. delmek, delip deşmek
sayda (şhs.)
sayıḳ (şhs.)
sayın herkes, her biri
sayḳa- içki koymak
sayu 1. herkes, her biri, her; 2. haber; 3. istikamet; 4. nüsha
sayun 1. halk, cemaat; 2. (şhs.)
sebig (şhs.)
sebin- (bk. sevin-)
sebret- vazgeçirmek, bitirmek
seç- seçmek
seçil- seçilmek
sedrek seyrek, ince
sedreksiz seyrek olan sık olmayan
sef- (bk. sev-)
seg uyanık
seil (şhs.)
sek- kederlenmek
sekin bir vergi çeşidi
sekinç ḳara (şhs.)
sekiz sekiz;
sekiz oğuz (kbl.)
sekizinç sekizinci
sekizon seksen
sekri- sıçramak
selene Selenga ırmağı
selenge (coğ.)
seli (şhs.)
semdükü (coğ.)
semeg meşe
semegle cenaze töreni düzenlemek
semek simek. (coğ.)
semiçe (şhs.)
semirgük Simurg kuşu
semiş (şhs.)
semiz 1. semiz, besili, etli; 2. kök
semre (şhs.)
semri- hatırlamak
semrit- semizlemek
semsibe (şhs.)
sen sen (bk. sem)
sendeki sendeki
senge (şhs.)
sengektez (şhs.)

sengig ait, ek olarak, ilave olarak
sengir dağ eteği, yamacı, ön cephesi
sengirlik dağlık yer
sengke (şhs.)
sengrem (<*Skr. sangharama*) manastır
sengüi ara (şhs.)
sengüi tutung (şhs.)
sengün (şhs.)
sengün (<*Çin.*) (şhs.), (bk. sangun)
sengüy (şhs.)
sep- düzeltmek, hazırlamak, techiz etmek, birleştirmek
sepid- arıtmak
sepinlig (şhs.)
ser- 1. tahammül etmek, dayanmak; 2. durmak, duraklamak
sergür- (bk. serkür-)
serid- eritmek, erimek
serig parlak
seril- serilmek, artmak, heyecanlanmak, metinleşmek, sona ermek
serin- beklemek, katlanmak, dayanmak
serinç tat, lezzet, hoşluk
serinçsiz dayanılmaz, tahammül edilmeyecek derecede
serinmek dayanıklılık
serit- eritmek (yağ için)
serke (bk. sirke)
serkür- 1. karşı gelmek, mani olmak; 2. tahammül etmek, dayanmak
seş- çözmek, bağını açmak
setreksiz (bk. sedreksiz)
sev- sevmek (bk. sef-); **sev- amran-** (birlikte) sevmek
sever sevimli; **sever amrak** (birlikte) sevmek
sevgüsüz sevgisiz
sevig sevgili, aziz, aşk (bk. sevüg); **sevig amrak** sevgili, seven
seviglik sevimli, sevgili
sevik (şhs.)
sevin- sevinmek
sevinç neşe, sevinç; **sevinç ögrünç** (birlikte)
sevinçeng neşeli, sevinçli
sevinçlen- sevinmek, neşelenmek
sevinçlig şen, neşeli, sevinçli
sevin- sevinmek
sevintür- sevindirmek
sevit- sevdirmek, sevilmiş olmak
sevitmek **sevitmek ayatmak** (birlikte) sevgi ve saygı
sevmek sevgi, aşk
sevüg sevgi, sevgili
sevüglüg (bk. seviglik)
sezik (bk. sizik)
seziklig şüpheli
seziksiz şüphesiz
sezin- şüphelenmek, endişelenmek
sı Budistlere mahsus manastır
sı- 1. kırmak, sindirmek, yenmek, galebe çalmak;

2. tarif etmek; 3. değiştirmek;
sı- buz- (birlikte) bozguna uğratmak ve zafer kazanmak
sıç- dışkıyı dogal yolla dışarı atmak
sıçğan (bk. sıçkan)
sıçı sınır, hudut
sıçık arka, kıç, göt
sıçılığ çevrili, sınırlı, hudutlu
sıçkan 1. sıçan, fare; 2. On ikili hayvan takviminin bir yılı
sıçkancı (şhs.)
sıdam sade, düz, süssüz
sığ 1. arazi ölçüsü; 2. derin olmayan, sığ
sığ- hoşa gitmek, uymak, sığmak;
sığ- yaḳ- (birlikte) işe yaramak, uymak
sığan- kollarını sıvamak
sığın- 1. sığınmak, iltica etmek; 2. ezilmek; 3. üzülmek, kederlenmek, yas tutmak
sığıt ağlama, hıçkırık, matem, feryat
sığıtçı ağlayıcı, ağıtçı, cenaze alayı
sığta- ağlamak, sızlamak, feryat figan etmek
sığtaş- ağlaşmak
sığun erkek geyik, meral
sığur- sığdırmak
sığuş- yola gitmek
sıḳ 1. arazi ölçüsü; 2. dar, sık; (şhs.)
sıḳ- sıkmak, ezmek;
sıḳ- tang- sıkıştırmak ve eziyet vermek
sıḳa- sıklaştırmak, kalınlaştırmak
sıkan- eğmek
sıḳap (coğ.)
sıḳda- ağlamak
sıḳığ korku, sıkıntı;
sıḳığ tangığ (birlikte) eziyet ve zulüm
sıḳıl- sıkılmak, eziyet çekmek
sıḳın- (bk. sığın-)
sıḳış keder, sıkışma, sıkıntı, sıkışıklık;
sıḳış tangış (birlikte) sıkıştırma, eziyet verme
sıḳışlığ kederli, sıkılmış olma
sıḳta- hıçkırarak ağlamak, feryat etmek (bk. sığta-, sığda-)
sıḳur- toplamak
sıl- silmek
sıla (şhs.)
silang (şhs.)
silavanti (şhs.)
silığ (şhs.);
silığ tegin (şhs.)
silığ körkle asil
silḳa (şhs.)
sıma- kırmamak
sımnanç (<*Skr sramaṇeri*) rahibe (bk. şımnanç)
sımtaḳ derbeder, tembel, avare, aylak
sımtağ 1. (bk. sımtaḳ (~simtah)); 2. orman; 3. ihmalci, savsakçı
sımtal- harekette olmak, gitmek, terk etmek

sımtağsız (<*Moğ. şında*) faal, enerjik, çalışkan
sın 1. (<*Çin. tes'in, sin*) mezar; 2. vücut, uzuv
sın- kırılmak, parçalanmak, sınmak
sına- denemek, sınamak, tecrübe etmek
sınaş- sınamak, birbirini sınamak, boy ölçüşmek
sınçkan Musa ağacı
sındu Hindistan
sıng dağ silsilesi, sıradağ
sınga (şhs.)
singar 1. bura mıntıkası; 2. yön, taraf, yanı;3. bir nesnenin yarısı, yarım, iki kısımdan biri
singardınkı taraftaki
singarkı taraftaki
sınıla- ağlamak
singku (şhs.)
sınlığ vücuda ait, gövde ile ilgili
sıntıda mezarlıkta
sıncık kırık
sıntar (şhs.)
sıntı mezarlık
sıpar misk
sırçğa ayna, cam
sırık kalın agaç
sırtıl- 1. sarılmak, tutunmak; 2. asılmak
sırınçan (bk. sınçkan)
sınçkan Musa ağacı
sırtık sırıtık, sırıtmış kimse
sıruk sırık (bk. sırık)
sısıdu (şhs.)
sısır (şhs.)
sısğur- erimek
sıs- kırmak, koparmak
sıslağ sızıntı, ağrı
sıslat- sızlatmak
sış 1. şiş; 2. uç
sıtır (bk. satır)
sıt- 1. kırmak, sıkıp çıkarmak; 2. tükürmek
sıtma- ihmal etmek
srvarak'şiti (<*Skr. sarvaraksita*)
srvatyan (<*Skr. sarvadhyana*) bir istiğrak nevi
sıyuk enkaz, çöküntü
sızğur- 1. erimek; 2. sızdırmak, süzmek
sızıl- (bk. sızğur-)
sızlag (bk. sıslağ)
sızla- sızlamak
sızlat- sızlatmak
sız- 1. yorgun düşürmek, 2. sızmak
si (bk. kang-si)
si (coğ.)
sid- işemek, siymek
sidarsa (<*Skr. sudrsa*) (dini) Tanrılar sınıfından biri
sidarsan (<*Skr. sidarsana*) (dini) Tanrılar sınıfından biri
sidi 1. (<*Skr. sidhi*) sihir, büyü, büyügürü, sihir kuvveti; 2. (*Moğ. şidi*)
siding hastalık adı
sidir (bk. satır)
sigir- seğirtmek, koşmak, yutmak
sigirt- yakalamak, durdurmak, yutulmak
sigir (bk. singir)
sigrık atlama, sıçrama
sik sidik
siki (şhs.)

sikir- seyretmek
sikri (bk. sigrik)
silapatri (<*Skr. silabhatrat*) (şhs.)
silik 1. arı, temiz, pâk; 2. bakire; 3. tatlı dilli
sili- arınmak, temizlenmek, paklanmak
silk- silmek, silkmek
silktür- ötmek, seda vermek
silü (şhs.)
sim 1. (<*Skr. sima*) sınır, hudut; 2. (<*Çin.*) sin
simle- eritmek, ezmek
simri- öğrenmek
sin 1. sen; 2. bir ölçü çeşidi, 3. (<*Çin.*) (şhs.), 4. (<*Çin.*) (coğ.); 5. (bk. sın)
siin (<*Çin. sin, siem*) fikir
sin orman
sinan (şhs.)
sinayani (<*Skr.*) (şhs.)
sinçau (<*Çin. hsin.*) şematik ay takviminin bir parçası
sindü öküz Hint çayı
sing kiler
sing- damlamak;
sing- bodul- (birlikte) aşılamak, benimsetmek
singar gök cihetı ve yönleri
singek sinek
singil küçük kız kardeş, hemşire
singile- feryat etmek
singir sinir
singir- içine çekmek, yutmak
singirt- derinleştirmek
singirke ufak sınırlar
singir- yutmak, hazmetmek, sindirmek
singük (bk. süngük)
singür- yutmak, emmek
sini seni
sini er (şhs.)
sinite senin gibi
sinḫa (<*Skr. simha*) Aslan burcu
sinḫadivip (<*Skr. simhadviṣa*) Seylan
sinḫanata djan (<*Skr.*) (dini) kemale erişmenin bir çeşidi
sinkapali (<*Skr. simhabala*) (şhs.)
sinli (bk. singil)
sinjım susam
sintar bıçaklar
sintin senden
sintu (<*Skr.*) (coğ.)
sinug (bk. sing)
sip-başı (coğ.)
sipir- süpürmek, temizlemek
sioşing (bk. savşing)
sir 1. (kbl.); 2. müttehit (?)
siri bir ilaç adı
siristi (şhs.)
sirke sirke
sirki (bk. tsirki)
sis siz
sişi (şhs.)
siş ur (şhs.)
siş şiş, (şiş, sış)
siş- şişmek
sita (<*Skr. sitā*) (şhs.)
sitatapadri (<*Skr. sitātapatrā*) (şhs.)
siti (bk. sidi)
sivinç (bk. sevinç)
sivin- (bk. sevin-)
siv- (bk. sev-)
sitır (bk. satır)

sivsin- terk edilmiş olmak
sivsir- terk edilmek
siz siz
sizık kuşku, şüphe
siziglig şüpheli
sizigsız şüphesiz, kaygısız
sizıng sizin
sizınge size
sizın- şüphelenmek
sizni sizi
slog (bk. slok)
slok (<*Skr. sloka*)
slok tağşut (birlikte) şiirler, nağmeler
smnanç rahibe, zahide
smantavrkaş (bk. samantavrkaş)
smar (bk. samar)
smir (<*Skr.*) (coğ.) (bk. sumir)
sng (bk. sang)
sngat (bk. sangat)
sngıt (bk. sangat)
sn (bk. sen)
so (<*Çin. zinur*)
so- söylemek, demek
sodaḳa (<*Skr. salu*)
soçu (<*Çin.*) ev
soġan soğan
soġançıġ sevimli, hoş, iyi muhabbetli
soġdaḳ (kbl.)
soġıd- (bk. sağıt-)
soġıġ soğuk
soġur (şhs.)
soġıḳ soğuk (bk. sağıg);
soġıḳ suv soğuk su
soġımüḳ- soğumak
soġıt- soğutmak
soġd (<*Soğd*) (kbl.), (bk. soğduk, sağd)
soġun soğan
soġur- elde etmek, soğuklamak
soġuş- çarpışmak
soḳ 1. hasetçi, kıskanç, günücü 2. (bk. suḳ)
soḳ- dövmek, ezmek, delmek, ufaltmak, sokmak, basmak
soḳaḳ (coğ.)
soḳlan- arzu ve iştiyak duymak, özlemek
soḳlun- 1. yıkılmak, kalmak; 2. körleşmek, kör olmak
soḳlan- aç gözlülük etmek
soḳta (şhs.)
soḳtu elçi (şhs.)
soḳul- 1. çarpmak; 2. su inmesi, buharlaşmak
soḳun- kesmek
soḳunğu saç burma
soḳuş- 1. saplanmak, tutuşmak 2. rastlaşmak, karşılaşmak, vuruşmak
sol sol, şark, doğu
sol- kaybolmak
sola- 1. bir yerde olmak, bulunmak; 2. zincire vurmak; 3. sokmak
solat- getirtmek, kapatmak
solda (şhs.):
solda bay (şhs.)
solmı (coğ.)
soltun soldan
soma 1. (şhs.); 2. (<*Skr.*) ay, kamer
somaçı (şhs.)
somakitu (<*Skr. somakitu*) (şhs.)
song son, sonra
songo (coğ.)
songsuy (şhs.)

sor- 1. sormak; 2. emmek
sorğu kap, şişe
sorul- sorulmak, emilmek
sotup (bk. stup)
sovuḳ (bk. soğıḳ)
soyan tutuḳ (şhs.)
soyar (şhs.)
soyun savınçı rehin (hukuk deyimidir)
soyurḳa- takdim etmek, sunmak
sozaḳ köy
sö vakit, zaman
sö (bk. so-)
söglün- kızartılmak
söglünçü kızartma, kebap
sögüş küfür, söğüş
sögül- (bk. söglün-)
sögüş- küfürleşmek, karşılıklı sövüşmek
sögüt söğüt ağacı
sök- 1. sökmek, koparmak, yarmak; 2. azarlamak, sövmek; 3. baygınlık geçirmek
söki önceki, evvelki, eskiden; **söki arşi** (birlikte)
söklün- sökülmek, çözülmek, çözümlenmek (bk. söglün-)
söklünçü (bk. söglünçü)
sökü çökme (?)
sökü- diz çökmek
sökül- diz çöktürmek
sökür- dize getirmek, çöktürmek, çektirmek
söküş söğüş, sövme, küfür
söküt ağaç
söl usare, et özü
sön uzun müddet, zaman
sön- sönmek, dinmek, kendinden geçmek
söngi süngü
söngü (bk. söngü, sönggü)
söngü (şhs.)
söngük 1. kemik; 2.bk. süngü
söngüklüg kemikli, kemikten ibaret olan
söngüşgeli savaşa katılmış
söngüş- harp etmek, savaşmak
söntür- söndürmek, bir yana atmak, bertaraf etmek
sönük sönük, kuvvetten düşmüş
söz söz, emir, buyruk
sözle- söylemek, konuşmak, nutuk, konuşma
sözlegülüg söylenecek olan
sözlekü okunma, söyleyiş
sözlemesik söylenen çirkin sözler, laflar
sözleş- konuşmak, sözleşmek
sözletil- konuşturulmak, söyletilmek
sözlüg sözlü, konuşmalı
sprir (bk. saprır)
sprirlig (bk. sprirlag)
stabiş (bk. satabiş)
stavari (<*Skr. satavari*) geven
stır (bk. satır)
stravst (coğ.)
strayastriş 1. (<*Skr. trayatsimsat*) Semalardan birinin adı; 2. (coğ.)
stup (<*Skr.*) bir azizin ölümünden sonra eşyasının saklandığı sandık
su 1. (<*Çin.*) canlı, neşeli; 2. (bk. suv)

sub su, nehir
subarmi (<*Skr. subrama*) (şhs.)
subsuz susuz, çöl
subça su gibi
subahu (<*Skr.*) (şhs.)
suburgan (<*Soğd. zmrg'n*) türbe
suçati ḳan (şhs.)
suçin- atılmak
suçul- çekilmek
suçulun- 1. soyunmak; 2. kopmak, çekilip çıkmak, sıyrılmak
subinaru suyuna taraf
sud- 1. atmak, fırlatmak, akmak; 2. tükürmek
sudani . (<*Skr.*) (şhs.)
su dasimu (şhs.)
sudasumi (<*Skr. sutasoma*)
su dazimu (bk. sudasumi)
sudur (<*Skr. sutra*) Uda'nın vaaz kitabı
suġ 1. (bk. suḳ); 2. su
suġçiu (<*Çin.*) (coğ.)
suġçu (coğ.)
suġul- kurumak, suyunu çekmek
suġun (bk. siġun)
sui (bk. tsiu)
sukar bir bitki türü
sukrisini (<*Skr. sukhaisini*) (şhs.)
suksamon kakule
suḳ 1. (bk. şük); 2. ihtiras, heves, iştiyak, özlem, istek; 3. kızgınlık, hiddet; 4.düz, doğru; 5. (şhs.); 6. fırça
suḳ- 1. sokmak; 2. koymak, yerleştirmek
suḳavati (<*Skr. sukhavati*) Budistlerin batı cenneti
suḳ erngek işaret parmağı
suḳıġ parmak teması, dokunma
suḳlan- teessüs etmek, arzulamak
suḳsuz tok gözlülük, ihtirassızlık
suḳşumur (bk. suġsumur)
sulanı bir bitki
sumadivaçi (<*Skr. somadhvaya*) (şhs.)
sumakişimi (<*Skr. somaksema*) (şhs.)
sumakitu (<*Skr. somaketu*) (şhs.)
sumir (<*Skr.*) (coğ.) (bk. sumır, samir)
sun (<*Çin. tsun*) birimi parmak olan ölçü
sun- sunmak, yaymak, kendine doğru çekmek, yatmak
suna (coğ.)
suna yat- uzanmak, gerilmek
sunçuk 1. yastık (?); 2. dilenci köşesi
sumani (<*Skr.*) (şhs.)
sundari (şhs.)
sunga erkek ördek, turna
sungur av kuşu
sunu siyah kimyon
sumani (<*Skr.*) (şhs.)
suntari (<*Skr.*) (şhs.)
supatra (şhs.)
supravi (<*Skr. suprabha*) bir buda ismi
supriya (şhs.)
supsup bir çiçek türü
supumi (<*Skr. subhuma*) (şhs.)
supurğan (bk. stup)
supuşpi (<*Skr. supuspita*) (coğ.)

sur- 1. yüzmek, soymak; 2. sonmak
surı (şhs.)
surıa (şhs.)
surıy (şhs.);
surıy aşırı (şhs.)
surma şarap
suruḳ şöhret, şan, şeref
surya (şhs.)
suryakant (<*Skr. suryakanda*) güneş ışınları ile ısınan bir taş
sus- çarpmak, daldırıp almak
susang (şhs.)
sut (şhs.)
sut- (bk. sud-)
sutpaḳ (şhs.)
sutrasan (<*Skr. sudarsana*) (coğ.)
suu (<*Moğ. su, sü*) büyük mutluluk, büyük saadet, majeste
suv 1. su; 2. Merih, su yıldızı
suva- 1. sulamak, ıska etmek; 2. sıvamak
suvasdıḳ-si bir manaslının adı
suvat- sıvatmak
suvatçır bir ilaç adı (şivaçır)
suvatsır (bk. suvatçır)
suvçı kılavuz, pilot
suv içreki suyun içindeki
suvluġ sulu
suvluḳ su kabı
suvsa- susamak
suvsalıḳ susama, içki düşkünü, ayyaş
suvsuş 1. içki, içilecek şey; 2. bir şeyin üzerine su serpme
suvsuş- susamak
suvsuz susuz
suvunluḳ parlaklık
suy suç;
suy yazuḳ suç ve günahlar
suyaklıġ (coğ.)
suyluġ suçlu, kabahatli
suyurḳa- (bk. tsuyuḳa-)
suzaḳ köy
sü 1. ordu, asker (süü); 2. çay; 3. ön söz;
sü çerig (birlikte) ordu,
sü yorı- ordu sevk etmek;
sü bası ordu komutanı
süçig (bk. süçüg)
süçüg 1. tatlı şarap; 2. tatlı, lezzetli
süçük (bk. süçüg)
süçülüg gerileyen, geride kalan
süçür (şhs.)
sürdür çekmek
südük sıdık
süglün sülün
sürdü- sürüklemek (?)
sügül sivil, sivilce, kabarık, ur
sük (bk. şüg)
sügsüz ılgın
süklen- kızartılmak
süksük saksaul ağacı, odunu
süksümir (bk. suḳsumur)
sükü öken nehir adı
sül irin, cerahat
süle- asker göndermek, ordu sevk etmek, sefere çıkmak, savaşmak
sület- ordu sevk ettirmek, asker sevk ettirmek
sülüg ordulu, ordusu olan
sün- gevşemek, hafiflemek

sün- (<*Çin. sung*) refakat etmek, dayanak (?)
süngü mızrak, süngü
süngüg mızrak, süngü
süneg (bk. süngüg)
süngük kemik
süngüglig mızraklı, süngülü
süngüklük kemikten ibaret olan
süngüş- süngüleşmek, vuruşmak
süngüş- savaşta hücum ve süngü dürtme, mızrak dürtme, harp, savaş
sünügin süngüyle, mızrakla
süngüs muharebe savaşı
sürçi 1. (<*Çin. ts'i, ts'iet*) vernik cilası, ressam, boyacı; 2. çoban
sürtüştür- ezmek, dövmek
sürme şarap
sür- 1. gütmek, otlatmak, sarf etmek; 2. sürmek, kovmak, sürgün etmek
sürt- sürtmek, ovmak
sürüg sürü
süskün arka, sırt
süs- (bk. süz-)
süt süt
süü (bk. sü)
süüle- (bk. süle-)
süvre sivri
süvsiş içki
süz- süzmek, temizlemek
süzkü süzgü, süzgeç
süzüg süzülmüş, filtre edilmiş (bk. süzük)
süzük 1. duru, berrak, temiz; 2. zayıf
süzül- süzülmek, temizlenmek
sv- (bk. sev-)
sva (<*Skr. shava*)
sviglig (bk. seviglik)
svinç (bk. sevinç)
svin- (bk. sevin-)

Ş

şabi 1. şakirt, öğrenci, talebe, timli; 2. Budist olup ruhaniler tarikatına girmeyen kimse
şad (<*Çin. şat*) unvan, rütbe
şadapit unvan, rütbe
şagam (coğ.)
şahbuhrğan (<*Far. şahbuhragan*) Maniye ait bir eserin adı
şaki (<*Skr.*) (kbl.)
şakilığ Şaki kabilesinden olan
şakimuni (<*Skr. sakyamuni*) Buda'nın soyadı
şakşamani (<*Skr. siksamana*) akait öğrenen kadınlar
şakşı pis, kirli
şakti mızrak
şal (<*Skr. şala*) kulübe, ev; **şal söğüt** şala ağacı
şalçı şahıs veya at ismi
şamız tayışma (şhs.)
şamıka (şhs.) (bk. şamika)
şamika (<*Skr. samika*) (dini) bir şeytanın adı
şamnanç rahibe (şımnanaç, şımnanç)
şamnu (bk. şmnu)
şanabazi (şhs.)
şandun (<*Çin. shan-tung*) (coğ.)
şandung (coğ.)
şaniçar Zühal gezegeni
şankara (<*Skr. samkara*) (şhs.)
şarır 1. (<*Skr. sarira*) 'bakiye-i şerif'; 2. cenaze
şarırlığ ölmüş
şariputra (<*Skr. sariputra*) (şhs.)
şarira kutsal emanet
şarmiranç müstakbel rahibe
şarmiri rahip namzedi
şasani din, mezhep
şasatar (bk. şastr)
şasdamabumi (şhs.)
şastantri (şhs.)
şastar (bk. şastr)
şastr din dersleri, din ve akait kitabı
şastrakariki (<*Skr. sästrakäraka*) (şhs.)
şastrapiryi (<*Skr. sästrapriya*) (şhs.)
şastrlığ dini esere müteallik
şaş- şaşmak
şaşı (<*Skr. sasi*) (şhs.)
şaşıl- şaşılmak
şaşur- şaşırtmak
şaşut kül rengi
şatabiç (<*Skr. satabhişa*) ayın bir menzili
şatu 1. merdiven; 2. önder, rehber, idareci
şazan din, akide, disiplin
şazi Tanrı hanımı
şazın buyruk
şbara (<*Skr. şabara*) alaca renkli
şeg leş
şeker 1. şeker; 2. Orta İran (coğ.)
şekirtük fındık, fıstık
şen- binmek, sürmek
şeş- çözmek, serbest bırakmak
şeşil- çözülmek
şıla atidi (<*Skr. siladitya*) (şhs.)
şılabadri (<*Skr. silabhadra*) (şhs.)
şilavanti (<*Skr.*) din adamı
şımnanç rahibe
şimnu (<*Soğd.*) şeytan, ruh

şımtağ miskin, tembel, ihmalci
şımta serbest bırakmak, salıvermek
şınggur (şhs.)
şıpar misk
şiravan (<*Skr. sravana*) bir burç adı
şış- şişmek
şıvaçır suvatçır
şıvngı şiva gibi vücudu olan
şikti (bk. saḳti)
şilazin (<*Skr.*) (şhs.)
şım serbest bırakılma
şimta- dikkatsiz davranmak, önemsememek
şimtaḳ ḳoyşaḳ zayıf, cılız, güçsüz; gevşemiş; dikkatsiz
şimtaḳsız gayretkeş, ateşli, gayretli
şimtal- dikkatsiz davranmak
şimtalmaḳ özensizlik, itinasızlık
simtamaḳ özensizlik, itinasızlık
şing (<*Çin. sheng*) litre
şinḳur (şhs.)
şip başı (coğ.)
şipḳan (<*Çin. shi-ḳan*) on kök takviminde sirkülasyonun adı
şiraban burçlardan biri
şire (<*Moğ. şirege*) masa
şiri (şhs.)
şiridivi (<*Skr.*) (şhs.)
şirikivi (<*Skr.*) (şhs.)
şirimadi (<*Skr.*) (şhs.)
şirimanti (<*Skr.*) (şhs.)
şiripatari (<*Skr.*) (şhs.)
şiriş bir türlü akasya
şirişti (<*Skr. sresṭya*) **şirişti bayağut** (birlikte) zengin, varlıklı
şiryu (<*Toh.*) yıldız
şiş 1. şiş, kabank, ur; 2. (şhs.)
şiş- şişmek
şişi (şhs.)
şiu (<*Çin. shou*) kien-çu-man'dan onuncusu
şkşamani mürit
şloḳ (<*Skr. sloḳa*) şiir, nazım, vezin
şmnanç (<*Soğd.*) rahibe
şmnu şeytan
şmnuluğ şeytani
şoğur (şhs.)
şor tuzlu
şravani (<*Skr. sravani*) ilaç için kullanılan bir bitki adı
şravst (coğ.)
şrimiranç rahip, şakirdi kadın
şrinalandrın bir manastır adı
şrıniri (<*Skr. srāmanera*) papaz çömezi, mürit
şudotan burkanın babasının adı
şuk hareketsiz
şuḳur Zühre seyyaresi
şumnu (<*Soğd.*) iblis
şunda, ş(u)nda buraya
şunga ördek
şunḳar atmaca, çakır kuşu
şuri şura
şuruti (<*Skr. şrota*) işitilmiş
şu-şutsi tarak
şutavas Tanrılar diyarının adı
şuyk çınar
şükür (<*Skr. sukra*) bir gezegen adı, Venüs
şük sakin
şüt 1. sakin, sessiz, sade; 2. dik, dimdik, düpedüz

T

ta- kalkmak, yükselmek
tab- 1. tapmak; 2. yağma ve talan etmek
taban 1. bir çeşit bitki; 2. ayağın alt yüzü
tabar (coğ.)
tabar 1. davar, mal, ticaret eşyası; 2. Çin kumaşı
tabġaç (kbl.)
tabın- tapınmak
tabışġan tavşan
tabilḳu bir çeşit bitki
tabran- davranmak, telaşlanmak
tacadan (şhs.)
taç taç
taçanı (şhs.)
tadiġ çur (şhs.)
tadun dana
tafran- (bk. tabran-)
taġ 1. dağ, dağ silsilesi, sıradağ; 2. kuzey şimal
taġai dayı
taġamı tam
taġar torba, dağarcık, dağar
taġarmıy (şhs.)
taġay amca veya dayı
taġık- dağa çıkmak
taġşur - şiir okumak
taġşut manzume, şiir
taġşutsuz şiirsiz, manzumesiz
taġtın kuzey, kuzeyde olan
taġu tavuk
taġun riyakarlık, riya
taġunçi riyakar
taġunla- yataklık etmek
taġun sav riya dolu söz
taġurak süratle, acele, ivedi
taġdaḳi dağdaki
tahran (bk. targan)
tai- aşağıya doğru kaymak
tai–çing (<*Çin.*) mançu hanedanının adı
tai–sui (<*Çin*) Müşteri yıldızı
tai (şhs.)
taibu (şhs.)
taiçi–tulun (şhs.)
taidiḳ–alçi (şhs.)
taisang (şhs.)
taişi prens, şehzade
taişing büyük taşıt aracı
taito devlet
taiüge bir rütbe
taj (bk. taç)
taḳ ihtiyaç, angarya
taḳ- takmak, bağlamak
taḳı 1. daha; 2. dahi; **taḳı yeme** (birlikte) daha
taḳıçuḳ (şhs.)
taḳıġu 1. tavuk; 2. Türklerin on ikili hayvan takviminin bir yılı
taḳlan un
taḳrı (bk. tohrı)
taḳsa-u (bk. taşḳaru)
taḳsın (coğ.)
taḳsız dertsiz, gamsız
taküng (şhs.)
tal 1. dal; 2. dalak; 3. büyük bir ağaç; 4. söğüt ağacı
tal- 1. dalmak, zekası kararmak; 2. talan ve yağma etmek
tala- talan etmek, yağmalamak
talaġamin (coğ.)
talas (coğ.)
talaş- 1. dalaşmak, vuruşmak; 2. münakaşa etmek

talay (bk. taluy)
talġuk kazık, çivi
talı- (bk. tala-);
talı- kun- (birlikte) yağmalamak, talan etmek (hırsızlıkla ilgili)
talım 1. yabani, yırtıcı; 2. (mec.) ukala, cesur
talkan kavrulmuş un
taluk bitki türü
talula- seçmek, intibah etmek
taluy okyanus, deniz;
taluy ögüz (birlikte) okyanus, deniz
tam (<*Skr. tama*) duvar
tam- 1. yanmak, tutuşmak; 2. damlamak
tamag (coğ.)
tamag iduğ (coğ.)
tamalaptr (<*Skr. tamalapattra*) bitki
taman rütbe ve şahıs adı;
taman tarġan (şhs.)
tamar damar
tamasavan bir manastırın adı
tamburi tambur
tamdukşuz ateşsiz, yakacaksız
tamdur- yaktırmak, ateşi tutuşturmak
tamga (<*Skr. mudra*) damga
tamgacı 1. mühürdar, katip; 2. (şhs.);
tamgacı tarık (şhs.)
tamgak damak
tamgala- damgalamak
tamgalıg damgalı, mühürlü
tamgan 1. (şhs.); 2. bir unvan
tamır 1. arteri, nabız, kanal; 2. damar;
suv tamırı su kanalı
tamış- damlatmak
tamıt- 1. yakmak, parlatmak; 2. alevlendirmek
tamız- damlatmak, damlamak
tamızım damla
tamlıg verimli
tamtul- 1. tutuşturmak, parlatmak; 2. yakmak, alev almak
tamtur parlatmak, tutuşturmak
tamu (<*Skr.*) cehennem
tamuluğ cehennemlik
tan- 1. inkar etmek; 2. beden
tana 1. susam; 2. bir yaşında sığır yavrusu; 3. tohum
tançğala- didiklemek, parçalamak
tançkıla- didiklemek, parçalamak
tançu parça
tançula- parçalamak, ufak parçalara ayırmak
tang 1. tan, şafak, sabah; 2. bir ölçü; 3. tatlı, leziz, hoş, nefis; 4. (<*Ç'in. t'ang*) büyük salon; 5. şaşma, taaccüp, hayret
tang- sıkmak sarmak
tangag korku, sıkıntı, endişe;
kısıg tangag (birlikte) zulüm, endişe, korku
tangı (şhs.)
tangıg korku, sıkıntı;
sıkıg tangıg zulüm ve tazyik
tangıl- sıkıştırmak
tangış korku, ıstırap, sıkıntı;
sıkış tangış (birlike) korku, ıstırap, zor durum
tangız- şişmek
tangla- şafak sökmek
tanglançıg hayrete şayan, acayip

tangriçi (şhs.)
tangsuk (<*Moğ.*) kıymettar
tangut 1. (kbl.); 2. (şhs.)
tanığma inkar
tanıktaçı (şhs.)
tanu (<*Skr. dhanu*) Yay burcu
tanuk tanık, kanıt
tanukluk şahitlik, tanıklık
tanuş- istişare etmek, karşılıklı konuşmak , söyleşmek
tap arzu
tap- tapmak
tapa doğru, karşı
tapağçı hademe, tapan; **tapağçı uduğçı** (birlikte) köle, hizmetçi
tapağ uduğ (birlikte) hademelik, hizmet verme, boyun eğme
tapan (<*Skr.*) (dini) sekiz yanar cehennemden altıncısı
tapavan inziva ormanı
tapçalığ kirli, pis, pislenmiş
tapçasız kirli
tapığ hizmet **tapığ uduğ** (birlikte) hizmet
tapığçı (bk. tapağçı)
tapığsak hizmetkar
tapık ön, cihet, önde olan
tapıkla- hizmet etmek
tapın- hizmet etmek; **tapın- yükün-** (birlikte) tapmak, tapınmak, hayran olmak; **tapın- udun-** (birlikte) tapmak, tapınmak, hayran olmak
tapınça arzumca, keyfime göre
tapınçı hademe, hizmetçi
tapındur- taptırmak
tapıngu tapınılacak olan
tapınmak tapma, tapınma, ibadet
tapış- 1. karşılaşmak, buluşmak, birbirini bulmak; 2. münakaşa etmek
tapla- 1. takdir etmek, saygı duymak, sevmek, arzu etmek; 2. onaylamak, razı olmak; 3. seçmek
taplağ rıza gösterme
taplağusuz sadakatsiz
tapınış (şhs.)
tapsız isteksiz, arzusuz
tapşur- tembih etmek
taptuluğ parlayan, ışıldayan
tar 1. dar, sık; 2. sal; **mung tar** (birlikte) azap, keder
tar- 1. dağıtmak, parçalama; 2. pençelemek
tara (şhs.)
tarazuk terazi
tard- tartmak
tardıl- tartılmak
tarduş yer
tarğan yüksek asalet derecesi
tarğanç isyan eden
tarğat Tarkan'ın cemi
targıl alaca renk
tarı- ekmek, sürmek
tarığ 1. ekin, ekilmiş saha; bat
tarığçı köylü, ekinci
tarığlağ tarla
tarık (şhs.)
tarık- kaybolmak, sıkılmak
tarıkar- (bk. tarkar-)
tarıkçı (şhs.)

tarıḳınç sıkılma, rahatsızlanma
tarım 1. kadınlara has bir unvan; 2. (şhs.)
tarın- hırslanmak, öfkelenmek, darılmak
tarjul üç kancalı mızrak
tarḳ dert
tarḳa acı, ağır; **açıġ tarḳa** (birlikte) zor, ağır
tarḳan 1. yüksek asalet derecesi. vezir; 2. (şhs.); **ayluç tarḳan** (şhs.); **altun tamgan tarḳan** (şhs.); **oġul tarḳan** (şhs.); **keglinç tarḳan** (şhs.)
tarḳan- sıkışmak, sıkılmak
tarḳanç dağınık, yayılmış olan, dört bir yana savrulan
tarḳar- 1. uzaklaştırmak, savurmak; 2. yayılmak
tarḳat (<*Moğ.*) bir rütbe; **tarḳatu tut-** temkinli olmak, uzak durmak
tarlaġ tarla
tarmadan (<*Skr.*) (şhs.)
tarmaḳ pençe, tırmık
tarmaḳlaġ pençeli
tarmativari (<*Skr. dharmadhitara*) (şhs.)
tarmuḳluġ kanallara benzer, dereye benzer
tart- 1. tartmak; 2. çekmek
tartıġ armağan, hediye
tartıl- dışarı çıkarılmak
tartın iyilikseverlik
tartın- üzülmek, tasalanmak
tartış 1. (şhs.); 2. armağan; 3. kabile, boy
tartış- çekişmek, tartışmak
taru- daralmak
tarzul (bk. trizul)
tas (bk. taş)
tasġaru (bk. taşġaru)
tasıḳ- (bk. taşıġ-)
tasıl- (bk. taşıl-)
tasul- 1. dağılmak; 2. içeriden çıkmak; 3. safere gitmek
taş 1. dış, hariç; 2. taş; **taş tekil** taşlık yer
taş- 1. kaçmak; 2. taşmak
taşdın dışarıdan, haricen, sınır, dışarıda
taşġaru dışarıya
taşıġ- dışarı çıkmak
taşıḳ (şhs.)
taşıḳ- çıkmak, sefere çıkmak, harekete geçmek
taşıḳ baş (coğ.)
taşıl- taşmak
taşım çok
taşır- teslim etmek, getirmek
taşḳan (şhs.)
taşḳar- 1. uzaklaştırmak; 2. göndermek; yolcu etmek (gelin için)
taşḳaru dışarı (bk taşġaru)
taşra dışarıda, dışta
taştın dışta, dışarıda olan
taştınḳı dışarıdaki, dışarıda bulunan
taştır- taşırmak, dışarı çıkarmak
taştırtı taşrada, dışarıda, hariçte
tat- Türklere tabi olmak
tatabı (kbl.)
tataġ tat, lezzet (bk. tatıġ)
tataġlan- tatlanmak, tatlı hale gelmek

tatar 1. (kbl.); 2. (şhs.)
tatığ tat, lezzet
tatığlığ tatlı
tatığsıra- tadını kaybetmek
tatığsıru- tatsız hale gelmek
tatu (<*Skr. dhatu.*) tabiat
tavar 1. mal, hazine; 2. davar; 3. (bk. tabar)
tavġaç (bk. tabġaç)
tavış gürültü, şamata
tavışkan (bk. tabışğan)
tavışsızın gürültüsüz, sakin
tavlat (<*Ar. davlat*) devlet, saadet
tavlı (<*Çin. tao-li*) ana, prensip
tavra- acele etmek, canlanmak
tavraḳ çabuk, acele, süratle
tavran (<*Skr. samskara*) teşekkül
tavranmaḳ (dini) hareket, davranış
tavrat- acele ettirmek
tavratġuçı teşvik edici
tavrıl- devrilmek, dönmek
tavsang ilahi ve mukaddes yer
tay anne;
tay beg (şhs.); **tay üge** (şhs.)
tay- düşmek, inhiraf etmek, kaymak
taya- dokunmak, tutmak
tayaġlığ destek
tayaḳ 1. dayak, destek, yardım; 2. (coğ.)
tayaḳlığ dayanılan, istinat edilen
tayaḳsız desteksiz
tayan- bir yere yaslanmak kendini dayamak
tayanç 1. sırdaş; 2. (şhs.)
tayançı müşavir, sırdaş
tay-çing (<*Çin.*) 1644-1911'de Çin'de hüküm sürmüş olan Mançu sülalesinin adı
taygun tay, çocuk, torun; taylar, çocuklar, torunlar
taygüntan (coğ.)
tayhan (şhs.)
tayınçaḳ (şhs.)
tayışma (şhs.)
tayıt- inhiraf ettirmek, kaydırmak
tayig- dağa çıkmak
taysu (<*Çin.*) prens
taysuy Jüpiter gezegeni
tayşi saygın kişi, şanlı
tayşing (<*Çin.*) (dini) Büyük araba, Budizm de bir mezhep
taytıḳ (şhs.)
tayto (<*Çin. tai-t'ang.*) 618-907'lerde hüküm sürmüş olan Çin sülalesi
taz (şhs.)
tazlak saçsız, kel
te- demek;
tep te- demek, söylemek
tebe deve
tebiş (şhs.)
tebiz kurak yer, çimen
teblig hilekar, kandırıcı, aldatıcı
tebre- deprenmek, sarsılmak
tebreniḳi depreniş, sallanış
tebreng sallanır, sarsılır
tebrengsiz sabit, sallanmaz
tebreş- depreşmek, kımıldamak
tebret- sarsmak
tebretüḳ hareket ettirilmiş
tebretüksüz hareketsiz

tedmilig (şhs.)
teg 1. gibi, benzer; 2. -e kadar, dek
teg- 1. ulaşmak, erişmek, duçar olmak; 2. yaklaşmak, değmek, dokunmak, ermek, erişmek, varmak, düşmek, olgunlaşmak
tegeli (şhs.)
teger dair, ait olan
tegere dair, hakkında
tegi 1. kadar; 2. akraba; 3. sahil; 4. değme, erişme
tegil- dokunulmak
tegim prens, hükümdar ailesi
tegim süre, müddet
tegimlig layık, müstahak; **tegimlig bol-** bir şey için layık görülmek, şereflendirilmek
tegimsiz liyakatsiz
tegin- 1. duçar olmak, kabullenmek; 2. yaklaşmak, erişmek, sevk olunmak; 3. saygı ve hürmetle bir şeyi yapmak ceht ve say etmek; 4. hissetmek
tegin (bk. tigin)
teginç vasıl olma, yetişme
teginmek hissetme
tegir tanrı, tek
tegir- değmek, dokunmak
tegirçi (şhs.)
tegirmen değirmen
tegirmenci değirmenci
tegirmi değirmi, yuvarlak
tegirmile- çevirmek, daire çizmek
tegirmileyü çevre, etraf
tegirmileyüki çevredeki, etraftaki
tegiş temas, çarpışma, değiş
tegiş- rastlaşmak
teglüg kör, serseri, yeteneksiz
tegme değme işi, temas
tegme- değmemek, temas
tegmilik (şhs.)
tegre daire, çevre, civar, dört taraf
tegreki çevredeki; **tegreki tiri** (birlikte) çevredeki, etraftaki
tegrenç yeke (şhs.)
tegrikle- kuşatmak
tegril- çevrilmek
tegrilmeklig yeniden doğma ile ilgili, yeniden doğmaya ait olan
tegşil- değiştirilmek
tegşül- değiştirmek
tegşür- 1. ulaştırmak, getirmek, eriştirmek, sevk etmek; 2. değişmek
tegşürüş değiştirmek işi
tegşürüş- değdirmek, değirmek
tegü kadar, dek
tegür- değdirmek, vasıl etmek, eriştirmek
tegür- getirmek
tegürtil- ulaştırmak
tegüt- değdirmek
tegzin- 1. etrafında dönmek, dolaşmak; 2. etrafı dolanıp gelmek, gidip gelmek
tegzinç 1. tomar; 2. fasıl, başlık; 3. daire, devir; 4. dalga, girdap
tegzindür- döndürmek, çevirmek
teilekdü (şhs.)

tek yalnız
tek- (bk. deg-)
teke keçi
teke bakşı (şhs.)
tekeli (şhs.)
teken (şhs.)
tekeş (şhs.)
tekile- çağlamak, uğuldamak
tekimlig (bk. tegimlik)
tekin- (bk. tegin-)
tekler- oymak
tekreki (bk. tegreki)
teksin- (bk. tegzin-)
teksinç (bk. tegzinç)
tekşür- (bk. tegşür-)
tekün karşılıksız verilen, hediye edilen
tekzim pamuktan yapılmış
tel- delmek
tele- dilemek
telgenmeksiz kıymayan
telik (şhs.)
telim çok, sayısız ve sınırsız; **telim üküş** (birlikte) çok, sayısız
telin- delinmek
telin- delinmek, çatlamak
telinmeg- delinmek
telmir- 1. aramak, hasretini çekmek; 2. yalvararak bakmak
teltür- deldirmek
telük erzak, yenilecek her şey
telür- delirmek
telve aldatmak, tavlamak
tembin mayı ölçüsü
temiçi (şhs.)
temir 1. demir; 2. (şhs.); **temir kapağı** demir kapı
temirci demirci
temirlig demirli, demirden
temsek (bk. tezmek)
temüke (şhs.)
temür (bk. temir)
tenbin (bk. tembin)
ten eşit, eşdeğer
teng 1. denk, eşit; 2. bir ağırlık birimi
tengil- inmek
tengiş- dopdolu olmak, şişmek
tengiz (şhs.)
tengkeş- mukayese etmek, karşılaştırmak
tengkeşisiz mukayese edilemez
tengle- ölçmek, hesaplamak
tenglençsiz ölçüsüz, sayısız, tartısız
tenglig ölçüsü olan, benzer
tengri 1. tanrı; 2. sema, gök
tengribirmiş (şhs.)
tengridem ilahi, semavi
tengriken 1. hakim, bilgili; 2. Tanrı han, (şhs.); 3. unvan
tengrili tanrılı
tengrilig dindar, din adamı
tengrilik mabet, tapınak
tengritem (bk. tengridem)
tenil- iyileşmek, zail olmak
teniş- değişmek
teniz deniz
tenli kadar, miktar
tenlig terbiyeli, doğru, namuslu kimse; **tenlig apa** (şhs.)
tensiz yakışıksız ve saygısızca davranan, münasabetsiz, yakışıksız, soysuz
tensi (<*Çin thien-tsi*) Çin imparatorunun unvanı

tep tekit yerine kullanılır
tep- tepmek, vurmak
tepiş (şhs.)
tepit- ezdirtmek, parçalamak
tepiz (bk. tepiz)
tepizlig 1. çok sürülmüş, ezilmiş; 2. tuzlu, verimsiz
tepre- titremek, kımıldamak, sarsılmak
tepreş- kımıldamak
teprençsiz sarsılmaz, deprenmez
tepter defter
ter ter
ter- dermek, toplamak
terbi inal (şhs.)
terçi işçi, ücretli
terek (şhs.)
tergen araba
tergüçi toplayan
teri 1. dek, kadar; 2. deri
terici deri işi yapan
teril 1. toplanmak; 2. dirilmek
terim hanımlar unvanı
terin kalabalık, insan sürüsü
tering derin
terinti toplantı
terit- terlemek
terit- terletmek
terk çabucak, çabuk; **terk ödün** (birlikte) çabucak, hızlı; **terk tavrak** (birlikte) çabucak, hızlı
terke (bk. tegre)
terke ücret, hak edilen nesne
terken (şhs.)
terkeyü tez
terkin 1. acele, çabuk; 2. bir unvan, rütbe; **terkin tavrak** (birlikte) çabucak, hızlı; **terkin tavratı** (birlikte) çabucak, hızlı
terkiş kavga
terkişlen- kızmak
terkle- acele etmek, koşmak
terle- toplamak
terlig terli
terlik terlik
termil ak, termil
ters ters, yanlış
tersiz bedava, ücretsiz, parasız
terter- terletmek
tertrü uygunsuz, zıt olarak (bk. tetrü)
tertü yalancı, hilcli
tesek (şhs.); **tesek turmuş** (şhs.)
tesik bir çeşit vergi
tesiki ara (şhs.)
teş- 1. konuşmak, karşılıklı söylemek; 2. deşmek
tetmilik kara buka (şhs.)
tetrü aksine, tersine; **tetrü kör-** dikkatli bakmak, bir yere odaklanarak bakmak
tetrül- aldatılmak
tetrülmek baştan çıkarma
tetrüm aydın, açık, berrak; **tetrüm tering** (birlikte) derin
tetür- dedirtmek, söyletmek
tev fesat, hile, kandırma
tev- dizmek
teve (bk. tebe)

tevir- çevirmek, döndürmek, devirmek
tevlig hileli, hilekar, aldatıcı; **tevlig kürlüg** (birlikte) zalim, hilekar
tevlüg (bk. tevlig)
tevril- devrilmek, dönmek
tevrilmek (dini) hareket, davranış
tevsiz hilesiz, fesatsız
tey sincap
teyen (bk. sincap)
teyin 1. deye; 2. sincap
tez- kaçmak, firar etmek
tezik 1. (kbl.); 2. Tacik (veya) Arap
tezkin kaçak, firari
tı daima, devamlı
tıd- mani olmak, menetmek
tıdığ engel, mani, set; **tıdığ ada** (birlikte) mani, engel; **tıdığ kıl-** engel koymak, engellemek; **tıdığ tutuğ** (birlikte) mani, engel
tıdığlığ manialı, hudutlu, engelli
tıdığsız yasaksız, maniasız; **tıdığsız kadağsız** (birlikte) engelsiz
tıdıl- men edilmek; **tıdıl- tutul-** (birlikte) engellenmek, bekletmek
tıdılmış yasaklanmış, durdurulmuş, menedilmiş
tıdın- 1. mani durmak, direnmek; 2. asılmak; 3. kendini kabul ettirmek; 4. sataşmak, çıkışmak
tıdmak bekletme, engelleme; **tıdmak sergümek kıl-** engel olmak, bekletmek
tıdtur- menettirmek
tıdul- (bk. tıdıl-)
tığrak sağlam, pek
tıı sürekli, daima
tık- tıkmak, tıkamak
tıkıl- felakete uğramak, kaygılanmak
tıl (bk. til)
tılanğur- güzel konuşmak
tılda- örnek göstermek, delil (olarak) göstermek, dayanmak
tılığ düşman cephesinde ne?
tıl sab nutuk
tılta- itiraz etmek
tıltağ sebep, mucip, neden
tıltağlığ 1. sebepli, sebebi olan; 2. dolayı
tıltağsız sebepsiz, nedensiz
tıltak (bk. tıltağ)
tıltan- sebep olmak
tın can, ruh, cevher, nefes; **tın boşa-** zayıflamam (nefes için)
tın- 1. dinlenmek; 2. sona ermek, bitmek, durmak, susmak, kesilmek
tıng seda, ses perdesi, tan
tıngçan kandil, lamba
tıngçı haberci, ispiyon; **tıngçı savçı** (birlikte) haber getiren
tıngız (şhs.)
tıngla- dinlemek, kulak asmak
tıngrak pençe, tırnak
tıngsız (şhs.)
tınla- dinlemek

tınlıġ canlı, ruhlu, insan
tınlıġsız cansız, çorak, kimsesiz
tınmaḳsız dinlenme ihtiyacı duymayan, hareketli
tınmış (şhs.)
tınsıra- cansız olmak
tınsız cansız
tınşıdu (şhs.)
tıntur- dinlendirmek
tınturul- ihya edilmek
tırnaḳ tırnak
tırnaḳla- tırnalamak
tırngaḳ (bk. tırnaḳ)
tısaḳ (şhs.)
tıstı (<*Çin. ti-tsu*) talebe
tışı dişi
tıt çam ağacı
tıt- parçalamak, ayırmak
tıtıġ (bk. tıdıġ)
tıtıġlıġ (bk. tıdıġlıġ)
tıtıġsız (bk. tıdıġsız)
tıtıl- (bk. tıdıl-)
tıtın- tutunmak
tıtsu (şhs.)
tıvar (bk. tavar)
tıyuḳ (şhs.)
ti demiş
ti- demek, söylemek
tibin (şhs.)
tibrenşi ḳotiç (şhs.)
tid- (bk. tit-)
tig sarı, sarımtırak
tigin prens, şehzade
tigin-üye (şhs.)
tigit (<*Skr. desita*) tövbe
tigme isimli, adlı
tigrat- ses çıkartmak
tigret- aşağı indirtmek
tii (bk. ti)
tik dik
tik- 1. dikmek; 2. sokmak (hayvanın sokması); 3. oluşturmak
tike- dikmeye gücü yetmek
tikel- dik duruma gelmek
tiken diken
tiki gürültü, şamata
tikiklik dikilmiş elbise
tikil- dikilmek
tikile- fısıldamak, ses çıkarmak
tikileş- karşılıklı fısıldamak
tikileyü tekrar, ikinci defa
tikilig hızlı, yüksekten şırıldayan
tikisiz gürültüsüz, patırtısız
tikiş- itişmek, kakışmak
tikit dikit
tikre (bk. tegre)
tiktak (<*Skr. tiktāk*) acı
tikü ögen (coğ.)
til- uzunlamasına kesmek
til 1. dil; 2. söz, nutuk
tile- dilemek, istemek
tilegülük dileyen, arzu eden
tilek dilek, istek, arzu
tilen- dilenmek, dilencilik yapmak
tiler dileyen
tilet- diletmek
tilfe deli (bk. tilve)
tilgen çark, daire, tekerlek
tilik dilek, arzu
tilimçi dilmaç, tercüman
tilkü tilki
tillig dilli, dili olan
tilmaç tercüman
tilngeng kargaşalık
tilte sebep
tiltür- dildirmek
tilutami (<*Skr. tilottami*) (şhs.)

tilve abdal, aşık, deli
timburi tamburcu, tambur çalan
timen- hazırlanmak
timin demin, derhal, yeniden
tin 1. (bk. tın); 2. yular
tinesi ogli yatıgma (şhs.)
ting takat, iktidar; **ting ür** kısa bir süre
tingç (bk. teginç)
tingçi casus
tingilde- kımıldamak, oynamak, sallanmak
tingle- dinlemek
tinki bir şeytan adı
tintsuy kabile
tir- 1. toplamak, derlemek; 2. yaşamak
tiravinti (şhs.)
tirazuk (<*Far. tarazuk*) terazi
tire- desteklemek, diremek
tire hep birden
tiregük direk (bk. tirgük)
tirek 1. ağaç; 2. (şhs.)
tiren- direnmek, tutunmak
tirgin (bk. tirin)
tirgü- diriltmek
tirgüd- canlandırmak, diriltmek
tirgüg lakap
tirgük direk, kavak
tirgür- canlandırmak
tiri (şhs.
tirig 1. diri, canlı; 2. (şhs.); **tirig öz** hayat, ömür
tiril- 1. tirilmek; 2. toplanmak
tiringak tımak
tiripur (coğ.)
tirkin (bk. tirin)
tirkiş kervan haberci
tirle- derlemek, toplamak
tirnegül toplayan
tirti (<*Skr. thitrika*) itikat hocası
tisik gezi, seyahat
tiş diş
tiş- sözleşmek
tişestvustik (şhs.)
tişi dişi, kadın; **tişi kişi** kadın; **tişi yıl** dişi (kadın) yılı
tişle- dişlemek
tit- teberru etmek
titding dağıttın, feda ettin
titig balçık, çamur
titigçi alçıcı, duvarcı
titik (bk. titig)
titiklig akıllı, zeki, mahir
titim cesaretli
titin (bk. tıtın)
titin- atılmak, cehdetmek
titir 1. sert ve dik bakma; 2. Arap cinsiyetli at; 3. dişi deve
titirü (bk. titrü)
titre- titremek
titret- titretmek
titri- (bk. titre-)
titrü dikkatle, dik, keskin
titrüm kesin, kat'i
titsi (<*Çin. ti-tsu*) şancisi
tivdar (<*Skr. devadaru*) çam ağacı
tiyin diye
tiyin diye, için
tiyiş- söyleşmek
tiyş- (bk. tiyiş-)
tiz diz
tiz- dizmek, sıralamak
tizgin yular, dizgin
tizig sıra, saf, dizi
tiziglig süs zinciri, gerdanlık

tizik seyahat, gezi
tizlig dizli, dizi olan
tizlik dize korumak amacıyla geçirilen şey
tizme dizme işi
tizsiz dizsiz
tk (bk. tek)
tmġa (bk. tamġa)
tmır (bk. tamır)
tmķa (bk. tamġa)
tngil- (bk. tengil-)
tngri (bk. tengri)
tngridem (bk. tengriden)
tngriken (bk. tengriken)
tngrilik (bk. tengrilik)
tngrim tanrım, ilahım
to- 1. doymak; 2. örtmek; 3. (bk. tog-)
tobıķ topuk
tobula (şhs.)
tobulġaķ Cyperus
tod 1. tam, dolu; 2. kıymetsiz, kötü, sefil, ucuz; **tod ucuz** aşağılanmış, hor görülen, sefil; **tod ucuz ķıl-** aşağılamak, hor görmek
tod- doymak
toda- (bk. tota-)
todġur- doyurmak
todunçsuz doymaz
todur- doyurmak
toġ (şhs.)
toġ- doğmak; **toġ- belgür-** (birlikte) doğmak (yıldız için), meydana gelmek
toġa hastalık; **toġa teglüg** (birlikte) hasta, sakat
toġa- kalkmak
toġan yırtıcı çay kuşu
toġan (şhs.)
toġasız hastalıksız
toġġun (<*Çin.*) yüksek rütbeli
toġġut Toygun'un cemi
toġı- vurmak, dokumak
toġla (coğ.)
toġma (şhs.)
toġmaķ doğma, doğuş
toġmış akraba; **toġmış ķadaş** (birlikte) akraba
toġmışım akrabam, uruğum
toġra- dogramak
toġraķ kovak
toġrı (bk. toğru)
toġrıl (şhs.)
toğru doğru
toğrul (şhs.)
takış- tokuşmak, vuruşmak
toğrul- doğrulmak
toğsuķ doğuş
toğtur- doğurmak
toğu balıġ (coğ.)
toğu örf, adet, gelenek
toğuġuġ (şhs.)
toğum doğum, tevellüt; **toğum acun** (dini) yeniden doğma; **toğum acun tut-** doğmak, yeniden doğmak
toğur- 1. doğurmak 2. atlamak, ilerlemek, tecavüz etmek
toğurġu (coğ.)
toğurġuluķ doğurma, doğum
toğurmış canlı, yaşayan

toğuru doğru; **toğuru tomlıtu** yasal olarak, kurallara uygun
toğuz (bk. toḳuz); **toğuz ersin** (şhs.); **toğuz ġırḳ** otuz dokuz; **toğuz oğuz** (kbl.); **toğuz otuz** yirmi dokuz; **toğuz tatar** (kbl.); **toğuz yeġirmi** on dokuz
tohı- vurmak
tohrı Toharca
tohum (bk. toġum)
tohur- (bk. toġur-)
toi şehir, karargah
toinaḳ (şhs.)
toḳ 1. tok; 2. parça; 3. (şhs.); **toḳ bögüt** (şhs.)
toḳa- (bk. toḳı-)
toḳa 1. (bk. toġo); 2. (şhs.)
toḳaḳ (şhs.)
toḳar (yazıtlar) bir Türk halkı
toḳı- 1. vurmak, dövmek, hücuma geçmek; 2. atmak (nabız için)
toḳıġa (bk. taḳıġu)
toḳıġu tel tokmağı
toḳıl- vurmak, dövmek, çakmak, tıklatmak, dokumak, argaçlamak
toḳılıġ zarif, şık, endamlı
toḳımaḳ tahta çekiç
toḳın- buruşmak, çarpışmak
toḳış tokuş, savaş, vuruş
toḳıt- 1. vurmak, ezmek; 2. diktirmek; 3. taş üzerine yazdırmak, hak ettirmek
toḳıt- vurdurmak, kurdurmak
toḳıtıl- vurulmak, çarpılmak
toḳluḳ yüzme tulumu, torba; **toḳluḳ temür** (şhs.)
toḳrı (kbl.)
toḳsın (coğ.)
toḳsu mani, engel
toksun doksan
toḳsuş (şhs.)
toḳta- sakin olmak
toḳtamış (şhs.)
toḳtı (şhs.)
toḳu- 1. dokumak; 2. vurmak
toḳu töre, tören, merasim
toḳuluġ (bk. toḳuluġ)
toḳuluġ kanuni, nizami
toḳum (bk. toġum)
toḳurḳaḳ tokluğun kıymetini bilmeyen, kendisini tok hisseden, gözü tok, toklu, değer vermeyen
toḳuş- tokuşmak, vuruşmak
toḳuz dokuz; **toḳuz ersin** dokuz ersin; **toḳuz oğuz** dokuz oğuz; **toḳuz tatar** dokuz tatar
toḳuzınç dokuzuncu
toḳuzon doksan
tol- dolmak
tola- dolamak, çevirmek
tolġa- 1. incinmek; 2. dolamak, sarmak
tolġaḳ hastalık, eziyet, ıstırap
tolġan- incinmek
tolġat- incitmek
tolġatsız incitmeden
tolġuḳ (bk. tolġaḳ)
tolı 1. dolu, tam dolu; 2. bir şeyin çevresi, etrafı; 3. kötü
tolḳaḳ (bk. tolġaḳ)

tolḳan- çevrilmek, dönmek
tolḳu şişman, iri yapılı
tolḳuk 1. gelincik çiçeği; 2. uzun yapraklı; 3. tüylü ve yenilebelecek ot; 4. bir tür kuş
tolmiş (şhs.)
tolp bütün, hep
tolu çok, dolu, tekmil; 2. (şhs.)
toluḳ tüke (şhs.)
tolum tam, mükemmel
tolun dopdolu, hep
toluy deniz
tom giysi, elbise, kürk
tomlı soğuk
tomlı- soğumak
tomlıt- soğutmak
tomludu doğru, dürüst, adilane
tomluġ somurtkan
tomur- akmak;
ḳan tomur- kan akmak, kanamak
ton 1. giyecek, elbise, don; 2. donmuş şey, buz; **ton kedim** (birlikte) giyim; **ton tonanġu** (birlikte) giyim
ton- donmak
tona- donatmak
tonaġu giyecek, elbise, giyim
tong- donmak
tonga 1. rütbe, unvan; 2. yiğit, kahraman; 3. (şhs.); **tonga sangun** (şhs.); **tonga tegin** (şhs.)
tongalıġ güçlü, kuvvetli
tongdar- (bk. tongtar-)
tongdarıl- (bk. tongtarıl-)
tongıt- aşağı dönük olmak, aşağı meyletmek
tongıtı tutuḳ (şhs.)
tongla- vurmak
tongluġ vurulmuş olan
tongma bakşi (şhs.)
tongra (kbl.); **tongra sem** (şhs.); **tongra yılpaġut** (şhs.)
tongta- çevrilmek, dönmek
tongtar- dönmek, çevrilmek
tongtarıl- yuvarlanmak, çevrilmek, devrilmek
tonguz domuz
tonguzçı domuz besleyen
tonluġ donlu, elbiseli
tono- süslemek, tezyin etmek
tonsuz elbisesiz
tonuz domuz
tonyuḳuḳ (şhs.) Göktürk devleti veziri
toon (bk. ton)
toosın (bk. tosun)
tooz (bk. toz)
top top yekun
top- yığmak, toplamak
topıḳ (bk. tobıḳ)
topla- toplamak
toplaġalu toplayan
topolu toplu, bir arada
topraḳ toprak
topu- koymak, istiflemek
tor ağ, balık ağı, av ağı
tor- zayıflamak, ezilmek
torangu giyecek, elbise, giyim
torbalıġ (şhs.)
torçı 1. ağla avlanan, avda ağ kullanan; (şhs.)
torıġ 1. doru, koyu kırmızı; 2. zayıf; 3. berrak
torḳu ipek
toruġ güçsüz, zayıf

toruk gövdesi kızıl, ayakları ve yelesi kara olan at
toruḳ 1. (bk. turuġ); 2. berrak
torul- durulmak
torul- durulmak, süzülmek
toruldur- süzmek, berrak
torultut- tenkil etmek
torum deve yavrusu
toruş kavga, niza
tos inatçılık, geçimsizlik
tosġur- yok etmek
tosıġ doymuş, tok
tosıḳ tok (bk. tosıġ)
toskı (coğ.)
tosın (bk. tusu)
tosun vahşi, kaba, iğdiş edilmiş
toş başı göl
toş (<*Skr.*) doğa, tabiat
toş- doldurmak, bütünlemek
toşġur- baskın yapmak
toşḳur doldurmak
tot- (bk. tod-)
tot bütün, hep, tekmil
tota değersiz, telakki etme
totġur- (bk. todġur-)
totı (bk. tuurı)
totunçsuz- doymak bilmeden
tov- 1. doğmak; 2. doymak
tovan doğan kuşu
tovrı (bk. tuurı)
toy 1. bayram, toy; 2. şehir, karargah; 3. genç, acemi; 4. mania, sırt; **toy ḳuvraḳ** toy, düğün
toya hastalık, sakatlık, kör
toyġun yüksek bir rütbe
toyın 1. (<*Çin. tao-jen*) rahip; 2. (şhs.): **toyın çoḳ** (şhs.): **toyın ḳulı şila** (şhs.)
toyınaḳ < *toin ak*
toyuġ (<*Çin.*) nalbant
toyun Buda rahibi (bk. toyın)
toz- çıkmak (koku), yükselmek
toz 1. toz; 2. akağaç kabuğu, kayın ağacı
tozġaḳ çiçek tozu
tozun (bk. tosun
töşek (şhs.)
töbü tepe, zirve, üst
töbün baş aşağı, tepesi ile
töbüre aşağı, baş aşağı
tödüş (bk. tötür)
tög- dökmek
tögedi (bk. tüketi)
tögek büyük hayvan
tögü darı
tögül- dökülmek
tögültün (coğ.)
tögün damga
tögünlig damgalı
tögünsiz damgasız
tögürtür- ulaştırmak
tök- dökmek, dağıtmak
töke- işba haline gelmek
töklün- ayrılmak, dökülmek
tökügülük dökülmüş
tökük ilahların şerefine
tökül- dökülmek
tökülti (şhs.)
tökün- doldurmak
tökün dökülmüş
tökütt- döktürmek, akıtmak
töl döl, nesil, torun
töle- tediye etmek, ödemek
töleç tazminat, ödenek
tölek (şhs.)

töles (coğ.)
tölis (kbl.)
töliş 1. (coğ.) 2. (kbl.)
tölit yatak takımı
tölük 1. dalma; 2. kuvvet; 3. dolayı
tömke hile, büyü
tömkesiz hilesiz, büyüsüz
töngil- yıkmak, yıkılmak
töngker (coğ.)
töngkeş bir dağ ismi
töpen aşağı
töpö tepe (bk. töbü)
töpü (bk. töbü)
töpün alt;
töpün tüş- ayaklara kapanmak, başı aşağıya inmek
töpüre tamamen
töpüt (coğ.)
tör evin önemli yeri, şeref yeri; **tör apa** (şhs.)
törçi- türemek, doğmak
töre (<*Skr. dharma*) töre, kanun
töredü (şhs.)
törlüg (bk. türlüg)
tört dört;
tört tümen kırk bin; **tört yegirmi** on dört
törtkil kare, dörtgen
törtolin dört taraftan, yandan
törtünç dördüncü
törü töre, örf, kanun, nizam, gelenek, görenek
törü- türemek
törüçe örfçe, törece
törüçi kanun yapan
törül töre, örf, kanun
törülüg kanuni;
törülüg toḳuluḳ (birlikte) adil
törülsüz kanunsuz
törülük (bk. törülüg)
törün düğün, merasim
törüsüz kanunsuz, nizamsız
törüt- türetmek
tösinçe kaidesince, kuralınca
töş başı bataklık, gölün derin yeri
töşe- döşemek, yatak yaymak, sermek
töşek döşek, yastık
töşen- döşenmek, kullanılmak
tötükçi hakim
tötüş kavga, mücadele
tötüşlük düşman kalpli
töz damar, kök, unsur;
töz tüp (birlikte) temel, kök
tözkerinçsiz temeli olmayan
tözlüg temelli, köklü, asaletli
tözü hepsi, tekmili, tamamı
tözügü tamamıyla, büsbütün
tözün asil soydan, asaletli
trazuḳ (bk. tarazuḳ)
trhan (bk. tarkan)
tripal (<*Skr. triphala*) bitki adı
trit- yanmak, yakmak
trizul (<*Skr. trisula*) üç dişli
trk (bk. terk)
trkin hemen, derhal
trs , (bk. ters)
trzul (bk. drzul)
tsang (<*Çin.*) hazine, servet
tsang ağılık hazine, zenginlik
tsangçı hazineyi koruyan;
tsangçı ağıçı hazine bekçisi
tsuyurğa (<*Çin. tsu*) ana sevgisi
ts ang hazine, servet

tsangçı hazinedar
tsuen-ni (şhs.)
tsun (<*Çin.*) resim, vergi
tsuy (<*Çin.*) günah, suç, kabahat
tsuyluġ suçlu, kabahatli, günahkar
tu- kapamak, tutmak
tuçayan (şhs.)
tuda tehlike
tuda- (bk. tota-)
tudasız tehlikesiz
tuddasız (bk. tudasız)
tudultur- (bk. tutultur-)
tudun- (bk. tutun-)
tudun (şhs.)
tudunç haya, utanç
tudunçsuz hayasız
tuġ 1. örtü kapak; 2. bayrak, sancak
tuġ- doğmak
tuġa hastalık
tuġlıġ bayraklı, sancaklı
tuġluġa zırh
tuġot (bk. toġut)
tuġsa- zayıflamak
tuġuġ duygu
tuġum doğum
tuġur- doğurmak
tuġuş (coğ.)
tuġut güneşin doğması
tuhur- (bk. tuġur-)
tuhüm doğum
tuji (<*Çin. do-tsi*) kasap, hayvanı kesen kimse
tujit (<*Skr. tusita*) saadet yeri, bir gök katının adı
tuķum (bk. tuġum)
tul dul
tul- kapamak
tulat (şhs.)
tulayaġ zapt etme (bk. tulayaķ)
tulayaķ zapt etme (bk. tulayaġ)
tuliş rütbe
tuli (bk. tul)
tulķuķ (bk. toķluķ)
tuluķ tulum
tulun tolun ay, bedir
tulung şakak
tum- kapanmak, tıkanmak
tumaġu nezle
tuman 1. duman, sis, karanlık, zifiri karanlık; 2. (şhs.);
tuman ingül (şhs.)
tumanlıġ dumanlı, sisli
tumıl- soğumak, donmak
tumlıġ (bk. tumluķ)
tumluġ soğukluk, soğuk
tumsaġ gaga
tumşıķ (bk. tumsaġ)
tumşuķ (bk. tumsaġ)
tumşuķluġ gagalı, gagası olan
tumtur (şhs.)
tun- tıkanmak, kapanmak
tunaķ tek tırnak
tupa 1. (kbl.); 2. rütbe
tupalı bir şeytan adı
tupulgaķ sancı (iç) bağırsak
tur (şhs.)
tur- 1. kalkmak; 2. durmak; 3. bulunmak; 4. var olmak, yaşamak; 5. zayıflamak; 6. toplanmak
tura (şhs.);
tura tutuķ (şhs.)
turalıġ hareketli, canlı, oynak
turan (şhs.)
turbay (şhs.)
turçı (şhs.)

turçı bakşı (şhs.)
turğınça (bk. turğınçara)
turğınçara derhal, behemehal
turğul (şhs.)
turğun- durdurmak, diktirmek
turğut kalkmaya mecbur olma
turk uzunluk
turkar- (bk. turkur-)
turkaru hep durmadan
turkur- (bk. turğur-)
turnıa turp
turmış (şhs.);
turmış tegirmençi (şhs.); **turmış temür** (şhs.); **turmış tutung** (şhs.)
turpay (şhs.)
turpı dana
turu bütünü, hepsi, tamamı
turuğ 1. durak, durulacak yer; 2. otlak
turuk 1. ışık, aydınlık; 2. zayıf, cılız; 3. (şhs.);
turuk edgü toğrıl (şhs.); **turuk ögeçük** (şhs.)
turul- durulmak
turuldur- (bk. torulda-)
turum durum
turum ara derhal, behemehal
turunay turna
turunçı fırıncı
turungaya (bk. turunay)
turuş (bk. toruş)
turuş- savaşmak
turuşçı savaşçı, davacı
turuş katun (şhs.)
turuşluğ müdafaa edilen
turya (<*Skr. turya*) dörtte bir, çeyrek
tusu fayda, semere, kazanç;
tusu kel- olmak, bir şeyin gerçekleşmesi
tusul- faydalanmak
tusuluğ faydalı;
tusuluğ asığlığ faydalı, yararlı
tusulsız faydasız
tuş 1. eş, arkadaş; 2. tesadüf; 3. an, zaman;
tuş bol- karşılaşmak
tuş- rastlamak, rastlanmak
tuşit (bk. tujit)
tuşkur- (bk. toşğur-)
tuştuk- toplanmak
tuşuş- karşılaşmak, rastlaşmak
tut sap
tut- 1. tutmak; 2. yakalamak; 3. emel etmek; 4. korumak; 5. avlamak; 6. (mec.) anlamak, farkına varmak; 7. kaplamak;
tut- kap- (birlikte) tutmak, yakalamak
tuta (bk. tuda)
tuta- (bk. tota-)
tutağsız sebepsiz
tutçı durmadan
tutğak inilti, nale, feryat
tutğur- yapmak, ifa etmek
tutku kapama, zapt etme
tutkuğ rehin
tutsık tutma
tutsuğ vasiyet
tutsuk- hapsedilmek
tutuğ ipotek, rehin;
tutuğ ur- ipotek koymak; **tıdığ tutuğ** engel; **tıdığsız tutuğsuz** engelsiz
tutuğ- oyuna girmek

tutuk (şhs.): **zadak tutuk** (şhs.): **alp tutuk** (şhs.): **begü tutuk kirku sengün** (şhs.): **burak tutuk** (şhs.): **el togan tutuk** (şhs.): **yabaş tutuk** (şhs.): **kök amaş tutuk** (şhs.): **ong tutuk** (şhs.): **öz apa tutuk** (şhs.): **tay bilge tutuk** (şhs.): **tongıtı tutuk** (şhs.): **öre bört tutuk** (şhs.)
tutuk (<*Çin. tu-tu.*) askeri vali
tutukluğ başbuğlu, reisli
tutul- tutulmak
tutultur- tutulmak
tutum avuç
tutun- tutunmak, tutulmak
tutunçsuz tutulamayan
tutung 1. (şhs.): 2. memuriyet adı
tutunu tutarak
tuturkan pirinç
tutuş- birbiriyle tutuşmak
tutuz- 1. havale etmek, iletmek; 2. tutturmak, yakalamak
tutuzmak teslim, ileti, havale etme
tutyak sağlam bağlanmış
tutyak- varlığa bağlanmak
tutyaklan- varlığa tutunmak, varlığa bağlanmak
tutyaklanmak bağlılık, var olma hevesi
tutyaksız sadakatsiz, bağlılığı olmayan
tuuş (bk. tuş)
tuy- 1. duymak; 2. tanımak
tuyğun (şhs.)
tuyğut (şhs.)
tuymış (<*Skr.*) ermiş, nurlanmış
tuynak (şhs.)
tuyuğluğ nallı
tuyuğsuz duygusuz, görgüsüz
tuyun- anlamak, hissetmek
tuyuz- anlatmak, duyurmak
tuz 1. tuz; 2. ağ
tuzakçı tuzak kurucu, tuzakçı
tuzçı tuz satan
tuzumçı yol kesen
tü 1. saç, kıl; 2. her türlü, çeşitli
tüb tüp
tübençük 1. tabi olan, uyan; 2. (şhs.)
tüblüg (bk. tüplüg)
tübüt (coğ.)
tüdüş (bk. tütüş)
tüdüş- (bk. tütüş-)
tüg saç
tüg- bağlamak, düğümlemek
tüge (şhs.)
tügel (bk. tükel)
tügme düğme
tügne- yanmak
tügül değil
tügül- düğülmek, düğümlenmek
tügün düğüm
tügünük baca
tük- 1. buruşmak, somurtmak; 2. dökmek, dağıtmak, bozmak; 3. bitmek, tükenmek; 4. düğüm yapmak
tük 1. tüy, saç; 2. yün; 3. tümen
tüke- tükenmek, bitmek
tükedi (bk. tüketi)

tükegü tükenme
tükel 1. tamamıyla, bütünüyle; 2. (şhs.); **tükel barm** (birlikte) yüce, üstün; **tükel ḳara** (şhs.)
tükellig tekmil, kamilen; **tükellig bol-** olgunlaşmak
tükemeyük tükenmemiş
tükemez kurtarmaz
tüken- bitmek, sona ermek
tüket- tüketmek, bitirmek
tüketi tamamıyla, sonuna kadar
tüki pirinç, pirinç kabuğu, soyulmuş darı
tüklüg tamamıyla, tam
tükrünç (şhs.)
tükün (şhs.)
tükün- doldurmak
tüküz (coğ.)
tül düş, rüya; **tül tüşe-** rüya görmek
tülek temür (şhs.)
tülen- 1. tüylenmek; 2. (mec.) zenginleşmek
tülit baş yastığı
tült yastık
tülte- güzelleştirmek
tültür- çarpmak
tülüg 1. şeftali; 2. baharat; 3. tüylü
tülük bohça; **tülük ḳara** (şhs.)
tümen 1. on bin, tümen; 2. (şhs.)
tümenlig on binlik
tümke cahil, bilgisiz, zayıf
tün gece, karanlık; **tün ḳatmaḳ-** gece yürüyüşü yapmak, geceyi gündüze katmak;; **tün ortusı** gece yarısı
tünlen kümes
tünç 1. dinç, dinçlik; 2. refah;; 3. sükunet
tüner- karanlık basmak
tünerig zulmet, karanlık
tüngür 1.sihriyet, evlenme yolu ile akrabalık, dünür; 2. şaman davulu
tünker tağ (coğ.) Tünkerdağ
tünle geceleyin
tünlük pencere
tünsek (şhs.)
tüp dip, esas, temel, taban, kök, son
tüpger esaslı araştırmak, künhüne varmak, derinleştirmek
tüpi kar fırtınası
tüpker esasını araştırmak, zirveye ulaşmak
tüplüg köklü, dipli, esaslı, temelli
tüpsüz köksüz, dipsiz, esassız, temelsiz,
tüpüt (coğ.) Tibet, Tibetli
tür türlü, nevi, kalite, çeşit
tür- dürmek, katlamak, bükmek; **türe büke kıl-** dürüp bükerek yapmak
türbi eğe
türçi (şhs.)
türçi- türemek, kurulmak, teessüs etmek
türçimeksiz türemeden, zuhur etmeden

türgi (coğ.); **türgi yargun** (coğ.)
türgiş (kbl.)
türgün kez, kere, defa, yol
türk 1. güçlü, kuvvetli; 2. (kbl.) Türk milleti
türkçe Türkçe
türklüg güçlü, kuvvetli; **erklig türklüg** (birlikte) kudretli, güçlü
türk sir (kabile)
türlüg 1. türlü, çeşitli; 2. (şhs.)
türlük çeşitli, türlülük
türt- 1. yakmak; 2. merhem sürmek, sıvamak; 3. dürtmek
türtkil çoḳ (coğ.)
türtüm zeki, kabiliyetli
türtün- merhem sürmek, pomada sürmek
türtüngü merhem, pomada
türük güç, kuvvet
türük Türk
türül- dürülmek, katlamak
türüng gayretli, çalışkan, faal
tüs (bk. tüş)
tüse- rüya görmek, düş görmek
tüsek (şhs.)
tüsül- (bk. tüzülmek)
tüsür- indirmek
tüş 1. uyku, uyku görme; 2. mükafat, semere; 3. netice, sonuç; 4. yemiş, ürün; 5. gelir, faiz; **tüş etüz** (dini) Budanın üç varlık şeklinden biri; **evin tüş** 1. meyve, mahsul; 2. döl; **tüş yemiş** (birlikte) yemiş; **tüş utlı** (birlikte) mükafat
tüş- düşmek, ölmek, inmek
tüşe- rüya görmek, düş görmek
tüşek döşek
tüşi ilave
tüşlüg semereli, verimli, yemişli
tüşmek **tüşmek ḳamılmaḳ** (birlikte) düşme, düşüş
tüşnek 1. ikamet yeri, oturma yeri; 2. dost, arkadaş
tüşük vergi adı
tüşümen vergi toplayan memur
tüşür- düşürmek, indirmek, sevk etmek
tüşütlen- tahayyül etmek, hayal kurmak, mülahaza etmek
tüt- tütmek, duman çıkarmak
tütek ağızlık, emzik
tütrüm 1. derin; 2. kesin; 3. zeki
tütsüg(k) tütsü, tütsülenen nesne
tütsüglük buhurdan
tütsülüg günlük
tütün 1. mesken sayımında alınan vergi; 2. duman
tütünlüg tütünlü, dumanlı
tütüş kavga, münakaşa; **tütüş keriş** (birlikte) münakaşa ve kavga; **tütüş keriş ḳarışmaḳ** tartışma, münakaşa ve kavga
tütüş- 1. tutuşmak, savaşmak, çarpışmak; 2. savaş, harp;

tütüş- keriş- (birlikte) münakaşa etmek, kavga etmek
tütüşlüg düşman kesilme, muhalif olma
tütüz- yaktırmak
tützüḳ (bk. tüstük)
tüü (bk. tü)
tüz- dizmek, düzenlemek, düzeltmek, tavsiye etmek
tüz 1. düz, doğru, kusursuz; 2. ırk, nesil; 2. eşit; 3. ova, kır; 4. (şhs.):
tüz bay küç bars külüg (şhs.)
tüze bütünü, hepsi, tamamı
tüzel- düzelmek
tüzlüg (şhs.)
tüzmiş (şhs.)
tüzsiz kusurlu, doğru olmayan
tüzü 1.(bk. tözü); 2. kusursuz; 3. tamamı, bütünü; 3. hakikatli
tüzüḳ müsavi kılmak, eşit kılmak
tüzül- dizilmek, sırada olmak
tüzün 1.asil, necip, soylu; 2. tekmil, kemilen; 3. hakiki
tvar (bk. tavar)
tvgaç (bk. tavġaç)
tvraḳ acele, çarçabuk
tvrat- itmek, dürtmek, tecil etmek

U

u- muktedir olmak, yapabilmek, gücü yetmek
u uyku
ubrı obruk
ubu üstübeç
ubub hop hop
ubut ar, edep, hayâ, tevazu
ucuzla- (bk. uçuzla-)
uç 1. uç, baş; 2. uzak; 3. ordu
uça 1. sırt, arka, kuyruk, kuyruk sokumu; 2. örfe göre baş misafire ikram edilen et parçası
uçadivaç (<*Skr.*) (coğ.)
uçağan (<*Skr.*) (coğ.)
uçayan balık (coğ.)
uçayan uluş (coğ.)
uçluġ uçlu
uç- uçmak, havalanıp gitmek, ölmek,
uçkur mütehassıs, uzman, bilir kişi
uçmak cennet
uçra- karşılaşmak
uçruġ 1. doruk, zirve, uç, baş; 2. bayrak şeridi
uçruġluġ zirvede bulunan
uçsuz sonsuz, uçsuz bucaksız; **uçsuz kıdıġsız** (birlikte) uçsuz bucaksız
uçuġma uçan
uçuk 1. çorap; 2. avcı kuşu; 3. uçarak
uçun amacıyla maksadıyla
uçuru talep etme
uçuruġ doruk, zirve, uç
uçuruġluġ (bk. uçruġluġ)
uçuz 1. kolay, ucuz, hafif, az; 2. ihmal edilmiş; **uçuz yenik tut-** saygısızlık göstermek, saymamak, nefret etmek
uçuzla- değeri düşmek, ucuzlamak, istihkar etmek
ud 1. sığır, inek, öküz; 2. 12. hayvanlı Türk takviminde bir yılın adı
ud- ardından gitmek, takip etmek, uymak, birbirinin idaresi altına girmek
uda yenerek
udacı yapıcı, muktedir, kadir, gücü yeten
udağsık hürmete layık, hürmetli, adlı sanlı, saygı değer
udar (şhs.);
udar sengün (şhs.)
udarabatiravat (bk. utarabatiravat)
udçı sığırtmaç, çoban
udğur- 1. uyandırmak; 2. arkasını bırakmamak; 3. yenmek
udğuratı tamamıyla, hep
udhli (bk. utlı)
udı- uyumak
udıma- uyumamak
udık uyku
udıkla- uyuklamak
udısık uyku; **udısık kel-** uykusu gelmek
udış- bir bir arkasından takip etmek
udız- sevk etmek, idare etmek

udlen- ihtirastan alevlenmek
udluġ uyluk, kalça kemiği
udlik oyluk
udmış (şhs.)
udru aksine, tersine, bilakis
udrun- (bk. utrun-)
udu 1. maiyet; 2. sonra, veya, ve
uduġ 1.tâbi olma, uyrukluk; 2. hürmet, saygı
uduġsaḳ davranma
udumbar (<*Skr. udumbara.*) incir ağacı çeşidi ve meyvesi
udun (şhs.)
udun- 1. hürmet etmek, ihtiram etmek, saymak; 2. teslim olmak; 3. tapınmak; 4. peşine düşmek
udundur- taptırmak, tapındırmak, hürmet ettirmek, saydırtmak
udura hisse, pay, parça, bir şeyin yarısı
uduru tersine, aksine, bilakis, karşı karşıya
udus- (bk. uduz-)
uduş- takip etmek, ardından gitmek
uduşru takip ederek
uduz uyuz, bulaşıcı deri hastalığı
uduz- 1. sevk etmek, götürmek, yol göstermek; 2. takibe mecbur kılmak
ufsaḳ 1. ufak; 2. yaşça küçük; 3. (mec.) önemsiz, çok az
uġan Tanrı, Allah
uġı kuş cinsi
uġra- uymak, planlamak, niyetlenmek, arzulamak.
uġraç (şhs.)
uġur 1. fırsat, tesadüf; 2. sebep, dolayı; 3. uğur, saye, devlet
uġuş aşiret, kabile, klan, soy,
uġutla- mayalamak
uġuz 1. süt, ilk süt; 2. ağız
uḫ- (bk. uḳ-)
uhuş soy, kabile
uigur (kbl.)
ujık (<*Çin. dzi'iag.*) hece, harf; 2. (bk. üjek, üjik, üjük)
uḳ akıl, anlayış
uḳ- 1. anlamak, bilmek, tasavvur etmek; 2. itaat etmek
uḳıt- idrak, anlatmak, bildirmek
uḳtur- anlatmak
uḳun- itiraf etmek
uḳunçsuz tedbirsiz
uḳuz (bk. uguş)
ul dip, zemin, toprak
ula- 1. bağlamak, bir araya getirmek, birleştirmek, bitiştirmek; 2. takip etmek, arkasından gelmek
uladhi (bk. ulatı)
ulaġ 1. zincir, silsile, sıra, irtibat; 2. haberci; 3. ulak, yük hayvanı
ulal- birleştirilmek, bağlanmak, mevcut olmak
ulam daimi, kesiksiz;

ulam yarlıq tapu kalesi
ular 1. keklik; 2. (bk. olar)
ulatı daha, ilaveten, -dan başka
ulayu 1. uluyarak; 2. ve, sonra, ondan sonra, bilhassa
ulġa- büyümek
ulġad- büyümek, neşvünema bulmak
ulġart- büyütmek, çoğaltmak
ulı- ulumak, sızlanmak, yüksek sesle ağlamak
ulıġ sızlanma, uluma
ulın- başı dönmek, şaşırmak;
ulın- tolġan- (birlikte) dönmek
ulınçıġ 1. ihata edilerek, çevirerek, kuşatılarak; 2. devamlı; 3. dönen, dönerek
ulış- 1. inlemek, sızlamak, ağlamak; 2. ulumak
ulsuz dipsiz, köksüz, zeminsiz
ultung sütun
uluġ 1. ulu, büyük, seçkin, seçme, asil; 2. (şhs.);
uluġ erkin (şhs.)
uluġad- 1. yaşlanmak, kocalmak; 2. büyümek
uluġaş ziyafet, toy, şölen
uluġatlıġ adlı, sanlı, kimse
uluġbay zengin
uluġ erngek başparmak
uluġiliġ büyük hükümdar
uluġpuşuş felaket
ulul- ilâve etmek
ululad- nakledilmek
ulun sap
ulung şad (şhs.)
ulus (bk. uluş)
uluş memleket, ülke, ulus, millet, kavim;
uluş balık köy ve şehirler
uluşluġ memlekete ait, memleketle ilgili,
ulyaḳ temel, pençe, taban
um- istemek
uma 1. anne; 2. (şhs.)
umamaḳlıḳ ulaşılamayan, hayal
umay 1. doğum sonu; 2. kadın uzvu, rahim, döl yatağı; 3. (şhs.)
umaz çaresiz
umç (?)
umıçı (şhs.)
umınç 1. hedef, gaye; 2. öküz saban gibi çiftçi aygırları
umduḳ umut
umuġ 1. umut; 2. mesnet, sığınak, dayanak;
umuġ ınaġ (birlikte) umut, inanç
umuġsuz dayanıksız, sığınaksız, melcesiz; inancını kaybeden;
umuġsuz ınaġsız (birlikte) ümidini kaybeden, inancını kaybeden
umuḳ dost, eş, arkadaş
umul- umulmak
umun- ummak
umunç umma, umut
umunçluġ yardım (?)
umun- ummak, ümit etmek
umuş umma

una 1. ona; 2. şimdi, hemen; **una basa** (birlikte) şimdi; **una knia** daha
una- tasvip etmek, razı olmak, doğru bulmak
unaġan çur (şhs.)
unaḳaya derhal
unama- tasvip etmemek, razı olmamak, kabul etmemek
unç 1. emin; 2. olabilir, mümkün
unçsuz minnetsiz
unıt- 1. unutmak, hatırlamamak; 2. yapamamak; 3. bağışlamak; 4. önem vermemek
unsuz tasvipsiz, olmaz, değildir
uḳ- anlamak
uḳıt- 1. anlatmak, öğretmek; 2. kavramak, bilmek, tasavvur etmek
uḳtur- anlatmak, açıklamak, izah etmek
uḳun- 1. anlamak, kani olmak; 2. itiraf etmek, kabul etmek
uḳunç tedbir
uḳunçsuz tedbirsiz
uḳuş 1. benzeyiş; 2. soy, sop; 3. kabile
up- içmek
upakati (<*Skr. upakāla*) bir şeytan adı
upançik (<*Skr. upa.*) ait olmak
upapançiki (<*Skr. upapañcaka*) (şhs.)
upasanç (<*Soğd. 'vp's'nç'. Skr. upasika*) papaz çömezi (kadın)
upasi (<*Soğd. 'up'sy*) papaz çömezi (erkek)
upasiki (<*Skr. upaska*) papaz çömezi (erkek)
upasini (<*Skr. upasena*) papaz çömezi (erkek)
upasvami (<*Skr. upasvamin*) (şhs.)
ur 1. tohum; 2. (şhs.); **ur beg** (şhs.)
ur- 1. vurmak; 2. dikmek; 3. tanzim etmek, düzenlemek
uran parola
urbaḳ elbise, giyecek
urbilvani (<*Skr. urvilva.*) (şhs.)
urdun örs
urġu (coğ.)
urı oğul, genç, delikanlı
urı- büyük olmak, doğrulanmak
urılan- erkek çocuğu doğurmak, erkek çocuk sahibi olmak
urıslım (coğ.)
urışlım (coğ.)
urla- bağırmak
urluġ aile, soy
urmizt Jüpiter
ursuḳ dövülmüş, vurulmuş olmak
urşı (şhs.)
urtu orta
urtur- vurdurmak, yonttırmak
uru bir şeytan adı
urubilvakaşig (<*Skr.*) (şhs.)
uruġ 1. nesil, kuşak; 2. tohum, ekin;

uruġ özlüg (birlikte) akraba, hısım
uruġsırat- soysuz kılmak, kökünü kazımak, neslini kesmek
uruġuni (<*Skr. rohin*) kamerin menzillerinden biri
uruġını (<*Skr. rahini*) bir yıldız adı
uruk ip, kendir
urumuki (<*Skr. urumukha*) bir şeytan adıdır
urun- çarpışmak, vuruşmak
urunçak rehin, emanet, veda; **urunçak tutuz-** teminat vermek: **urunçak ur-** teminat bırakmak
urung bir rütbe, memuriyet
urungu 1. savaşçı, muharip; 2. bayrak;
urungu sangun (şhs.); **urungu tudun çigşi** (şhs.); **alp urungu tutuk** (şhs.); **inel urungu** (şhs.); **kedim urungu** (şhs.); **külüg urungu** (şhs.); **kıyağan urungu** (şhs.); **kul apa urungu** (şhs.)
urunguluġ burç adı:
sarıġ urunguluġ 1. Burçlardan birinin adı; 2. ilah adı; 3. (şhs.)
urungut başçı, lider
urunt kavga, çarpışma, tecavüz
urupadatu (<*Skr. ruoadhatu*) (coğ.)
urus kıl- vuruşmak
uruş mücadele, vuruş, harp
uruvaşi (<*Skr. uruvasi*) (şhs.)
ur yon- 1. vurmak, incitmek; 2. azap vermek
us 1. akıl; 2. kuyruk sokumu; 3. atın kuyruğu
us- susamak
usa- (bk. uza-)
usaġ susuzluk
usal gamsız, kedersiz, keyifli
usan- 1. susamak; 2. inanmak (bk. uşan-)
usar muktedir olursa
usdacı kurtarıcı, halaskâr
usbad ilaç yerine kullanılan bir bitki adı
usıç becerikli, eli uz, mahir (bk. usuç)
usıkı (şhs.)
usın bundatu (şhs.)
usik (bk. ujik)
uskada ilaç olarak kullanılan bir bitki
uskun sarımsak, soğan
usnısa vijay (<*Skr. usnisa-vijaya*) bir dini formülün adı
usuç becerikli, kabiliyetli
usuçsız kabiliyetsiz
usuk (şhs.)
usun 1. (bk. uzun); 2. (şhs.)
usuz uykusuz
uş şimdi, işte, gibi
uşa- ufalamak, parçalamak
uşak 1. ufak, küçük; 2. çocuk
uşan- inanmak, güvenmek (bk. usan-)
uşbu iş bu
uşır (<*Skr. usira*) bir bitki adı
ut (bk. ud)

ut- 1. utmak, yenmek; 2. takip etmek: 3. utanmak, sıkılmak;
ut- yeget- (birlikte) zafer kazanmak
utarabatıvarat (<*Skr.*) bir yıldız adı
utğuraġ (bk. utğuraḳ)
utğuraḳ hep, tamamıyla, kesin olarak, kati (bk. otguraḳ)
utğuratı 1. köklü, esaslı; 2. muhakkak, şüphesiz; 3. tamamıyla
utlı 1. ödül, mükâfat, teşekkür; 2. netice (bk. udhli)
utlıçı ödüllendiren, mükafatlandıran
utlılıġ 1. müteşekkir, teşekkür borçlusu; 2. medyum
utlısız karşılıksız, mükâfatsız
utmaḳ **utmaḳ yegetmek** (birlikte) zafer, utku
utmat (<*Skr. unmada.*) cinnet, delilik
utpal (<*Skr.*) lotus çiçeği
utpatti (<*Skr.*) menşe
utra 1. orta: 2. karşı (edat)
utrabadra (<*Skr. uttarabhadra*)
utrapalguni (<*Skr.*) bir yıldız adı
utraşadi (<*Skr.*) yıldız adı
utru karşı, dolayısıyla, doğru
utrun karşı
utrun- karşı gelmek, dayanmak, muhalefet etmek
utrunguḳ karşıda
utrunuḳ karşı karşıya
ut sangun (şhs.)
utsuḳ- kaybetmek, mağlup olmak
utsuḳmaḳsız kaybetmeyen, yenilmeyen
utun küstah, utanmaz, günahkâr, utandırıcı (bk. uvtun, udun)
utuz- yenilmek, kaybetmek, yutulmak
utuzmaḳsız yenilmeyen, yenilmez
utuzḫa- mağlup olmak, yenilmek
uu (bk. u)
uut (bk. uvut)
uv uyku
uv - bir şeyin üzerine bastırarak el gezdirmek
uvat- parçalamak, ufalmak
uvşaḳ ufak
uvusuz (bk. uvutsuz)
uvut 1. edep yeri; 2. utanma
uvutlu edepli, terbiyeli
uvutsuz terbiyesiz, utanmaz
uy 1. çukur; 2. nüfus sahibi olmak
uy- uymak, uygun düşmek, bağlı olmak
uya 1. yuva, çukur, mağara; 2. kardeş, hısım
uyaḳ 1. yıldızların sönmesi, batması; 2. utanmak
uyar 1. yukarı tarafa; 2. yetenekli, güçlü
uyat haya, edep yeri
uyat- utanmak, mahcup olmak
uyatlıġ 1. edepli, terbiyeli; 2. nüfuzlu
uyġur (kbl.)

uyırkan- 1. feryat etmek, ağlamak; 2. zayıflamak, yorulmak
uyul- uyuşmak, kesilmek
uyur adil, dürüst, âmir, asil, kudretli,
uz 1. usta, mâhir, sanatkâr; 2. sanat eseri; 3. güzel, zarif; 4. (şhs.);
uz bilge çangşi uz (şhs.)
uz- uzamak
uza (coğ.)
uza- uzamak
uzağut madrabaz, mâhir, eli çabuk
uzaķ 1. (bk. ujik); 2. uzak, uzayan
uzan- 1. mahir olmak, usta olmak; 2. gevşemek, tembelleşmek
uzanmaķlığ mahir olan, usta olan
uzat- 1. eşlik etmek, götürmek; 2.uzatmak
uzatı daimi, sürekli, uzun (bk. usatı);
uzatı üzüksüz (birlikte) daimi, sürekli
uzıtı (bk. uzatı)
uzış sanat
uzik (bk. ujik)
uzik nob mukaddes kanun
uzun uzun, daimi (bk. usun);
uzun tonluğ uzun etekli kimse; kadın; **uzun turķatu** (birlikte) uzun zaman, sürekli
uzun tonluğ 1. kadın; 2. rahip, papaz

Ü

ü- yığmak, biriktirmek
übüp hüthüt
üç üç;
üç birkü (coğ.); **üç elig** kırk üç; **üç ḳarluḳ** (kbl.); **üç ḳurıḳan** (kbl.); **üç oğuz** (kbl.); **üç otuz** yirmi üç; **üç yegirmi** on üç
üçegü üçü bir arada
üçegün üçü bir arada
üçer üçer
üçin külüg tirig (şhs.)
üçkil üç köşeli
üçleyü üç kez
üçügü (bk. üçegü)
üçün için, sebep
üçünç üçüncü
üçünçi üçüncü
üçüngü at örtüsü
üçür- söndürmek
üçürgü halı, kilim
üdlen- sevinmek
üg- yığınak
üge nazır, vekil
ügin (bk. ügün)
ügli- çoğalmak
üglit- çoğaltmak
ügra bulamaç, öz, lapa
ügşürü tekrar, tekrarlanan
ügün küme, yığın, toplu halde
ügür 1. sürü, cemiyet, soy sop birliği; 2. sürü, at sürüsü
ügüş (bk. öküş)
ügüz (bk. ögüz)
üjek (bk. üjik)
üjik hece, harf;
üjik akşer (birlikte) hece
üjük (bk. üjik)
ük- toplamak
üki- deymek
ükli- 1. büyümek, gelişmek; 2. artmak;
ükli- bedü- (birlikte) büyümek, gelişmek
üklit- artırmak
üklittür- çoğaltmak
ükre un aşı
ükşürü 1. (bk. ügşürü); 2. tekrar
ükül artış, artma
ükün yığın
üküş 1. çok, fazla, artık; 2. (şhs.);
üküş ḳara aḳçı (şhs.)
üküşlük çokluk, fazlalık, bolluk
üküş telim çok fazla
üküz nehir, çay
ülçi tümen (şhs.)
üle- parçalamak, bölmek, taksim etmek, paylaşmak
ülegür (şhs.)
ülem (şhs.)
ülesig hisse, parça
üleş- paylaşmak
üleştir- paylaştırmak
ülez sönük (güneş için)
ülgü 1. hisse, kısım, parça, pay; 2. ölçü, miktar, adet, sayı;
ülgü teng (birlikte) ölçü ve miktar
ülgüle- ölçmek
ülgülençsiz ölçülemeyecek kadar büyük, hatsız, ölçüsüz

ülgüsüz 1. hesapsız, sayısız; 2. nasipsiz, kısmetsiz
ülken yüksek, büyük
ülker Ülker takım yıldızı
ülker yultuz Ülker yıldızı
ülküsüz (bk. ülgüsüz)
ülüg 1. kut, saadet; 2. pay, hisse;
ülüg kıl- vermek, pay vermek, değerini vermek,
ülügde kısımda, bölgede
ülügdü (şhs.)
ülügle- taksim etmek, paylaşmak, bölmek
ülüglüg 1. kutlu, bahtlı, mutlu; 2. unvan
ülügsüz kısmetsiz, mutsuz
ülüş hisse, pay, parça, bölüm
ülüşlüg payidar, hissesi olan
üm iç donu
ün ses, seda
ün- dışarı çıkmak, çıkmak
ünde- çağırmak, seslenmek
üngçü inci
ündürme- çıkarmak
üngür mağara
üngür- deldirmek, deştirmek, delik açtırmak
ünkür (bk. üngür)
ünlük sesli
ünsüzin ünsüz, sessiz, sedasız
ünte- seslenmek, çağırmak, ünlemek
üntür- sunmak, göndermek, çıkmak, yükselmek
üntür karanlığın çekilmesi
ünüş yükseliş
üpgük hüthüt kuşu
ür 1. uzun zaman, müddet, çoktan beri; 2. ekin;
ür ırak (birlikte) geçmiş, uzak; **ür keç** çoktan; **ür keç timin** çoktan; **ürdin berü** çoktan beri
ür- 1. kabartmak, üfürüp şişirmek, üflemek; 2. havlamak; 3. **sürmek**
üregir (kbl.)
üreng yer
ürgi yüksek
ürk- ürkmek, korkmak
ürke 1. eskiden, vaktiyle; 2. zaman, süre
ürkit- ürkütmek, korkutmak
ürktün harman
ürkür- 1. ürkütmek, korkutmak; 2. (mec.) kuşkulandırmak
ürlük sabit, değişmez, daimi
ürlüklüg sabit, ebedi, ölümsüz
ürlüksüz fani, geçici
ürmen bir çeşit hastalık, cilt hastalığı
ürt- örtmek
ürtül- örtülmek
ürük devamlı, sürekli, daimi
ürül- şişirilmek, üfürüp şişirilmek
ürüng beyaz
ürüntegsiz ilaç
üsdün (bk. üstün)
üsdürti (bk. üstürti)
üsk ön
üskingde (bk. üstinde)
üskinte huzurunda, katında
üsne- (bk. üzne-)
üst üst
üste- artırmak, çoğaltmak
üstel- çoğaltılmak, artırılmak, büyütülmek

üstün üstte, yukarıda
üstünki en üstteki, en yüksekteki
üstünrek üstün olarak
üstürti üstten, yukarıdan
üsüksüz (bk. özüksüz)
üsül- (bk. üzül-)
üsüm üzüm
üsüt (bk. üzüt)
üşe (şhs.)
üşet- ufalamak, parçalamak
üşgünü tekerrür eden, tekrarlanan
üt 1. delik deşik, geçit; 2. zaman, vakit; 3. öğüt, nasihat, ahkam
ütret (şhs.)
ütle- tedris etmek, öğretmek, ders vermek
ütüg ütü
ütüle- ütülemek
üv ev
üvet- şişirmek, tahriş etmek
üveteçi şişiren, tahriş eden
üyür lapa, bulgur
üz nefret, kin; **üz buz** nefret, kin, yıkılma, çökme; **üz buz köñül** nefret hissi; **üz buz ḳıl-** nefret etmek, kin beslemek
üz- 1. vasıl olmak; 2. kırılmak, koparmak, yok etmek; 3. delmek, parçalamak, bozmak, uzaklaştırmak; 4. suda yüzmek;
üz- kes- (birlikte) kırmak, kesmek
üze 1. üstte, yukarda, üstünde; 2. ile; 3. arasında
üzek harf
üzeki üstteki, yukarıdaki
üzele- aşmak
üzelenü yüksek
üzeleyü yüksek, üstün
üzelik yükseklik
üzeliksiz kesilmeden, kopmadan, aralıksız, sürekli, daimi
üzengü üzengi
üzesinde katında, önünde, huzurunda
üzkel- kırılmak, kopmak
üzkünde (bk. üskinte)
üzle- kalkınmak, kalkmak
üzlentür- kalkmaya mecbur etmek, birisini geçmek, kalkındırmak
üzlün- sona ermek, bitmek, tükenmek
üzlünçsüz fasılasız, kopmadan, sürekli
üzlünçü nihayet, sonunda, en sonda
üzlünçüg en yüksek, en üstün
üzlünçülüg sona ermiş
üzlüngüç fevkalade, üstün, olağanüstü
üzme- itaat etmemek, itiraz etmek
üzmele- kökünden çıkarmak
üznele- muhalefet etmek, karşı gelmek
üztün (bk. üstün)
üzügsüz durmadan, daima, kopmadan, fasılasız, aralıksız
üzük 1. sinir, üzülmüş; 2. yırtık; 3. (şhs.)
üzüksüz sinirsiz

üzül- kesilmek, kopmak, sonu gelmek;
üzül- kesil- (birlikte) kopuk olan; sökülmüş olan
üzülmegsiz yok olmayan
üzüm 1. (bk. üsüm); 2. üzüm
üzüt 1. ruh, can; 2. ölü
üzütlüg ruh, cana ait, ruhla

V

vaçır 1. (<*Skr. vajra*) elmas; 2. yıldırım; 3. (dini) hükümdarlık asası
vaşır (<*Skr. vayra*) (şhs.)
vaçırlığ elmaslı; **vaçırığlığ lurzi** asa ile elmas
vaçrapan (<*Skr. vajrapāna*) (şhs.)
vaçrazan (<*Skr. vajrsāna*) elmaslarla süslü taht; (dini) Buda'ya ulaşma yeri
vada (<*Skr. vata*) ilaç (ficus indica)
vadjivanta bir Tanrı adı
vadjivantag (şhs.) (bk. vadjivanta)
vahman (şhs.)
vahsik (<*Soğd.*) (bk. ḳut: ḳut vahşik) (bk. vahşig)
vahşig 1. cin; 2. ruh
vahşika (<*Soğd.*) peri, melek (bk. vahşik)
vahşi (<*Far.*) vahşi, yabani
vahşig (bk. vahşik)
vaibaş bir şastranın adı (bk. vaybaş şastr)
vaiduri (<*Skr.*) tezyinat taşı, süs
vaişali (<*Skr. vaisali*) (coğ.)
vaişrava (<*Skr. vaisravana*) Bir Tanrı
vaituri (bk. vayduri)
vajir (bk. vaçır)
vajra (bk. vçir, vaçir)
vakar (bk. vihar)
vakşig ruh, kut, ilah
vap (<*Çin. vap*), (*Skr. dharma*)
vaphuaki Şastra adı
vapşı (<*Çin.*) Budizm'de hoca
vaptsun (<*Çin.*) dine saygı gösteren
varuḳdad (şhs.)
vasik (<*Skr. vasaka*) güzel kokulu bir madde; **vasik yıd** (birlikte) güzel koku, aroma
vaybajiki (<*Skr. vaibhaşika*) bir mezhep
vaybaş şastr (<*Skr. vibhāşā sastra*) bir mezhep adı
vayçanvat (<*Skr.*) tanrıların bir diyarı
vayduri (<*Skr. vaiduri*) gökzümrüdü ve onun çeşitleri
vaydurilığ kıymetli taş ile süslü
vaymanuki (<*Skr. vaimānika*) (şhs.)
vayramı (<*Skr. vairambha*) berk
vayroçana (<*Skr. vairocana*) (şhs.)
vayşalı (<*Skr. vaisāli*) (coğ.)
vayşiravani (<*Skr. vaisravana*) (şhs.)
vayturi (bk. vayduri)
vayturilığ (bk. vaydurilığ)
vayturluğ kıymetli taş (bk. vaydurilığ)
vayumantal (<*Skr. vāyumandala*) kasırga
vçir şimşek (bk. vaçir)
vhşik ruh
viçay (<*Skr. vijaya*) bir yıldız adı
viçrazan (<*Skr.*) 1. elmas (bk. vaçrazan); 2. taht
vidang tazyik

vidanggasari (<*Skr. vidaṅkusāri*) (şhs.)
vidya (<*Skr.*) 1. (şhs.); 2. hikmet
vigara yalnız, metruk münzevi
vihar 1. (<*Skr. vihāra*) (bk. vrhar, vaḳar); 2. manastır
vijir (<*Skr. vajra*) elmas
vimala (<*Skr. vimala*) (dini) kemale ulaşmanın on basamaklarından ikincisi
viman (<*Skr. vimana*) Tanrı arabası
vinay (<*Skr. vinaya*) Buda cemiyetine girmenin usullerini ve Buda rahiplerinin davranışlarını içeren Tripitaka kitabının üç bölümlerinden biri
vinayaki (<*Skr. vināyaka*) bir ilah adı
vine (<*Skr. vinay*) rahiplere mahsus tüzük
vipaşi (<*Skr. vipaśyin*) (şhs.)
vipaşi (<*Moğ.*) bin başı
vipul (<*Skr. vipula*) (coğ.)
vipulaçantri (<*Skr. vipulacandra*)
vipulaçantri tegin şehzade adı
vir- vermek
virana bir bitki adı (andropogon muricatus)
virudaki (<*Skr. virudhaka*) (şhs.)
virupakşi (<*Skr. virupaksa*) bir ilah
virutak (<*Skr. vidurhaka.*) (şhs.)
visay (<*Skr. visaya*) düşünme organı
visvabu (<*Skr. visvabhu*) (şhs.)
vişak (<*Skr. visakha)* bir yıldız adı
vişaylığ (<*Skr.*) kendi iç alemine dalmayı seven duygusal biri
vişikülen (<*Çin.*) bir şastranın adı
vişnu (<*Skr. visnu*) (şhs.)
vişvakarma (şhs.)
vityadari (<*Skr. vidyādhara*) sihir sözleri bilen
vityastan (<*Skr. vidyasthana*) klasik
viyakiyan (<*Skr. vyakhana*) anlamı yok mu?
viyakrit (<*Skr. vyākrit*) tahmin, kahinlik
viknivinaylki (<*Skr. vighnavināyaka*) (şhs.)
vjır (bk. vaçır)
vjırlığ 1. elmaslı (bk. vaçırlığ); 2. şimşekli
vrhar (<*Skr. vrsçika*) bir yıldız
vriş (<*Skr. vrsabhsa*) bir yıldız
vrişti (bk. ferişti) melek
vrmzt bir günün adı
vruni (<*Skr. varuna*) İlah adı
vuçung (<*Çin.*) senet
vukuu (<*Çin.*) bir yıldız adı
vusanti (<*Soğd.*) haftalık dini dua, oruç;
vusanti olur- vusanti bayramı yapmak
vuşanti (<*Soğd.*) Tanrı adı
vuu (<*Çin. fu*) tılsım
vyakran (<*Skr. vyakarana*) Buda dininde dokuz veya oniki kitaptan biri;

vyakran ulatı şastr
Buda dini kitabının adı

vzanpat (<*Toh. vasempat*) takdis. vaftiz:

vzanpat kıl- vaftiz etmek

vzir (bk. vaçir)

Y

ya 1. yay; 2. nida
yab müdevver
yabar (coğ.) nehir adı
yabasuntu (şhs.)
yabaş 1. yavaş; 2. (coğ.)
yabaş tutuk (şhs.)
yabatu (şhs.)
yabdu terek (şhs.)
yabğu (<*Far.*) unvan
yabı- örtmek
yabın- örtmek, örtünmek
yabıra (şhs.)
yabız kötü (bk. yavız); **yabız yablak** (birlikte) kötü
yablak kötü, fena (bk. yavlak)
yabrıl- zayıflamak
yabrıt- meydan okumak
yabunsu (şhs.)
yaburşu tutung (şhs.)
yaçankır (şhs.)
yad yabancı
yad- yaymak, açmak
yadağ 1. yayan; 2. (şhs.)
yadağın piyade
yadal- uzamak, yayılmak
yadçı sihirbaz, efsuncu
yadıl- 1. yayılmak, dağılmak; 2. sevinmek, hayran kalmak
yadın- açılmak, itiraf etmek
yadrat- kuyruk sallamak
yafşur- yapıştırmak, yanaşmak
yağ yağ
yağ- 1. yağmak; 2. yaklaşmak; 3. kurban vermek
yağa- kurban sunmak
yağak 1. ceviz; 2. göz
yağaklığ cevizli
yağan burkan kulı (şhs.)
yağaru yakına doğru
yağen (şhs.)
yağı düşman
yağıcı kinci, düşman
yağıd adaçı mücahit, savaşçı
yağıl- 1. asılı kalmak; 2. toplanmak
yağıla- düşmanla çarpışmak
yağılığ düşmanlık
yağın yakın
yağısız düşmansız;
yağırsız yavlaksız (birlikte) düşmansız
yağış (dini) kurban; **yağış ayık ber-** kurban vermek
yağışlığ (dini) kurbanlık, kurbana ait
yağışlık (dini) kurban sunma yeri
yağıt- 1. yağdırmak, saçmak; 2. düşman kesilmek
yağız yağız, koyu renkli, kara
yağla- 1. yağ sürmek; 2. (mec.) övmek
yağlığ yağlı; **yağlığ yumşak** (birlikte) yumuşak, narin
yağmiş tutuk (şhs.)
yağmur yağmur
yağmurlayu yağmur gibi bol
yağmurlığ yağmurlu
yağu- yaklaşmak
yağuk yakın
yağukrak yakınca olan, daha yakın
yağuktakı yakında bulunan, yakındaki

yagur- 1. yağmak; 2. savurmak
yağuru yakın, kısa; **yağuru yakın** (birlikte) yakın; **yağuru kel-** yakınlaşmak
yağut- yaklaştırmak
yai yaz
yaiḳan- dalgalanmak, sallanmak, çalkalanmak, sarsılmak
yaila- yazı geçirmek, yaylamak (yayla-)
yailıḳ yazlık
yaksa (bk. yakşa)
yakşa (<*Skr. yaksa*) bir şeytan sınıfı
yaḳ- 1. hoşa gitmek, yakışmak; 2. yaklaşmak; 3. yakmak, sürmek
yaḳa 1. ücret, kira karşılığı; 2. taraf, yan
yaḳala- tanzim etmek, düzenlemek, düzene koymak
yaḳan (şhs.)
yaḳçırt- düşünmek, tahrik etmek, muhakeme etmek
yaḳtur- yaktırmak
yaḳıl- yaklaşmak, yaklaştırılmak
yaḳın yakın
yaḳış 1. yağlı olan şey; 2. yağış
yaḳrı yağ
yaḳşı iyi, ala
yaḳut yakut
yaḳuru yakın (yer ve zaman için)
yal maaş, aylık
yal- alevlenmek
yala şüphe, iftira
yala- yalamak
yalabaç (bk. yalavaç)
yalan yalın, çıplak
yalang yalın
yalanguḳ 1. insan; 2 insani
yalangus (bk. yalanguz)
yalanguz yalnız
yalar- şüphelenmek
yalarmag şüphe, suçama
yalavaç elçi, peygamber
yalbar- (bk. yalvar-)
yalbırġaḳ yaprak
yalçıt- iştirak etmek, katılmak
yalġa- 1. yalamak; 2. okşamak
yalġan yalan; **yalġan igil** (birlikte) yalan, sahte
yalġandur- baştan çıkarmak, ayartmak
yalġuz yalnız
yalım dik
yalın alev, parıltı
yalına- 1. alevlenmek; 2. dilemek
yalınç alev
yalıng yalın, çıplak
yalınguḳ insan
yalınguz yalnız, tek
yalınla- alevlenmek
yalınlıġ alevli, parak
yalḳ- engellemek, muhalefet etmek
yalḳa- (bk. yalġa)
yalḳan- aldanmak
yalḳantur- aldatmak iğfal etmek
yalḳat- bağlamak eklemek
yalma kafkanı, ötüsü
yalnguḳ insan
yalngusun yalnız, tekbaşına

yalnguz yalnız, tek (bk. yalınguz)
yalpırgak yaprak
yalpırgaklığ yapraklı
yalsağa beg (şhs.)
yaltır- parlamak, ışık saçmak
yaltra- parlamak
yaltrağ bir yıldız adı
yaltrı- parlamak, ışık vermek; **yaltrı- yaşu-** (birlikte) parlamak, parıldamak
yaltrıd- (bk. yaltır-)
yaltrık parlaklık, ziya, ışık
yaltrıklığ parlak, ışıklı
yaltrıt (bk. yaltrık)
yaltrıt- aydınlatmak
yalturğan (coğ.)
yalturuk parlaklık, ışık
yalvar- yalvarmak, dilemek; **yalvar- ötün-** (birlikte) yalvarmak
yam (<*Skr.*) bir Tanrı adı; **yam çur tu** (şhs.)
yaman kötü, fena, korkunç
yamatar (şhs.)
yamğılığ toptan
yamğur yağmur
yamız kasık
yami kayan (şhs.)
yamtar (şhs.)
yan taraf, kalça, yan
yan- 1. tehdit etmek; 2. yaymak; 3. yana dönmek
yana yine, dahi, fazladan; **yana ikileyü** (birlikte) yine, yeniden
yanak yanak
yanar erngek işaret parmağı
yanç- 1. günah işlemek; 2. ezmek, kırmak
yançıl- ezilmek
yançış- vuruşmak, çarpışmak
yançuk 1. kese, torba, cep; 2. yağmurluk
yandur- çevirmek, döndürmek
yanduru yine, yeniden; **yanduru yana** (birlikte) yine
yang (<*Çin.*) 1. örf, gelenek; 2. ölçü, miktar; 3. parlaklık; 4. tarz, usul; 5. fil; **yang osuğ** (birlikte) tarz, usul
yanga fil
yangar- yenilemek, tazelemek
yanggak yan taraf
yanggu (bk. yangku)
yanggulug ahenkli, rakslı
yanggur- ses çıkarmak, şakırdatmak, çınlatmak
yangı 1. yeni, taze; 2. gün
yangıçun aşan (şhs.)
yangıl- yanılmak
yangılmak yanılma
yangılmaksız yanılmadan
yangıltur- yanıltmak
yangıluk 1. yeniden, tazeden, baştan; 2. yanıltılı
yangırtı yeniden
yangkır- aksetmek, yankılanmak
yangku yankı, ses, aksi seda, eko, şıkırtı
yangkuluğ akseden, çınlayan, ses çıkaran
yangkur- seslenmek
yangkuruş seda, ses

yanglık 1. kabilinden, çeşit, türemiş; 2. örfe uygun; 3. yanlış, hata
yangluġ yanlış, hata
yangluk (bk. yanguluġ)
yanglukı- karşı çıkmak
yangra- ifşa etmek, açığa vurmak, ihanet etmek
yangra- çınlamak, ses çıkarmak
yangşak 1. yanlış; 2. gevezc
yanguruş yankı, ses, aksiseda
yanınçsız dönmeyen, geri gelmeyen
yanınta yanında
yankı tazminat, karşılık, bedel; **yankı yantut ber-** karşılığını vermek
yankurt- ses aksettirmek
yanmak dönüş
yanmakşız dönüşsüz, dönmemecesine gidiş
yanmamak dönüşsüz, dönmemecesine gidiş
yanpur (coğ.)
yanra- ağlamak
yanşa- yaşamak
yantıkı dağ yamacı
yantur- çevirmek, geri döndürmek, çıkmak
yanturu tekrar
yantut karşılık, ivaz, bedel
yanut karşılık, bedel, cevap
yanut bitig geçici iade belgesi, sözleşmesi
yany- (bk. yay-)
yap- 1. kapamak; 2. yaratmak, kurmak
yapaġ 1. uzuv; 2. yapı, bünye
yapak kapak
yapar (bk. yıpar)
yapatu (şhs.)
yapdu terek (şhs.)
yapġun (şhs.)
yapı kabuk
yapıġ 1. yapı; 2. bağlayan; 3. yapışkan
yapıġlıġ katmanlı, tabakası olan
yapın- 1. hazırlanmak; 2. örtünmek
yapırġak yaprak
yapırġaklıġ yapraklı
yapış- yapışmak
yapıt- yaptırmak
yaplış (şhs.)
yapraġak yaprak
yapsın- birleşmek, yapışmak
yapsur- (bk. yapşur-)
yapşın- yapışmak
yapşınġu bağlılık
yapşınmamak bağlı olmayan
yapşur- yapıştırmak
yapurşu tutung (şhs.)
yap toġrıl (şhs.)
yar 1. irin, tükürük, salya; 2. yer
yar- yarmak, bölmek, kırmak
yara- yaramak, yakışmak
yara omuz
yaraġ (bk. yarak)
yaraġlıġ yakışan, yarayan, hoş, uygun
yaraġsız yakışıksız, hoş olmayan
yarak 1. yakışan, gereken; 2. silah; 3. yarık, gedik; 4. (şhs.)
yaraklıġ (bk. yaraġlıġ)
yaraklıġdı silahlı halde
yaral- yanılmış olmak
yaramaġu elverişsiz
yaran- yaranmak, hoşa gitmek

yarança asıl, hakiki, münasip
yaraş yaradılış, tabiat
yaraş- yakışmak, yaraşmak
yaraşı 1. yaradılış, yakışık; 2 tabiat; 3. süs
yaraşlağ müzeyyen, tefriş edilmiş
yaraşmaz yakışık almaz, yaraşmaz, yakışmaz
yaraşpıdı (şhs.)
yaraştur- yakıştırmak, faydalı duruma getirmek
yarat- 1. yaratmak, vücuda getirmek; 2. süslemek
yaratağ (bk. yaratığ)
yaratağlağ (bk. yaratığlığ)
yaratığ 1. süs, bezek; 2. bir işe girişme; 3. donatım
yaratığlığ mücehhez, donatılmış
yaratıl- hazır olmak donatılmış olmak
yaratın- 1. düzenlemek; 2. süslenmek
yaratış- yaratmak
yaratu tarafların rızası üzerine
yaratur- düzelttirmek
yarğan unvan
yarğısak menfur, çirkin, iğrenç
yarğısu istikrah, nefret, tiksinti, tiksinme
yarğu karar, hüküm
yarğun 1. rütbe; 2. bir hayvan adı
yarı- 1. açılmak, parlamak; 2. ışıklanmak, yağmur yağması
yarıçı (şhs.)
yarığ (bk. yarık)
yarık 1. zırh; 2. kıyı, kenar; 3. ferman; **yarık yarlığ** (birlikte) ferman, buyruk
yarıklan- zırhla donanmak
yarıklığ zırhlı
yarıl- yarılmak, ayrılmak, parçalanmak, açılmak (çiçek için)
yarılğuluğ parçalanmış
yarılınçığ parçalayıcı, ayırıcı
yarım yarım
yarın yarın, ertesi gün
yarınçık kötü, menfur
yarış (coğ.)
yarlığ kararname, buyruk, fermak
yarlığka- haşmetle yapmak
yarlıka- 1. lütfetmek, lütufta bulunmak; 2. emretmek, buyurmak
yarlıkançsız katı, zalim
yarlıkançuçı merhametli, lütufkar
yarma tane, yarma
yarman- yukarıya doğru çıkmak
yarp sağlam, pek; **yarp katığ** (birlikte) sağlam
yarpsız sağlam olmayan
yarsı- istikrah etmek, tiksinmek, nefret etmek
yarsığağ tiksindirici, murdar
yarsığuluğ tiksindirici, murdar
yarsınçığ menfur, tiksindirici, murdar, mekruh
yart sikke, para
yartan bölük, yarım, parça, kısım
yartım parça, kısım, bölük
yartımlığ yardımcı, muavin
yartla- parıldamak
yartmak para

yaru- parlamak, ışıklanmak, aydınlanmak; **yaru- yaltur-** (birlikte) parlamak ve ışıldamak; **yaru- yaşu-** (birlikte) 1. parlamak, ışıldamak; 2. (mec.) sevinmek
yaruğ tegin (şhs.)
yaruk 1. ışık, aydınlık, parlak: 2 (şhs.); **yaruk yaltrık** (birlikte) parıltı ve aydınlanma; **yaruk yaşuk** (birlikte) parıltı, aydınlatma; **yaruk tegin** (şhs.)
yarıksuz ışıksız. **yaruksuz yaşuksuz** (birlikte) bulanık, berrak olmayan
yarumak parıldama
yarun şafak, gün ağarması, tan atması
yarut- aydınlatmak
yarutmak yarutmak yaltrıtmak (birlikte) aydınlatma
yar üğüz (coğ.)
yas 1. zarar, ziyan; 2. şefkatli; 3. yaz; 4. yaş
yas- eritmek
yasa yasa, kanun
yasa- tayin etmek, karar vermek
yasadu tutung (şhs.)
yasak 1. bir çeşit vergi; 2. kanun, yasa
yasduk (bk. yastuk)
yasğaç düz, yassı
yası düz, yassı
yasıç uzun, yassı ok ucu
yasımuk darı
yasipas (şhs.)
yaskag yassı, düz
yas söngük kemik
yastuk bir çeşit sikke, para
yasuk (bk. yaşuk)
yasul yokuşlu, eğri
yasu- (bk. yaşu-)
yaş 1. yaş, taze, yeşil ot; 2. göz yaşı; 3. zarar, ziyan; 4. (şhs.)
yaş- gizlenmek, saklanmak
yaşa- yaşamak, ... yaşında olmak
yaşağ (şhs.)
yaşağu hayat, kainat, varlık, mevcudiyet
yaşak yaşamış, yaşlı
yaşar- yeşillenmek
yaşat- yaşatmak
yaşı (<*Skr.*) yaşa
yaşı- 1. saklanmak, gizlenmek; 2. şişmek, çakmak
yaşığ yaşayış
yaşıl yeşil
yaşıl üğüz (coğ.)
yaşın ışık, şimşek
yaşırlığ saklı, gizli
yaşıt- saklamak, gizlemek
yaşkan mal (şhs.)
yaşla- şimşek çakmak
yaşlag yaşlı, ömürlü, ihtiyar
yaşlığ 1. canlı; 2. yaşlı, ihtiyar; 3. gözü yaşlı
yanşa- çıkmak
yaşovati (<*Skr. yaşovati*)
yaşu- parlamak, ışıklanmak, ışık saçmak
yaşuk ışık, ziya, parıltı
yaşuklak 1. parlak; 2. göğüs

yaşuksuz ışıksız, ziyasız
yaşumaytrı (şhs.)
yaşup- saklamak, gizlemek
yaşuru gizli, saklı olan
yaşut gizli
yaşut- aydınlatmak, ışıklandırmak
yaşutarı (şhs.)
yaşuvati (şhs.)
yat yad, yabancı; **yat yağı** (birlikte) yabancı, ecnebi
yat- 1. yatmak, uzanmak; 2. belli bir vaziyet almak
yatğu yatılacak yer
yatğur- yatırmak, uzatmak
yatığlığ yatan, uyuyan
yatığma (coğ.) yaşayış yeri
yatıl- (bk. yadıl-)
yatigird (şhs.) kral adı
yatigma (şhs.)
yatla- düşmanca hareket etmek, yabancı saymak, kaçınmak, uzaklaşmak
yatur- yatırmak
yausif Yusuf
yausip (bk. yausif)
yaval- 1. güçlenmek, kuvvetlenmek; 2. skinleşmek
yavaltur- yumuşatmak, teskin etmek
yavaniki vahşi, barbar
yavaş yumuşak huylu, sakin, halim, müşfik
yavaz kötü, fena
yavğan yavan, yağı az
yavğu rütbe
yavış- yaklaşmak
yavışğu yaprak, çelenk
yavışku (bk. yavışğu)
yavız fena, kötü; **yavız artak** kötü, fena; **yavız yavlak** kötü, fena
yavla- kötülük yapmak
yavlak fena, kötü, yavuz, düşmanca
yavrı- zayıflamak, eğilmek, güçten düşmek
yay yay
yay- yaymak
yayak (şhs.)
yayıl- yayılmak, dökülmek, taşmak, dağılmak
yayın yaydı
yayıt- sarsmak, titremek
yaykal- sallanmak, yalpa vurmak, tereddüt göstermek
yaykan- tereddüt etmek; **yaykan- yaltır-** (birlikte) parlamak, pırı pırıl olmak
yaykı yaza ait
yayla- yazı geçirmek (bk. yaila-)
yaylağ yayla
yaylağar ğan ata (şhs.)
yaylığ yaza ait
yaylık (bk. yailık)
yayma (şhs.)
yaz yaz, ilkbahar
yaz- 1. hata etmek, günah işlemek, yanılmak; 2. yazmak; **yaz- yangıl-** (birlikte) yanılmak, günah işlemek
yazd (<*Far. yazata*) Tanrı
yazı ova, düz yer

yazıġ serbest, hür
yazın- günah işlemek, karşı gelmek, yanılmak
yazınç yazık, günah
yazınçsız günahsız, yazıksız
yazır tonga (şhs.)
yazḳı baharı olan
yazlıġ baharı olan
yazuġ (bk. yazuḳ)
yazuḳla- günah eylemek, kabahat işlemek
yazuḳlat- cinayete sürüklemek
yazuḳluġ kusurlu, günahkar
yazuḳsuz günahsız, suçsuz
yblaḳ (bk. yablaḳ, yavlaḳ)
ye- yemek
yebkin (bk. yipin)
yeg iyi, pekiyi
yeged- yakınlaştırmak (bk. yiged-)
yegen 1. yeğen; 2. (şhs.);
yegen külüg (şhs.); **yegen ḳara sengün** (şhs.); **yegen ḳıngrul** (şhs.)
yegençük (şhs.)
yeget- 1. iyileştirmek; 2. zafer kazanmak, öne geçmek
yegetinçlig zaferli
yegetinçsiz yenilmez, mağlup edilmez
yegetmekleşü yarışma, müsabaka, güreş
yeginsilig (şhs.)
yegirmi (bk. yigirmi)
yegirminç yirminci
yegren kula rengi, at rengi
yegsiz kötü, iyi olmayan
yegü tıraş bıçağı
yek 1. şeytan; 2. peri; **yek içkek** (birlikte) şeytan ve vampirler; **yek ongcın** (birlikte) şeytanlar
yeke (şhs.):
yeke baş (şhs.); **yeke buḳa** (şhs.)
yeken (şhs.)
yekençük (şhs.)
yekirmilig yirmilik
yekşembi (<*Far.*) pazar günü
yel 1. rüzgar; 2. atla koşma; 3. şeytan;
yel esin (birlikte) rüzgar; **yel tart-** karşılaşmak, yenmek (şeytanla ilgili)
yel- telaşla koşmak
yelekçi (şhs.)
yeldir- estirmek
yelgek (şhs.)
yelme izci
yelpi- yelpazelenmek
yelpigü yelpaze
yeltür- getirmek
yelü yele
yelvi sihir, büyü; **yelvi kömen** (birlikte) sihir, büyü
yelvici sihirbaz
yelvik- büyüden etkilenmek
yem ilaç
yeme (bk. yime)
yemek yemek
yemet evet
yemir- talan etmek, alt üst etmek
yemiril- talan edinmek, alt üst edilmek
yençü inci; **yençü üzüg** (coğ.)
yençülüg incili, incisi olan

yene yine, tekrar
yenge yenge
yengge yenge (bk. yenge)
yengil hafif
yenik hafif
yenikle- ihmal etmek, önem vermemek, aldırmamak
yepin al, kırmızı
yepkin al, kırmızı
yer 1. yer, toprak (bk. yar); 2. ülke, diyar; **yer orun** (birlikte) ülke
yer- 1. saygısızlık göstermek, saymamak; 2. yarmak, kesmek; **yer- yarşı-** (birlikte) birine karşı tiksinti, nefret duymak
yerçi rehber, yol gösterici
yerçile- rehberlik etmek, kılavuzluk etmek
yerçilig rehberli
yerel- ayrılmak
yerin- nefret duyulmak
yerinç zavallı, acınacak durumda olan
yerindilik nefret, tiksinti
yerintür- tiksinti duydurmak
yerle- yerleşmek, yerleştirmek
yet- (bk. yit-)
yete yedekleyerek
yeterü yeteri kadar
yeti yedi
yetinç yedinci
yetinçsiz sınırsız, sonuna kadar, büsbütün; **yetinçsiz yetiz** (birlikte) sınırsız; **yetinçsiz tutunçsız** (birlikte) sınırsız
yetmiş 1. yetmiş; 2. (şhs.);
yetmiş kara açkı (şhs.)
yetür- bitirmek, mahvetmek
yevek (bk. yivek)
yevet- tahmin etmek
yevig (dini) Bodisatva olabilmek için gerekli özellikler, süslemeler; **yevig tizig** (birlikte) süslemeler
yeviglig süslenmiş, süslü
yeyim gıda, yiyecek
yez sarı bakır
yezir tonga (şhs.)
ygenkent (coğ.)
ygrmi yigirmi
yı- yığmak, bir araya getirmek
yıba tamamı, bütünü, hepsi
yıd koku, rayihan, ıtır, misk; **yıd yıpar** (birlikte) güzel koku, aroma
yıdı- kokmak
yıdığ pis kokan, kokmuş
yıdıt- 1. kokutmak; 2. sona getirmek
yıdla- koklamak
yıdlağ kokulu
yıdlığ kokulu, rayihalı; **yıdlığ yıparlığ** (birlikte) kokulu
yıdruk yumruk
yığ 1. çığ; 2. fırsat, vesile
yığ- yığmak, toplamak
yığaç müşteri yıldızı
yığıl- toplanmak, yığılmak
yığın- toplamak
yığıt ağlama
yığla- ağlamak
yığlak çilek

yığlaş- ağlaşmak
yığyırak kısaca, topluca
yık- yıkmak, atmak
yıkınç tutung (şhs.)
yıkmış taz (şhs.)
yıl yıl, sene
yılan yılan
yıldız (bk. yıltız)
yılhı (bk. yılkı, yıllık)
yılıd- ılıtmak, ısıtmak
yılığ ılık, sıcak
yılın sıcak
yılın- ılıklaşmak, ılınmak, sıcaklaşmak
yılınçğa ılık
yılkı hayvan sürüsü, davar
yılpığ zırnık
yılsığ karanın çok olması
yıltıra- parlamak
yıltız esas, kök, temel
yımış (şhs.)
yımşak (bk. yumşak)
yın (bk. yin)
yınan- inanmak
yıngak cihet, taraf, yön
yıntam daima
yıp ip
yıpar misk, koku, rayiha, ıtır
yıparlığ kokulu, ıtırlı, rayihalı
yır koşma, türkü, hava, müzik
yır- türkü söylemek
yıra- (bk. ıra-)
yırak ırak, uzak
yıraya sola, şimale, şimalde
yırdantayan soldan, şimalden
yırğaru şimal tarafa, kuzeye
yırım (şhs.)
yırınçık tiksinti veren, menfur
yırla- türkü, şarkı söylemek
yırlık- yarlıkamak
yırt- yırtmak, parçalamak
yırtıl- yırtılmak, yarılmak
yırya açkı (şhs.)
yıryakı soldaki, kuzeydeki, şimaldeki
yış dağlardaki otlak yayla
yıt (bk. yıd)
yıtlığ (bk. yıdlığ)
yıtlın- erişmek, gitmek
yıt yıpar misk, rayiha, ıtır
yıv- övmek
yıvıl- methedilmiş olmak
yıvılğu bir çeşit ağaç
yıvlğu (bk. yıvılğu)
yıyıl- (bk. yayıl-)
yıytık kokmuş, çürük
yi- 1. yimek; 2. aşındırmak; 3. harçamak, tüketmek; 4. (mec.) gücünü kırmak
yibün kırmızı
yiçe daha, bir daha, tekrar
yid- (bk. yit-)
yidinlig sadakatli
yidit- eğlenmek
yig 1. iyi; 2. tercihen; 3. çiğ, ham; 4. sık, sıkı
yigde 1. bitki, 2. iğde ağacı
yiged- üstün gelmek
yigek- yükseltmek, yüceltmek, galebe çalmak, üstün gelmek
yigen (şhs.):
yigen çur (şhs.)
yigid- artırmak
yigin alp turan (şhs.)
yigirmi yirmi
yigit- 1. hayatını kazanmak; 2. delikanlı, genç
yigne iğne

yigrek daha iyi
yigü- yemek, yenilecek her şey
yiig daha iyi
yiil rüzgar
yil yel, rüzgar
yil- iliştirmek, bağlamak
yilbi- esmek
yilig (bk. yilik)
yilik 1. ilik; 2. memuriyet adı
yiliksiz iliksiz
yilim tutkal, çiriş
yilin- asmak
yilken stupa
yilpig cin, peri, hastalık
yilpigü yelpaze
yiltir- estirmek, esmek
yiltiz 1. yıldız; 2. kök, temel
yilun ġol nehir adı
yilvile- kalmamak, sihir etmek, büyülemek
yim yem, yemek
yime tügel tamamıyla, büsbütün
yine yine, tekrar, yeniden
yimek- yemek
yimir- yıkmak, paramparça etmek
yimiş yemiş, meyve
yimişlik 1. bahçe; 2. ağaçlık
yimki 1. takdis; 2. kutlama
yimril- 1. yıkılmak; 2. çökmek
yin 1. deri, cilt; 2. vucut; 3. mağara, in
yinçge 1. ince; 2. (mec.) güzel, narin, ince yapılı
yinçke (bk. yinçge)
yinçü inci, mücevherat
yinçülüg incili, inci ile süslenmiş
yinçür- 1. hürmet etmek; 2. baş eğmek
yine yine, tekrar
ying sümük
yingil hafif, ağır olmayan
yingne iğne
yingtegü burun hastalığı, nezle
yini 1. uzuv; 2. aza
yinik 1. hafif; 2. kolay; 3. değersiz
yinlig derili
yintem tamamıyla; **yintem tütçi** (birlikte) sürekli, daima
yip ip, iplik
yipin menekşe rengi
yipke iplik
yipkin menekşe rengi
yipün lotus çiçeği
yir 1. yer; 2. memleket
yir- yermek, kötülemek
yirçi suvçi 1. denizci; 2. kılavuz
yirçile- yol göstermek
yirdeki yerdeki
yiri- kızmak
yiril- ayrılmak
yirin- irinleşmek
yirinçlig iğrenç, kötü, tiksiniren şey
yirinçülüg iğrenç, kötü
yiring irin, cerahat; **yiring ḳan** cerahat ve kan
yiringlig irinli
yiringü- 1. ağlamak; 2. tasalanmak; 3. iğrenmek
yirintür- hareket etmek
yirmeksiz yermeden
yirsuv tanrı
yirtçi kılavuz, yol gösteren
yirtebremeki zelzele

yirtinçü (<*Tib. jig rten*) dünya, kainat;
yirtinçü yer suv dünya, kainat
yirtinçüdeki dünyada bulunan
yirtinçülüg dünyevi
yirtünçü dünya, alem (bk. yirtinçü)
yirtünçü- bozulmak
yirtünçülüg dünyevi
yirü- çürütmek
yişo (şhs.)
yişu Hz. İsa
yit nehir adı
yit- 1. yetişmek, erişmek; 2. yitmek
yitegü yedi
yiterü yetecek kadar
yiti 1. yedi; 2. keskin
yitiglig 1. yeterli; 2 kuvvetli
yitik kayıp
yitinçsiz ulaşılamayan
yitirt- kaybetmek
yitiz 1. yüksek; 2. geniş
yitlin- 1. yok olmak; 2. yitmek
yitmiş yetmiş
yitti 1. yedi; 2. keskin (bk. yiti)
yittür- 1. kaybetmek, elden çıkarmak; 2. arttırmak; 3. yedirmek
yitürü yeterli
yıvak (<*Skr. yvaka*) ilaç için kullanılan bir bitki adı
yivek 1. erzak, yiyecek; 2. teçhizat
yivet- 1. donatmak; 2. teçhiz etmek
yivig 1. donatım, malzeme; 2. gerdanlık
yiviklig aceleci
yivit- 1. teçhiz etmek; 2. donatmak
yivli sihir, büyü
yiz 1. bakır; 2. pirinç
yizek başı 1. kabakçı; 2. dövüşçü destesinin başçısı
yken yeğen
ykrmi (bk. ygirmi)
ylan yılan
ylnguḳ (bk. yalınguḳ)
yltruḳ 1. süs; 2. el süsü
yme (bk. yime)
yo- yok olmak
yobal 1. azap; 2. eziyet
yod- 1. sonuçlanmak; 2. sona erişmek; 3. yok etmek, yerle bir etmek
yoda (bk. yota)
yodun- bitmek
yoġ 1. yok; 2. yuğ
yoġ (<*Skr. yoga*) (şhs.)
yoġa (bk. yoġ)
yoġad- (bk. yoḳad-)
yoġalun (<*Çin.*) (şhs.)
yoġan şişman
yoġın 1. hürmet; 2. yükseliş
yoġlat- insan öldükten sonra yemek yedirmek ve ayin okutmak
yoġrul- 1. karışmak; 2. yoğrulmak
yoġrut yoğurt
yoġrutluġ yoğurtlu
yoġsuz 1. nafile; 2. lüzumsuz
yoġun 1. kalın; 2. yoğun
yoġun- kalınlaşmak
yoġunad- kalınlaştırmak
yoġur- 1. yoğurmak; 2. geçmek, aşmak

yoğurd yoğurt
yoğurḳan 1. üst; 2. elbise
yoğurḳan- saklanmak
yoğurt (bk. yoğurd)
yoğurtça yoğurt gibi
yoğurunçsuz aşılmaz
yoḳ 1. yok; 2. kötü; **yoḳ bar bol-** yok olmak, kaybolmak; **yoḳ bol-** yok olmak, kaybolmak; **yoḳ er-** bulunmamak, var olmamak; **yoḳ yodun ḳıl-** yok etmek; **yoḳ çığay** (birlikte) yoksul, fakir
yoḳ- takdir etmek
yoḳad- 1. yok etmek; 2. ölmek, yok olmak
yoḳadmağuluġ yok olmayan
yoḳadtur- yok ettirmek, öldürtmek
yoḳa ḳadız tarçın
yoḳaru yukarı
yoḳat- (bk. yoḳad-)
yoḳatdur- imha ve mahvettirmek
yoḳça yok gibi
yoḳḳış- yok etmek
yoḳla- 1. yükselmek, çıkmak; 2. aramak
yoḳlın- mahvetmek
yoḳluḳ yokluk, hiçlik; **yoḳluḳ bol-** son bulmak, kaybolmak
yoḳlun- kaybolmak
yoḳlunmaḳsız imha edilmeyen
yoḳsuz 1. lüzumsuz; 2. yoksul
yoḳurḳan- 1. kuvvetten düşmek; 2. zayıflamak
yol 1. seyahat; 2. yol; 3. şöhret; 4. baht, talih; **yol atı** binek at; **yol yangıl-** yolu şaşırmak; **yol yıngaḳ** (birlikte) yol, istikamet; **yol oruḳ** (birlikte) yol, gidilen yol
yolan- 1. tesadüf etmek; 2. sevk etmek
yolçı yolcu
yoldurğan bitki adı
yolı kez, defa
yolıġ tegin şhs.
yolıḳ kurban
yolḳ- 1. rastlamak; 2. yolda olmak
yolḳı yolcu
yolluġ 1. kutlu; 2. mesut
yolsuzın yolsuz
yol tengri kader Tanrısı
yoluġ feda
yoluġa- feda olmak
yolun- yolda olmak
yomḳı bütünü, hep
yom hayır duası
yomuz kasık
yon- 1. yaralamak; 2. ziyana sokmak
yonga- 1. iftira etmek; 2. itham etmek
yongaġ iftira
yongla- 1. istifade etmek; 2. işletmek
yonglağılığ (bk. yunglaḳlıḳ)
yongşur- iftira ettirmek
yonşur- 1. dalaştırmak; 2. vuruşturmak
yont 1. at; 2. On iki hayvanlı Türk takviminde yedinci yılın adı
yoo (bk. yang)
yooḳşastr (<*Skr.*) (şhs.)

yor- 1. düş yormak, tabir
yorç kayınbirader
yorçı kılavuz, rehber, yol gösterici
yorğa yariş (coğ.) bir step adı
yorı- 1. yürümek, gitmek; 2. davranmak; 3. sözü geçmek
yorığ 1. gidiş; 2. yürüyüş; 3. yol; 4. usul
yorık 1. yaşam biçimi; 2. yürüyüş; 3. davranış
yorıt- 1. yürütmek, gitmeye mecbur etmek; 2. harekete getirmek
yorlığ emir
yornçka (bk. yorunçka)
yort- yürütmek
yoruğ yürüme
yorumaz değişmez
yorunçka yonca
yosmut (şhs.)
yosuğ yay konulan kap
yosun 1. nizam; 2. usul, kanun
yota bacağın üst kısmı
yotuz (bk. yutuz)
yotuz evli kadın
yoy- saklamak, gizlemek
yögerü (bk. yügerü)
yögtür- yükselmek
yögür- 1. yügürmek; 2. akmak
yögürt- koşturmak
yök- 1. heyecanlanmak; 2. duygulanmak
yökerü halihazır
yökesiri (şhs.)
yöle- desteklemek; **yöle- tut-** (birlikte) desteklemek
yöleş- benzemek
yöleştrüg 1. eşit; 2. müsavi
yöleştür- 1. eşit kılmak; 2. müsavi kılmak
yöntüş 1. bir çeşit bitki; 2. mücadele
yör- açıklamak
yörge- 1. sarmak; 2. çevrelemek; 3. bağlamak
yörgel- sarılmak
yörgen- sarılmış olmak
yörü- yürümek
yörüg 1. izah; 2. serh
yörüglüg 1. izahlı; 2. şerhli
yörül- çözülmek
yörüng açık, beyaz
yötül 1. öksürme; 2. öksürük
yraşı (bk. yaraşı)
yratın- (bk. yaratın-)
yrlığ (bk. yarlığı)
yrlıkançsız (bk. yarlıkançsız)
yrlıkançuçı (bk. yarlıkançuçı)
yru- (bk. yaru-)
yruk (bk. yaruk)
yrüri (bk. ürüng)
yrval- (bk. yalvar-)
yu- 1. yıkamak; 2. kaldırmak
yubal- yuvarlanmak
yud- 1. tahrip etmek; 2. silmek
yudul- 1. bağlanmak; 2. takılmak
yudun- 1. silinmek; 2. son vermek
yuğ cenaze merasimi;
yuğ yıpar cenaze mumu
yugrul- karışmak
yuğçu ağıt söyleyen

yuğla- cenaze merasimi yapmak
yuğlat- cenaze merasimi yaptırmak
yuḳ- yapışmak
yuḳa 1. ince; 2. muhtaç; 3. (şhs.)
yuḳuç bulaşma
yuḳusuş (şhs.)
yul 1. çay; 2. küçük nehir
yul- 1. yolmak, almak; 2. pazarlıkla alış veriş etmek
yula 1. meşale; 2. bomba
yula- 1. almak; 2. zorla elde etmek
yulaġ ışık
yula köl (coğ.) bir göl adı
yulaḳ (bk. yulaġ)
yulalıġ ışıklı, meşaleli
yulat 1. oluk; 2. ırmak yatağı
yulduz (bk. yultuz)
yulġaḳ (bk. yulġaḳ)
yullşa meşale
yultuz 1. yıldız; 2. burç; 3. gezegen
yultuzçı müneccim
yuluġ 1. satın alma; 2. bir vergi türü; 3. yıldız; 4. seyyare
yuluḳçı fidye veren, satın alan
yulun- satın almak
yum- 1. yummak; 2. kapamak
yumburu yuvarlak, şişkin, kabarık
yumġaḳ 1. yumak; 2. yuvarlak
yumġaḳla- 1. yuvarlak biçime koymak; 2. hap yapmak
yumġı 1. hepsi; 2. tekmili
yumşa- yumuşamak
yumşaḳ 1. yumuşak; 2. (şhs.)
yumurḳa yumurta
yumuş hizmet, iş, faaliyet
yumuşçı hizmetçi; **yumuşçı tapıġçı** (birlikte) hizmetçiler
yun- yıkanmak
yund at (bk. yont)
yung yün
yungla- kullanmak
yunglaḳlıġ kullanılacak, harcanacak olan
yunguġ hamam
yunguluġ yıkanma
yun-kiu 1. (<*Çin. ven-k'iü*); 2. Büyük Ayı'nın yıldızlarından biri
yunt (bk. yont)
yurt yurt
yurun paçavra
yuş zahmet
yut- yutmak
yutun (bk. yudun)
yutuz zevce, refika, eş
yuul dere, çay, ırmak
yuv- aldatmak, kandırmak
yuyḳa yufka, ince
yüd- yüklemek
yüdrük dolap
yügerü 1. hazır, mevcut; 2. şimdiki; **yügerü bol-** kalkmak, yükselmek; **yügerü ḳıl-** saymak, çok saygı göstermek, tapmak; **yügerü turġur-** ortaya çıkarmak
yügerüki şimdiki
yügrük (bk. yügürük)
yügün- eğilmek
yügür- 1. koşmak; 2. yürümek

yügürük çabuk, acele, süatle koşan
yük yük, bohça
yük- 1. toplamak, derlemek; 2. yığın, dernek, topluluk; 3. pislik, gübre
yükle- yüklemek
yüksek yüksek
yükün dizgin, hat
yükün- secde etmek, eğilmek
yükünç 1. secde; 2. ihtiram; 3. hürmet
yüküntürül- secde ettirmek
yülegü ustura, bıçkı
yüleş- benzemek
yüleşsiz benzersiz
yüleşi 1. benzer; 2. müşabih
yüleşür mukayese etmek
yüligü usturalı, tıraş olunmuş
yülügü (bk. yüligü)
yülüş- (bk. yüzleş-)
yüng pamuk, yün
yüp büsbütün, tamamıyla
yüpün kırmızı
yür 1. yürümek; 2. koymak
yürek yürek
yürekre yüreğine
yürü- yürümek
yürük 1. (şhs.); 2. Yörük;
yürük kıpçak (şhs.)
yürük tümen (şhs.)
yürül- 1. gerilemek; 2. şişmek
yüruntek ilaç
yürüng beyaz, ak
yürünteg ilaç
yüt- 1. yüklemek; 2. taşımak
yütür- yüklemek
yütürük yüklenmiş
yüü özsu
yüüz çehre
yüvig donatım, teçhizat
yüz 1. bir kulak hastalığı; 2. yüz
yüz- 1. suda yüzmek; 2. derisini çıkarmak
yüzçe yüzce
yüzintegi yüzündeki, simasındaki
yüzken durmadan, mütemadiyen, aralıksız
yüzlen- yüz çevirmek
yüzlüg 1. akraba; 2. aziz, muhterem; 3. yüzlük; 4. yüzlü
yvlağ (bk. yavlak)
yvlğu (bk. yıvılğu)

Z

zağunç hardal
zahag tecelli, sudur
zaharya (<*Yun.*) (şhs.)
zeket (<*Ar.*) zekat
zira (<*Far.*) bir bitki, çörek otu, kimyon
zḳariya (şhs.)
zmrun (<*Yun.*) nargile, tütün çekmek için güzel kokulu katran
zmuġtuġ Soğd ayının 28. günü
zrua (<*Soğd.*) Tanrı Zervan
zruşç (<*Soğd.*) Zerdüşt
züngim (<*Çin.*) diba denilen ipek kumaş

KAYNAKÇA

A. Von Gabain (1995), *Eski Türkçenin Grameri*, 2. Baskı, Mehmet AKALIN (Çev.), TDK Yayınları, Ankara

Ahmet Caferoğlu (1993), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, 3. Baskı, Enderun Kitapevi, İstanbul

Drevnetyurkskiy Slovar (1969), *Nauka*, Leningrad

Elisa Şükürlü (1993), *Kadim Türk Yazılı Abidelerinin Dili*, Maarif Matbaası, Bakü

Gedim Türk Abidelerinin Sözlüyü (1992), Hazırlayanlar, N. M. Hudiyev, E. A. Guliyev, Tusi adına Azerbaycan Dövlet Pedagoji Universiteti, Bakü

Sir Gerard Glauson (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*, Oxford

Hüseyin Namık Orkun (1994), *Eski Türk Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara

Maytrisimit (1976), *Uygurca Metinler II*, Şinasi Tekin (Çev), Sevinç Matbaası, Ankara

Muharrem Ergin (1994), *Orhun Abideleri*, 18. Baskı, Boğaziçi Yayınları, İstanbul

Sergey E. Malov (1951), *Pamyatniki Drevnetyurkskoy Pismennosti, Nauka*, Moskova-Leningrad

Sergey E. Malov (1952), *Yeniseyskie Pamyatniki Tyurkov, Nauka*, Moskova-Leningrad

Sergey E. Malov (1959), *Pamyatniki Drevnetyurkskoy Pismennosti Mongoli i Kirgizi, Nauka*, Moskova

Talat Tekin (2006), *Orhon Yazıtları*, Türk Dil Kurumu, Ankara

Türk milleti dünyanın en zengin kültürüne sahip olduğu gibi en zengin diline de sahiptir. Ancak daha eski çağların dil verileri ne yazık ki, yazılı vesikalara aktarılmamış, karanlık dönem olarak kalmıştır. O bakımdan Türkçenin Altay veya Proto-Türk devri hakkında bilgimiz sınırlıdır ve sahip olduğumuz kelime sayısı da çok azdır. Eski Türkçe diye adlanan bu lügat sadece Orhun-Yenisey yazıtları ile tespit edilen ve Uygur yazıtları ile devam eden Türkçe'nin malum en eski yazılı kaynaklarının sözlüğüdür.

Eski Türkçe Sözlük, Türkçe kökenli kelimelerle birlikte Uygur döneminde dile girmiş yabancı kökenli kelimeleri kapsayan 10.300'den çok madde başı kelime ve 1.515 iç maddeden oluşmaktadır

ISBN 978-9944-31358-2